

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
AVRUPA BİRLİĞİ ANABİLİM DALI
AVRUPA ÇALIŞMALARI PROGRAMI
DOKTORA TEZİ

AVRUPA’DA RADİKAL SAĞ PARTİLER VE GÖÇ
KARŞITLIĞI: GÜVENLİK TEMALARI EKSENİNDE
GÖÇ KARŞITI SÖYLEMİN İNŞASI

Mehmet Gökay ÖZERİM

Danışman

Doç. Dr. Nazif MANDACI

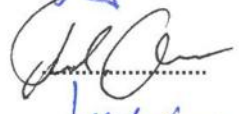
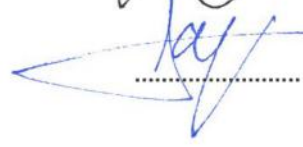
İZMİR - 2012

DOKTORA
TEZ ONAY SAYFASI

2008800860

Üniversite : Dokuz Eylül Üniversitesi
Enstitü : Sosyal Bilimler Enstitüsü
Adı ve Soyadı : Mehmet Gökay ÖZERİM
Tez Başlığı : Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası
Savunma Tarihi : 20.09.2012
Danışmanı : Doç.Dr.Nazif MANDACI

JÜRİ ÜYELERİ

<u>Ünvanı, Adı, Soyadı</u>	<u>Üniversitesi</u>	<u>İmza</u>
Doç.Dr.Nazif MANDACI	YAŞAR ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Canan BALKIR	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Yrd.Doç.Dr.A.Nazmi ÜSTE	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Yrd.Doç.Dr.Şevket OVALI	DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ	
Prof.Dr.Tanju TOSUN	EGE ÜNİVERSİTESİ	

Oybirliği (X)
Oy Çokluğu ( )

Mehmet Gökay ÖZERİM tarafından hazırlanmış ve sunulmuş "Avrupa'da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası"başlıklı tezi kabul edilmiştir.

Prof.Dr. Utku UTKULU
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Doktora Tezi olarak sunduğum “**Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası**” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Tarih

..../..../.....

Mehmet Gökay ÖZERİM

ÖZET

Doktora Tezi

Avrupa’da Radikal Sağ Partiler ve Göç Karşıtlığı: Güvenlik Temaları

Ekseninde Göç Karşıtı Söylemin İnşası

Mehmet Gökay ÖZERİM

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Avrupa Birliği Anabilim Dalı

Avrupa Çalışmaları Programı

Uluslararası göçler, Avrupa’nın İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşamakta olduğu sosyal ve ekonomik dönüşümün en önemli deneyimlerinden birini teşkil etmektedir. Ancak Avrupa’daki genel resme bakıldığında, son yıllarda göç olgusuna ve göçmenlere giderek artan oranda güvenlik kaygılarıyla rol biçme eğilimi dikkat çekmektedir. Avrupa’da radikal sağ siyasi partiler, göç karşıtı ve popülist politikalarıyla göç konusunda bu yaklaşımları inşa eden en etkin aktörlerdendir.

Bu tez çalışması, Avrupa’da göç karşıtı politikaların güvenlikleştirme sürecinin bir ürünü olduğunu ve bu sürecin en etkin aktörlerinden olan radikal sağ partilerin göç karşıtı söylemlerini ve yaklaşımlarını bazı ortak güvenlik temalarını kullanarak bir inşa süreci kapsamında oluşturmakta olduklarını ortaya koymaktadır. Bu temalar ulusal güvenlik, ekonomik güvenlik, kültürel güvenlik ve iç güvenlik şeklinde sınıflandırılabilen; temaların kullanım ağırlıkları ülkelerin tarihsel, sosyal ve kültürel farklılıklarından yoğun biçimde etkilenmektedir. Tez çalışmasında bu farklılıkların etkileri, güvenlikleştirme sürecini incelemek için bir şablon geliştirilerek ve göç karşıtı politikalarıyla seçim başarısı kazanmış iki radikal sağ parti olan Avusturya’dan FPÖ (Avusturya Özgürlük Partisi) ve İsveç’ten SD (İsveç Demokratları) partileri bu şablon kapsamında analiz edilerek incelenmiştir.

Bunun yanı sıra, genel olarak bakıldığında sanayi sonrası toplumda üretim şekillerinin uğradığı dönüşümle birlikte küreselleşme ve bütünleşme gibi

deneyimlerin Avrupa’da refah devleti anlayışını tartışmaya açtığı ve aslında göçün bu tartışmada bir mücadele alanı olarak örnek olay işlevi gördüğü çıkarımına ulaşılmıştır. Bu kapsamda birçok politika gibi göç politikaları ve entegrasyon stratejilerinin de yeniden tanımlanması gerekmektedir. Ancak bu tanımlamayı yapabilme konusunda hız, etkinlik ve dahil etme açısından ulusal ve ulusüstü düzeydeki farklılıklar, Avrupa ülkelerinde göç konusunda karşıt seslerin var olmasına ve gelişimine katkıda bulunmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Uluslararası Göç, Avrupa Birliği, Güvenlikleştirme, Radikal Sağ Partiler

ABSTRACT

Doctoral Thesis

Doctor of Philosophy(PhD)

**Radical Right Parties in Europe and Anti-Immigration: The Construction of
Anti-Immigration Discourse in the Context of Security Themes**

Mehmet Gökay ÖZERİM

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of European Union

European Studies Program

International migration has been one of the most significant elements in Europe's social and economic transformation after the Second World War. However, in the political and social structures of today's Europe, there is a dramatically increasing trend of framing migration and casting a role for migrants in relation to security concerns. One of the most influential actors in this process of constructing such approaches to migration and migrants are radical right parties through their use of anti-immigrant and populist policies.

This dissertation reveals that anti-immigrant policies in Europe result from a process of securitization, and that, within this process, radical right parties have been formulating discourses and approaches through a construction process by using some common security themes. These security themes can be classified as national security, economic security, cultural security and internal security. The frequency with which radical right parties use these themes may vary according to the specific historical, social and cultural characteristics of a particular country. The impact of these differences is studied in this dissertation by first developing a framework to analyse the securitization process and by analysing two radical right parties that achieved election success with their anti-immigrant policies: Freedom Party of Austria (FPÖ) from Austria, and Sweden Democrat (SD) from Sweden.

The findings of this research indicate that the challenges facing post-industrial European society, such as transformations in production modes,

globalisation and integration, have led to a questioning of the European social state model and welfare state model by opening them into discussion. In this regard, international migration has been serving as a “field of challenge” and a “case study” for these discussions. As a result, as with its other major policies and strategies, Europe certainly needs to re-define its’ immigration policies and integration strategies. However, national and supra-national differences in terms of the speed, efficiency and inclusiveness with which this process of re-definition is being carried out, have been triggering and strengthening oppositional voices to migration in European countries.

Keywords: International Migration, European Union, Securitization, Radical Right Parties

**AVRUPA’DA RADİKAL SAĞ PARTİLER VE GÖÇ KARŞITLIĞI:
GÜVENLİK TEMALARI EKSENİNDE GÖÇ KARŞITI SÖYLEMİN İNŞASI**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	Error! Bookmark not defined.
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	xii
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

**KURAMSAL ÇERÇEVE: GÜVENLİĞİN İNŞASI VE
GÜVENLİKLEŞTİRME YAKLAŞIMI**

1.1.	GÜVENLİĞİN GENİŞLEYEN TANIMI VE KAPSAMI	10
1.1.1.	Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Dönüşümü	10
1.1.2.	Güvenliğe İlişkin Sorulara Cevapların Dönüşümü ve Güvenlik Tanımının Genişlemesi	13
1.2.	BİR ARAÇ VE SÜREÇ OLARAK GÜVENLİK: KOPENHAG EKOLÜ VE GÜVENLİKLEŞTİRME	15
1.2.1.	Güvenlikleştirme Yaklaşımının Aktörleri ve Bileşenleri	19
1.2.2.	Güvenlikleştirme Yaklaşımının Analiz Düzeyleri	20
1.2.3.	Güvenlikleştirme Yaklaşımının İnşacı Unsurları	21
1.2.3.1.	Güvenliğin ve Tehditlerin İnşası	21
1.2.3.2.	Siyasallaştırma	24
1.3.	ANALİZ ARAÇLARI: SÖZEYLEM VE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ	28

1.3.1.Sözeylem	29
1.3.2.Söylem ve Eleştirel Söylem Analizi	30
1.3.3.Güvenlikleştirme Sürecinin Güvenlik Temaları Analizi İçin Bir Model Önerisi	32
1.4. SONUÇ	37

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA'DA BİR GÜVENLİKLEŞTİRME KONUSU OLARAK GÖÇ

2.1. AVRUPA'NIN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI GÖÇ DENEYİMİNE DÖNEMSEL BAKIŞ	39
2.1.1. Savaş Sonrası Düzenlemeler ve Dekolonizasyon Dönemi	41
2.1.2. İşçi Göçü Dönemi	42
2.1.3. Sınırlandırılmış Göç Dönemi	43
2.1.4. Soğuk Savaş Sonrası Dönem	45
2.2. GÖÇ POLİTİKALARININ AVRUPALILAŞMASI VE YÜKSEK POLİTİKA KONUSUNA DÖNÜŞÜMÜ: AVRUPA GÖÇ TARİHİNDE YENİ BİR DÖNEM Mİ?	47
2.2.1. Avrupa Ortak Göç Politikası	48
2.2.2. Avrupa'da Göç Politikasının Ulusüstüleşme Nedenleri	53
2.3. AVRUPA'DA GÖÇÜN GÜVENLİK BAĞLAMI	57
2.3.1. Göçün Güvenlikleştirme Konusu Olarak Çerçvelendirilmesi	57
2.3.2. Avrupa'da Göçün Çok Boyutlu Güvenlikleştirilmesi	60
2.4. SONUÇ	64

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİNİN AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA'DA RADİKAL SAĞ SİYASİ PARTİLER VE GÜVENLİK TEMELLİ SÖYLEM TEMALARI

3.1. GÖÇ KARŞITLIĞI VE AVRUPA'DA RADİKAL SAĞ PARTİLER	66
3.1.1. Kavramsal Arkaplan: Göç Karşıtı mı Radikal Sağ mı?	69
3.1.2. Avrupa Radikal Sağ Parti Politikalarında Göç Karşıtlığı	72
3.2. RADİKAL SAĞ PARTİLERİN GÖÇ KARŞITI SÖYLEMİNDE TEMEL GÜVENLİK TEMALARI	78

3.2.1. Ulusal Güvenlik: Göçmenler Üzerinden Avrupa’da Yeni Şövenizm	78
3.2.1.1. Etnik ve Ulusal Şövenizm	81
3.2.1.2. Doğuşuncılık (<i>Nativism</i>)	83
3.2.2. Ekonomik Güvenlik : “Göçmenler mi Emeklilerinizin Bakımı ve Gençlerinizin Geleceği mi?”	84
3.2.3. Kültürel Güvenlik: “Gerçek Avrupalı”nın Yok Olacağına İnandırmak	89
3.2.4. İç Güvenlik: “Seçici Geçirgen” Sınırları Sağlamlaştırmak	95
3.3. SONUÇ	97

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜVENLİK TEMALARI EKSENİNDE RADİKAL SAĞ PARTİLERİN GÖÇ KARŞITI POLİTİKALARI İNŞASI: AVUSTURYA FPÖ VE İSVEÇ SD ÖRNEĞİ

4.1. AVUSTURYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ (FPÖ)	99
4.1.1. Tarihsel Arkaplan	99
4.1.2. Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ)	105
4.1.3. FPÖ Göç Karşiti Söyleminde Güvenlik Temaları	111
4.1.3.1. Kaynaklar ve Yöntem	111
4.1.3.2. FPÖ Göç Karşiti Söyleminde Ulusal Güvenlik	112
4.1.3.3. FPÖ Göç Karşiti Söyleminde Ekonomik Güvenlik	118
4.1.3.4. FPÖ Göç Karşiti Söyleminde Kültürel Güvenlik	124
4.1.3.5. FPÖ Göç Karşiti Söyleminde İç Güvenlik	131
4.2. İSVEÇ DEMOKRATLARI PARTİSİ (SD)	135
4.2.1. Tarihsel Arkaplan	135
4.2.2. İsveç Demokratları Partisi (SD)	139
4.2.3. SD Göç Karşiti Söyleminde Güvenlik Temaları	142
4.2.3.1. Kaynaklar ve Yöntem	142
4.2.3.2. SD Göç Karşiti Söyleminde Ulusal Güvenlik	142
4.2.3.3. SD Göç Karşiti Söyleminde Ekonomik Güvenlik Teması	147
4.2.3.4. SD Göç Karşiti Söyleminde Kültürel Güvenlik Teması	151
4.2.3.5. SD Göç Karşiti Söyleminde İç Güvenlik Teması	156
4.3. SONUÇ	159

SONUÇ	163
KAYNAKÇA	170

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
AET	Avrupa Ekonomik Topluluğu
BNP	British National Party
CD	Centrum Democraten
CSCE	Commission on Security and Cooperation in Europe
DFP	Dansk Folkeparti
FN	Fuerza Nueva
FPÖ	Freiheitliche Partei Österreichs
IOM	International Organization for Migration
LAOS	Laikas Orthodoxos Synagermas
LN	Lega Nord
NATO	North Atlantic Treaty Organization
OECD	Organization for Economic Cooperation and Development
PNR	Partido Nacional Renovador
REP	Die Republikaner
SD	Sverige Demokraterna
SVP	Schweirische Volkspartei
VB	Vlaams Belang

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Güvenliğin Kavramsallaştırılması	s.14
Tablo 2: Wodak'ın Söylem Analizinde Sözeylem – Tarih Bağlamlı Çözümleme Şablonu	s.33
Tablo 3: Avrupa'da Birinci Dalga İşçi Göçünün Tahmini Sınırları	s.44
Tablo 4: 1980-2010 Arası Avrupa'da Radikal Sağ Partilere Parlamento Seçimlerinde Destek Oranları	s.68
Tablo 5: FPÖ'nün Genel Seçimlerdeki Sonuçları ve Liderleri	s.110

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 : Bir Konuya İlişkin Politikaların Tipolojisi	s.25
Şekil 2 : Göç Karşıtı Söylemin Güvenlik Temaları Analizi İçin Şablon Modeli	s.35
Şekil 3 : FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ulusal Güvenlik Teması	s.117
Şekil 4 : FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ekonomik Güvenlik Teması	s.123
Şekil 5 : FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Kültürel Güvenlik Teması	s.130
Şekil 6 : FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde İç Güvenlik Teması	s.134
Şekil 7 : SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ulusal Güvenlik Teması	s.146
Şekil 8 : SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ekonomik Güvenlik Teması	s.150
Şekil 9 : SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Kültürel Güvenlik Teması	s.155
Şekil 10: SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde İç Güvenlik Teması	s.158

GİRİŞ

a) Arka Plan

Uluslararası göçler, yarattığı sosyal, siyasi ve ekonomik etkilerle günümüz toplumları ve devletleri için büyük önem taşımaktadır. Genel olarak değerlendirildiğinde, çağlar boyunca karşılaşılacak bir olgu olmakla birlikte özellikle küreselleşme ve gelişen dolaşım olanaklarının etkisiyle son iki yüzyılda yoğunluğu ve etkileri de artmaktadır. Bu çerçevede uluslararası göçler Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası yaşamakta olduğu sosyal ve ekonomik dönüşümün de en önemli deneyimlerinden birini teşkil etmektedir. Avrupa ülkelerinin uluslararası göçlerde varış ülkesi konumunun belirginleşmesiyle birlikte, güncel politikalarında ve gelecek stratejilerinde bu olguyu dikkate alma gerekliliği de artmıştır. Bu gereklilik sadece belirli ve tek bir alanda değil, refah devletinin yeniden yapılandırılmasından çokkültürlülüğe ilişkin vizyon ve uygulamalara kadar geniş ve iç içe geçmiş bir politika ekseninde kendini göstermektedir. Bu bağlamda en önemli soruların başında bu alanların içerisinde uluslararası göçün ve göçmenlerin nasıl konumlandırılmakta oldukları gelmektedir.

Ancak uluslararası göç konusunun ve göçmenlerin Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yaşam alanlarında konumlandırılması, kendiliğinden gelişen bir süreç değildir. Birçok farklı aktör, bu konumlandırma sürecinde etkin biçimde yer almaktadır. Bu aktörler, farklı düzeylerde ve farklı etkilerle göçmenlerin haklarından kamuoyundaki algılanmalarına kadar uzanan birçok konuda politikaların üretilmesinde rol oynamaktadırlar. Bu konumlandırmanın ne şekilde inşa edildiği ve göçmenler üzerinde ne boyutta etkiler yarattığı ise Avrupa ülkelerinde göç politikalarını incelerken odaklanılması gereken önemli bir konudur.

Avrupa'daki genel resme bakıldığında, son yıllarda göç olgusuna ve göçmenlere giderek artan oranda güvenlik kaygısıyla rol biçme eğilimi dikkat çekmektedir. Bu rolün inşası sürecinde yeri olan yerel, ulusal ve uluslararası düzeydeki aktörler, sadece göçmenlere yönelik politikaları değil; göçmenlerin Avrupa halkları gözündeki imajını belirlemede de etkin bir görev üstlenmektedirler. Diğer yandan bu süreci sadece belirli aktörlerin kamuoyunun algısını şekillendirdiği

tek taraflı bir süreç olarak tanımlamak da bir yanılgı olabilir. Çünkü derinlemesine bakıldığında Avrupa’da göç konusundan ve göçmenlerden çok farklı sebeplerle rahatsız olmaya başlamış bir kitlenin bulunduğu ve aslında sözü edilen aktörlerin bu kitlelere de hitap etmek veya onları popülist politikalar temelinde harekete geçirmek adına bu rolleri üstlendiği gerçeği göz ardı edilemez. Dolayısıyla göçmen karşıtı söylem, bir yandan var olan bu kitleden beslenirken diğer yandan da çeşitli yollarla bu kitleyi genişletmenin yollarını aramaktadır.

Buna rağmen siyasi ve toplumsal hayatta talep ve kitle gücünden yola çıkması, göçmenleri salt bir tehdit olarak konumlandıran aktörlere meşruiyet kazandırmamaktadır. Bu aktörler göçmenlerin hak ediniminden toplumsal yaşama dahil edilmelerine kadar birçok alanda insan haklarının ve özgürlüğünün göz ardı edilmesine yol açabilecek fikirlerin öncülüğünü yapabilmektedirler.

Yukarıda açıklanan perspektiften bakıldığında, Avrupa’da göçe yönelik sınırlayıcı ve göçmenlere yönelik dışlayıcı yaklaşımları tek bir aktöre ve yalnızca yabancı düşmanlığına bağlamak, resmin bütünü de gözden kaçırmak ve sorunu basite indirgemekle eşdeğerdir. Aynı bağlamda bu sürecin Kopenhag Ekolü tarafından literatüre sunulan “güvenlikleştirme” boyutunu da tek bir düzlemde ve eksik yorumlamak anlamına gelmektedir. Bu çalışmanın da yola çıkış noktası olduğu üzere Avrupa’da göç ve göçmen karşıtlığı, ulusal ve ulusüstü birçok aktörün farklı düzeylerdeki etkileriyle ve farklı fikirsel araçları temel almasıyla inşa edilmektedir. Bu noktadan hareketle göç konusunda aşırı güvenlikleştirmeyi ve bunun sonucu olarak artan göç karşıtlığını incelediğimizde, Avrupa’nın sosyal ve ekonomik yapısının çok boyutlu bir okumasını da gerçekleştirme ihtiyacı ile karşı karşıya kalınmaktadır. Bu boyutlar, aynı zamanda göç karşıtlığını yaygınlaştıran aktörlerin temel fikirsel araçlarına ulaşılabilmesi için birer anahtar işlevi görebilme potansiyeline sahiptirler.

Genel olarak değerlendirilirse, göçün Avrupa’da yirmi birinci yüzyılın en önemli güvenlik konularından biri haline geldiği söylenebilir. Buonfino, göçün bir güvenlik konusu haline gelmesini kamuoyu, medya ve ulusal hükümetlerin karşılıklı etkileşimlerinin bir sonucu olarak tanımlamaktadır (Buonfino, 2006: 24). Belki de bu yaklaşımın, her üç aktörü de etkileyebilecek mikro düzey bir aktör olarak radikal sağ siyasi partileri gözden kaçırdığı söylenebilir. Avrupa’da radikal sağ siyasi partiler,

göç karşıtı politikalarıyla ve bu kapsamdaki popülist yaklaşımları ile göç konusunda antagonistik söylemi inşa etmektedirler. Bu çerçevede göç, Avrupa’da hem ulusal düzeyde hem de ulusüstü düzeyde önemli bir temel siyasi kutuplaşma nedenini teşkil etmektedir (Andersen, 1999: 15).

Avrupa’da bugün istihdam piyasasının veya sosyal yaşam alanlarının “göçmen istilası” altında bulunduğunu, milli kimliğe tehdit oluşturduğunu savunan ve sayısı giderek artan bir kitle mevcuttur. Bu kitlenin en belirgin göstergesi ise seçimlerde oylarını ve parlamentodaki ağırlıklarını giderek arttıran göç karşıtı söyleme sahip radikal sağ partiler ve göçmen karşıtı söylemin Avrupa siyasi yapısında bulduğu karşılıktır. 2000’li yılların başlarında göçmen karşıtı söyleme sahip partilerin belirli Avrupa ülkelerinin parlamentolarında kazanmış oldukları yer ve ana akım partilerle koalisyonlar kurabilmeleri, ilk aşamada şok etkisi yaratsa da artık giderek daha da kabullenilebilir bir durum haline gelmektedir (Schierup ve diğerleri, 2006: 3). Bu partiler sadece yasadışı göçe değil, göçün her türüsüne karşıdırlar ve göçü bir tehdit olarak konumlandırırlar.

Konunun seçmen kitlesi kazanmak için bir kestirme yol işlevi görmesi, popülist politika izleyen özellikle radikal sağ partiler için bulunmaz bir seçim malzemesi yaratmıştır. Öyle ki, bu partiler çokkültürlülük söyleminin sarsılmaz kabul edildiği İsveç, İngiltere ve Hollanda gibi ülkelerde de destek kazanabilmektedirler. Bu konjonktür içerisinde seçimlerde ırk kozunu oynamak isteyen ve seçim kampanyalarının ana konusu haline getiren partilerin sayısı da azımsanmayacak derecede fazladır.

Boswell, 1970’e kadar başta İsviçre, Belçika, Hollanda, Fransa, Almanya ve Avusturya gibi misafir işçi alan birçok Avrupa ülkesinde göç politikalarının emek piyasası ve demografik düşünceler kapsamında, savaş sonrası Avrupa’nın yeniden inşasına yönelik kaygılarla yürütüldüğünü belirtmektedir. Fakat bu süreçte entegrasyona¹ yönelik politikaların eksikliği, 1990’larda kendini daha çok sosyal sorunlara odaklanan “göçmen problemi” olarak göstermiştir. 2000’lerde ise bu sorun

---

¹ Çalışma boyunca ülkelerin göçmenlere yönelik oluşturup uyguladığı politika seçeneklerinden biri olan göçmen entegrasyonu, literatürde yaygın olarak kullanılan şekliyle “entegrasyon” kavramıyla ifade edilecektir. Avrupa bütünleşme sürecine değinilirken ise “bütünleşme” kavramı tercih edilerek kavramsal bir karışıklığın önlenmesi amaçlanmıştır.

özellikle Soğuk Savaş sonrasında geliştirilen güvenlik anlayışının 11 Eylül terör saldırıları sonrası yaklaşımlarla birleşmesiyle “güvenlik problemi”ne dönüşmüştür.

Bu süreç, aynı zamanda göç konusunun güvenlik söylemi ile en fazla kesiştiği dönem olmaktadır (Huysmans, 2006: 45). Soğuk Savaş’ın bitimini takiben uluslararası ilişkiler disiplinindeki birçok kavramı gibi güvenlik kavramı da yeniden tanımlanmış ve kavramın sınırları geleneksel kapsamından genişletilmiştir. Göç de bu tanım içerisinde bir tehdit olarak kendine yer bulabilmiştir.

b) Tezin Amacı

Avrupa’da radikal sağ siyasi partileri çeşitli yönleriyle inceleyen farklı disiplinlerden çalışmalar mevcuttur. Bu partilerin göç karşıtı politikalarını inceleyen literatürdeki sınırlı sayıdaki çalışma, ağırlıklı olarak siyaset biliminin genel kavram ve yaklaşımlarını ödünç almakta; bazıları ise daha genel bir bakış açısıyla “göç karşıtı partiler” adıyla yeni bir sınıflandırma içerisinde bu politikaları konumlandırmaktadır. Bu çalışmada ise radikal sağ partiler, güvenlikleştirme sürecinin bir aktörü olarak konumlandırılmaktadırlar ve esas odaklanılmak istenilen, bu aktörlerin nasıl bir süreçte ve hangi fikirsel araçlardan yararlanarak süreci inşa edebildikleridir.

Çalışma, temelde göç karşıtı politikaların güvenlikleştirme sürecinin bir ürünü olduğu ve Avrupa’da radikal sağ partilerin de bu ürünün inşasında etkin aktörlerden olduğu ön kabulüyle; göç karşıtı partilerin savlarını oluştururken hangi fikirsel araçları (temaları) ne şekilde ve düzeyde kullandığı, Avrupa ülkeleri arasında bu araçların kullanımında tarihsel, kültürel, sosyal ve ekonomik nüansların ne derece etkili olduğu sorularına yanıt aramaktadır. Çalışmanın amacı, Avrupa’da göç karşıtı söyleme sahip radikal sağ partilerin kullanmakta olduğu ortak güvenlik temalarına ilişkin çıkarımda bulunmaktır. Bu çıkarımlar ekseninde bu söylemin güvenlikle bağı ortaya konulacak ve güvenlikleştirme yaklaşımı ile süreç açıklaması sunulması denenecektir.

Tüm bu çerçeve içerisinde bu tez çalışması, Avrupa’da güvenlikleştirme sürecini inceleyen çalışmalar arasında bir mikro düzey aktör olarak radikal sağ siyasi partilere odaklanıp yeni bir yaklaşım sunmayı hedeflemektedir.

Tez çalışması, Avrupa’da radikal sağ partilerin kamuoyu algısında göçü tehdit olarak konumlandıkları ve ulusal düzeyde göçün güvenlikleştirilmesine katkıda bulundukları savı temelinde, güvenlikleştirme sürecini yukarıdan aşağı, aktör güdümlü bir süreç olarak incelemeyi hedeflemektedir. Radikal sağ partiler, çalışmanın ana inceleme konusunu oluştururken, aynı zamanda Avrupa’da göçün güvenlikleştirmesine yönelik çalışmalarda mikro düzey aktörlerin rolüne ilişkin birer örneklem çalışması özelliği de taşıyacaktır.

c) Tezin Varsayımları ve Hipotezi

Güvenikleştirme ve göç bağlamını inceleyen birçok çalışmaya dayalı olarak bu tez araştırmasının birinci varsayımı; Avrupa’da göç konusunda ulusal ve ulusüstü düzeyde, dikkat çekici ölçüde ve çok aktörlü bir güvenlikleştirme sürecinin mevcut olduğudur.

İkinci varsayım, bu güvenlikleştirme sürecinin göç karşıtı yaklaşımlara temel oluşturduğu ve radikal sağ partilerin de süreç içerisinde norm girişimcisi ve ajanı olarak önemli bir aktör işlevi gördüğüdür.

Tezin temel hipotezi, Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı söylemlerini ve rollerini ortak bazı güvenlik temalarını kullanarak, bir inşa süreci kapsamında oluşturmakta oldukları; bu temaların ulusal güvenlik, ekonomik güvenlik, kültürel güvenlik ve iç güvenlik şeklinde dört tema altında sınıflandırılabilceği; bu temaların kullanım ağırlıkları ve referanslarının ülkelerin tarihsel, sosyal ve kültürel farklılıklarından yoğun biçimde etkilenmekte olduğudur.

ç) Tezin Yöntemi

Tez çalışmasının farklı bölümleri, yapı ve içerikleri gereği farklı veri kaynakları ve yöntemlerin kullanımını gerektirmektedir. Birinci bölümde sosyal inşacılık, siyasallaştırma ve güvenlikleştirmeye ilişkin yaklaşımlar ve tanımlar, ayrıntılı bir literatür taraması ile incelenecektir. Kavramsal gelişimi sağlayan düşünceler tarihsel perspektiften ele alınırken, örnek olay incelemelerine de yer verilecektir. Birinci bölüm, aynı zamanda eleştirel söylem analizi ve söylem

yöntemlerinden esinlenerek tez çalışmasında incelenen güvenlikleştirme sürecinin tema analizi için bir model önerisi de sunmaktadır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, Avrupa bütünleşme süreci bağlamında yapılan incelemelerinin ve açıklanan veri kaynaklarının yanı sıra Avrupa Birliği'nin konuya ilişkin mevzuatından, raporlarından, istatistiklerinden ve konuya ilişkin mevcut literatürden yararlanılacaktır.

Üçüncü bölüm, radikal sağ partilere genel bir bakış sunduktan sonra tezin ana hipotezini oluşturan “güvenlik temaları”na ilişkin çıkarımda bulunmaktadır. Bu kapsamda bu konuya ilişkin mevcut akademik literatüre ek olarak radikal sağ partilerin göç karşıtlığına ilişkin medya haberlerinden de kaynak olarak yararlanılacaktır.

Tez çalışmasının dördüncü bölümü, örnek parti incelemeleri yoluyla üçüncü bölümde oluşturulan güvenlik temalarına somut örnekler sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, önceki bölümlerde yararlanılan kaynakların yanı sıra, siyasi partilerin temel politika belgeleri, manifestoları, programları ve seçim kampanyası materyalleri analiz edilecektir. Tüm bu veri kaynaklarına ek olarak Avrupa’da örnek olarak alınan ülkelerdeki genel seçim sonuçları ile birlikte bu sonuçları ve seçmen tercihlerini analiz eden akademik ve istatistiki çalışmalar da incelenecektir.

Örnek çalışma olarak incelenecek partiler, analiz edilen fikirsel araçları (güvenlik temaları) ampirik olarak yansıtma imkânı tanırken, sürecin kuramsal temelleri olarak sosyal inşacılığın ve güvenlikleştirme yaklaşımının temel kavram ve açıklamaları çıkış noktası olarak alınacaktır. Bu yaklaşım ve kuramlar, çalışmanın birinci bölümünde ayrıntılı olarak sunulmaktadır.

Bu ekseninde, araştırmanın bağımlı değişkeni göç politikalarında güvenlikleştirme sürecidir. Bağımsız değişkenler bu süreçte kullanılan fikirsel araçlardır (güvenlik temaları). Kontrol (*background*) değişkeni, incelenen ülkelerin tarihsel, kültürel, ekonomik ve sosyal altyapılarıdır.

d) Tezin İçeriği

Çalışmanın birinci bölümü, göç karşıtı partilerin göç konusunu ele alış ve bir politika malzemesi olarak sunuş süreçlerini incelerken kullanılacak kuramsal

yaklaşımı açıklamayı ve bu yaklaşımın tez araştırmasında kullanımına ilişkin çerçeveyi çizmeyi amaçlamaktadır. Stivachtis'in güvenliği sosyal inşacılığın bir ürünü olarak ele alması ve güvenliğin ortak kimliklerle siyasi ve sosyal alandaki ilişkisi nedeniyle bir sosyal inşadan ibaret olduğunu belirtmesi, göç açısından da önemlidir (Stivachtis, 2008:14). Soğuk Savaş sonrası Avrupa'da yeni bir güvenlik anlayışı inşa edilirken takibindeki bir dizi olayın da etkisiyle göç bu anlayış içerisinde bir tehdit olarak konumlandırılmaktadır. Bu kapsamda çalışmanın ilk bölümünde sosyal inşacılığın temel kavramları üzerine inşa edilmiş olan siyasallaştırma ve güvenlikleştirme yaklaşımları analiz edilecektir.

Çalışmanın ikinci bölümünde, bu tez araştırmasında bir güvenlikleştirme konusu olarak ele alınan "Avrupa'da uluslararası göç olgusu" incelenecek, Avrupa'nın göç konusundaki yeri analiz edilirken aynı zamanda göç konusunun Avrupa bütünleşme sürecindeki yerine yönelik de çıkarımlarda bulunulacaktır. Çalışmanın bu bölümü, sanayi sonrası dönemde göçün Avrupa ülkeleri için nasıl bir anlam ifade ettiği, bu anlamın bütünleşme sürecine ne şekilde yansıdığı, göç konusunun güvenlikleştirmeye hem ulusal hem de ulusüstü düzeyde ne şekilde dahil edildiği ve güvenlikleştirme sürecinin hangi şekillerde etkiler yarattığı sorularına yanıt aramaktadır.

Çalışmanın üçüncü bölümü, ilk bölümde açıklanan kuramsal çerçeve kapsamında Avrupa'da radikal sağ partilerin güvenlikleştirme sürecinin inşasında kullandıkları temel güvenlik temalarını analiz etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmanın dördüncü bölümü ise, iki farklı Avrupa Birliği ülkesinden, Avusturya ve İsveç'ten seçilen birer radikal sağ partinin (Avusturya Özgürlük Partisi-FPÖ ve İsveç Demokratları Partisi-SD) örnek partiler olarak incelenmesi yoluyla üçüncü bölümde oluşturulan güvenlik temalarına somut örnekler sunmayı amaçlamaktadır. Bu iki radikal sağ partinin üçüncü bölümde saptanan genel güvenlik temalarını söylem ve argümanlarında ne ölçüde ve ne şekilde kullandıkları incelenecektir. Çalışmanın bu bölümü, Avrupa'da göç karşıtı partilerin kullandığı argümanların ülkelere göre değişen benzer ve farklı yönlerinin neler olduğu ve güvenlikleştirme sürecine bu farklılıklar dahilinde nasıl etki ettiği sorusuna odaklanmaktadır.

e) Tezin Önemi

Tez çalışması, Avrupa’da ulusal göç politikalarının güvenlik bağlamı gelişimine dair mikro ve orta düzeyde bir aktör olarak radikal sağ partileri incelemesi ve hem ulusal hem uluslararası literatürde çok fazla inceleme bulunmayan bu alana yapacağı katkı dolayısıyla önem taşımaktadır. Ayrıca radikal sağ partileri ve göç karşıtı politikalarını odak noktası olarak alan bir çalışma olarak Avrupa’ya en yoğun göçmen gönderen ülke konumundaki Türkiye’de mevcut literatüre katkı sağlaması ve ilgili politikalar için de önemli çıkarımlar üretmesi hedeflenmektedir.

Tez çalışmasının amaç ve hedeflerine bağlı olarak Kopenhag Ekolü tarafından literatüre sunulan güvenlikleştirmenin ve onun temelini oluşturan sosyal inşacı yaklaşımın bu çalışma için değerli bir paradigma sunduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı politikaları, güvenlikleştirme yaklaşımı kapsamında incelenirken aynı zamanda 1990’lardan itibaren farklı yaklaşımlarla geliştirilmiş olan güvenlikleştirme kuramına da değişik bir analiz düzeyinde yaklaşım sunulacak; güvenlikleştirme kuramını şimdiye kadar ağırlıklı olarak referans verilen uluslararası ve ulusüstü analiz düzeylerinden farklı biçimde ulusal düzeyde test ederek analiz düzeyinin farklılaştırılması denenecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE: GÜVENLİĞİN İNŞASI VE GÜVENLİKLEŞTİRME YAKLAŞIMI

Radikal sağ siyasi partilerin özellikle son yirmi yıl içerisinde çeşitli Avrupa ülkelerinde yerel ve ulusal seçimlerde göstermiş oldukları başarılar, bu partileri akademik incelemeler için de önemli bir konu haline dönüştürmüştür. Bu kapsamda Avrupa'daki radikal sağ partileri göç konusundaki karşıt ve popülist politikaları çerçevesinde inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Bu çalışmalar ağırlıklı olarak siyaset biliminin genel kavram ve yaklaşımlarını ödünç alarak seçmen tercihleri, oy potansiyeli üzerindeki etkileri ve hem ulusal hem de ulusüstü politikalara yansımalarına odaklanmaktadır. Bu tez çalışmasında ise göç karşıtı söyleme sahip radikal sağ partiler, güvenlik çalışmaları kapsamında sürecin bir aktörü olarak konumlandırılmaktadır ve esas odaklanılmak istenen bu aktörün nasıl bir süreçte ve hangi fikirsel araçlardan yararlanarak göçün bir güvenlik konusu haline getirilmesi sürecinin inşasına katkıda bulunduğudur.

Tez çalışmasının amaç ve hedeflerine bağlı olarak Kopenhag Ekolü tarafından literatüre sunulan güvenlikleştirmenin ve onun temelini oluşturan sosyal inşacı yaklaşımın çalışma için değerli bir paradigma sunduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada Avrupa'da göç karşıtı politikaları öne çıkaran radikal sağ partiler, güvenlikleştirme yaklaşımıyla kurgulanmış bir metodoloji temelinde incelenirken, aynı zamanda 1990'lardan itibaren farklı yaklaşımlarla geliştirilmiş olan güvenlikleştirme kuramına da farklı bir analiz düzeyinde yaklaşım sunulacaktır. Böylece, güvenlikleştirmenin şimdiye kadar ağırlıklı olarak referans verilen uluslararası ve ulusüstü analiz düzeyini ulusal düzeyden başlayan bir süreçte test ederek analiz düzeyinin farklılaştırılması denenecektir.

Tüm bu kuramsal çerçeve içerisinde, bu tez çalışmasında radikal sağ partilerin ulusal düzeyde sürdürdükleri göç karşıtlığı sürecinin güvenlik perspektifinden ele alınması amaçlanmaktadır. Aslında bu çerçeveden baktığımızda göç ve güvenlik kavramlarının yan yana gelmesi, geleneksel güvenlik çalışmaları içerisinde 1990'lı yıllara kadar alışlageldik bir durum değildir. Dolayısıyla bu bakış açısı aynı zamanda çalışmanın kurgulandığı kuramsal düzlemi doğrudan geleneksel

güvenlik çalışmalarının bakış açısından eleştirel güvenlik çalışmalarının yaklaşımına ve güvenlik algılayışına taşımaktadır.

Çalışmanın bu bölümünde, tezin kuramsal yaklaşımını oluşturan “güvenlikleştirme”, Soğuk Savaş sonrası güvenliğin tanımındaki dönüşüme paralel olarak incelenecek, tez çalışmasının sonraki bölümlerindeki analizlere temel oluşturacak kavramsal ve kuramsal analiz çerçevesi çizilecektir.

1.1. GÜVENLİĞİN GENİŞLEYEN TANIMI VE KAPSAMI

Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının göçü güvenlik eksenine taşıma sürecini incelemek istediğimizde, bu eksenin kapsamı ve sınırları da bizim için önem taşımaktadır. Dolayısıyla ilk olarak güvenlik kavramının içerik ve kapsamına değinmek, göç konusunun çerçvelendiği analiz düzeyini açıklamak açısından faydalı olacaktır. Bu çerçevede öncelikle Soğuk Savaş sonrası güvenlik anlayışında yaşanan dönüşüme genel bir bakış sunulacak, ardından bu kapsamda güvenliğin tanımının değişimi incelenecektir.

1.1.1. Soğuk Savaş Sonrası Güvenlik Anlayışının Dönüşümü

Soğuk Savaş’ın sona ermesi, uluslararası ilişkilerin birçok konusu için olduğu gibi güvenlik alanında da bir dönüm noktası olmuştur. 1990’lar sonrasında yoğunluk kazanan güvenlik çalışmalarındaki tartışmaların temelinde, Avrupa akademik gündeminde Soğuk Savaş sonrası güvenliğe bakış açısının değişimi ile Amerika’daki geleneksel yaklaşımın çatışması açıkça görülebilmektedir (Buzan ve Hansen, 2009: 191). Rasyonalist ve reflektivist yaklaşımlar² arasında nitelendirilen bu tartışmanın en fazla dikkat çeken farklılaştırıcı değişkenleri ise güvenliği bir süreç olarak değerlendirirken sosyal inşacı yaklaşımdan yararlanılması ve özünde güvenlik kavramının kapsamına ilişkin bir genişlemenin bulunmasıdır.

---

² Uluslararası İlişkiler kuramında Rasyonalist (Pozitivist) yaklaşımlar, temel analiz düzeyi olarak devlete odaklanırlar. Reflektivist (Post-Pozitivist) kuramlar ise analiz düzeyini ve aktörleri farklılaştırmakta ve genişletmektedirler. Bu iki yaklaşımdan reflektivizmin sunduğu bakış açısı, bu çalışmada tartışılan güvenlik kavramının genişlemesine ilişkin de önemli etkiler yaratmıştır.

Genel olarak bakıldığında güvenlik çalışmalarında yeni yaklaşımlar, sosyal bilimlerdeki yaklaşım ve kuramların sosyal ve tarihsel olaylardan bağımsız dönüşüme uğrayamayacağı düşünülerek daha rahat yorumlanabilir. Bu kapsamda 1970’lerde ve 1980’lerde yeni sosyal hareketlerin oluşması, Avrupa’nın kendi iç güvenlik alanını kurması, Soğuk Savaş, Yumuşama (*Detente*) Dönemi ve Soğuk Savaş’ın sona ermesi gibi bir dizi olay, bu değişime yol açan temel olaylar olarak sayılabilirler.

Konuya ilişkin kavramsal tartışmaların özüne inildiğinde güvenliğin tanımı çok boyutlu ve farklı yorumlamalarla çeşitlenmiş olmakla birlikte, özünde güvenliğin sağlanacak olanın aslında ne veya kim olduğu, hangi konuları içereceği ve nasıl sağlanacağı gibi sorulara verilen cevaplar çerçevesinde şekillendiği görülmektedir. Williams, güvenliğe ilişkin tanımlamanın iki farklı düşünce tarzından yola çıkarak farklılaştığını belirtmektedir. İlk bakış açısı; güvenliğin güçle eş değer görmekte ve maddeselleştirmektedir. Örneğin bu anlayışta güç silah, ordu ve para ile ilişkilidir ve güvenliğin sağlanması bu unsurları içeren gücün sağlanmasıyla ilişkili görülmektedir (Williams, 2008: 6). Bu çerçeve, Soğuk Savaş’ın güvenlik anlayışı ve ordu ile devlet temelli yaklaşımıyla birebir örtüşmektedir.

İkinci bakış açısı ise ilk görüşe karşı çıkarak güvenliğin bir özgürleşme (*emancipation*) olarak görmektedir.³ İnsan hakları ve adaleti merkeze alan bu bakış açısında farklı aktörler arası ilişkisinin niteliği önem taşımaktadır. Bu bakış açısında silaha sahip olan bir tehdit değildir. Silaha sahip olan birçok aktör bulunabilir; ancak onu tehdit haline getiren ve güvenlik açısından bir sorun olarak konumlandıran, bu aktörle ilişkinin niteliğidir. Bu yaklaşım, güvenliğin düşmana karşı değil düşmanla birlikte hareket ederek sağlanabileceği düşüncesine vurgu yapmaktadır.

Buzan, Waever ve Wilde, aslında geleneksel yaklaşımda güvenliğin tanımlanmasının çok daha rahat ve kolay olduğunu, çünkü sadece askeri alan üzerinden ve güç kavramından sınırlı bir gündem üzerinden çıkarım yapıldığını belirtmektedirler (Buzan ve diğerleri, 1997: 1). Yeni yaklaşımda ise gündemin

---

³ Bilgin, 2008 tarihli çalışmasında özgürleşme kavramını açıklarken Booth’un güvenlik ekseninde bu kavramı tanımlamasına yer verir. Bu kapsamda Booth özgürleşmeyi şu şekilde tanımlar: “Güvenlik, tehditlerin olmamasıdır. Özgürleşme insanların normalde özgürce yapmak istediklerini seçmesine engel olan fiziksel ve insani sınırlamalardan kurtulmasıdır. Savaş ve savaş tehdidi, fakirlik, kısıtlı eğitim, siyasi baskı ve diğerleriyle birlikte bu sınırlamalardan bazılarıdır. Güvenlik ve özgürleşme, aynı paranın iki yüzü gibidir. Güç ya da düzen değil özgürleşme gerçek güvenliğin yaratır” (Booth, 1991: 319; Bilgin, 2008) .

genişlemesi ile birlikte tanımlama yapmak da zorlaşmaktadır. Gerçekten de 1970 ve 1980’lerde güvenlik konusu, Soğuk Savaş’ın gündemin ana maddesi olması nedeniyle nükleer silahlar ve güç yarışına takılıp kalmıştır. Ancak Soğuk Savaş sonrası çok kutupluluğa geçişle birlikte güvenlik gündeminin de çok boyutlu hale geldiği söylenebilir.

Soğuk Savaş döneminde güvenliğin bir diğer mutlak özelliği olarak devlet merkezli görülmesi sayılabilir. Soğuk Savaş döneminde güvenliğe devlet merkezli bakış açısı, aynı zamanda bu dönemin koşullarına uyan pragmatik bir bakış açısı ve normatif bir tercih olarak da kabul edilmektedir (Ovalı, 2006: 6). Ancak iki kutuplu çekişmenin sona ermesi ile birlikte neyin tehdit olarak konumlandırılacağı ve bu kapsamda hangi konuların güvenlik konuları eksenine girebileceği, güvenliğe ilişkin ana tartışma konularından biri olmuştur. Bu çerçevede Huysmans’ın, *“bu süreci sadece akademik olarak güvenlik çalışmalarının karşı karşıya kaldığı bir tartışma boyutuyla ele almanın doğru olmadığı, aynı zamanda NATO, CSCE (Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı) ve diğer güvenlik kuruluşlarının da bir kimlik ve tanımlama arayışı ile varoluş nedenini (raison d’etre) yeniden sorgulama süreci olduğu”* tespiti önemlidir (Huysmans, 2006: 16). Soğuk Savaş’ın bitimiyle birlikte güvenliğin parçası sayılabilecek tüm yapılar, aktörler ve rolleri de bir dönüşüm süreci içerisine girmiştir. Dolayısıyla, bu dönem içerisinde tehditler ve güvenlik nesneleri de eş zamanlı bir dönüşüm sürecine dahil olmuştur (Ovalı, 2006: 4).

Bu dönüşümün bir sonucu olarak, bu süreçte geleneksel güvenlik çalışmalarının perspektifinin odaklandığı devlet merkezli ve güvenliğin askeri tanımına dayalı bakış açısının yeterliliği sorgulanmaya başlanmış, güvenlik çalışmalarının soruları boyut ve kapsam değişimiyle karşı karşıya kalmıştır. Sadece nükleer silahlar ve simetrik saldırılar mı güvenliğin tanımında yer almaktadır? Terör, çevre ve göç gibi konular da bir güvenlik unsuru değil midir? Daha da önemlisi güvenliği tanımlamak için sadece devlete tehdit oluşturması gerekliliğini merkeze almamız mı gerekir? Bu sorular, güvenlik çalışmalarında eleştirel yaklaşımın çıkış noktaları olduğu gibi Soğuk Savaş sonrası güvenliğin realist tanımının değişmesinin ve “genişlemesinin” de temelini oluşturmuştur.

1.1.2. Güvenliğe İlişkin Sorulara Cevapların Dönüşümü ve Güvenlik Tanımının Genişlemesi

Gerçekten de bu soruların özünde yer alan kavramlara bakıldığında güvenlik çalışmalarının da ana konularıyla ilgili temel sorular olduğu görülmektedir. Buzan ve Hansen, 1940’lardan bu yana uluslararası güvenlik çalışmalarını etkileyen dört ana soru olduğunu belirtmektedirler (Buzan ve Hansen, 2009: 10). (i) İlk soru; devleti bir referans nesnesi olarak alıp almamaktır. (ii) İkinci soru; iç tehditleri de dış tehditler gibi güvenlik kapsamına alıp almamaktır. (iii) Üçüncü soru; güvenliği askeri kavramların ve kuvvet kullanımının ötesine taşıyıp taşımamaktır. (iv) Son soru ise; güvenliği tehditlere, tehlikelere ve aciliyete tamamen bağlı görüp görmemektir. Dolayısıyla güvenliğin tanımı ve kapsamındaki değişim incelendiği zaman, aslında bir bakıma yukarıda değinilen bu sorulara verdiğimiz cevaplar ve bu cevapların içeriğine dair değişim incelenmektedir. 1990 sonrası oluşan bu tartışmalar hangi tehditlere odaklanılacağı ve neyin tehdit olarak çerçevelenmesi gerektiği soruları etrafında şekillenirken, bu tartışmalar güvenlik literatürüne “genişleme tartışmaları” (*widening debates*) olarak geçmiştir (Huysmans, 2006: 16). Genişleme tartışmalarının bir sonucu olarak güvenlik konularının çeşitliliği de artmıştır.

Güvenlik ve bu kapsamda tehdidin çerçevesi, artık sadece devletleri ideolojik ya da askeri tehditlere karşı korumayı değil; aynı zamanda göç, etnik ve dini ayaklanmalar, kimlik talepleri ve hatta bazen AB gibi ulusüstü yapılanmalara karşı korumayı da kapsamaktadır (Kaya, 2009: 8). Korunan ise sadece devlet değildir; birey ve toplum da içerisindedir (Bigo, 2002: 328). Bu kapsamda kamu düzeni de yeniden tanımlanmakta ve her bir bireyin güvenliği bazında korunması da devletin görevleri arasına girmektedir. Diğer yandan Ovalı da 1960’larda bireysel ve yapısal şiddete ilişkin tanımlamaları güvenliğin bakış açısının devlet ve askeri konulardan bireyler ve sosyal gruplara yönelmesi yolunda önemli bir adım olarak görmektedir (Ovalı, 2006: 7). Tüm bu resim içerisinde bu sürecin nihai sonucu, odağın devletten topluma kaymasıyla güvenliğin artık hayatın tüm alanlarında popülerleştirilmiş bir terim haline gelmesi olmuştur (Kaya, 2009: 9).

Güvenliğe yönelik bu soruların yanı sıra güvenliğe ilişkin konuların nasıl kavramsallaştırıldığı da önem taşımaktadır. Buzan ve Hansen, bu konuda

epistemolojik farklılıkları öznel kavramlaştırma, nesnel kavramlaştırma ve söylemsel kavramlaştırma yaklaşımlarıyla sınıflandırmıştır.

Tablo 1: Güvenliğin Kavramsallaştırılması

Nesnel Kavramlaştırma	Öznel Kavramlaştırma	Söylemsel Kavramlaştırma
- Somut tehditlerin mevcudiyeti/mevcut olmaması	- Tehdit edildiği veya edilmediği duygusu	-Güvenlik nesnel biçimde tanımlanamaz.
- Güvenliği genellikle materyal biçimde tanımlar.	- Algı, psikoloji, tarihsel süreç ve toplumsal bağlama vurgu yapar.	-Güvenlik bir sözeylemdir.
	- Nesnel bir referansı mevcuttur.	-Siyasi gündemde tehditlerin kendilerini güvenlik problemi olarak gösterdikleri öznelerarası sürece odaklanır.

Kaynak: Buzan ve Hansen, 2009:34

Kavramlaştırmanın nesnelden öznele doğru yöneliminin eş zamanlı olarak güvenliğin sınırlarına giren kavramların çeşitliliğini de arttırdığı söylenebilir. Çünkü nesnel bakış açısında, bir konu ancak somut veriler bulunduğu ve somut etkiler yarattığında güvenlik konusu veya tehdidi haline gelmektedir. Örneğin, arasında çıkar çatışması bulunan iki ülkeden birinin silahlanmasındaki artış, somut biçimde diğer ülkeye bir güvenlik tehdidi olarak tanımlanabilir. Ancak öznel güvenlik anlayışında süreç daha çok algılara ve çıkarımlara dayalıdır. Somut çıktılara ihtiyaç duyulmamakta; potansiyel olarak algıyı yaratması bir güvenlik konusu haline gelmesine yeterli olmaktadır. Son olarak söylemsel kavramlaştırmanın da bu açıdan benzerlik gösterdiği söylenebilir. Artık algı sadece düşünsel bazda kalmaz; söyleme yansıyarak kitlesini genişletir ve konuyu güvenlik konusu olarak konumlandırır.

Kavramlaştırma ve kapsama ilişkin farklılık, 1990'lar sonrasında güvenlik çalışmalarında eleştirel yaklaşımın ağırlık kazanmasıyla yansımasını bulmuştur. Eleştirel yaklaşım, kimliğe, kimliğin söylemsel ve tarihsel oluşumuna odaklanarak geleneksel yaklaşımdan farklılaşmıştır (Buzan ve Hansen, 2009: 197). Hiç kuşkusuz eleştirel yaklaşım, son on yılda Avrupa'da güvenlik çalışmalarının kuramsal çehresini önemli şekilde değiştirmiş ve gelişimini etkilemiştir. Aynı zamanda geleneksel olarak ABD ağırlıklı şekillenen güvenlik çalışmalarının Avrupa'nın kendi

gündemine özgü olarak şekillenmesini de sağlamıştır. Eleştirel güvenlik çalışmalarıyla özdeşleşen akademisyenler Keith Krause, Ken Booth, Michael Williams ve Richard Wyn Jones'tur. Bu akademisyenler büyük ölçüde Robert Cox tarafından uluslararası ilişkiler için geliştirilen eleştirel yaklaşımdan ilham almışlar; ancak Frankfurt Ekolü'nden ve uluslararası ilişkiler kuramının post-pozitivist hareketlerinden de etkilenmişlerdir. Bununla birlikte Foucault, Barthes, Derrida, Deleuze ve Bourdieu gibi sosyal inşacı Fransız kuramcılarının da tüm bu yeni yapıların temelinde olduğu kabul edilmektedir.

Aslında genel olarak değerlendirildiğinde eleştirel güvenlik kuramcılarının da homojen bir fikir birliği içerisinde olmadığı ve bu çerçevede değişik yaklaşımlar geliştirdikleri görülmektedir. Eleştirel kuramcılarının bir kolu, sosyal kuram ve tarihsel sosyolojiyi güvenlik çalışmalarının içerisine dahil ederken; diğer bir kolu söyleme odaklanmıştır. Bu tez araştırması kapsamında uygun bir kuramsal yaklaşım sunduğu düşünülmektedir. Bu nedenle Kopenhag Ekolü ve Güvenlikleştirme yaklaşımına odaklanılacaktır.

1.2. BİR ARAÇ VE SÜREÇ OLARAK GÜVENLİK: KOPENHAG EKOLÜ VE GÜVENLİKLEŞTİRME

Çalışmanın bir önceki bölümünde bahsedilen güvenliğe ilişkin yeni yaklaşımların geliştirilmesinde ve güvenliğin tanımının dönüşümünde Kopenhag, Aberystwyth ve Paris ekollerinin rolü büyüktür.

Bunların içerisinden inşacı yaklaşımı temel alarak güvenlik çalışmalarına yeni bir bakış açısı kazandıran Kopenhag Ekolü ve öncü isimleri Buzan, Waever ve Wilde, 1990'lar itibarıyla güvenlikleştirmeye ilişkin literatürü yaratmışlardır. Kopenhag Ekolü, yaklaşımlarını "güvenliğin Dünya siyasetinde nasıl işlediği" üzerine kurgulamıştır ve güvenlikleştirme Kopenhag Ekolü'nün en önemli ürünü olarak görülmektedir. (McDonald, 2008: 68). Bu çerçevede Copenhagen Peace Research Institute (COPRI) önemli bir yere sahiptir; çünkü güvenlikleştirme gibi yenilikçi bir kuramın doğuşuna öncülük etmiştir.

Aslında 1990'lar öncesinde Barry Buzan'ın çalışmalarına kadar uluslararası ilişkilerde güvenlik denildiğinde güvenliğin alışlageldik boyutları dışındaki konular

çok nadir olarak tartışılmıştır. Buzan, 1993'teki "People, State and Fear" çalışmasında güvenliği tekrar tartışmaya açmış ve kavramın tanımını savunma ve askeri tanımdan çevre, ekonomi, siyaset ve topluma kadar genişletmiştir. Güvenlik çalışmalarını sadece devlet merkezli bakış açısından kurtarıp bireyi de odak noktası almasıyla Kopenhag Ekolü'nün insan güvenliği kavramına kuramsal olarak katkıda bulunduğu düşünülmektedir (Ovalı, 2006: 10).

Buzan ve Waever, 1991 tarihli ortak çalışmasında güvenliği iki kategoride tanımlamışlardır: Bu kategoriler (1) egemenliği merkeze alan milli güvenlik (2) kimliği ve toplumun devamını merkeze alan toplumsal güvenliktir (*societal security*). Toplumsal güvenlik kavramı, güvenliğin odak noktasını devletten topluma çevirmiştir ve hem güvenliği hem de tehdidi kurgulanmış bir yapı olarak görmektedir. Bu yaklaşımda, artık kimliğe yönelik tehditler de asli tehditler olarak kabul edilmektedir. Maastricht Anlaşması'nı Danimarka'nın reddetmesi, Almanya'da sığınmacılara ve göçmenlere yönelik yabancı karşıtı saldırılar, Yugoslavya'daki etnik temizlik bu bakış açısının temel örnek olayları olarak gösterilmektedir; çünkü tüm bu olaylar aslında bu tarz bir güvenlik bakış açısının ürünleri kabul edilmektedir (Bigo, 2002: 345).

Güvenlikleştirme kuramını literatüre kazandıran Kopenhag Ekolü, ikinci akımın bir parçası olarak sayılabilir. Barry Buzan ve Ole Waever, bu ekolün kuramsal fikir önderleri olmuştur. Toplumsal güvenlik, güvenlikleştirmenin yenilikçi kavramlarından biri olarak önem taşımaktadır. Bu yaklaşım, güvenliği bir söylem ürünü olarak tanımlamakta ve güvenlik konularını güvenlik ajanslarının edimsel güçlerinin siyasi bir çıktısı olarak görmektedir. Güvenlikleştirme yaklaşımı, güvenliği objektif bir durum olmanın ötesinde söylemsel ve siyasi bir kuvvet olarak konumlandırmakta ve tanımlamaktadır (Buzan ve Hansen, 2009: 213). Farklı aktörler güvenlik tanımını inşa etmekte, bu inşa sürecinde tehditleri yaratmakta ya da tanıtmakta fakat en nihayetinde bunu gücün bir aracı olarak kullanmaktadırlar. Buzan, Waever ve Wilde, güvenliği ve güvenliğin tanımından yola çıkarak güvenlikleştirmeyi şöyle tanımlamaktadırlar:

Güvenlikleştirme, politikaları oyunun yerleşik kurallarının ötesine taşıma hareketidir ve bir konuyu politikanın özel bir çeşidi ya da politika üstü olarak çerçeveler. Bu yüzden güvenlikleştirme, siyasallaştırmanın ekstrem bir versiyonu olarak görülebilir. Kuramsal olarak kamu neznindeki herhangi bir konu "siyasallaşmamış"tan

“siyasallaşmış”a oradan da “güvenlikleştirilmiş”e uzanan bir spektrumda konumlandırılabilir (Buzan ve diğerleri, 1997: 23).

Bu tanımlamadan da anlaşılacağı üzere güvenlikleştirme, bir konunun acil önlem gerektiren ve siyasi sürecin normal sınırları dışında hareketleri meşru kılan bir dış tehdit olarak sunulması olarak açıklanmaktadır. Tanımda vurgulandığı gibi güvenlikleştirme, “kural dışı” yaklaşımları harekete geçirebilmek için bir meşrulaştırma aracı işlevi görebilmektedir ki; aslında bu tez çalışmasında odaklanılan radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının en büyük çıktıları, bu meşrulaştırma sürecine ilişkindir. Kopenhag Ekolü’ne göre bir konu güvenliğe ilişkin söylemsel politikalarla kendini güvenlik problemi olarak göstermektedir (Balzacq, 2009: 9). Bu çerçevede söylemin güvenlikleştirme yaklaşımında merkezi bir “aracı” rolü bulunmaktadır. Bu noktadan hareketle Balzacq güvenlikleştirmeyi şu şekilde tanımlamaktadır:

Güvenlikleştirme, belirli bir hedef dinleyiciyi (audience) kabul etmeye ikna etmek amacıyla tartışmacı uygulamalar sürdüren, Dünya hakkında bilinenlere dayalı bir pragmatik harekettir ve belirli bir gelişmenin dizginleyici bir politika oluşturmayı hak edecek kadar tehdit yarattığını iddia eder.(Balzacq, 2009: 9).

Dolayısıyla bu tanıma da bakıldığında güvenlikleştirmenin normal politikaların ötesinde “aşırı” önlemleri meşrulaştırmanın dışında, aynı zamanda bu politika ve önlemleri yaratma aracı olarak da işlev gördüğü sonucuna ulaşılabilmektedir. Öyle ki artık bu süreçte güvenlik, başlı başına bir kavram olmanın ötesinde belirli konuları konumlandıran, onları belirli alanlar içerisinde “çerçevlendiren” bir araç işlevi görmektedir. Bu yüzden güvenliğin konuları sınıflandırma ve algılama açısından bir paradigma yarattığını söylemek yanlış olmaz. Bu kapsamda güvenlikleştirme pragmatik bir süreçtir. Gerekliğinde çeşitli metaforları ya da önyargıları kullanarak bir harekete geçirme sürecini tetiklemektedir (Balzacq, 2009: 17). Huysmans’ın şu tespiti de yukarıda vurgulandığı üzere güvenliğin her zaman bir amaç değil araç işlevi görebilmesinin altını çizer niteliktedir:

Güvenliğe dair bilginin oluşumunu, politik sorunları varoluşçu bir yaklaşımla siyasi ve normatif bir biçimde sunma biçimi olarak algılıyorum. Bu bakış açısında güvenlik algısı sadece analitik bir mercek değildir. Aynı zamanda toplumsal ilişkilerin güvensizlik temelinde inşa edildiği bir ortamda korku politikalarını harekete geçirerek politika

sorunlarını hayati bir şekilde “çerçeveleme” mantığına dayalı bir siyasi tekniktir (Huysmans, 2006: 2).

Bu tanımlama içerisinde “çerçeveleme” (*framing*), bu çalışma açısından da önem taşımaktadır. Çerçeveleme, güvenlik çalışmalarında belirli bir konunun konumlandırılmasını ifade etmektedir. Bu açıdan baktığımızda güvenlikleştirme, konuları güvenlik temelli ve tehdit odaklı bir çerçeveleme sürecidir. Daha önce değinildiği gibi güvenlikleştirme, bir araç ve aynı zamanda bir süreçtir. Güvenlikleştirme, güvenlik sorunlarının nasıl doğduğu, geliştiği ve çözüldüğü ile ilgilenmektedir (Balzacq, 2009: 2). Dolayısıyla doğası gereği bir süreç açıklaması sunma iddiasındadır ve bu sürecin bazı parçaları mevcuttur. Balzacq, bu süreci tek boyutlu görmemektedir. Aktörün ya da diğer bir deyişle ajanın işlevselliğinde üç unsur ön plana çıkmaktadır: Bu unsurlar; (i) ajanın güç durumu ve kimliği, (ii) güvenlikleştirici aktörün etkinliğini belirleyen bir unsur olarak toplumsal kimlik ve (iii) son bir unsur olarak da muhalif görüşleri de kapsayan hedef dinleyici kitlesinin yapısıdır (Balzacq, 2005: 179). Dolayısıyla bu tez araştırmasının ana ekseninde tartışılırsa, Avrupa’da radikal sağ partilerin göçü güvenlikleştirilmesi sürecini bu partilerin iktidara ilişkin konumundan, oy potansiyelinden ve “dinleyici” konumundaki seçmen toplumun (kamunun) tarihsel altyapısından bağımsız değerlendiremeyeceğimiz sonucuna ulaşılabilmektedir.

Tüm bunlara ek olarak Kopenhag Ekolü, güvenliği tehditlerin elitler tarafından inşa edildiği bir süreç olarak tanımlamıştır. Bu süreçte bir güvenlikleştirici aktör, bir referans nesnesinin tehdit altında olduğunu vurgulayarak ve dinleyenleri buna ikna etmeye çalışarak güvenlikleştirmektedir. Bu tez çalışmasında süreci yaratan güvenlikleştirici aktör olarak radikal sağ partilere odaklanılmaktadır ancak güvenlikleştirilen konuya göre bu aktörler değişebilir.

Son olarak güvenlikleştirmenin akademik çalışmalar içerisinde zaman içerisinde kurgulandığı Batı Avrupa odaklı yapısından çıkıp başka bölgelere ve başka konulara da uygulanmaya başladığını belirtmek gerekir. Bilgin, güvenlik çalışmalarında genellikle devlet merkezli ana akım yaklaşımların egemenliği düşünüldüğünde bu durumun beklenmedik bir gelişme olduğunu belirtmektedir (Bilgin, 2011: 399-400) ve güvenlikleştirme çalışmalarının Avrupa dışına taşan örnekleri olarak Hong Kong (Curley and Wong, 2008; Emmers, 2008; Lo Yuk-ping

ve Thomas, 2010), Hindistan (Upadhyaya, 2006), Endonezya (Panggabean, 2006), Singapur (Caballero-Anthony, 2006; Emmers, 2006; Liow, 2006; Mak, 2006), Güney Kore (Hyun, 2006), Bangladeş (Siddiqui, 2006) ve Türkiye'yi (Aras and Karakaya Polat, 2008; Karakaya Polat, 2008; Bilgin, 2011) göstermektedir (Bilgin, 2011: 401).

Tüm bu çerçeve içerisinde güvenlikleştirmenin halen gelişmekte olan bir yaklaşım olduğunun da altı çizilmelidir. Yukarıda değinilen ve tanımlarda sıkça referans verilen yazarların yaklaşımları ve çalışmaları, aynı zamanda Buzan, Waever ve Wilde'nin ilk sunmuş olduğu halinden farklı boyutlara taşıma çabasını da içermektedir.

1.2.1.Güvenlikleştirme Yaklaşımının Aktörleri ve Bileşenleri

Güvenlikleştirme sürecinin önemli bileşenlerinin başında aktörler ve ajanslar gelir; çünkü güvenlikleştirme bir süreç olarak aktör güdümlü bir perspektifte şekillenmektedir. Güvenliğe etki eden aktörler ve ajanslar farklı şekillerde olabilmektedirler (Williams, 2008: 9). Williams, uluslararası ilişkiler disiplininde genellikle devletlere odaklanmak alışlageldik olsa da yakın zamanda uluslararası örgütlerin de bir aktör olarak düşünölmeye başlandığını belirtmektedir. Ancak devlet dışı aktörlerin de hem güvenliğin hem de güvensizliğin bir aktörü olabileceğini şu örneklerle açıklamaktadır:

Sosyal hareketler, insani örgütler ve kalkınma grupları, özel güvenlik sağlayıcıları, isyancılar ve suç örgütleri bu aktörlere örnek olarak verilebilir. Ek olarak bazı bireyler de belirli durumlarda belirli şeylerin güvenliğinin sağlanmasına yardımcı olacak kapasitededir. Bazen bu durum askeri güçlerinden kaynaklanırken bazen de ikna edici mesajları yayma güçlerinden kaynaklanmaktadır. Başpsikopos Desmond Tutu'nun barışa ilişkin düşüncelerinin Güney Afrikalıların "apartheid" in güçlü vesayet mirasıyla baş etmelerine yardımcı olması buna örnektir (Williams, 2008: 10).

Bu nedenle güvenliğe bir süreç olarak baktığımızda aktörlerin de çeşitlenebileceğini ve çok yönlülüğünü kabul etmemiz gerekir.

Güvenlikleştirme sürecinin önemli bileşenleri olarak söylem (*speech act*), referans nesnesi (*referant object*) ve güvenlikleştirici aktörler (*securitising actors*) tanımlanabilir. *Referans nesnesi*, tehdit altında gösterilen konu veya unsurlardır.

Dışarıdan tehdit altında görülen ve varlığının devamı için meşru bir hak iddia edilen şeyler olarak tanımlanabilir. *Güvenlikleştirici aktörler* ise bu referans nesnelerinin tehdit edildiği algısını yaratan ya da bu savı meşrulaştırmaya çalışan aktörlerdir. En genel güvenlikleştirici aktörler olarak siyasi liderler, bürokrasi, hükümetler, lobiciler ve baskı grupları sayılabilmektedir.

Güvenlikleştirmenin temelini oluşturan parçalardan bir diğeri de söylemdir (*speech-act*) ve Austin'in dil kuramından ödünç alınan bir kavramdır (McDonald, 2008: 68). Başarılı bir söylem, toplum ve dilin kombinasyonu olarak görülmektedir. Bu bakış açısından değerlendirildiğinde neyin nasıl söylendiği kadar dinleyici konumundaki toplumun algısı ve tepkileri de önem taşımaktadır (Buzan ve diğerleri, 1997: 32). Aslında Buzan ve Waever'in güvenlikleştirme yaklaşımında ortaya koyduğu, sürecin algılara dayanan yönü düşünüldüğünde nesnel değil öznel bir süreç olduğu söylenebilir.

Önemli bir nokta da, her türlü dış tehdit algısı yaratma girişiminin güvenlikleştirme olarak kabul edilemeyeceğidir. Bunlar güvenlikleştirme hareketidir ve ancak dinleyicinin bu konuları tehdit olarak kabul etmesi halinde güvenlikleştirme süreci tamamlanmış olacaktır (Buzan ve diğerleri, 1997: 25). Bu nedenle Buzan, Waever ve Wilde'nin tanım ve açıklamalarına bakarak "güvenlikleştirme hareketi" ve "sonuca ulaşmış güvenlikleştirme süreci" şeklinde iki farklı boyutu olduğu söylenebilir. Bu çerçeveden baktığımızda, bir radikal sağ partinin göçün güvenlikleştirilmesinde bir katkısı olduğunu düşünebilmemiz için göç karşıtı söylemlerinin seçmen kitlesinin algısında bir değişim yaratması, başarıya ulaşp göçe ve göçmenlere ilişkin kısıtlayıcı yasalar çıkartılmasını sağlaması ya da sadece konuyu normal politikalar kapsamından çıkartıp güvenlik temelli tartışmaya açması gerektiği düşünülebilir.

1.2.2.Güvenlikleştirme Yaklaşımının Analiz Düzeyleri

Buzan, Waever ve Wilde, güvenlik analizinin gündemini genişletmiş ve geleneksel yaklaşımın tek alana odaklanan bakış açısından oldukça farklılaştırmıştır. Bu kapsamda beş sektörden bahsetmektedirler. Bu sektörler askeri, siyasi, ekonomik, çevresel ve toplumsaldır.

Bu sınıflandırmada, güvenlik çalışmalarında analiz düzeyinin tıpkı uluslararası ilişkiler kuramlarında olduğu gibi önem taşıdığı vurgulanmakta ve uluslararası ilişkilerde en çok yararlanılan beş analiz düzeyine atıfta bulunmaktadır. Bu düzeyler; uluslararası sistem, uluslararası alt sistemler, birimler, alt birimler ve bireylerdir.⁴ Bu sınıflandırmaya rağmen Buzan, Waever ve Wilde, bazı aktörlerin tek bir düzey ile sınırlandırılmayacağına dikkat çekerler ve bu durumu çok uluslu şirketlerin veya Greenpeace gibi örgütlerin çok düzeyli faaliyet alanlarıyla örneklendirirler. Bu çalışmanın konusu olan göç karşıtı partiler de bu açıdan çok düzeyli bir aktör olarak görülebilir. Hem ulusal düzeyde hem de Avrupa Parlamentosu'na girebilmeleri halinde ulusüstü düzeyde etkin olabilmektedirler.

Analiz düzeyine odaklanırken mutlaka belirtilmesi gereken önemli bir diğer nokta, Buzan, Waever ve Wilde'nin güvenliği uluslararası düzeyde analiz ederek güvenlikleştirmeyi tanımlamış olmalarıdır. Fakat güvenlikleştirme, ister kuram ister gelişmekte olan bir yaklaşım olarak düşünülün ilerleyen zaman içerisinde farklı akademisyenlerce çeşitli düzeylerde incelenmiştir ve bu tez çalışmasında da ulusal düzeyde ele alınmaktadır.

1.2.3.Güvenlikleştirme Yaklaşımının İnşacı Unsurları

1.2.3.1. Güvenliğin ve Tehditlerin İnşası

Kopenhag Ekolü, siyasallaştırma ve güvenlikleştirmeyi birbirinden ayırarak açıkça inşacı bir yaklaşımın yansımalarından yararlanmıştır. Sosyal inşacılığın uluslararası ilişkiler literatürüne girmesi, rasyonalizmin özellikle Soğuk Savaş sonrası yetersiz kalması dolayısıyla alternatif okumalar için farklı araçlar arama çabasının bir ürünü olarak görülebilir. Bu tez araştırmasında güvenlikleştirme sürecinin inşacı unsurları, bahsedilen sürecin sonucu olarak doğan eleştirel yaklaşımlarla birlikte analiz düzeyi ve bakış açısı değişen güvenlik anlayışına etki eden öğelerine odaklanarak incelenecektir. Çalışma kapsamında göçün

---

⁴ Buzan, Waever ve Wilde, uluslararası altsistemleri bölgesel ve uluslararası örgütlerle örneklendirmektedir. Birimler ise devletler, uluslar ve ulusötesi şirketlerdir. Altbirimler, bürokrasi ya da lobiler gibi organize olmuş yapılardır.

güvenlikleştirilmesinde sosyal inşa sürecinin ne tarz sonuçlar yarattığı değil; yaratım sürecine ve bu süreçteki argümanlarının oluşum ve kullanımının nasıl işlediği sorusuna odaklanılmaktadır.

Bigo'nun güvenlik tanımı, güvenliğin inşacı unsurlarına ilişkin ipuçları taşır niteliktedir. Bigo, güvenliği, özellikle iç güvenliği, sınırların, kimliklerin ve kuralların güvenlikleştirilmesi süreci olarak ve bir mobilizasyon (harekete geçirme) çalışmasının ürünü olarak tanımlamaktadır (Bigo, 2002: 323-347). Dolayısıyla tanımın içeriğinde bir inşa süreci yer almaktadır:

İç güvenlik, kurumsal bilgi ve ajansların bilgisi, onların araçları ve uygulamaları ile birlikte analiz edilmelidir; çünkü bunlar korkuyu yaratanların onu nasıl tanımladıkları ve düşmanı sosyal olarak nasıl inşa ettiklerini anlamada belirleyici unsurlardır. Bu fenomeni analiz edebilmek için bir “güvenlik alanı”ndan (field of security) bahsedilebilir ve bu alan, farklı güvenlik ajanslarının (polis, jandarma, gümrük memurları, ordu ve istihbarat servisleri, özel güvenlik birimleri, pro ve anti göç ajansları) ilgili tanımın yeniden oluşturulmasına de facto olarak katılımını kapsar (Bigo, 2002: 323-347).

Bigo'nun tanımlamasında da izlerine rastlanan sosyal inşacılık, son yıllarda Avrupa bütünleşmesine yönelik çalışmalarda ulusüstü düzeyden ulusal düzeye Avrupalılaştırmanın aktarımında en sık vurgu yapılan kuramlar arasındadır. Bu tez çalışmasında sosyal inşacılık, güvenikleştirme yaklaşımı kapsamında hem ulusal hem ulusüstü düzeyde göç konusu ve göçmenlerin güvenlik söylemi içerisine entegre edilmeleri sürecinin ana aracı olarak incelenecektir.

İnşacılık, “algıladığımız Dünya'nın öznelarası etkileşimlerle sosyal olarak oluşturulduğunu; ajans ve yapıların karşılıklı oluştuğunu; normlar, kimlikler ve düşünceler gibi fiktif unsurların bu oluşumda merkezi rol oynadığını” iddia etmektedir. (McDonald, 2008: 60). İnşacılık, daha çok uluslararası ilişkiler çalışmalarında kendini göstermiş olsa da güvenikleştirme ve Kopenhag Ekolü, güvenlik çalışmalarına etkisine de önemli bir örnektir.

Soğuk Savaş boyunca güvenlik çalışmalarını realist bakış açısı etkilemiştir (Karacasulu ve Uzgören, 2007: 27). Hâlihazırda ana akım uluslararası ilişkiler kuramlarının varsayımlarına bir karşı duruş sunan inşacılık (Karacasulu ve Uzgören, 2007: 27) güvenlik çalışmalarına da alternatif bir bakış açısı getirmiştir. İnşacı bakış açısında güvenlik, algılar ve aktörler arası sosyal ilişkilere bağlıdır. Bu açıdan

realizmin materyalist bakış açısından farklılaşmaktadır. McDonald bu durumu şu soruda özetlemektedir:

Bu kapsamda neden Saddam Hüseyin'in 2002 ve 2003'te nükleer silah geliştiriyor olma olasılığı, İngiltere ve ABD için Rusya'nın, Çin'in, Fransa'nın, Pakistan'ın, Hindistan'ın veya İsrail'in var olan ve hatta askeri müdahale ve rejim değiştirmek için yeterli olabilecek nükleer silahlarından daha büyük bir tehdit sayılmıştır? (McDonald, 2008: 61).

McDonald'ın bu sorusu, güvenliğe inşacı bakış açında geçmiş deneyimlerin, tarihsel süreçlerin ve sosyal ilişkilerin etkisine dair fikir vermesi açısından önem taşımaktadır.

Güvenliği sosyal inşacılığın bir ürünü olarak ele alan ve güvenliğin siyasi ve sosyal alanda ortak kimliklerle olan ilişkisi nedeniyle bir sosyal inşadan ibaret olduğunu savunan düşünce yapısı, göç açısından da önemlidir (Stivachtis, 2008: 14). Soğuk Savaş sonrası Avrupa'da yeni bir güvenlik anlayışı inşa edilirken takibindeki bir dizi olayın da etkisiyle göç, bu anlayış içerisinde bir tehdit olarak konumlandırılmaktadır.

Güvenlikleştirmenin inşacı boyutları incelenirken güvenliğin tanımı kadar güvensizlik ve tehdidin de nasıl inşa edildiği ve tanımlandığı önem taşımaktadır. Güvensizliğin tanımını, içerisinde bir şeye karşı (birey, toplum, bir olgu gibi) tehdit ve tehlikeler bulunduran bir kavram olarak yaptığımızda tehdidin nasıl ve kim tarafından tanımlanmakta olduğu da önem kazanmaktadır. Huysmans'ın bakış açısına göre güvensizlik, siyasal ve toplumsal olarak inşa edilen bir fenomendir (Huysmans, 2006: 2). Bu bakış açısı, güvenlikleştirme sürecini incelerken de uygun bir perspektif sunmaktadır.

Bunların da ötesinde, güvenlik kadar kolektif güvensizliğin ve korkunun da inşa edilmekte olduğu iddia edilmektedir (Beland, 2005: 2). Beland, İngiliz sosyolog Jock Young'ın, "Folk Devils and Moral Panics" adlı kitabında değindiği "ahlaki panik-moral panik" kuramının bu açıdan önemli olduğunu vurgulamaktadır (Beland, 2005: 7). Bu kurama göre; ilk olarak belirli bir grubun hareketlerinin, toplumun geri kalanı üzerinde sonuçlar yarattığı konusunda bir algı yaratılır ve sorgulanan bu hareketi gerçekleştiren gruba karşı bir düşmanlık mevcuttur. Bu grubun tümünün veya bazı üyelerinin yaptıklarının gerçek ve ciddi tehditler yarattığı konusunda bir fikir birliği vardır ve bu da o gruba karşıt politika ve yaklaşımlar üretilmesine

yardımcı olmaktadır. Bu kurama göre ahlaki panik oldukça değişkendir. Şartlara göre bir konu ve gruptan başka bir konu veya gruba yönelebilmektedir. Bu çerçeveden baktığımızda çalışmanın önceki bölümlerinde de değinilen Avrupa’da Musevi topluluklardan komünizme, günümüzde ise göçmenlere kayan kolektif karşıt bakış açısını da bu yaklaşım ile anlamlandırabiliriz.

Alman toplum kuramcısı Ulrich Beck’in “Risk Toplumu” kuramı ise yine bu tez çalışmasında odaklanılan inşa sürecinin altyapısı açısından önemli fikirler sağlamaktadır. Bu kurama göre; modern toplumların en önemli özelliklerinden birisi, risklere karşı kendilerini tam olarak koruyamamalarıdır. Bunun sonucu olarak güvenlik, toplumun temel toplumsal ve siyasi amacı haline gelmektedir. Modern uluslararası ilişkiler kuramında “refleksif güvenlik” olarak geçen bu yaklaşım, Beck’in bu kuramının ürünüdür; yeni ve inşa edilmiş risklerin düzenlenmesine odaklanmaktadır. Beck örnek olarak “*insan faaliyetlerinin sonucu olarak ortaya çıkan yeni çevresel atıklara yönelik oluşan toplumsal endişeyi*” kullanmıştır (Beland, 2005: 8). Beck’e göre çevre konusundaki bu endişe, modern toplumlarda dayanışmanın temelini oluşturmaktadır. Günümüz Avrupa’sında ise ekonomik krizler, tarihsel travmalarla ve çeşitli aktörlerin politikalarıyla bileşerek bu endişeyi göç konusunda yaratmaktadır.

Son olarak sosyal inşacılık, gerçeğin çeşitli ajanslar (*aracılar*) ve aktörler aracılığıyla yapılandırıldığı fikrini odak noktası olarak almaktadır. Anlamın, sosyal olarak inşa edildiğini ve siyasi gelişmelerin bu gelişmeleri gözlemleyenler onlara hangi anlamları yüklerse o anlama geldiğini iddia etmektedir. Böylece koşulların kendiliğinden probleme dönüşmediğini belirtir (Zimelis, 2005: 3). Politika yapıcılar veya politika girişimcileri konumundaki aktörler bu dönüşümü gerçekleştirmektedirler. Bu bakış açısı ise bizi çalışmanın bir sonraki bölümünde incelenecek olan siyasallaştırmanın temelindeki düşünceye ulaştırmaktadır.

1.2.3.2. Siyasallaştırma

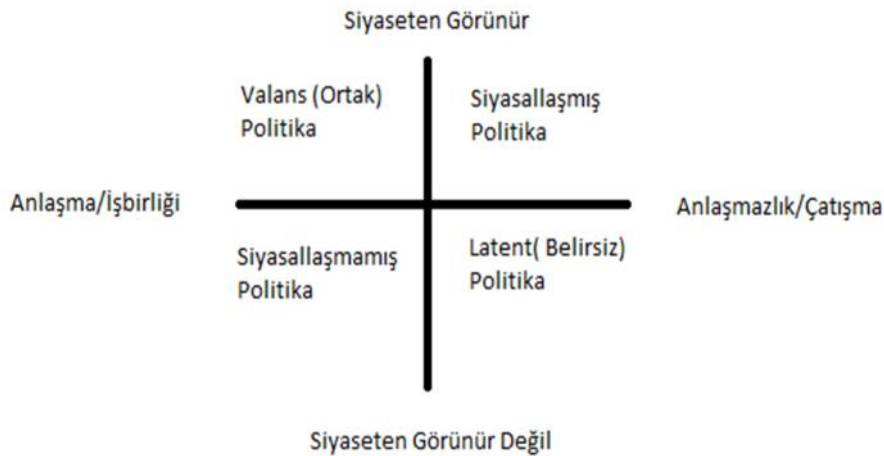
Güvenlikleştirme yaklaşımının inşacı unsurlarına odaklanırken siyasallaştırma kavramına da değinilmesi gerekmektedir. Çünkü McDonald’ın da

vurguladığı üzere Kopenhag Ekolü, güvenliği aslında siyasallaştırma veya normal siyasetin bir karşıtı olarak konumlandırmaktadır (McDonald, 2008: 70).

Bu kapsamda siyaset biliminin açıklama getirmeye çalıştığı konulardan bir tanesi de bazı konuların siyasi arenada kendine yer bulabilirken diğerlerinin neden bulamadığı; bu yer bulma sürecinin arkasındaki temel unsurların neler olduğudur. Bu yer bulma süreci çok katmanlı ve çok aktörlü bir süreçtir. Bu süreçte aslında siyasallaştırılan konular siyasallaştıran aktörler tarafından bir araç olarak kullanılmaktadırlar. Peki, hangi şartlarda bir konu ya da sosyal problem kamu tarafından eylem gerektiren bir sorun olarak tanımlanır ve gündeme girer; yani siyasallaşır? Bu soru da konuya ilişkin açıklama gerektiren soruların başında gelmektedir ve göç konusunda inşa edilen güvenlikleştirme sürecini incelerken bir ön adım olarak incelenmesi gerekmektedir (Brug ve Sdulich, 2011: 4).

Aslında konuya bu noktadan odaklandığımızda, gündem belirleme (*agenda setting*) yaklaşımıyla siyasallaştırma sürecini açıklamaya çalışıyor oluruz. Brug ve Sdulich, konuların siyasallaştırılabilmesini konunun görünürlüğü ve konuya ilişkin kutuplaşmanın derecesine bağlamaktadırlar (Brug ve Sdulich, 2011: 5). Bu çerçeveden baktığımızda konu sadece gündem belirleme gücünden değil siyasi arenada kendine ilişkin çatışmanın düzeyinden de etkilenebilmektedir.

Şekil 1: Bir Konuya İlişkin Politikaların Tipolojisi

Kaynak: Brug ve Sdulich, 2011: 6

Brug ve Sdulich'in tipolojisinde bir konu eğer sosyal bir problem olarak tanınıyor olsa dahi siyasi araneda kendine yer bulamıyorsa siyasallaşmamış olarak adlandırılmaktadır. Valans politika konuları ise en azından bir ya da birkaç siyasi partinin devletin sorumluluk alanında yer aldığı konusunda hemfikir olduğu konulardır. Latent (*belirsiz*) politika konuları, aktörlerin üzerinde ortak bir karara varamadığı, bu nedenle siyasal olarak görünürlüğü tam olarak oluşmayan konulardır. Konu etrafında bir çatışma vardır ancak taraflar diğer öncelikli konular nedeniyle bu konuyu öne çıkarmazlar ve siyaseten görünürlüğünü sağlamazlar. Son olarak Brug ve Sdulich siyasallaşmış politika konularını etrafında siyasi tartışma oluşmuş olan, tarafların farklı düşüncelerle bir şekilde siyasi arenaya sürüklediği konular olarak tanımlamaktadırlar (Brug ve Sdulich, 2011: 7). Bir konunun yeri, belirtilen bu dört tipoloji içerisinde sabit değildir ve siyasallaşma dinamik bir süreçtir.

Bu tez çalışmasında ele alınan radikal sağ partiler, göçün siyasallaştırılması sürecinin önemli birer aktörleridirler ve gündem yaratma güçlerini kullanırlar. "Gündem" kavramıyla anlatılmak istenen, hükümet yetkilileri ve hükümete yakın olanların belirli bir zamanda dikkat gösterdiği konular listesi olarak tanımlanabilmektedir (Beland, 2005: 15).

Bu noktada önemli olan bir husus da siyasallaştırmanın ne şekilde yapıldığı ve siyasallaştırılan konunun diğer politika konuları arasında ve içerisinde nasıl konumlandırıldığıdır. Örneğin, bir siyasi parti göç konusunu göçmenlerin hak edinimlerindeki eksiklikler kapsamında gündeme getirerek siyasallaştırabilir. Diğer yandan karşıt görüşteki başka bir aktör ise göçmenlerin istihdam piyasasında yarattığı tehditler kapsamında göç konusunu gündeme getirebilir ve yine siyasallaştırmış olur. Dolayısıyla göç politikasını sadece göçü kontrol politikası olarak algılayanlar da göçmenlere yönelik barınma, istihdam ve benzeri kapsayıcı politikalara odaklanarak algılayanlar da konuyu siyasallaştırmaktadırlar.

Meyers, göç kontrol politikalarına yönelik yaklaşımları altı ayrı başlık altında özetlemektedir. Bu başlıklar göçün siyasallaştırılmasına ilişkin tarafların bakış açısının nasıl oluştuğu konusunda bize ipuçları sunmaktadır. Meyers'in yaklaşımları Marksizm, Realizm, Liberalizm, Milli Kimlik yaklaşımı, İç Politika (partizan ve çıkar grupları politikaları) yaklaşımı ve Kurumsalcılık'tır (Meyers , 2000: 1248).

Meyers'in sıraladığı yaklaşımlardan Beard (1944), Gorz (1977), Marshall (1973), Marx (1973), Castlells (1975), Castles and Kosack (1985) tarafından geliştirilen Marksist yaklaşım, iktisadi unsurların sınıf temelli politikalarla birlikte göç politikalarını şekillendirdiği fikri temeline kuruludur. Bu bakış açısına göre kapitalizm, göçmen işçileri ücretlerin düşmesi için baskı yaratmak ve böylece karlarını arttırmak amacıyla ithal eder. Marksist bakış açısıyla bu yaklaşım çok tanıdık gelse de yaklaşımın şu tespiti ilgi çekicidir: Bu yaklaşım aynı zamanda göçün işçi sınıfını böldüğünü, bunu da eğitim sistemi ve medyada ırkçılığı körükleyerek yaptığını savunur (Meyers, 2000: 1249). Böylece tek bir bütün olarak hareket edebilecek işçi sınıfının gücü kırılmakta, bir iç çatışma ortamı oluşmaktadır.

Meyers'in belirttiği yaklaşımlardan milli kimlik yaklaşımı da bu çalışma açısından önem taşımaktadır. Yaklaşım, her ülkenin kendine has tarih, vatandaşlık ve kimlik algıları olduğu ve bunun üzerine oluşan tartışmalar ve sosyal çatışmaların göç politikalarını şekillendirdiği fikrinden yola çıkmaktadır (Meyers, 2000: 1251). Milli kimlik; ulus kurma süreci, önyargı, yabancılaşma kavramlarının ve bu kavramlarla ilgili kuramların üzerine kuruludur. İnşacı yaklaşımı baz alır, fikirler ve kimliğe odaklanır, bunları bir dizi tarihsel sürecin sonucu olarak görür. Örneğin Fransız Cumhuriyetçiliği'nin Fransa'da liberal bir göç politikası gelişmesine neden olduğunu savunmaktadır. Diğer yandan Almanya'nın göçle ilgili sorunlarının temelinde ulus kurma sürecine kadar uzanan sorunlar olduğu savunulabilir; çünkü bu bakış açısına göre Alman birleşmesi, yabancılara karşı şiddeti körüklemiş ve göç konusunda sınırlama için baskı yaratarak sonraki yıllardaki karşıt yaklaşımın kökenlerini oluşturmuştur (Meyers, 2000: 1253).

Bu çalışma açısından en fazla önem taşıyan yaklaşım ise iç politika yaklaşımıdır. Toplum merkezli bir yaklaşım olarak çıkar gruplarının ve partizan politikaların göç politikalarının şekillenmesindeki rolüne odaklanmaktadır (Meyers, 2000: 1257). Bu süreç, siyasi parti güdümlüdür. Siyasi partiler bir program önermekte ve seçim sürecinde bu programı beğenen seçmenler tercihlerini yaparak uygulama gücü vermektedirler.

1.3. ANALİZ ARAÇLARI: SÖZEYLEM VE ELEŞTİREL SÖYLEM ANALİZİ

Güvenlikleştirmenin temel bileşenleri belli olmakla birlikte, halen bazı unsurları ve doğrulanabilir göstergeleri literatürde kesinleşmemiştir. Dolayısıyla güvenlikleştirmenin hali hazırda inşası devam eden bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Bu kapsamda başarılı bir güvenlikleştirme sürecinin en önemli parçalarından olan söylemin nasıl ve hangi analiz düzeyinde incelenmesi gerektiği çok da net değildir.

Aslında Austin'in dilbilimsel kuramından ödünç alınan söylem, en basit açıklamasıyla önceki bölümlerde de açıklandığı üzere ifadelerin, cümlelerin kurulmasıyla birlikte özünde bir eylemi de içerdiği fikrinden yola çıkmaktadır. Ancak güvenlikleştirme sürecini çözümlemek istediğimizde Waever'in güvenlikleştirme yaklaşımı kapsamında söylemi nasıl analiz edebileceğimiz konusunda halen soru işaretleri bulunmaktadır. Genel olarak değerlendirdiğimizde bu tez çalışmasında yöntem olarak söylem ve söylem kavramları temelinde eleştirel söylem analizinin yaklaşımından yararlanılarak bir yöntem kurgulanması amaçlanmaktadır. Kurgulanan bu yöntem, dilbilimsel bazda bir söylem analizi olmayacaktır; ancak söylem analizinin temel yöntemlerinden yola çıkarak siyasal bir yaklaşımın güvenlikleştirici temalarını çözümleme yolunda bir yöntem önermeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla söylemin dilbilimsel kökenleriyle ilgilenmeyecek, daha çok söylemin içeriğinde yer alan yaklaşımlara ve çerçevelere odaklanacaktır.

Bu çalışmada, Avrupa'daki radikal sağ partilerin göç karşıtı söyleminin bazı ortak temaları bulunduğu ve bu temaların güvenlik bazlı olduğu savından yola çıkılmaktadır. Bu kapsamda çalışma için uygun bir çerçeve oluşturan eleştirel söylem analizinden de yararlanarak radikal sağ partilerin göçü güvenlikleştirirken kullandıkları söylemin ana temalarına ulaşılmaya çalışılacaktır. Güvenlikleştirme yaklaşımında hitap edilen kitlenin (*audience*) kim olduğu ve olması gerektiği net değildir. Bu çalışmada hitap edilen kitle, seçmenler olarak alınmış ve radikal sağ partilerin seçmenlere yönelik söylemlerine odaklanılmıştır.

1.3.1.Sözeylem

Sözeylem, güvenlikleştirme kuramının bir ürünü değildir. Dil bilimci Jaun L. Austin tarafından kurgulanmış ve John Searle tarafından geliştirmiştir. Waever da daha sonraki çalışmalarında güvenlikleştirme kuramını kurgularken ilham aldığı kişiler arasında Jaun L. Austin ve sözeylem kuramından bahsetmiştir. Sözeylem kuramı, insan iletişiminin minimal biriminin cümleler veya diğer ifadeler değil; bunların içerisindeki açıklamalar, sorular veya emirler gibi performatif unsurlar olduğu fikrinden yola çıkmaktadır (Yeo, 2010: 96).

Güvenlikleştirme, bir şeyi ya da konuyu güvenlik konusu olarak çerçevelemektedir ve bu da söz eylem aracılığıyla gerçekleştirilir. Austin, sözeylem ile aslında sözün fonksiyonuna farklı bir bakış açısı getirmiştir. Çünkü sözün hep negatif ya da pozitif yargı içerdiğinin varsayıldığını; ancak aslında içeriğinde performatif ifadeler de içerebileceğini iddia etmiştir (Austin, 1966; Taureck, 2006: 6). Sözeylem, güvenlikleştirme kuramında bir konunun normal politikalarla çözülemeyecek bir tehdit olduğuna dinleyici kitlesini ikna etmenin bir aracı olarak işlev görmektedir. J. L. Austin'in "How To Do Things With Words" adlı çalışması 1962 yılında yayınlanmıştır. Austin bu kapsamda "*performatif ifade*" kavramını geliştirmiş ve söylemin içeriğinde yazılı ya da sözlü bir hareketin oluşumuna ilişkin öğeler bulunduğu savını öne sürmüştür. Sözeylem iddia içirme, yönlendirme, duygu veya yaklaşımları ifade etmeye yönelik olma ve bildirim içirme özelliklerinin tümünü veya bazılarını içerebilmektedir (Yeo, 2010: 97).

Bu kapsamda en öz anlamıyla sözeylem kuramı, sözlerin performatif yapısına odaklanmaktadır. Normal bir iletişimden farklı olarak sözeylemde ikna etmeye çalışan bir konuşmacı vardır. Bu iletişim ağında mesaj ve mesajı veren kadar dinleyicinin de tepkisi önem taşımaktadır. Örneğin göçle ilgili tüm karşıt söylemlerin dinleyici kitlesi olan halkta yaratılması istenen etkisi, "*göç ve göçmenler bir tehdit unsurudur*" mesajıdır.

Bu çalışmada ele alınan güvenlikleştirme yaklaşımında söylemin dinleyici tarafından kabul edilmesi gerektiği, ancak bu şekilde başarılı bir güvenlikleştirme olacağı belirtilir. Bu yaklaşım, Van Dijk tarafından geliştirilen sosyo-bilişsel modele ilişkin de çağrışımlar yapmaktadır. Sosyo-bilişsel model, toplumsal idrak kavramı

etrafında şekillenmektedir ve toplum üyelerinin düşünsel süreçlerinin toplumsal bellekle bağlı olduğu iddiasındadır (Hart, 2010: 15).

Söylem ile söylem arasında şöyle bir fark var bulunmaktadır: Sözeylem, sözlerin eylemsel etkisi olduğunu kabul eder. Dolayısıyla radikal sağ partiler göç karşıtı bir bildirimde bulunduklarında eş zamanlı olarak göçün ve göçmenlerin bir güvenlik konusuna dönüşmesine yönelik etki yaratmaktadırlar. Bu tez çalışmasında ise bu etkiyi yaratırken belirli ortak güvenlik temalarından yararlandıkları iddia edilmektedir.

1.3.2.Söylem ve Eleştirel Söylem Analizi

Söylem, en yalın anlamıyla belirli bir toplumsal uygulama alanını belirli bir perspektiften ifade etmek şeklinde tanımlanmaktadır (Fairclough, 1995: 1; Wodak, 2001: 66). Foucault söyleme ilişkin sosyal kurama önemli derecede katkıda bulunmuş, güç-söylem ilişkisi, sosyal konuların söylemsel inşası gibi alanlara değinerek bunu gerçekleştirmiştir. Foucault'un söylemin kültürel temellerine ilişkin görüşleri, edebiyat ve kültür bilimcisi Jürgen Link tarafından geliştirilmiştir. Benzer şekilde Habermas da dilin hegemonya ve toplumsal gücün iktidarı meşrulaştıran bir aracı olduğunu savunmakta ve dilin ideolojik gücüne vurgu yapmaktadır (Habermas, 1977: 259; Wodak ve Meyer, 2001: 2).

Bu kapsamda söylemin eleştirel analizine ilişkin kökenlerin ise Frankfurt Ekolü ve Jürgen Habermas etkisinde şekillendiği, ancak günümüzde daha geniş kapsamlı biçimde sosyal ve siyasi olarak özellikle toplumsal inşaya etkisi kapsamında kullanıldığı kabul edilir (Wodak ve Meyer, 2001: 2). Eleştirel söylem analizinin bakış açısına göre toplum ile metin arasında söylem doğrudan bir ilişki kurmaz; arada söylem üzerinde iktidara sahip olanların etkisi bulunmaktadır.

Eleştirel dilbilim yaklaşımları 1970'lerde gelişmeye başlamıştır ve bu perspektiften bakan dilbilimciler, metnin ideolojik ve siyasi bir fonksiyon yüklü olduğu iddiasındadırlar (Fairclough, 2006: 26). Teun van Dijk, Norman Fairclough, Gunther Kress, Siegfried Jäger, Theo van Leeuwen ve Ruth Wodak eleştirel söylem analizinin en önemli akademisyenlerinden sayılmaktadır.

Hart, eleştirel söylem analizini dil ile toplum arasındaki ilişkiyi eleştirel olarak analiz eden bir araştırma alanı ve Van Dijk'in tanımından yola çıkarak ideoloji, kimlik ve eşitsizliğin sosyal ve siyasal bağlamda üretilmiş metinlerle harekete geçiriliş şeklini inceleyen bir analiz biçimi olarak tanımlamaktadır (Hart, 2010: 13). Eleştirel söylem analizi, bu kapsamda kimliğe yaptığı vurgu ile ırkçılık, ayrımcılık ve göç çalışmalarında önemli bir yere sahiptir.

Göçe yönelik karşıt söyleme bakıldığında, göçmenlerin temsili bir imaj yaratıldığı görülebilir. Bu söylem, göçmenleri ve ilticacıları bir yük olarak göstermeye, suç unsuru olarak etiketlemeye veya tehlike ya da hastalık unsuru olarak öne çıkarmaya meyillidir. Daha da önemlisi, çoğu zaman bu etiketleme ve imaj yaratımını dolaylı yolla, belirli metaforları kullanarak gerçekleştirilmektedir. Hart'ın bu söylemlerde metaforlara vurgu yapması da ilgi çekicidir. Bu kapsamda, örneğin İngiliz medyasının savaş (*istila, göçmen ordusu, ülke sınırlarını göçmenlere karşı korumak*) ve su (*akım, akıma set çekmek, göçmenlerin sızması, toplumu seyreltme*) ile ilgili kavramları yoğun olarak kullanmakta olduğu tespiti önemlidir (Hart, 2010: 125-157).

Eleştirel söylem analizinin *eleştirel dilbilim* (Fowler 1979, Fowler 1991, 1996, Kress 1985, Kress and Hodge 1979); *sosyo-semiyotik* (Fairclough 1989, 1992, 1995); *tarihsel söylem çözümlemesi yaklaşımı* (Reisigl and Wodak 2001; Wodak 1996) ve *sosyo-bilişsel yaklaşımlar* (van Dijk 1995, 1998, 2002) gibi farklı türleri mevcuttur (Hart, 2010: 13). Bu yaklaşımlar, özellikle dili incelemeye yönelik yöntem ve yaklaşımları açısından farklılıklar içermekle birlikte toplumsal problemlere yönelik olma, söylemi toplumsal eylemin bir türü olarak görme, söyleme ideolojik bir işlev yükleme, söylemi güç ilişkilerinde belirleyici kılma ve söylemin toplum ve kültürü inşa ettiğini iddia etme gibi bir takım ortak özellikleri içermektedir. Wodak, eleştirel söylem analizinin dört temel kavramı olduğunu belirtmektedir ve bunlar eleştiri, güç, tarih ve ideolojidir (Wodak, 2007: 209).

Bahsi geçen akademisyenlerin tümü, eleştirel söylem analizini farklı mecralarda uygulayarak kuramsal gelişimine katkıda bulunmuşlardır. Örneğin Van Dijk iletişimde daha çok medyaya, Leeuwen ise film ve televizyon ürünlerine odaklanmıştır. Wodak ise ırkçılık ve ayrımcılığa yönelik siyasi partiler üzerinden eleştirel söylem analizini kurgulaması dolayısıyla bu çalışma için en uygun

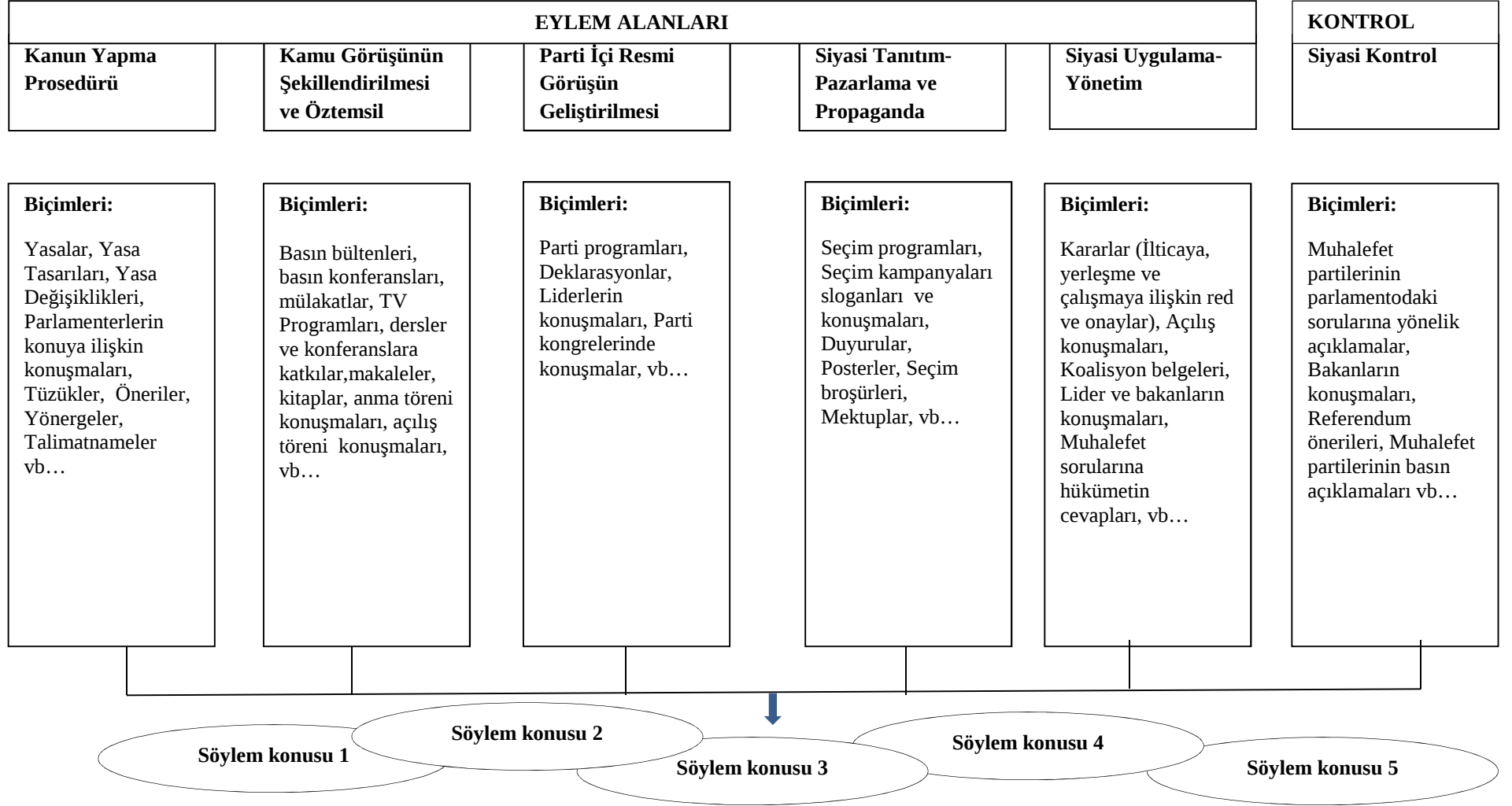
perspektifi sunmaktadır. Wodak'ın yaklaşımı, söylem-tarihsel yaklaşım olarak adlandırılmaktadır. Bu yaklaşımda eleştirel bakış açısı, doğru yanlış ayrımı yapmaktan çok söylemin hizmet ettiği işleve odaklanmaktadır. Eleştirel söylem analizinde söylem içerisinde anlatılandan çok anlatılanın sonuç olarak neye hizmet ettiği ilgi çekici görülmekte ve araştırılmaktadır (Jager, 2001: 34; Wodak ve Myer, 2001).

1.3.3. Güvenlikleştirme Sürecinin Güvenlik Temaları Analizi İçin Bir Model Önerisi

Bahsi geçen yaklaşımlardan Wodak'ın yaklaşımının bu tez çalışması için de önemli bir yöntemsel çerçeve sunduğunu düşünmekteyiz. Wodak, Eleştirel Söylem Analizi'ni dilbilimsel olarak siyasi partilerin yabancı ve göçmen karşıtlığı politikalarını incelemek amacıyla birçok çalışmada kullanmıştır. Örneğin 2007 tarihli çalışmasında Wodak, eleştirel söylem analizini uygularken örnek vaka çalışması olarak 2001 yılında Viyana'da düzenlenen bölgesel seçim kampanyalarına odaklanmıştır. Wodak, daha çok bu kampanyadaki anti-semitik söyleme odaklansa da söylemin yayılımı açısından sunmuş olduğu şablon bizim çalışmamız açısından da değerlidir. Wodak ve Meyer, 2007 tarihli çalışmalarında ise FPÖ'nün göç karşıtı söylemini yine dilbilimsel açıdan çözümlemiştir (Wodak, 2007: 211). Benzer şekilde Wodak "Eleştirel Söylem Analizinin Yöntemleri" adlı çalışmasında bu şablonu tarihsel söylem analizi kapsamında FPÖ'nün Avusturya'daki "Önce Avusturya" adlı hareketi üzerinde uygulamıştır ve bu imza hareketi ile milli güvenlik arasındaki "söylemlerarası" ilişkiye bakmış; FPÖ'nün referandum söyleminin temel söylem konuları ile milli güvenlik söyleminin temel konularının kesişen yönlerine odaklanmıştır. Wodak'ın bu çalışması, bu tez çalışması açısından da ilham kaynağı olan bir şablon sunmaktadır.

Wodak'ın bu şablonunda eylem alanları, ilgili toplumsal gerçekliğin söylemin çerçevesini oluşturan ve şekillendiren segmentleri olarak tanımlanmıştır (Wodak, 2001: 66). Söylem konuları, bu alanlardan biri veya birkaçıyla ilgilidir ve bunlar üzerinde etki yaratırlar.

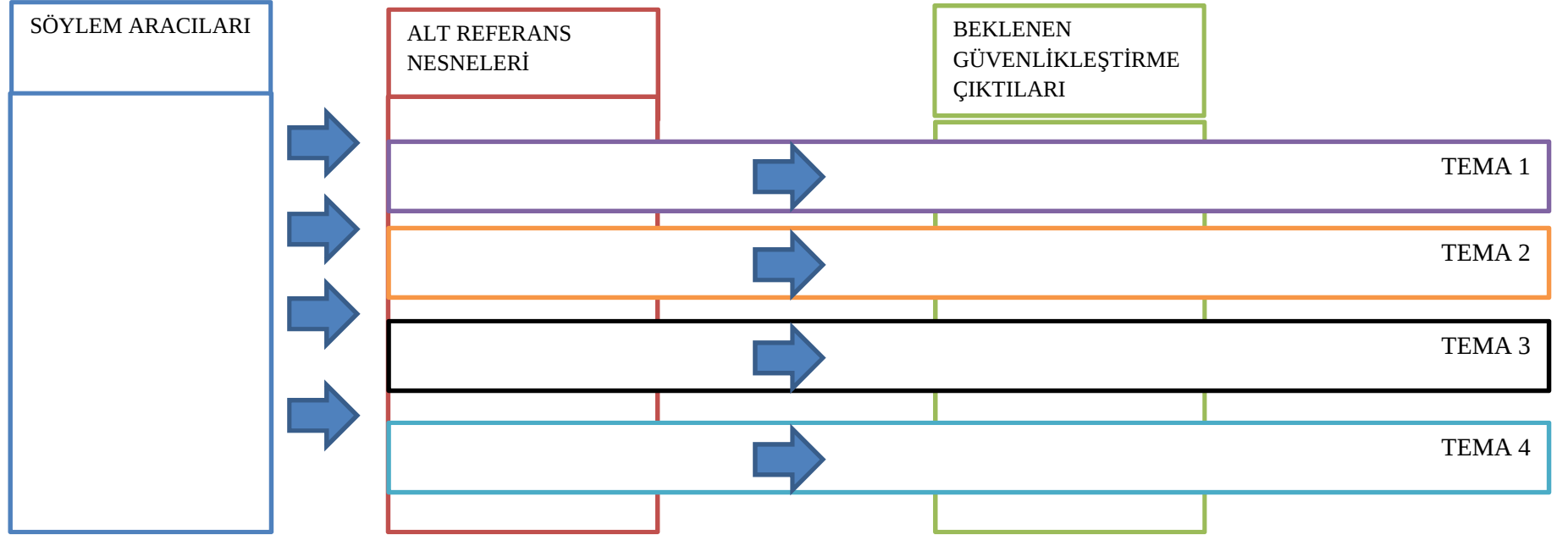
Tablo 2: Wodak'ın Söylem Analizinde Söylem-Tarih (Discourse-Historical) Bağlamlı Çözümleme Şablonu

Kaynak: Wodak ve Meyer, 2001: 68

Sözeyleme ve nasıl incelenmesi gerektiğine fazla odaklanılmaması dolayısıyla güvenlikleştirme kuramında bu konuda uygun bir açıklama bulunmamaktadır. Bu çalışmada, yukarıda sunulan Wodak'ın geliştirmiş olduğu eleştirel söylem analizine yönelik şablon model olarak alınarak partilerin göç karşıtı politikalarla güvenlikleştirme sürecine yönelik şöyle bir çözümleme şablonu önerisi getirilmektedir (Bkz: Şekil 2).

Şekil 2: Göç Karşıtı Söylemin Güvenlik Temalarını Analiz için Şablon Modeli

Bu kapsamda sunulan şablondaki kavramlar şu şekilde açıklanabilir:

(i) **Söylemin Güvenlik Temaları:** Bu tez çalışması, Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı söylemlerini bazı ortak güvenlik temaları üzerine inşa etmekte oldukları tezini getirmektedir. Çalışmanın üçüncü bölümünde radikal sağ partilerin politikalarına genel bir bakış açısıyla bu temalara ilişkin çıkarımda bulunulacaktır. Bu temalar, söylemin güvenlik temaları olarak adlandırılacaktır.

(ii) **Söylem araçları:** Söylem araçları, güvenlikleştirici aktörün güvenlik temalarını dinleyiciye aktarım için güvenlikleştirme sürecinde kullandığı araçlardır. Seçim afişleri, manifesto, parti sloganları gibi somut yapılardır ve Wodak’ın şablonundaki eylem alanlarının ulaştırılma biçimlerine karşılık gelmektedir.

(iii) **Alt referans nesneleri:** Güvenlikleştirme süreci içerisinde tehdit altında olduğu belirtilen genel konuların dışında somut olarak kullanılan bazı alt referans nesneleri de mevcuttur. Örneğin, ekonomi bir referans nesnesi olarak alındığında bir ülkede istihdam piyasası, genç istihdamı veya sosyal güvenlik yapısı da tehdit altında görülmektedir; dolayısıyla bir alt referans nesnesi olabilir.

(iv) **Beklenen Güvenlikleştirme Çıktıları:** Başarılı bir güvenlikleştirme sürecinin sonunda somut ya da sadece fikrî çıktılar oluşabilir; çünkü güvenlikleştirme pragmatik bir harekettir. Örneğin, bu çalışmanın kapsamında bu çıktılar göç düzenlemelerinin sıkılaştırılmasına yönelik bir düzenleme ya da mülteci kabul sayısını azaltan yeni bir kanun talebi olabilir. Tez çalışmasının dördüncü bölümünde iki farklı ülkeden birer radikal sağ partinin göç karşıtı söyleminde güvenlik temalarının işlevi analiz edilirken, bu eksende sürecin beklenen çıktıları da belirtilecektir. Yalnız burada önemle altı çizilmesi gereken nokta, çalışmanın önceki kısımlarında da belirtildiği üzere göç konusunda güvenlikleştirmenin çok aktörlü bir süreç olduğudur. Bu çalışmada radikal sağ partilere odaklanılsa da örneğin göçü sınırlandıran bir yasanın sadece o partinin güvenlikleştirme başarısı olduğu sonucu sağlıklı değildir. Ancak baskın rol oynadığı kabul edilebilir.

1.4. SONUÇ

Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının göçü güvenlik eksenine taşıma sürecini incelemek için güvenlikleştirme yaklaşımı önemli bir kuramsal çerçeve oluşturmaktadır. Çünkü güvenlikleştirme yaklaşımındaki inşacı bakış açısı, göçün bu partiler tarafından bir güvenlik konusu olarak konumlandırılmasındaki sürece açıklama sunabilme potansiyeline sahiptir. Soğuk Savaş’ın bitimiyle yeniden tanımlanan güvenlik kavramı içerisinde göçü konumlandırmak istediğimizde, bu yaklaşım aynı zamanda uygun bir perspektif de sunmaktadır.

Güvenlikleştirme yaklaşımını somut politikalar ve konular üzerine adapte etmek için özellikle söylemin analizine ilişkin ek yöntemlerden yararlanılması faydalı olacaktır. Bu kapsamda eleştirel söylem analizinin temel yaklaşımları önemli metodolojik ipuçları sağlamaktadır.

Bu metotlar farklılaşmakla birlikte Wodak’ın yaklaşımı ve sürece ilişkin şablonu aynı zamanda bu çalışma içinde değerli bir bakış açısı sunmaktadır. Bu kapsamda Wodak’ın söylem konuları analizine ilişkin şablonundan esinlenerek Avrupa’da radikal sağ partilerin göçü güvenlikleştirme sürecinde kullandıkları güvenlik temalarını analiz etmek üzere bir şablon oluşturulmuştur.

Tüm bu çerçeve içerisinde, çalışmanın ikinci bölümünde Avrupa’da bir güvenlikleştirme konusu olarak göçe bir bakış sunulduktan sonra, üçüncü bölümde Avrupa’da radikal sağ parti politikalarında göç karşıtlığı ele alınacak; bu kapsamda söylemlerinin genel güvenlik temalarına ilişkin çıkarımlarda bulunulacaktır. Dördüncü bölümde ise somut parti politikaları üzerinden bu güvenlik temalarının ne şekilde kullanıldığı analiz edilecek ve analiz sonucunda bu bölümde oluşturulan güvenlik temaları şablonundan yararlanılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

AVRUPA'DA BİR GÜVENLİKLEŞTİRME KONUSU OLARAK GÖÇ

Çağdaş Avrupa demokrasisinin karşısındaki güçlükler, Avrupalılaşma ve küreselleşme süreçlerinin talep ettiği, güvenlik ile güvensizlik arasındaki maddi, kültürel ve duygusal yeni ilişkiye bağlıdır. Avrupa (27 üye ulus devletin tümü) 21. yüzyılda yeni bir küresel, hoşgörülü, adil ve kapsayıcı “Güvenlik Dünyası”⁵ yaratmayı başarana kadar popülizm, prosedürel demokratik ulus devletlerin bile çatlaklarında gizlenmeye devam edecektir (Berezin, 2011:283).

Bu tez çalışmasının varsayımlarının başında, önceki bölümlerde açıklandığı üzere Avrupa’da göçün çok aktörlü bir süreç içerisinde güvenlikleştirilmekte olduğu gelmektedir. Bu konuda özellikle 2000’li yıllar itibariyle sayısı ve kapsamı artış gösteren bir literatür mevcuttur. Bu bölümde ise Avrupa’da göçün bir güvenlikleştirme konusu olarak ele alınış biçimi kısaca analiz edilerek radikal sağ partilerin konumlandırıldığı uzam ve arka plan hakkında temel bilgiler paylaşılacak; bu geniş literatür temelinde Avrupa’da göçün neden ve nasıl bir güvenlikleştirme sürecine dahil olduğu açıklanacaktır.

Göç, güvenlikleştirme literatürünün öncüleri olan Buzan ve Waever’in çalışmalarında da örnek olarak verilen güvenlikleştirme konularındandır. Bir bakıma Kopenhag Ekolü’nün güvenlik analizindeki yaratıcı yönlerinden birini teşkil eder; çünkü 1980’lerin sonlarına dek güvenlik çalışmalarının bir konusu olarak ele alınmayan bir konuyu, göçü de güvenlik konuları listesine eklemişlerdir. Buzan ve Waever’in güvenlikleştirme yaklaşımını temel alarak Avrupa’da göç deneyimi bağlamında analiz edenlerin başında ise Huysmans gelmektedir. Huysmans’ın yanında Bigo (1998), Ceyhan ve Tsoukala (2002), Fauser (2006), Guild (2005) ve Kaya (2005) da göçün güvenlikleştirilmesi konusunu farklı boyutlarıyla inceleyen akademisyenler olmuşlardır.

---

⁵ Berezin tarafından atıfta bulunulan “güvenlik dünyası” kavramı Avusturyalı roman yazarı Stefan Zweig tarafından İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemi tanımlamak için kullanılmıştır. Berezin bu kavrama ve o dönem için metaforik gücüne kendi çalışmasında da değinmektedir (Berezin, 2008:5).

Güvenlikleştirme sürecine daha çok uluslararası analiz düzeyinde bakan birçok çalışmanın aksine bu çalışmada analiz düzeyi radikal sağ partilerin ulusal düzeydeki güvenlikleştirme sürecine odaklanmaktadır. Ancak ulusal düzeyde sürece dair çıkarımlarda bulunmadan önce, konunun Avrupa boyutuna değinmek gerekmektedir. Bu gerekliliğin en önemli nedenleri, her ne kadar Avrupa ülkelerinin göç deneyimleri birbirinden farklı da olsa bu deneyimlerin birbirine bağımlı değerlendirebilecek birçok boyutunun bulunması; bu çerçevede tarihsel süreç içerisinde göç politikaları konusunda ülkeler arası yoğun etkileşimlerin olması ve son olarak da bu etkileşimin en yüksek düzeyde gözlemlendiği 1980’lerin ortasından itibaren göç politikalarının AB boyutunun ortaya çıkmış olmasıdır.

2.1. AVRUPA’NIN İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI GÖÇ DENEYİMİNE DÖNEMSEL BAKIŞ

Uluslararası göç hareketleri, kuşkusuz 21. yüzyıl Avrupa’sının ekonomik, sosyal ve politik yapısını şekillendiren en önemli olguların başında gelmektedir. Bu olgu Avrupa’daki her ülkeyi ulusal bazda etkileyen, günlük politikalarına yansıyan bir konu olduğu gibi ulusüstü bazda bütünleşme sürecinin de en tartışmalı konularından biri olmuştur. Avrupa Birliği’nin üye ülkeler arasında sınırların kaldırılması ve serbest dolaşım idealleri temelinde gelişmiş bir proje olduğu düşünüldüğünde ve bu konunun ulusal egemenlik bağlamı uzantıları dikkate alındığında bu şaşırtıcı bir gelişme olmamaktadır.

Avrupa’nın göç deneyiminin hem varış, hem kaynak bölge hem de geçiş bölgesi olarak çok farklı boyutları bulunmaktadır. Bu nedenle, Avrupa’nın uluslararası göçler konusundaki deneyimi incelenirken çalışma alanının da sınırlarını belirlemek faydalı olacaktır. Bu çalışmanın inceleme alanı gereği bu bölümde bir varış bölgesi olarak Avrupa’nın özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası konumuna odaklanılacaktır.

Avrupa’nın uluslararası göçlerde bir varış bölgesi olarak konumuna bakıldığında sürekli veya geçici işçi göçü, aile birleşmelerinin yarattığı göç, iltica ve mültecileri kapsayan zorunlu göçler ile yasadışı-düzensiz (literatürde “illegal” ve “irregular” olmak üzere iki şekilde anılmaktadır) göçlerden bahsedilebilir. Fakat tüm

bu göç türlerine ek olarak dönemsel göç, döngüsel göç, emekli göçü gibi farklı göç türleri de gözlemlenebilmektedir.

Çoğu zaman birçok çalışma veya medyada yer alan haber, Avrupa'nın uluslararası göçlerde varış bölgesi olarak konumunu incelerken göçün Avrupa'da yeni ortaya çıkmış olan bir fenomen olduğu yanılıgısına sürüklemektedir. Ancak Avrupa yeni bir deneyim yaşamamaktadır; sadece 1980'ler itibariyle bu deneyimin kapsamı, boyutu, çeşitleri ve hem siyasal hem de toplumsal görünürlüğü artmıştır. Schierup, Hansen ve Castles da benzer şekilde 1945 sonrası göçler yeni özellikler taşısa da Avrupa için göçün yeni bir deneyim olmadığını; çünkü tüm Avrupa'nın zaten farklı kültürlerden insanların toprak genişlemesi ya da nüfus hareketleri sonucu kaynaşmasının bir hikâyesi olduğunu belirtirler (Schierup ve diğerleri, 2006: 24).

Avrupa'nın uluslararası göçler açısından deneyimini incelerken ikinci önemli nokta da Avrupa'nın göç alan bir kıta olarak deneyimini kesin tarihsel ve biçimsel çizgilerle ayırmamızın mümkün olmadığıdır. Her şeyin ötesinde Avrupa ülkelerinin göç konusundaki deneyimi ve konumları paralel ve eşdeğer değildir. Kuzey ve Batı Avrupa göç alan bölge konumunda yer alırken uzun yıllar Güney Avrupa ülkeleri göç kaynağı bölgeler konumunda yer almışlardır. Dolayısıyla göç konusunda Avrupa'ya yönelik gerçekleştirilen sınıflandırmaların genel olarak Batı Avrupa odaklı olarak gerçekleştirildiği göze çarpmaktadır.

Tüm bu tarihsel farklılıklardan kaynaklı olarak Avrupa'nın İkinci Dünya Savaşı sonrası göç tarihini farklı şekillerde sınıflandıran çalışmalar mevcuttur. Örneğin Messina, Avrupa'ya yönelik göçleri 1945-1979 arası, 1973-2007 arası ve 1989 ve sonrası olmak üzere birbiriyle çakışan üç dönem halinde incelemektedir (Messina, 2007: 19). Bu dönemleri sırasıyla (i) *emek (işçi) göçü* (ii) *aile birleşmeleri* (iii) *düzensiz/zorunlu göç* isimleriyle üç büyük göç dalgası olarak adlandırmaktadır.

Messina'nın bu sınıflandırması, bazı dönemleri iç içe geçmiş olarak göstermesi ve her dönemi o döneme damgasını vuran göç türüyle adlandırması açısından ilginç olmakla birlikte, sınıflandırmış olduğu dönemlerde adlandırdığı göçlerin dışında farklı göç türlerinin de yaşanması nedeniyle kapsayıcı değildir. Dolayısıyla çok genel ve yuvarlayıcı bir bakış açısı sunmaktadır.

Zimmerman'ın bakış açısı ise Avrupa'ya yönelik göç dalgalarını (i) *savaş sonrası düzenlemeler ve dekolonizasyon dönemi*, (ii) *işçi göçü dönemi*, (iii) *sınırlandırılmış göç dönemi* ve (iv) *Soğuk Savaş sonrası dönem* olmak üzere dört dönemde incelemektedir (Zimmerman, 2005: 4). Bu tez çalışmasının kapsamı ile daha uyumlu bir sınıflandırma olduğu düşünüldüğü için Zimmerman'ın sınıflandırılması temel alınacaktır.

2.1.1. Savaş Sonrası Düzenlemeler ve Dekolonizasyon Dönemi

Sömürgecilik, Avrupa göç tarihinde her zaman belirleyici bir unsur olmuştur. Başlangıcı, ilerleyiş süreci ve sona erişti farklı yönlerde ama kapsamı geniş göç akımları yaratmıştır. Ek olarak, bu süreçte Avrupa sadece göç alan değil göç veren de bir bölgedir; birçok Avrupa vatandaşı sömürgecilik devam ederken sömürge ülkelere yerleşmişlerdir. Tüm bu çerçevede içerisinde Castles ve Miller, 19. yüzyılda egemen güçler olan Fransa ve İngiltere'yle birlikte İspanya, Portekiz ve Hollanda'nın siyasal ve ekonomik güçlerinde modern emek göçünün atası olarak değerlendirdikleri köle emeğinin üretimlerinin büyük payı olduğunu savunmaktadırlar (Castles ve Miller, 2008: 72).

Zimmerman tarafından "Savaş Sonrası Düzenlemeler ve Dekolonizasyon Dönemi" olarak adlandırılan ilk dönem, aslında bugün göç konusunda birçok yapısal soruna kaynaklık eden dönem olarak sayılabilir. 1945 yılından 1960'a kadar süren bu dönemde başta Hollanda, Belçika, Fransa ve İngiltere olmak üzere Avrupa ülkeleri eski kolonilerinden göçlerle karşılaşmışlardır. Örneğin, bu dönemde Fransa Cezayir, Tunus ve Fas'tan; İngiltere ise İrlanda, Pakistan ve Hindistan'dan yoğun biçimde göçmen almıştır.

Daha önce de belirtildiği gibi, her ne kadar ana hatlarıyla sınıflandırma yapılmış olsa da bu dönemler bazı yönlerden iç içe geçmiştir. Dolayısıyla 1960'lar öncesinde sadece sömürgelerinden gelen göçlerle yetinmeyip işçi göçüne yönelen Avrupa ülkeleri de bulunmaktadır. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ertesinde İngiltere ve Belçika İtalya'dan işçi getirtmiş, Fransa yabancı işçilerin alımıyla ilgili olarak Ulusal Göç Ofisi'ni kurmuştur (Castles ve Miller, 2008: 98).

2.1.2. İşçi Göçü Dönemi

İkinci dönem ise 1960'lar itibariyle başlayıp 1973 Petrol Krizi'ne kadar devam eden işçi göçü, daha doğru tanımlamak gerekirse “misafir işçi”⁶ göçü programları dönemidir. Bu dönemin ana ekseninde özellikle Avusturya, Hollanda, İsviçre, Danimarka ve Almanya'nın işçi göçü programları yer almaktadır.

Avrupa ekonomisinin savaş sonrası yeniden canlanması dönemindeki işgücü ihtiyacını karşılama amacıyla, “misafir işçi” programlarıyla gelenler ve bu kişilerin aileleriyle birlikte, işçi göçleri kapsamında 1970'lere kadar yaklaşık 30 milyon göçmenin Avrupa'ya göç ettiği tahmin edilmektedir (Messina, 2007: 3; Castles, 1984). 1970'lerin ortalarına kadar devam eden bu göç dalgası çerçevesinde Yunanistan, İspanya, İtalya, Türkiye ve Portekiz gibi Akdeniz ülkelerinden, Doğu Almanya ve Polonya'dan ve son dönemlerinde Üçüncü Dünya ülkeleri olarak anılan Cezayir, Fas, Hindistan, Pakistan gibi ülkelere işçi göçü gerçekleştirilmiştir. Bu dönem, sanayileşme sonrası dönem olarak da adlandırılabilir.

Bu dönem için ortak kanı, sonlarına kadar hala göçün siyasallaşmamış bir konu olması ve siyasi gündemde kendine belirgin bir yer bulmamasıdır. Bunun en önemli nedeni olarak “misafir işçi” anlayışı görülebilir. Avrupa ülkeleri, bu tarihlerde sürekli göç fikrini hayal bile etmemişler ve gelen göçmenleri bir süre sonra evlerine dönecek geçici işgücü olarak görmüşlerdir. Dolayısıyla 1960'lardan 1970'lere kadar göçmenleri kısa dönemli vizyonlarla değerlendirilmişler; kesinlikle onlara Avrupa toplumunun gelecekteki üyeleri olarak bakmamışlardır. (Schierup ve diğerleri, 2006: 37).

Messina, ayrıca somut bir kriz yaşanana kadar Avrupa kamuoyunun sadece savaş sonrası ekonomilerini yeniden inşa etmeye odaklandıklarını belirtmektedir (Messina, 2007). Dolayısıyla bunun dışındaki konular ayrıntı olarak kalmıştır. Göçmen işçi göçünün daha düşük ücretlerle çalıştırılabilmesi ve özellikle kısa dönemde daha karlı gözükmesi dolayısıyla siyasiler konuyu görmezden gelmeyi

---

⁶ “Misafir İşçi” programları, Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerinin ikili anlaşmalar yoluyla diğer ülkelere işgücü transfer etmek üzere tasarladıkları programlardır ve bu kavramın Avrupa'da Almanca karşılığı olan “Gastarbeiter” kelimesi ile literatürde neredeyse bütünleşmiştir. Gastarbeiter'e ek olarak bu çalışmada sıkça değinilen Heimat kavramı gibi bir dizi kavramın Avrupa'daki göç literatüründeki baskın konumu, en yoğun oranda göç alan ülkelere olan Almanya ve Avusturya'nın Avrupa göç politikalarındaki merkezi ve belirleyici konumlarını vurgulayan önemli bir detay olarak görülebilir.

tercih etmişlerdir. Bu nedenle, aslında bu dönem aynı zamanda hem sosyal hem de siyasi olarak Avrupa’da göçün faydalarına odaklanarak, entegrasyon, uzun dönemli politikalar ve kamuoyu algısı gibi birçok yönünü görmezden gelme dönemidir.

2.1.3. Sınırlandırılmış Göç Dönemi

Sınırlandırılmış göç dönemi, Petrol Krizi ile başlayan ve göçmenlere ev sahipliği yapan ülkelerin büyümelerindeki duraksamaya ve refah devleti anlayışındaki dönüşüme bağlı olarak göç politikalarında sınırlandırmaya gittikleri dönemi ifade etmektedir. Avrupa’da İkinci Dünya Savaşı sonrası göçün üçüncü dönemidir ve Zimmerman tarafından “sınırlandırılmış göç dönemi” olarak adlandırılmaktadır. Bu süreç aynı zamanda Avrupa ekonomilerinin de dönüşüme uğramak zorunda kaldığı dönemdir; dolayısıyla emek göçü üzerinde etki yaratması kaçınılmazdır. Çünkü bu dönemde imalat sanayilerinin az gelişmiş ülkelere kaydırılmaya başlanması ile küresel yatırım modelleri dönüşüme uğramıştır (Castles ve Miller, 2008: 108).

Genel olarak değerlendirildiğinde, bu dönem artık göç olgusu ve göçmenlerin gerçekten sorun olarak algılanmaya başlandığı ilk dönemler olarak sayılabilir ve aslında Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi sürecinin ideolojik olarak kökenlerinin oluştuğu dönem olarak görülebilir. Bu yüzden çalışmanın sonraki bölümlerinde de vurgulanacağı üzere, Avrupa’da göçün güvenlikleştirme sürecini sadece 11 Eylül saldırıları ile başlatmak, tarihsel bağlamdaki birçok gelişmenin görmezden gelinmesine yol açabilir.

Bu dönem, Avrupa’da Huysmans’ın deyiimiyle “hoşgörülü” göç politikalarının “kontrol odaklı” politikalara dönüşüm sürecini ifade eder (Huysmans, 2000: 754). Bir başka deyişle göçün görmezden gelinemeyecek kadar önemli sorunlar yaratmaya başladığının varsayıldığı dönemdir. Misafir işçi programları ve göçü teşvik eden diğer unsurlar sonlandırılmaya başlandığı gibi, oluşacak yasadışı göç akımlarını da önlemek amacıyla ulusal göç mevzuatlarının geliştirildiği ve uluslararası göçe yönelik kontrol arayışlarının başladığı süreçtir (Castles ve Miller, 2008: 131). Örneğin, yasadışı göçe yönelik işveren yaptırımları birçok Avrupa ülkesinde ilk kez bu dönemde uygulamaya konulmaya başlanmıştır.

Tablo 3: Avrupa’da Birinci Dalga İşçi Göçünün Tahmini Sınırları

Ülke	Başlangıç Noktası	Dönüm Noktası
Avusturya	1962	1974
Belçika	1945	1974
Fransa	1956	1974
Almanya	1955	1973
Hollanda	1964	1979
İsveç	1954	1972
İsviçre	1945	1970
İngiltere	1946	1962

Kaynak: Hammar, 1985 (Messina, 2007:24)

Messina, Hammar’ın 1985 tarihli çalışmasından yola çıkarak Batı Avrupa ülkelerinin göç politikalarında sınırlamalara geçtiği dönemleri bir dönüm noktası olarak yukarıdaki tabloda sunmaktadır (Messina, 2007: 24). Zimmerman’ın sınıflandırmasından farklı bir bakış açısıyla sınıflandırma yapılmış olsa da, buradaki dönemler sınırlandırılmış göç döneminin başlangıcını ülkelere göre sunması ve politika değişimindeki paralellikleri ifade etmesi açısından önemlidir. 1980’lerle birlikte Avrupa’nın göç alan ülkeleri, değişen ekonomik koşullar ve üretim sistemi nedeniyle hâlihazırda kabul etmiş olduğu misafir işçilerden rahatsız olmaya başladığı gibi, Güney Asya ve Orta Doğu’dan gelen yasadışı göçmenlerin de farkına varmıştır (Düvell ve Vollmer, 2011: 1).

Genel olarak 1945 sonrası Batı Avrupa ekonomilerinin hızlı büyümesi kolonilerden ve misafir işçi anlaşmaları kapsamında diğer ülkelerden gelen göçmenlerle desteklenmiş; fakat 1970 ortalarındaki gerileme, ekonomi için olduğu kadar göç için de önemli bir dönüm noktası olmuştur. Fordist sistem ve sanayi kitle üretimi alışkanlıklarındaki değişim, aynı zamanda emek girdisinden çok, farklı güney ülkelere sermayenin taşınmasının tercih edilmesiyle sonuçlanmıştır (Schierup ve diğerleri, 2006: 27). Öyle ki, hükümetler artık misafir işçilerin ülkelerine dönmelerini talep eden noktaya gelmişlerdir; çünkü bunu işsizliği tasfiye etmenin de bir yolu olarak görmüşlerdir. (Schierup ve diğerleri, 2006: 27).

Bu sürecin özellikle 1980’lerdeki uzantısında AB’nin göç alan ülkeleri yeni ulusal düzenlemelerle, vize politikalarıyla, ilticayı caydıran önlemlerle, arttırılmış

sınır kontrolleriyle ve üçüncü ülke vatandaşlarının girişini düzenlemeye yönelik ikili anlaşmalarla göçü her yönden sınırlandıran bir girişim başlatmışlardır (Uçarer, 2001: 292).

1970'lerden bu döneme kadar süren Avrupa'daki göç dalgası, Batı Avrupa'da etnik çatışmanın temelindeki önemli bir unsur olarak görülebilir (Messina, 2007: 2). Tabii ki bunun temelinde sadece farklı etnisitelerin sayı ve kapsamındaki artış değil; aynı zamanda göç konusunun göçmenlere karşıt yaklaşımlar geliştirmeye başlayan yerel işgücünün dikkatini çekecek derecede görünürlük kazanması yatmaktadır (Messina, 2007: 2).

Avrupa'da göç tarihindeki sınıflandırmalar ve farklı dönemler arası geçişler, aynı zamanda göçe yönelik yaklaşımlardaki dönüşümü de içermektedir. Sosyal ve ekonomik haklarla işçilerin üye devletlerarası dolaşımına odaklanan bakış açısı 1980'lerin ortasından itibaren siyasallaşmış ve ilticaya odaklanır hale gelmiştir (Huysmans, 2000: 755).

2.1.4 Soğuk Savaş Sonrası Dönem

Son dönem ise günümüze kadar uzanan bir süreç olarak Soğuk Savaş'ın bitimiyle birlikte Avrupa'nın yeni göçlerle karşılaştığı dönemi ifade etmektedir. Bu dönemin en önemli özelliklerinin başında, Avrupa'nın kendi içerisinde de bir göç dalgasıyla yüzleşmiş olması ve Doğu Avrupa'dan Batı Avrupa ülkelerine yoğun göç yaşanmasıdır. Ek olarak, 1990'lar itibarıyla Afrika ülkelerinden gelen göç de dikkat çekici boyuta ulaşmıştır (Düvell ve Vollmer, 2011: 1). Aynı zamanda "İkinci Nesil Misafir İşçi Programları" olarak adlandırılan yabancı işçi kabul programları yine bu dönem içerisinde başlatılmış ve ağırlıklı olarak Doğu ve Orta Avrupa'dan Batı Avrupa devletlerine göç akımı yaratmıştır (Castles ve Miller, 2008: 142).

Soğuk Savaş sonrası Avrupa'da göç akımlarını ve buna bağlı olarak göç politikalarını etkileyen, dönüm noktası sayılabilecek bazı ana olaylardan da bahsedilebilir. Bu olaylar, Avrupa'nın geneline ya da belirli ülkelere yönelik göç akımlarının boyutunu ya da ilgili politikaları derinden etkilemişlerdir. Genel bir perspektiften bakıldığında 1990'larda gerçekleşen Bosna-Hersek Savaşı, Cezayir'de yaşanan ve Fransa'yı yoğun bir göçmen akımıyla karşı karşıya bırakan Cezayir

İçsavaşı ve Kuzey Afrika ve Ortadoğu'daki diğer çatışmalar, Avrupa Birliği'nin genişleme dalgaları, 11 Eylül terör saldırıları ve takibinde Avrupa'da yaşanan terör olayları, bu döneme ait önemli dönüm noktaları olmuştur.

İtalya, Portekiz, İspanya ve Yunanistan gibi ülkeler, belirgin bir biçimde göç kaynağı ülkeden göç alan ülkeler konumuna bu dönemde gelmişlerdir. Asya ve Afrika ağırlıklı göçmen kimliğine ek olarak Doğu Avrupalı göçmenler eklenmiştir. Yeni bir ekonomik sisteme adapte olmaya çalışan eski Sovyet ülkelerinin işgücü, çıkış noktasını Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerinde aramaya yönelmiştir. Göç artık resmi olarak Avrupa'nın hem bir iç hem de dış sorunu haline dönüşmüştür.

Avrupa'da göç krizinin genellikle 1989 sonrası Sovyetlerin çöküşünü takiben başladığı şeklinde yaygın bir algı mevcuttur ve bu dönemde özellikle siyasi partiler ve medyanın etkisiyle ilticacılar ve yasadışı göç konularında Avrupa'da bir panik havası yaratılmaya başlanmıştır (Schierup ve diğerleri, 2006: 21). Özellikle sığınma konusu ve mülteciler, bu döneme damgasını vuran en önemli göç olguları olarak sayılabilir. Çünkü 1980 sonrası Dünya genelinde mülteci ve sığınmacıların sayısındaki artış Avrupa'ya da yansıdığı gibi bu yansımanın karşılığı özellikle popülist medya ve sağ kanat politikacılar tarafından bu olguların suç oranlarının artışı, terörizm, sosyal politikaların çökmesi ve kitlesel işsizliğin ana sorumlusu olarak gösterilmesi olmuştur (Castles ve Miller, 2008: 144).

Tüm bunların yanında genel olarak değerlendirildiğinde Soğuk Savaş sonrası Avrupa'daki göç akımları ve politikalarını diğer dönemlerden ayıran önemli özellikler de bulunmaktadır. Geddes bu özellikleri göç akımları açısından jeopolitik genişleme ve kavramsal genişleme olarak adlandırırken göç politikaları açısından uzamsal yeniden inşa ve zamansal yeniden inşa olarak adlandırmaktadır (Geddes, 2001: 795). Jeopolitik genişleme, Avrupa'da göç akımlarını yaratan ülkelere ve varış noktası ülkelere yeni ülkelerin eklenmesini ifade etmektedir. Kavramsal genişleme ise kaçakçılık gibi yeni göç türleriyle karşılaşılmasına karşılık gelmektedir. Diğer yandan AB'nin hem bu dönemde rolü arttığı için hem de bu alanda ikili ve çok taraflı girişimler arttığı için politikalarda uzamsal yeniden inşa yaşanmıştır. Son olarak zamansal yeniden inşa ise sadece yüksek kalifiye ekonomik göçmenlere ve geçici göçmenlere daha olumlu yaklaşımlar geliştiren politikaların döneminin sona ermesini ifade etmektedir.

2.2. GÖÇ POLİTİKALARININ AVRUPALILAŞMASI VE YÜKSEK POLİTİKA KONUSUNA DÖNÜŞÜMÜ: AVRUPA GÖÇ TARİHİNDE YENİ BİR DÖNEM Mİ?

Göç, günümüz Avrupa'sında hem ulus devlet düzeyinde hem de AB düzeyinde önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir ve en önemlisi “düşük politika” konularından “yüksek politika” konusuna dönüşmüştür. Dolayısıyla göç konusunun Avrupalılaşması ve ulusüstü yönetim boyutunun oluşması, Avrupa için yeni bir deneyim ve Avrupa göç tarihinde yeni bir dönem sayılabilir. Fakat bu çıkarımı yaparken gözden kaçırılmaması gereken nokta, bu dönemin kendiliğinden gelişmiş bir sürecin sonucunda oluşmadığı; aslında Avrupa'da göç akımları, göçlerin yapısı ve boyutundaki değişime bağlı olarak şekillendiğidir. Bu nedenle Avrupa'da bütünleşme sürecinin ilerleyişi, işlevselci bir bakış açısından bakıldığında göç konusunu da bütünleşme kapsamına eklediği gibi aynı zamanda Avrupa'da göç deneyiminin uğradığı değişim ve gelişim de bir anlamda bu konuda Avrupalılaşmayı teşvik etmiştir.

Göç politikaları, tek bir alanı değil toplumsal yaşamın birçok alanını ve yönetsel olarak da birçok birimi etkileyen sonuçlar doğuran disiplinler arası bir olgudur. Avrupalılaşma ise egemenliğin AB düzeyine yasal olarak (*de jure*) transferi olarak tanımlanmaktadır (Radaelli, 2003: 29). Dolayısıyla göç politikalarının Avrupalılaşması, milli egemenlikle ilgili en çok göze çarpan ve hassasiyet gösterilen konular olarak istihdam, kalkınma, vatandaşlık, işçileri gibi alanlarla içiçedir ve her biri için önemli etkiler yaratmaktadır. Bu kapsamda Avrupalılaşmayı ulusüstüleşme boyutuyla ele aldığımızda, göç politikalarını her zaman için kısıtlı ulusüstüleşmiş bir alan olarak sayabiliriz.

Bu eksen içerisinde, 1980'lerin ortalarından itibaren göç ve iltica da Avrupa'nın ortak politikalar gündemine dahil olabilmıştır. Tabii bu dönemde bir yandan emek göçü düzenlenmeye çalışılırken diğer yandan Avrupa'ya mülteci ve ilticacı akımının artması, Avrupa Birliği içerisinde kurumsal bir mekanizmanın da oluşturulmasını gerekli kılmıştır (Uçar, 2001: 288) Bu kapsamda esas dönüm noktası, 1992 yılında imzalanan Maastricht Anlaşması ve böylece göç ve ilticaya ilişkin konuların işbirliği alanı olarak tanımlanması olmuştur. Kuşkusuz bu

anlaşmanın temel getirilerinden yetki ikamesi ilkesi (*subsidiarity*) büyük önem taşımaktadır (Messina, 2007: 139).⁷

Avrupa’da ortak göç politikasından bahsederken konuya ilişkin düzenlemelerin ülkeden ülkeye farklılık gösterdiğine de değinmek gerekir. Tüm bu farklılığa ek olarak istatistiki bilgi açısından da net bir tablo mevcut değildir. Örneğin Almanya gibi bazı Avrupa ülkelerinde “*Jus Sanguinis*” (kan bağı) prensibi çerçevesinde vatandaşlık bağı kurulurken Fransa ve İngiltere gibi Avrupa ülkelerinde “*Jus Soli*” ilkesi kapsamında ülkede doğanların hepsine toprak esasına göre vatandaşlık verilmektedir. Dolayısıyla ikinci kuşak göçmenler, birinci ilkeyi uygulayan ülkede görünür haldeyken; diğerinde vatandaşlığa geçtikleri için istatistiki bir bilgi olarak bile bulunmamaktadır (Zimmerman, 2005: 3)

Tüm bu tarihsel temel kapsamında, konuya ilişkin başlıkta sorulan soruya net yanıtlar aramak amacıyla çalışmanın bu bölümünde Avrupa Ortak Göç Politikası’nın oluşum sürecinde önemli adımlara kısaca değinilecek ve sonrasında da bu oluşumları teşvik eden nedenler tartışılacaktır.

2.2.1. Avrupa Ortak Göç Politikası

Avrupa Ortak Göç Politikası, AB düzeyinde oluşturulan ve uygulanan bir politikayı tanımlar. İşbirliği ve ortak eylem, Avrupa’da ulusüstü düzeyde göç politikalarının anahtar sözcükleri olarak nitelendirilebilir. Tarihsel süreçte bakıldığında, Roma Antlaşması’nın ortak göç politikasına ilişkin bir öngörüsünün bulunmadığı görülür ve konunun tek bağlantısı, ortak pazarın temellerinden biri olan Topluluk içi serbest dolaşımı sağlamaya ilişkin öngörülerle sınırlıdır.

Bu kapsamda uzun süre göç politikasının görmezden gelinmesi, konunun sosyal uzantıları ve milli egemenlikle bağlarıyla ilgili olarak ele alınabilir. Bunun da ötesinde, asıl olarak Topluluk içi farklı üye ülke vatandaşlarının serbest dolaşımı fikrini benimsetme düşüncesi öncelik taşıırken özellikle üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik bir perspektif sunacak ortak göç politika düzenlemelerinin gecikmesi ve bu konuyla ilgilenilmemesi şaşırtıcı değildir.

---

⁷ Yetki ikamesi ilkesi kısaca Avrupa Birliği’nin girişimlerinin üye devletlerin tek başına girişimlerinden daha etkin sonuç yaratacağı durumlarda AB’nin sorumlu olabileceğini ifade etmektedir.

Bu açıdan 1973 yılında yaşanan Petrol Krizi, bir kırılma noktası olarak görülebilir. Göç ve yarattığı işgücü kaynağı, ekonomik büyümenin bir dinamiği olma söyleminden çıkıp bir problem yarattığına ilişkin söyleme kaymıştır. Çünkü kriz giderek büyürken göç baskıları ve talepleri de aynı oranda artmaya devam etmektedir. 1970'lerin ekonomik krizleri, neo-liberal politikalara ağırlık kazandırırken refah devleti anlayışının da yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Liberalleşmeyi ise tekrar “ulusal kimlik” arayışı takip etmiştir. Dolayısıyla serbest piyasa ekonomisinin rüzgâra açık yapısı içerisinde kimliğe tutunmaya çalışan bireylerin sayısındaki artış da normal görülebilir. Bu yüzden sadece göç konusunda devletlerin değil; bireylerin de güvenlik temelli hareket etme eğilimi artmış, bu ise seçmen tercihleri gibi bireysel yönelimleri de etkilemiştir.

Bu eksen içerisinde, 1980'lerle birlikte Avrupa'da göç politikasının ulusüstü boyutu daha fazla tartışılır hale gelmiştir. Göç konusunda Avrupalılaşmaya ölçüt olarak bu konuda üye devletlerin AB kurumlarından giderek daha fazla oranda yararlanmaları ve Avrupa Komisyonu'nun bu alandaki “girişim başlatıcı” rolünün gitgide daha fazla kabul görmesi alınabilmektedir (Messina, 2007: 141).

Avrupalılaşma, üye devletlerin yönetime ilişkin belirli kurumsal yapılarının AB düzeyindeki politikalarla değişimi olarak da ifade edilebilmektedir (Güney ve Çelenk, 2010: 242). Buna ek olarak Balkır, Avrupalılaşmanın sadece kurumsal, yapısal ve yasal reformları değil, resmi olmayan yapılarda da değişimi içerdiğini vurgulamaktadır (Balkır, 2010: 10). Bu kapsamda göç politikalarının Avrupalılaşmasının göreceli olarak kısa tarihi, hem resmi hem de resmi olmayan ilgili yapılarda güvenlik bağlamlı yaklaşımları yoğun bir biçimde kapsamaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, göç konusundaki Avrupalılaşmanın üye devletlerce bir koruma şemsiyesi olarak algılandığı söylenebilir. Örneğin, göç konusunda ortak girişimlerin çıkış noktasına bakıldığında ulusal bazda çözülmesi zorlaşan bir problemi ulusüstü ve ortaklaşa bir girişimle çözme mantığının da yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Bu çerçevede, Topluluk düzeyinde en önemli ilk girişimlerden biri olarak AET üye devletleri İçişleri Bakanları'nın 1986 yılında Göç Geçici Grubu'nu kurmaları sayılabilir. Bu grubun en önemli çıktılarından bir tanesi, Dublin Sözleşmesi olarak anılan “İltica Başvurularının Değerlendirilmesinden Sorumlu Devletleri Belirleyen Sözleşme”nin 1990'da üye ülkelerce imzalanması olmuştur;

ama aslında bu da tam anlamıyla ulusüstü bir girişimden çok yine uluslararası alanda hükümetler arası niteliğe sahiptir.

Öte yandan 1985 yılında Schengen Anlaşması beş üye devlet tarafından (Belçika, Fransa, Almanya, Hollanda, Lüksemburg) iç sınırları kaldırma ve kontrolsüz Schengen alanını yaratma amacıyla imzalanmıştır. Schengen Uygulama Anlaşması ise 1990 yılında imzalanmıştır ve 26 Mart 1995 yılında yürürlüğe girmiştir. İngiltere ve İrlanda, bu anlaşmanın dışında kalmayı tercih etmişlerdir. Bu anlaşma göçün güvenlikleştirilmesi için de aslında bir dönüm noktasıdır; çünkü iç sınırlar kalktıkça güvenlik ihtiyacı ve dış sınırları koruma güdüsü ulusal hükümetlerce daha da gün yüzüne çıkartılmaya başlanmıştır. Bunun sonucu ise Schengen Anlaşması'na vize ve iltica gibi konularda telafi edici önlemlerin girmesi olmuştur.

İşte bu süreç, aynı zamanda “Avrupa Kalesi” eleştirilerinin oluşmaya başladığı döneme denk gelmektedir. Çünkü Schengen Anlaşması iç sınırları kaldırarak serbest dolaşımı yaratmanın ötesinde, AB dışındaki ülkelere yönelik dış sınırları da çizmiştir ve bir “Schengenland-Schengen Ülkesi” yaratmıştır (Messina, 2007: 147). Fakat yine de Maastricht Anlaşması'na kadar uzanan bu süreç göç konusunda Avrupa işbirliğinin birinci nesli olarak da adlandırılmaktadır (Uçarer, 2001: 297).

1993 yılında yürürlüğe giren Maastricht Anlaşması ise üçüncü sütun olarak Adalet ve İç İşleri'nde, göç ve ilticayı da kapsayarak hükümetlerarası işbirliğini resmi bir düzeye çekmiştir. Maastricht Anlaşması'yla Schengen, AB müktesebatının bir parçası haline gelirken iltica politikası, üye devletlerin dış sınırlarına ilişkin kontroller, göç politikası ve bu kapsamda üçüncü ülke vatandaşlarına yönelik politikalar ortak çıkar alanları olarak belirlenmiş ve inisiyatif gücü üye devletlerle Komisyon arasında paylaşılmıştır. Konuya ilişkin tamamen hükümetlerarası yaklaşımı benimseyen bu Anlaşma, bu alanlarda karar mekanizmasını oybirliği üzerine kurgulamıştır. Maastrich ve sonrasındaki dönem, içeriği ve öngörleriyle Avrupa'da göç konusunda işbirliğinin kurumsallaşmaya başladığı dönem olarak da kabul edilebilir.

Maastricht Anlaşması'nda göçün ele alınışına gelen eleştiriler ve Maastricht Anlaşması sonrasının deneyimleri, 1996 yılında imzalanan Amsterdam

Anlaşması'nda göç konusunun hükümetler arası üçüncü sütundan ulusüstü birinci sütuna taşınarak Topluluk düzeyine getirilmesiyle sonuçlanmıştır. Bu gelişmeyle birlikte Schengen Anlaşması da Topluluk yetki alanının bir parçası haline gelmiş, yeni oluşturulan “Özgürlük, Güvenlik ve Adalet” altbaşlığı kapsamına alınmış ve Schengen sistemine göre hükümetlerarası işbirliğinden sorumlu sekretarya AB Konseyi Genel Sekreterliği'ne entegre edilmiştir. Bu yüzden yeni üyeler de anlaşmaya uymakla tamamıyla yükümlüdür. Bu çerçevede 2004 yılında AB'ye katılan on yeni üye ülkenin veya daha sonra katılacak olanlardan hiçbirinin tek başına bu anlaşmanın yükümlülüklerini yerine getirmek istememe hakkı olmamıştır.⁸ Amsterdam Anlaşması, Avrupa'da göç politikalarının ulus üstü boyutta gelişimi için bir dönüm noktası olarak sayılabilir. Fakat Amsterdam Anlaşması'nın konuyla ilgili düzenlemeleri, Topluluk kurumlarının vize, sığınma ve göç düzenlemelerine ilişkin karar aşamasında yeterli kapasiteye ve hıza sahip olup olmadığı sorusunu ve bu konuyla ilgili eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Çünkü özellikle Akdeniz'den gelen yasa dışı göçler, birlik ülkelerini rahatsız etmeye başlamıştır. Bu yöndeki eleştirilerin de etkisiyle ilgili konularda 1998 yılında Avrupa Birliği geniş çaplı girişimler sergilemiştir. Örneğin, 1998 yılının Aralık ayında “Göç ve Sığınma Yüksek Savunma Grubu” kurulmuştur ve aynı ay içerisinde temel olarak Amsterdam Anlaşması'nın Güvenlik, Özgürlük ve Adalet alanındaki öngörülerinin nasıl uygulamaya geçirileceği konusu tartışılmaya başlanmıştır. Bu tartışmanın sonucu, 1999 yılının Ekim ayında Finlandiya'nın Tampere kentinde düzenlenen Zirve olmuştur. Ortak Avrupa Birliği Göç ve Sığınma Politikası oluşturmak amacıyla eylem planının belirlendiği zirvede, izlenecek adımlara dair kısaca şu öngörülerini içeren bir çerçeve oluşturulmuştur:

(i) Göç konusunda transit ve orijin ülkeleri de hesaba katan kapsamlı ve küresel bir yaklaşım sergileyerek üçüncü ülkelerle ortaklıklar kurulması.

---

⁸ Birliğin iki üyesi İngiltere ve İrlanda adli yönden işbirliğinin bir parçası olmakla birlikte vize uygulamaları ve sınır kontrollerinin kaldırılması konusunda uygulamayı kabul etmeyerek anlaşmanın dışında kalmışlardır. 1999 yılında İngiltere Schengen Anlaşması'nın adli olaylarda hukuk ve denetim alanlarında ayrıca uyuşturucuya mücadele konusunda işbirliği öngören kısımlarına taraf olmak istemiş ve bu isteği 2000 yılında kabul edilmiştir. İngiltere'nin başvurusunu takiben benzer bir başvuruda bulunan İrlanda, 2002 yılından bu yana ilgili konularda Schengen Anlaşması'na taraftır. Birlik dışı taraf devletlerden İzlanda ve Norveç 1996 yılında Kuzey Avrupa üye devletlerini takiben anlaşmayı kabul etmişlerdir. Schengen Yürütme Komitesi'nde oy hakları olmayan bu devletlerin Schengen Sistemi'nin ilerleyişine katkısı sadece görüş ve tekliflerle olabilmektedir.

(ii) Uluslararası Cenevre Sözleşmesi'nin içeriğini tamamıyla ve düzgün bir şekilde uygulayan ortak Avrupa iltica sisteminin kurulması.

(iii) Avrupa Birliği sınırları içerisinde yer alan üçüncü ülke vatandaşlarına eşit muamelede bulunulması; ırkçılık ve ayrımcılığın önlenerek topluma entegrasyonlarının sağlanması.

(iv) Göç akımlarını düzenleyici tedbirlerin alınması.

Tampere Zirvesi'nde ortaya konulan bu temel ilkelerin günümüze kadar uzanan süreçte, Avrupa Birliği'nin göç ve sığınma konularında yaratmaya çalıştığı ortak politikanın belkemiğini oluşturan parçalar olduğu söylenebilir. Ayrıca göç politikasında Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelerle ilişkilerini başka bir boyuta taşıyan önemli bir gelişme olarak 2003 yılı Mart ayında Birliğin on ülkeyi kapsayan genişlemesine az zaman kala, Komisyon tarafından sunulan "Komşuluk Politikası" gösterilebilir. Barselona sürecinin temel hedeflerini genişleten bu politikanın önemli bir unsuru, Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelere yönelik parasal avantajlarının ancak ekonomik ve politik yönden ilerleme gösteren ülkelere sunulacağı belirtilerek, üçüncü ülkelere açıkça daha fazla işbirliğinin daha fazla parasal destek getireceği mesajının verilmesidir. Tabii ki, bu işbirliği alanlarının başında göç ve vize konuları gelmektedir. Komşuluk Politikası kapsamında göç politikasının ele alınması, küresel sistemde AB'nin iç güvenliğini sağlamak için sadece kendi sınırları içerisindeki olaylara değil; dışarıdaki olaylara yönelik de ortak politika geliştirmesi ihtiyacını yansıtması açısından önemlidir.

Son olarak Lizbon Anlaşması'nın yürürlüğe girmesi de AB'nin bu konudaki politikalarını etkileyen bir gelişme olmuştur. Lizbon Anlaşması, göç ve sığınmaya ilişkin düzenlemeleri Avrupa Birliği'nin İşleyişine İlişkin Anlaşma sütununda beşinci başlığın (Özgürlük, Güvenlik ve Adalet alanı) içerisine entegre etmiştir. Bu alanda birçok konuda oybirliği ile karar alınması ilkesi büyük ölçüde kaldırılmış ve nitelikli çoğunluk ilkesi temelinde olağan yasama prosedürüne geçilmiştir.

Tüm bu süreç içerisinde Avrupa'da ortak göç politikasını etkileyen, biri eskiden başlayıp halen etkileri devam eden diğeri ise güncel iki önemli gelişme olarak yeni üye ve aday ülkelerin bütünleşmeye dahil olmaları ve son zamanlarda Kuzey Afrika ülkelerinde artan siyasi gerilim sayılabilir. Bunun en belirgin örneği,

Doğu ve Orta Avrupa ülkelerini dahil eden 2004 genişlemesinde yaşanmıştır. Avrupa'nın Ortak Göç Politikası'na entegrasyon yeni üye ülkeler için kolay olmadığı gibi bu süreç AB'nin ilgili politikalarını da yeniden şekillendirici etkiler yaratmıştır. Kuzey Afrika'daki siyasi gelişmeler ise, özellikle Tunus ve Libya'dan Avrupa'ya yönelen göçleri arttırmıştır.

2.2.2. Avrupa'da Göç Politikasının Ulusüstüleşme Nedenleri

AB bütünleşmesi sürecinde göç konusunun görünürlüğünün artması ile üye devletlerin iç politikalarında göç politikalarının görünürlüğünün artmasının aynı zaman dilimine, yani 1980'lerin ortalarına denk gelmesinin bir tesadüf olup olmadığı önemli bir sorudur. Çünkü bu sorunun yanıtı, aynı zamanda sürecin temelinde güvenlik kaygılarının yer almasına dair de ipuçları içerecektir.

Guild, Avrupa'nın yaşadığı bu deneyimi Avrupa sınırlarının kontrolünün yeniden şekillendirilmesi perspektifinden değerlendirmektedir (Guild, 2001). Bu çerçevede aslında devletin Weberyan tanımının ana unsurlarından birinin, belirli bir toprak üzerinde düzenin yürütülmesinin, AB üyesi devletler için artık tamamen geçerli olmadığını iddia etmektedir. Guild'e göre artık bu ülkeler için ülke topraklarına erişimin kontrolü kararları, bir bürokrasi ağı tarafından yönetilmektedir (Guild, 2011: 2).

Bu çerçevede 1980'ler itibariyle göç konusunun ulusüstü boyuta taşınmasına ilişkin girişimlerin oluşmaya başlaması ve bu girişimlerin ilerleyişine ilişkin farklı görüşler mevcuttur. Kuramsal bazda ele alındığında Messina bu görüşleri dört farklı paradigma ile sınıflandırmaktadır (Messina, 2007: 148): İlk yaklaşıma göre devletler göç konusunda ulusal çıkarlar doğrultusunda sadece hükümetlerarası düzeyde kısıtlı işbirliği yapmaktadırlar ve bu yaklaşım **realist paradigmayı** açıklamaktadır.

İkinci görüş olan **küreselleşme** paradigmasına göre ise, realist paradigmanın öngördüğünün aksine, devletin tek güç olmaktan çıkması ve egemenliğini ulusötesi güçlerle erozyona uğraması sonucunda sınırlar daha geçirgen, temel vatandaşlık daha geniş ve göçmenleri de kapsar hale gelmiştir. Bu çerçevede, AB devletlerinin bir işbirliği ihtiyacı doğmuştur. Dolayısıyla küreselleşmenin kaybettirdiği güç, uluslararası işbirliği ile giderilmek istenmektedir. İçduygu ve Keyman da bu

paradigmayı destekler biçimde, küreselleşmeye bağlı olarak göç akımlarının çok katmanlı ve ulus devletçe kolay kontrol edilemez hale gelmesi nedeniyle, büyük ölçüde Soğuk Savaş mantığıyla şekillenen ulus devlet göç rejimlerinin etkisiz hale gelmekte olduğunu belirtmektedirler (İçduygu ve Keyman, 2000: 383).

Yeni işlevselci paradigmada ise yayılma (*spill over*) ve ulusüstücülük iki temel kavramdır. Bu çerçevede, göç konusunda üye devletlerin tek pazara ve serbest dolaşıma ilişkin yükümlülüklerinin yayılma etkisi göstermiş (*spill over*) ve göç politikalarında ortaklığı getirmiş olduğunu öngörmektedir. Yeni işlevselci bakış açısı, göç konusunda AB işbirliğine iki farklı açıklama sunmaktadır (Messina, 2007: 150): Yeni işlevselci paradigmaya göre, göç AB düzeyinde yönetim arayışlarının iki temel sebebi olabilir: Öncelikle, Birlik üyesi olmayan üçüncü ülkelere karşı AB üyelerinin göç politikalarını uyumlaştıramaması, her üye ülkenin yabancı emeği farklı şekillerde kullanmasına yol açarak bütünleşmenin ve tek pazarın getirilerinin eşit dağılmamasına yol açabilir. Bu kapsamda daha liberal göç politikaları olan ülkeler, daha çok ucuz emeği çekerler. Negatif dışsalılık olarak adlandırılan bu durumu önleyebilmek için göç politikalarının uyumlaştırılması gerekli görülmektedir.

Yeni işlevselci perspektifte ikinci bakış açısı ise göç politikalarında bütünleşmenin ortak sınırların kurulmasıyla, özellikle uyuşturucu kaçakçılığı ve terör gibi artan yeni dış tehditlere karşı ortak hareket ihtiyacından doğduğunu belirtmektedir. Bu yaklaşımda yine bir alanda bütünleşme, diğer alana yayılma (*spill over*) etkisi göstermektedir; ama göç politikalarının yeni işlevselci perspektifte değerlendirilmesi için farklı bir örnek teşkil ettiği söylenebilir. İşlevselciliğin bakış açısı, göçün güvenlik açısından çerçevelendirilmesini anlamlandırmakta yetersiz kalmaktadır (Munster, 2009: 4). Bu bakış açısından baktığımızda, sadece iktisadi nedenlerle sınırları kaldırdığımızda doğan ihtiyaç dolayısıyla güvenlik alanında işbirliğine gidildiği söylenebilmektedir. Ancak bu bakış açısı eksik ve Munster'e göre mantıksal açıdan bozuktur; bunun ötesinde yayılma (*spill over*) bize terör ve uyuşturucunun yanına neden göçün girdiğini ya da girmesi gerektiğini açıklayamamaktadır. Çünkü yeni işlevselci yaklaşım, bir alanda bütünleşmenin pozitif getirilerinin diğer alanlarda yayılma (*spill over*) etkisi yaratacağını öngörmektedir. Göç konusunda ise, istisnai biçimde, bir alanda bütünleşmenin

yarattığı tehditleri önlemek adına, belki de ek önlem olarak tamamlayıcı bir alanda kısıtlı bir bütünleşmeye gidilmiştir. Uçarer'in Avrupa bütünleşme sürecinin üye ülkeler arası giderek artan karşılıklı bir bağımlılık ve bu bağımlılığın getirilerini arttırırken maliyetleri azaltma girişimi olarak karakterize edilebileceği görüşü (Uçarer, 2001: 289) bu konuya da uyan bir tespit olarak görülebilir.

Son olarak **ülke içi çoğulculuk paradigması** göç konusunda üye devletleri zorlayan içten kaynaklı nedenlere odaklanmaktadır. Örneğin, işçi örgütleri ve ticaret odaları, yine bu çalışmada irdelendiği üzere göç karşıtı siyasi partiler ulusüstü düzeyde de göç konusunda önlemlere yönelmeyi gerekli kılabilmektedir.

Tüm bunlara ek olarak, Avrupa bütünleşmesinin kendi iç dinamikleri bu süreci etkileyen önemli birer unsur olarak ele alınabilir. Birliğin genişleme dalgaları, göç politikaları üzerinde her zaman etkin olmuştur. 1980'lerde Portekiz ve İspanya'nın Avrupa Topluluğu'na üyeliği ve takibinde eski üye ülkelerin bu yeni üye ülkelerden gelen işçilerin yoğunluk kazanacağına dair korkuları, yine benzer şekilde 2004 genişlemesinde de yaşanmıştır (Castles ve Miller, 2008: 156).

Görüldüğü üzere göç politikasının ulusüstüleşmesine ilişkin, bütünleşme sürecinin de temel sorularını oluşturan farklı yaklaşımlar mevcuttur. Bu paradigmaların her birinin Avrupa Ortak Göç Politikası'nın oluşumunda etkin bir rolü vardır. Ancak Radaelli'nin tanımından yola çıkıp Avrupalılaşmayı egemenliğin AB düzeyine yasal olarak (*de jure*) transferi olarak tanımladığımızda tüm bu paradigmaların açıklamadığı önemli bir soru daha mevcuttur. Bu soru; Avrupalılaşmanın dinamiklerinin mi göçün güvenlikleştirilmesine neden olduğu yoksa güvenlikleştirme ihtiyacının mı bu alanda Avrupalılaşma'yı teşvik ettiğidir. Başlı başına ayrı bir araştırma konusu olabilecek bu soru için çıkarımda bulunmak kolay değildir. Ancak genel resmi değerlendirerek bir takım sonuçlara ulaşılabilir.

Aslında bu soruda her yanıt için farklı düzeyde analizler gerekmektedir. Avrupalılaşma'nın göçün güvenlikleştirilmesine neden olduğunu iddia ettiğimizde analizimizi öncelikle ulus devlet düzeyine çevirmiş ve buradan bir çıkarımda bulunmuş oluruz. Dolayısıyla ulus devletlerin aynen küreselleşmenin çıktılarına karşı kendilerini koruma içgüdüsüne benzer bir davranış modelini Avrupalılaşma karşısında sergilediğini varsayabiliriz. Avrupalılaşma'nın özellikle serbest dolaşım boyutu ve genişleme dalgalarıyla birlikte bu boyutunun bazı eski AB üyesi

lkelerinin önceden ortak gelecek hayal etmelerinin istisnai olduğu Doğu ve Orta Avrupa'ya yayılımı karşısında, ye devlet politikalarının daha korumacı hale gelmesi beklenmedik değildir. Bu çerçevede bahsi geçen korumacı politikalar üçüncü ülkelere olduğu kadar yeni ye ülkelere karşı da gelişmiştir. Örneğin, bu noktada Avusturya gibi ülkelerin serbest dolaşım konusunda yeni üyelere karşı güvenlik mekanizmasını geçiş süreci adı altında ellerinden geldiğince korumaya çalıştıklarını hatırlamak faydalı olacaktır.

Öte yandan bir diğer açıdan bakıp güvenlikleştirme ihtiyaının g politikalarının Avrupalılaşmasına yol açtığı savını incelediğimizde analiz düzeyimizi ulus üstü düzeye taşırız ve Avrupalılaşmayı bir araç olarak ele alırız. Bu kapsamda Avrupalılaşmanın getirileri, ye devletler tarafından bir koruma kalkanı olarak kullanılmaktadır.

Ulusüstü düzeyde tüm bu gelişmeler ve yaklaşımlar ekseninde Messina ge güvenlik bağlamlı yaklaşımın üç temel sonucu olduğunu belirtmektedir. (Messina, 2007: 49): Bu yaklaşım; (i) göçü, g alan ülkelerde günlük yaşama bir tehdit olarak konumlandırmıştır. (ii) Avrupa hükümetlerini kitlesel ge ve sürekli yerleşime izin verme konusunda daha önce görülmedik derecede büyük bir kuşkuya dşrmştir. (iii) Son olarak ise gn siyasi olarak görünürlüğünün artması ile birlikte Avrupa içerisinde dışlama ve dahil etme arasında yaşanan bocalama, farklı yaklaşımlarda gitgide daha fazla görünür hale gelmiştir. Bu gelişmelerin sonucu ise ulusal hükümetlerin güvenlik kaygılarının Avrupa Komisyonu ve Parlamento'ya daha çok yetki devrini gerekli kılabilmesidir. Dolayısıyla bu gözle değerlendirdiğimizde güvenlikleştirme, g politikalarının daha fazla Avrupalılaşması için tetikleyici bir unsur olmaktadır.

Avrupa'nın g deneyiminin ulusal ve ulusüstü boyutuna ilişkin genel bir bakış açısı sunulmasının ardından bu bölümün son kısmında Avrupa'da gn güvenlik konusu olarak konumlandırılması, kuramsal ve pratik bazda değerlendirilecektir.

2.3. AVRUPA’DA GÖÇÜN GÜVENLİK BAĞLAMAMI

Nüfus hareketleri, Soğuk Savaş sonrası güvenlik çalışmalarının içeriğine tesadüfen dahil olmuş bir konu değildir. Sovyetler Birliği’nin dağılması sonrasında Avrupa kıtası, İkinci Dünya Savaşı sonrası en büyük nüfus hareketleriyle karşılaşmıştır (Bali, 2008: 469).

Fakat gözden kaçırılmaması gereken bir nokta, göçün sadece Avrupa kıtası için bir güvenlik konusu olmadığıdır. Kopenhag Ekolü, göçü de güvenlik konuları içerisine dahil ederken Avrupa merkezli bir ekol olmasına rağmen Dünya’daki farklı coğrafyalardan nüfus hareketleriyle durumu örneklendirmiştir. Bu çerçevede nüfus hareketleri genel olarak güvenlik için bir mücadele alanı görülmektedir.

Bu bölümde öncelikle çalışmanın birinci bölümünde açıklanan kuramsal çerçeve içerisinde göçün güvenlikleştirme nesnesi olarak nasıl konumlandırıldığı incelendikten sonra somut bir deneyim alanı olarak Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesine ilişkin görüşlere yer verilecektir.

2.3.1. Göçün Güvenlikleştirme Konusu Olarak Çerçvelendirilmesi

Göç, Buzan, Waever ve Wilde tarafından toplumsal güvenlik gündemine giren en genel konulardan bir tanesi olarak tanımlanmıştır ve toplumsal güvenlik söylemindeki yerinin formulizasyonuna ilginç bir örnek olarak sunulmaktadır:

Bu kapsamda Buzan, Waever ve Wilde, göçün güvenlik söyleminde formülizasyonunun daha çok şu kalıp içerisinde oluştuğunu söylemektedirler:

X halkı Y halkının akınlarıyla istila edilmekte veya zayıflatılmaktadır. X toplumu olduğu şekilde kalamayacaktır; çünkü diğerleri toplumu tekrardan dizayn edeceklerdir. X kimliği, nüfusun kompozisyonundaki değişim ile farklılaşacaktır. (Buzan ve diğerleri, 1997: 121).

Bu söylem kalıbına bakıldığında “istila”, “diğerleri”, “kimlik” gibi öğelerin gerçekten de güncel göç karşıtı söylem içerisinde çeşitli aktörlerce sıkça vurgulandığı görülebilmektedir. Fakat Avrupa’da göç karşıtı parti ve gruplar göçü güvenlikleştirirken artık bu kalıpların da ötesinde bir söylem oluşturmaktadırlar (Bu konu ayrıntılı olarak çalışmanın üçüncü ve dördüncü bölümünde incelenmektedir).

Birinci bölümde kuramsal bir bütünlük içerisinde bahsedilen güvenlikleştirmenin “çerçeveleme” (*framing*) süreci, göç konusunda da geçerlidir. Huysmans’a göre, güvenlikleştirme göçü birbiriyle ilişkili iki ardışık süreç içerisinde çerçevelemektedir (Huysmans, 2006: 51): (i) İlk olarak göç, bir siyasi birimin bağımsız kimliğini ve işlevsel otonomisini tehlikeye atan varoluşsal olay ve gelişmelere dönüştürülmektedir. (ii) sonrasında ise güvenlikleştirme süreci, göçün otonom bir siyasi bütünlük olan toplumu tehlikeye sürüklediğini iddia etmektedir. (Huysmans, 2006: 51).

Yine de göçün 1990’larla birlikte güvenlik çalışmaları içerisine girişi beklenmediktir (Huysmans, 2006: 16). 1990’lara kadar genellikle göç konusu sadece insani müdahale gerektirecek bir konu olarak yorumlanmıştır. Kopenhag Ekolü, güvenliği aslında siyasallaştırma sürecinin bir karşıtı olarak konumlandırmaktadır (McDonald, 2008: 70). Dolayısıyla göçün güvenlik eksenli ele alınışı, aynı zamanda normal siyaset sınırları ve önlemlerin dışına çıkmaya yönelik bir girişimi de ifade etmektedir. Bu girişimin meşrulaştırıcı nedenleri milli kimlik, egemenlik ya da ulusal birlik olabildiği gibi bireysel nedenleri de kapsayabilmektedir. Bu yüzden güvenlik tanımında birey odaklı yaklaşımın etkileri, göçü güvenlikleştiren söylemde de görülür.

Göç karşıtı gruplar ve siyasi partiler için artık sadece göçün ve azınlık grupların milli egemenliği yıpratacağı söylemi yeterli olmamaktadır. Yeni güvenlik anlayışıyla bireylerin güvenliğine odaklanan, göçmen işgücünün bireyin istihdamına, ekonomik alanına ve sosyal yaşamına tehdit oluşturduğu savı daha etkin kullanılmaktadır.

Buzan, Waever ve Wilde da benzer şekilde toplumsal güvenlik kapsamındaki tehditlere toplumun kendi faaliyetleriyle karşılık verebildiği ya da konuyu siyasi sektöre, yani hükümet düzeyine havale ettiğini belirtmektedirler (Buzan ve diğerleri, 1997: 122). Göç konusunda siyasi sektöre geçiş, yeni yasaların çıkması veya sınır kontrolleri ile örneklendirilmektedir. Dolayısıyla göç konusunda güvenlikleştirmenin sektörler arası bir yapısı olduğu söylenebilir. Tehdit olarak algılandığı sektör ve bu nedenle referans nesnesi tek değildir.

Göç, yeni güvenlik anlayışında yeni bir tehdit olarak konumlandırılmaktadır. McDonald, göçün geleneksel güvenlik anlayışında değil de yeni güvenlik anlayışında

konumlandırılmasına örnek olarak 11 Eylül terör saldırıları sonrasında göçmenler ve ilticacılara sınırların kapatılmasını göstermektedir (McDonald, 2008: 70). Bu açıdan incelendiğinde McDonald'ın örneği, geleneksel olmayan bir tehdide yine geleneksel olmayan bir cevabı içermektedir. Bunların ötesinde günümüzde göçü güvenlik konusu olarak konumlandıran yaklaşımlar, sadece iç politika veya sınır politikalarında değil; iş izni, ikamet izni, sosyal yardıma ilişkin düzenlemelerde de görülmektedir ve aslında örtülü olarak bunlar da güvenlik mekanizmasının bir parçasıdır (Huysmans, 2000: 759).

Son olarak güvenlikleştirme sürecinin bir unsuru da toplumların yapısı, kimliklerini nasıl tanımladıkları ve tarihsel gelişimleridir. Bu açıdan Buzan, Waever ve Wilde'nin farklı toplumların kimliklerinin nasıl inşa edildiklerine bağlı olarak farklı hassasiyetlere sahip oldukları ve eğer bir kimlik, ayrılık, mesafeli olmak ve yalnızlık üzerine kurulduysa, çok az bir yabancı katılımının bile problemleri görüleceğine ilişkin tespitleri önemlidir (Buzan ve diğerleri, 1997: 124). Dolayısıyla güvenlikleştirme sürecinin etkinliğinde, bu sürecin bir ögesi olan ve Kopenhag Ekolü tarafından “dinleyici” (*audience*) olarak tanımlanan toplumun içinde yaşadığı koşullar da göçün bir güvenlik konusu haline gelmesinde etkili olmuştur. Bu açıdan bakıldığında, örneğin ağırlıklı olarak 11 Eylül ve sonrasında Avrupa'daki terörist saldırılar ve Avrupa'nın yüzleştiği finansal kriz gibi gelişmeler “dinleyici”yi teşvik eden koşulları yaratmıştır.

Tüm bu algı dönüşümü içerisinde 1990'ların başında göçün güvenlik çalışmaları içerisinde yer bulması ilginç bir gelişme olarak yorumlanırken artık göç terörle ilgili raporlarda bile yoğun biçimde kullanılmaktadır. Hatta IOM (*Uluslararası Göç Örgütü*), 2003 yılında ilk kez “Uluslararası Terörizm ve Göç” adı altında bir rapor yayınlamış, 2010 yılında güncel gelişmeler ekseninde bu raporu aynı isimle yenilemiştir.

Bu kuramsal eksen temelinde çalışmanın bir sonraki kısmı Avrupa'da göçün çok boyutlu güvenlikleştirilmesine odaklanacaktır.

2.3.2. Avrupa’da Göçün Çok Boyutlu Güvenlikleştirilmesi

Göç konusunu incelerken aslında sadece günümüze özgü bir fenomeni inceliyor olduğumuzun varsayılması bir yanılgıdır. Başta küreselleşme olmak üzere bir dizi unsurun etkisiyle boyutu ve kapsamı genişlemiş olan ama tarihi insanın tarihiyle eşdeğer bir olgudan bahsedilmektedir. Castles ve Miller, “Göçler Çağı” adlı çalışmalarında bu konuyu şöyle açıklamaktadırlar:

Kitlesel göçler, son beş yüz yıl boyunca sömürgecilik, sanayileşme, ulus devletlerin ortaya çıkışı ve kapitalist Dünya pazarının gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bununla birlikte, uluslararası göç, hiçbir zaman bugünkü kadar yaygın ya da sosyo-ekonomik ve siyasal açıdan belirgin olmamıştır. Siyasetçiler daha önce hiçbir zaman göç konularına bu şekilde öncelik vermemişlerdir. Uluslararası göç, hiçbir zaman ne ulusal güvenlikle ne de küresel anlamda çatışma ve düzensizlikle bu derece ilişkilendirilmemiştir (Castles ve Miller, 2008:405).

Castles ve Miller’ın da vurguladığı üzere göç yeni bir fenomen değildir; ancak göçün siyasallaşması ve güvenlikleştirilmesi yeni bir deneyimdir. Bu kapsamda Avrupa bütünleşme sürecinde göç ve iltica konularında siyasallaştırma ve düzenleme konusunda bir güvenlikleştirme veya “güvenlik ile çerçeveleme” mevcuttur. Avrupa’da medya, kamuoyu ve ulusal hükümetlerin göç konusunda karşılıklı etkileşimi, göçü 21. yüzyılda Avrupa için en büyük güvenlik konularından biri haline getirmiştir (Buonfino, 2004: 23-24).

Ulus devletler bazındaki bu gerçeğin ötesinde ulusüstü boyutta bakıldığında Huysmans’a göre güvenlik söylemleri ve teknolojileri göç politikalarının Avrupalılaşmasının içine işlemiştir (Huysmans, 2000: 756). Örneğin 1985 Schengen Anlaşması’nı uygulamaya koyan 1990 Konvansiyonu, göçle uluslararası suçlar ve terörizmi ilişkilendirmektedir. Ancak Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi sürecinin sadece 11 Eylül terörist saldırıları ve akabinde Avrupa’daki saldırılarla başladığını düşünmek bir yanılgı olabilir. Kuşkusuz 11 Eylül saldırıları doğrudan göçü güvenlik eksenli bir konu olarak konumlandıran anlayışı yaygınlaştırmış; örneğin ABD’de Göç Servisi, milli güvenlik sisteminin bir parçası haline dönüşmüştür. 2004 Madrid saldırısı, 2005 Londra bombalamaları, 2004 yılında Hollandalı yönetmen Theo Van Gogh’un öldürülmesi, Kasım 2005’te Fransız banliyölerindeki isyanlar gibi bir dizi olay da etki eksenini Avrupa’ya genişletmiştir (Bali, 2008: 471). Ancak Castles ve

Miller da göçün güvenlik bağlamı olarak ele alınmasının nedenini 11 Eylül öncesinde bir dizi farklı olayla da bağlantılı görmektedir (Castles ve Miller, 2008: 394).

Castles ve Miller, Avrupa’da özellikle Almanya’da yaşayan Kürt göçmenlerden PKK ile bağlantıları olanların Almanya’da gerçekleştirdikleri eylemlerle gösterileri ve hatta doğrudan Almanya’nın intihar saldırılarıyla tehdit edilmesini, özellikle göç ile güvenlik arasındaki ilişkiye bakış açısını şekillendiren önemli olaylar olarak görmektedirler. Diğer yandan Fransa’nın Cezayir’de hükümete askeri ve ekonomik destekte bulunmasını takiben silahlı İslami Grup eylemlerinin Fransız topraklarına yayılmasının, hatta 1995’te Paris ve benzeri yerlerde bombalamanın da benzer etkiyi yarattığını belirtirler. Örneğin, bu olayları takiben Fransız hükümeti Kuzey Afrika’da sıkı kimlik kontrollerine başlamıştır. Dolayısıyla terör, göç ve güvenlik bağlamının kurgulanması, sadece 11 Eylül ABD ve sonrasında Londra ve Madrid bombalamaları ile bir anda oluşmuş değildir. Hatta bu olaylar ilgili sürecin sadece birer halkası olarak görülebilir.

Tüm bunlara ek olarak Avrupa’da göçün bir güvenlik konusu haline dönüşümünü incelediğimizde aslında iki boyutlu (iki analiz düzeyli) bir okumaya ihtiyaç duyarız. İlk boyut, ulus devlet düzeyindeki süreci kapsarken; bu süreçten bazı yönleriyle bağımsız bazı yönleriyle de bağımlı ilerleyen bir ulusüstü AB düzeyi süreci de devam etmektedir. Çünkü önceki bölümde açıklandığı üzere 1990’lara kadar göç konusu tamamen ulusal bazda değerlendirilen bir konu iken sonrasında bu tablo değişmiştir ve göç politikaları da adalet ve iç işlerine bağlı olarak Avrupalılaşmıştır (Munster, 2009: 2).

Üye devletlerin önleyiciyi yaklaşımlarından ayrı olarak Avrupa Birliği’nin resmi söylemine bakıldığında, sadece yasadışı göçün güvenlik ve terör ile aynı kareye yerleştirilmeye çalışıldığı fark edilir ve düzenli göç teşvik edilir. Ancak yasadışı göçmenler Avrupa’da siyasi elit ve yönetimlerce Avrupa’nın işsizlik, şiddet, terör ve benzeri yapısal sorunlarının birincil nedeni olarak gösterilmeye çalışılmaktadır (Kaya, 2009: 9). Bu yüzden bir noktadan sonra yasadışı göç ile yasal göçe ilişkin söylem arasındaki fark ve kamuoyu nezdindeki algı bulanıklaşmaktadır.

Bunlara ek olarak Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi, Avrupa’nın aynı bir ulus devlet modeli gibi bir kimlik oluşturma çabası içerisinde değerlendirildiğinde

ulus devletlerle uluslararası göçlerin egemenlik eksenli çatışmasının bir başka yansıması olarak görülebilir. Avrupa kimliği oluşturulurken kendi ötekilerini de yaratmakta, dolayısıyla dışarıda kalanları, yani üçüncü ülke vatandaşları veya üye olmayanları da ayrı bir yerde konumlandırmaktadır. Bunun sonucu ise göçün bir tehdit olduğu yönünde, Avrupa’da ulus devlet düzeyindeki hegemonik söylemin aynı şekilde ulusüstü düzeye de yansımasıdır (Buonfino, 2004: 43).

Bu çerçevede önemli olan bir diğer konu, göçün değerlendirilirken iktisadi ya da insani gözlüklerle değil güvenlik perspektifi ile değerlendirilmesidir. Güvenlikle ilgili birimlerin Avrupa güvenlik alanı içerisinde göçü nasıl konumlandığı da bir diğer önemli bir sorudur. Terör, uyuşturucu, insan kaçakçılığı ve organize suçlarla çağrışimli kullanılması alışlageldik kabul edilse de sorgulanması gerekir. Avrupa güvenlik alanının diline baktığımızda, askeri tehditlerden çok toplumun sosyal ve ekonomik bütünlüğü ile refahına odaklandığını görürüz. Bu da Avrupa bütünleşme süreci içerisinde güvenlik tanımının geleneksel tanımdan farklı yönlerine bir işaretidir. Dolayısıyla esas kurucu aktörler, askerler ve liderlerden çok iç güvenlik ve kamu düzenini etkileyebilen aktörlerdir (Munster, 2009: 17).

Bunlara ek olarak, göçün Avrupa’da güvenlikleştirilmesinde önem atfedilen unsurların başında aktörler gelmektedir. Bu bakış açısından değerlendirildiğinde sadece iç siyasi ve toplumsal yapılarda veya göç akımlarında değişen şartlara ve koşullara odaklanmak, göçün güvenlik alanı içinde konumlandırılmasını açıklamaya yetmemektedir. Bu süreç, bunun dışında aktörlere de dayanan bir süreçtir. Bigo’ya göre bu tarz güvenlik temelli söylemin popülerleşmesinin ardındaki neden, tehditlerin artması değil, aktörlerin sahaya sürdükleri tehditlerin fazlaşmasıdır (Bigo, 2008: 63). Dikkat çekici olan ise bu yeni güvenlik anlayışında tehditlerin kendi kendine gelişen işlevsel birimler olarak görülmesi ama aktörlerin ve ajansların rolünün göz ardı edilmesidir. Dolayısıyla, aynı zamanda tehditlerin inşa edildiğini tamamen göz ardı etmek ve onu inceleyip yorumlayarak bir güvenlik konusu olarak çerçeveleyen aktörleri resmin dışına itmek anlamına da gelmektedir.

Bu çerçevede Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi çok aktörlü bir süreçtir; siyasi partilerle birlikte ulusal hükümetler, bireyler, Avrupa’daki ulus aşırı adli iletişim ağları ve medya da çok etkin rol oynamaktadır (Huysmans, 2000: 758). Bu sürecin sonucu olarak Avrupa’da göçün yönetişiminin güvenlik bağlamı dili,

1980'lerin sonlarında ve 1990'larda göç ve iltica konularında yaratılmaya çalışılan ortak kurumsallaştırmada da kendini göstermiştir. Örneğin, iltica başvurularını değerlendirirken kullanılan “güvenli orijin ülke” (*safe country of origin*) ve “güvenli üçüncü ülke” (*safe third country*) gibi kavramlar bu bağlamın bir yansıması olarak görülebilir (Uçarar, 2001: 293).

Huysmans, göçün Avrupa refah devletini toplumsal entegrasyon ve siyasi meşruiyet bağlamı bazı sorularla karşı karşıya bıraktığını belirtir (Huysmans, 2000: 752). Göç politikaları Avrupalılaştırırken AB politikaları çoğu zaman açıkça refah şovenizmi ve kültürel homojeniteyi sabitleyici unsurlar olarak desteklemektedir (Huysmans, 2000: 753). Tüm bu perspektif içerisinde ek olarak oluşturulmaya çalışılan “güvenlik” boyutunun, Avrupa devletlerini göç alanında daha fazla işbirliğine özendirecek bir ödül olarak kullanıldığı savı da öne sürülebilir. Ama her ne şekilde değerlendirilirse değerlendirilsin, bu çok aktörlü güvenlikleştirme süreci Avrupa’da kamuoyu nezdinde karşılık bulmaya başlamıştır. Örneğin, Eurobarometer’in Kasım 2011 tarihli kamuoyu araştırmasına göre göç, Avrupa düzeyinde vatandaşların ilgilendiği beş ana konudan bir tanesini oluşturmaktadır ve “Avrupa’nın şu anda karşılaştığı en önemli sorun nedir?” sorusuna verilen yanıtların başında gelmektedir. Ekonomik durum, üye devletlerinin kamu finansmanları, işsizlik ve enflasyon konularını artık göç konusu takip etmektedir. Dolayısıyla göç Avrupa kamuoyunda güvenlikle bağlantılı veya bağlantısız, artık bir sorun olarak algılanmaya başlanmıştır. Avrupa Birliği, geleneksel güvenlik yaklaşımları ile bağlantılı bir bölgesel bütünleşme olarak yola çıkmıştır (Balkır, 2010: 33). Ancak bütünleşmeye dahil olan politikaların kapsamının genişlemesi ve güvenlik anlayışındaki dönüşüm, Birliğin güvenlik anlayışını da yeniden şekillendirmiştir. Dolayısıyla, nihai olarak ulusüstü düzeyde görülen göçün güvenlikleştirilmesi, bu dönüşümün de sonuçlarından biri olarak görülebilir.

Bu çerçevede, Checkel’in yöneltmiş olduğu “devletler neden ulus üstü aktörlerin koymuş olduğu sosyal normlara itaat etmeye ikna olurlar?” sorusuna (Checkel, 2001) Avrupa göç politikası örneğinde bakıldığında net bir yanıt vermek mümkün değildir. Çünkü bu süreç, hem inşacı sürecin dinamikleri hem de güvenlik kaygılarıyla yola çıkan, sınır içi serbestliğe karşın sınırın dışında kalanlara

daha çok güvenlik önlemlerine yönelik bir pazarlık sürecinin sonucudur. Güvenlikleştirme ise ikna sürecinin bir parçası olarak işlev görebilmektedir.

Son olarak Berezin'in "Neoliberal Zamanlarda Liberal Olmayan Politikalar" adlı çalışmasının son sözünü de oluşturan şu tespiti bizim çalışmamız açısından da çok önemlidir ve bu bölümde tartışılan fikirler için bir perspektif sunmaktadır:

Çağdaş Avrupa demokrasisinin karşısındaki güçlükler, Avrupalılaşma ve küreselleşme süreçlerinin talep ettiği, güvenlik ile güvensizlik arasındaki maddi, kültürel ve duygusal yeni ilişkiye bağlıdır. Avrupa (27 üye ulus devletin tümü), 21. yüzyılda yeni bir küresel, hoşgörülü, adil ve kapsayıcı "Güvenlik Dünyası" ⁹yaratmayı başarana kadar, popülizm, prosedürel demokratik ulus devletlerin bile çatlaklarında gizlenmeye devam edecektir.

Bu perspektiften bakıldığında Avrupa'da göçün güvenlikleştirilmesi, hâlihazırda inşası devam eden bir süreç olarak Avrupalılaşmanın bireysel kaygı ve güvenlikleri ihmalinin bir sonucu olarak görülebilir. Nihai olarak Avrupalılaşma ekseninde bireysel güvenliği sağlamak veya bu hissiyatı yaratmak ile sürece destek sağlamak için çeşitli konuları güvenlik konusu şeklinde etiketlemek arasındaki ikilem konusunda Avrupa'daki aktörlerin karar, tercih ve politikalarının göçün Avrupa'da konumlandırılmasında etkili olabileceği söylenebilir.

2.4. SONUÇ

Göç, güvenlikleştirme literatürünün öncüleri olan Buzan ve Waever'in çalışmalarında da örnek olarak verilen güvenlikleştirme konularındandır. Günümüz Avrupası'nda hem ulus devlet düzeyinde hem de AB düzeyinde önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Dolayısıyla göç konusunun Avrupalılaşması ve ulusüstü yönetim boyutunun oluşması, Avrupa için yeni bir deneyim ve Avrupa göç tarihinde yeni bir dönem sayılabilir.

Göç konusunda ortak girişimlerin çıkış noktasına bakıldığında, ulusal bazda çözülmesi zorlaşan bir problem ulusüstü ortaklaşa girişimle çözme mantığının da yoğun biçimde yer aldığı görülmektedir. Bu durum ise kaçınılmaz olarak güvenlik bağlamını da yaratmaktadır.

---

⁹ Berezin tarafından atıfta bulunulan "güvenlik dünyası" kavramı Avusturyalı roman yazarı Stefan Zweig tarafından İkinci Dünya Savaşı öncesi dönemi tanımlamak için kullanılmıştır. Berezin bu kavrama ve o dönem için metaforik gücüne kendi çalışmasında da değinmektedir (Berezin, 2008:5).

Göç konusunun Avrupa’da ulusal ve ulusüstü düzeyde görünürlüğünün bu derece artmasına bağlı olarak siyasi partiler için bir siyasi malzeme ve oy konusu haline gelmesi de doğal karşılanabilir. Farklı aktörler göç konusunun güvenlikleştirme sürecine farklı şekillerde etkide bulunmaktadır. Dolayısıyla Avrupa’da göçün çok aktörlü bir süreç içerisinde güvenlikleştirilmekte olduğu söylenebilir.

Bunların yanı sıra, göçün Avrupa’da bir güvenlik konusu haline dönüşümü bir anda gerçekleşmemiştir. Hem ulusal hem de ulusüstü bazda iç dinamikler ve dış dinamikler, genelde milat kabul edilen 11 Eylül terör saldırılarının çok öncesinde güvenlikleştirme süreci için gerekli altyapıyı ve toplumsal algıyı yaratmaya başlamıştır. Ancak gözden kaçırılmaması gereken nokta, göç politikaları dönüşürken Avrupa’nın karşılaştığı göçlerin de bir dönüşüme uğradığıdır. Bu dönüşüme yönelik ulusal hükümetlerin ve Avrupa Birliği’nin uygun cevaplar ve mekanizmalar geliştirememesi, güvenlikleştirici aktörlerin elini güçlendirecek ve güvenlikleştirme sürecini besleyecektir.

Ayrıca bunların ötesinde Avrupa’nın yaşadığı dönüşümler de göç politikaları ve algısını etkilemektedir. Refah devletinin dönüşümü ve neo-liberal politikalar gibi güncel gerçekliklere ek olarak ekonomik krizler ve terör saldırıları gibi beklenmedik şoklar, göçün güvenlikleştirilmesi yolunda etkin faktörler olarak rol almaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GÖÇÜN GÜVENLİKLEŞTİRİLMESİNİN AKTÖRÜ OLARAK AVRUPA'DA RADİKAL SAĞ SİYASİ PARTİLER VE GÜVENLİK TEMELLİ SÖYLEM TEMALARI

3.1. GÖÇ KARŞITLIĞI VE AVRUPA'DA RADİKAL SAĞ PARTİLER

Bu tez çalışması, önceki bölümlerde de açıklandığı üzere Avrupa'da göçün güvenlikleştirilmesinin çok aktörlü bir süreç olduğu ve radikal sağ partilerin de bu sürecin önemli aktörleri oldukları varsayımından yola çıkmaktadır. Çalışmanın bu bölümünde bu partilerin literatürdeki yeri, kavramsal olarak analiz edilme biçimi ve genel özellikleri, göç karşıtlığının politikalarındaki yeri bağlamında incelenecektir.

Üçüncü dalga ya da üçüncü kuşak radikal sağ partiler olarak da anılan partilerin Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonrasında tekrar destek ve seçmen kitlesi bulabilmesi; aynı zamanda siyasetin marjinal bir unsurundan normal bir parçası haline dönüşmesi, bu partileri tekrar bir inceleme konusu haline getirirken artan dikkat çekiciliklerinde göç karşıtlığının rolünün de sorgulanmasına neden olmaktadır. Genel olarak bakıldığında, günümüz Avrupa'sında radikal sağ partiler ile göç karşıtlığının neredeyse özdeşleştiği söylenebilir. Bu hususta partilerin güncel politikalarının yanı sıra taşıdıkları tarihsel ve ideolojik miras da etkin rol oynamaktadır.

Avrupa'da göç karşıtlığı, radikal sağ için tek önemli argüman olmamakla birlikte popülist politikalar kapsamında en ağırlıklı olarak kullanılan araçların başında gelmektedir. Göç konusunun çok fazla öne çıkmadığı Doğu ve Orta Avrupa'da ise Romanlar gibi azınlıklar göçmenlerin konumunu almaktadır. Dolayısıyla radikal sağ partilerden bahsettiğimizde azınlıklar ve yabancılarla ilgili bir karşıtlık mutlaka gözlemlenebilmektedir.

Ancak genel olarak bakıldığında, göç karşıtlığı rüzgârını arkasına alan radikal sağ partilerin 1990'lar sonrasında tüm Avrupa'da altın çağını yaşamakta olduğu savı doğru görülmemektedir. Çünkü özellikle seçim başarıları ülkelere ve partiye göre büyük değişkenlik göstermektedir. Öte yandan Williams, Avrupa'daki birçok radikal sağ parti için koalisyonla bile girmenin 1990'larda hayal edilemez bir durum

olduğunu belirtir (Williams, 2006). Daha da önemlisi birçok başarılı radikal sağ partinin 1990'ların sonundan sonra en büyük başarılarını elde ettiği tespiti de önemlidir (Mudde, 2010: 5; Goodwin, 2011:2). Fransa'da Le Pen liderliğindeki Front National'ın (FN) 2002 seçimlerinde başarısı, Temmuz 2002'de Hollanda'da Lijst Pim Fortuyn'un (LPF) %17 oyla Hollanda Parlamentosu'nda 26 sandalye kazanması, Kasım 2001'de Danimarka'da Dansk Folkeparti (DF), Mayıs 2001'de İtalya'da Lega Nord (LN) ve Kasım 1999'da Avusturya'da Freiheitlichen Partei Österreichs'in (FPÖ) esas başarısı, beklenmedik bir biçimde koalisyon hükümetlerinde yer alabilmeleridir.

Radikal sağ partilerin üçüncü dalgası, göze çarpan oranda oy yükselişine sahip partileri de içermektedir. Örneğin 1986'dan 1999'a Avusturya'da FPÖ oyunu üç kat arttırarak %27'ye, Fransa'da Front National %10'a, Belçika'da Vlaams Belang ise %1.9'dan %11.9'a çıkarabilmiştir (Goodwin, 2011:1). Aynı şekilde Finlandiya'da Perussuomalaiset (PS) %19 oy alarak Fin parlamentosunda üçüncü parti haline gelebilmiştir.

Öte yandan Almanya, İrlanda, Portekiz ve İspanya'da bir başarı gösterememişlerdir (Goodwin, 2011: 3). Ancak başarılarının genelleştirilememesi, etkilerinin yadsınmasına neden olmamalıdır. Özellikle Norveç'te 2011 yılında yaşanan katliam ve ideolojik arka planı, bu partilerin azınlık gruplara ve göçmenlere yönelik karşıt yaklaşımlar için körükleyici ve fitili ateşleyen etkilerine önemli bir örnek teşkil etmiştir.

Dolayısıyla Avrupa'daki radikal sağ partiler açısından dikkat çekici olan, çok yüksek seçim başarıları kazanmaları değil; belirli bir seçmen kitlesi tarafından çok farklı nedenlerle bir çözüm yolu olarak görülebilmeleridir. Öyle ki, yabancılara karşı hoşgörülü politikaları ile bilinen İsveç'te göç ve Müslüman karşıtı konumuyla İsveç Demokratları Partisi (SD) parlamentoya girebilmeyi başarmış, 2010 genel seçimlerinde yirmi sandalye kazanabilmiştir.

Tablo 4: 1980-2010 Arası Avrupa’da Radikal Sağ Partilere Parlamento Seçimlerinde Destek Oranları

Ülke	Parti	En Yüksek Oy Oranı	En Güncel Oy Oranı
Avusturya	Bündnis Zukunft Österreich (BZÖ)	10.7 (2008)	10.7 (2008)
	Freiheitliche Partei Österreichs (FPÖ)	26.9 (1999)	17.5 (2008)
	Le Front national (FBb)	2.3 (1995)	2.0 (2007)
Belçika	Vlaams Belang (VB)	12.0 (2007)	12.0 (2007)
	British National Party (BNP)	0.7 (2005)	0.7 (2005)
İngiltere	Dansk Folkeparti (DFP)	13.8 (2007)	13.8 (2007)
Danimarka	Front National (FN)	14.9 (1997)	4.3 (2007)
Fransa	Die Republikaner (REP)	2.1 (1990)	0.4 (2009)
Almanya	Laikós Orthódoxos Synagermós (LAOS)	5.6 (2009)	5.6 (2009)
Yunanistan	Lega Nord (LN)	10.1 (1996)	8.3 (2009)
İtalya	Centrum Democraten, (CD)	2.5 (1994)	***
Hollanda	Partido Nacional Renovador (PNR)	0.2 (2009)	0.2 (2009)
Portekiz	Fuerza Nueva (FN)	0.5 (1982)	***
İspanya	Sverigedemokraterna (SD)	5,7 (2010)	5,7 (2010)
İsveç	Schweizerische Volkspartei (SVP)	28.9 (2007)	28.9 (2007)
İsviçre			

Kaynak: Mudde, 2010: 6

Berezin, daha geniş bir perspektiften bakarak popülist sağın yeniden ortaya çıkışının Avrupa’da siyasal partilerin değişen yapısı, göç ve Avrupa nüfusundaki düşüşün karşılıklı ilişkisi, Avrupalılaşıma ve neoliberalizmin etkisiyle sosyal dayanışmanın yıpranması ve İslam’ın siyasal bir güç olarak ortaya çıkışı ele alınarak anlamlandırabileceğini belirtmektedir (Berezin, 2008: 32). Bu noktada önemle açıklanması gereken bir konu, ağırlıklı olarak radikal sağ ile bütünleşmekle birlikte Avrupa’da göç karşıtlığının sadece radikal sağ politikaları ait olmadığıdır. Özellikle aşırı uçtaki radikal sağ partilerin göçmen karşıtı politikaları, seçmen kitlesi kaptırmamak adına artık ana akım partilerin de göç karşıtı söyleme ve uygulamalara

yönelmesine yol açabilmektedir. Radikal sağ partilerin göç karşıtı söylemi, sadece hükümette olmaları halinde daha sıkı göç yasaları çıkmasını sağlayarak etkili olmamaktadır. Aynı zamanda hükümetlerin radikal sağın yükselişini önlemek ve seçmenlerini kazanmak adına göç politikalarını sıkılaştırmalarına neden olarak dolaylı etki yaratabilmektedir.

Bu arka plan kapsamında Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı politikaları ve güvenlik eksenli söylemleri incelenmeden önce, bu partilerin sınıflandırılması ve tanımlanmasına ilişkin literatürdeki tartışmaların sunulması faydalı olacaktır. Bu nedenle öncelikle bu konuya ilişkin kavramsal tartışmaya yer verilecek; ardından Avrupa’da radikal sağ parti politikalarında göç karşıtlığının yeri analiz edilecek; bölümün son kısmında ise bu göç karşıtlığını oluşturan ve güvenlikleştirme sürecinin katalizörü sayılabilecek güvenlik temelli söylem temalarına ilişkin çıkarımlar paylaşılacaktır. Tez çalışmasının bu bölümü, genel olarak Avrupa radikal sağ politikalarında göç karşıtlığının yerini analiz etmeyi planlamakta ve göç karşıtı söylemlerinin ortak güvenlik temalarına ilişkin çıkarımlara ulaşmayı amaçlamaktadır.

3.1.1. Kavramsal Arka Plan: Göç Karşıtı mı Radikal Sağ mı?

Radikal sağ partileri göç karşıtı politikaları ekseninde inceleyen birçok çalışma mevcuttur. Bjorklund ve Andersen, Norveç’te Kalkınma Partisi ve Danimarka’da Danimarka Halk Partisi’ni (1999), Betz Avusturya, İtalya ve İsviçre’deki partilerin dışlayıcı popülist politikalarını (2001), Van Der Brug ve Fennema AB’de seçmenlerin bu partileri tercih nedenlerini (2006), Ivasflaten 1980-2005 arası Batı Avrupa’da “göç karşıtı partiler” başlığıyla bu partilerin başarılarının hangi unsurlara bağlı olduğunu incelemiş (2006), Van Spanje (2010) ise yine “göç karşıtı partiler” başlığıyla Batı Avrupa’da bu partilerin diğer parti politikalarına etkisini analiz etmiştir.

Avrupa siyasi gündeminde göç karşıtı hareketler incelenirken literatürde “göç karşıtı partiler” adı altında gelişmekte olan bir kavramlaştırmanın mevcut olduğu göze çarpmaktadır. Fakat yeni bir kavramlaştırma olarak “*göç karşıtı parti*” sınıflandırmasının ötesinde “*radikal sağ parti*” kavramı da tartışmalıdır. Bu partiler literatürde çok farklı başlıklarla adlandırılabilmektedir. “*Aşırı sağ*” (Ignazi, 1992;

Hainsworth, 2000), “*sistem karşıtı*” (İgnazi ve Fennema), “*yeni radikal sağ*” (Kitschelt, 1995), “*radikal sağ*” (Norris, 2005), “*yeni sağ*” (Minkenberg), “*popülist sağ*” (Van der Brug and Mughan, 2007) olarak da akademik çalışmalarda tanımlanabilmektedirler (Van Der Brug ve Fennema, 2006). Bunlara ek olarak Mudde, bu partilerin “*doğuşancı (nativist)*”, “*yabancı düşmanı*”, “*ırkçı*”, “*radikal sağ*”, “*radikal popülist sağ*”, “*aşırı sağ*”, “*neofaşist*”, ve “*neo-nazi*” gibi terimlerle de adlandırıldığını belirtmektedir (Mudde, 2010: 4; Arzheimer, 2011: 259).

Dolayısıyla literatürdeki farklı çalışmalar, farklı kavramlar kullanarak analizlerini gerçekleştirmektedirler. Örneğin Arzheimer, “*aşırı sağ parti*” olarak adlandırmayı tercih etmektedir (Arzheimer, 2011). Zaslove ise bu partilerin sadece göç karşıtlığı ekseninde sınıflandırılmasına radikal sağ partiler açısından göç konusunun merkezi bir konu olmasına rağmen bu partilerin tek politika konusu olmaması iddiasıyla karşı çıkmaktadır; dolayısıyla göç karşıtı parti kavramını kullanmaz (Zaslove, 2004: 100). Goodwin göç karşıtlığı, etnik çeşitliliği reddetme, kültürel çeşitliliğe karşı olma ve popülist düzen karşıtı (*anti-establishment*) bir strateji izlemeyi bu partilerin ana özellikleri olarak sayarak bu partileri “popülist aşırı uç partiler” olarak sınıflandırmaktadır (Goodwin, 2011: 10).

Diğer yandan Mandacı, radikal sağ ve aşırı sağın da çoğu zaman aynı şekilde kullanılsa da farklı anlamlar içerdiğini, özellikle otoriter rejim yanlısı aşırı sağa göre radikal sağın daha çok demokratik rejimin ulusal birlikteliği tehdit ettiğini düşündükleri kurumlarına ve eylemlerine (örneğin bu tez çalışması kapsamında bunlar etnik azınlıkların ya da göçmenlerin siyasal, kültürel ve ekonomik haklarıyla ilgili demokratik reformlar olabilir) karşı çıkmakta olduğunu belirtmektedir (Mandacı, 2011: 6).

Tüm bunlara ek olarak bu partileri sadece “popülist parti” olarak da adlandıranlar mevcuttur. Tabii ki burada “popülist parti” kavramını kullanırken bu kavramların da evrensel bir anlamı olmadığı ön kabulüyle yola çıkılması gerekmektedir. Örneğin, Latin Amerika ve Kuzey Amerika’da popülist hareketler genel olarak daha çok ilerici reform ve toplumsal özgürlük ile ilişkilendirilirken Avrupa’da yeni popülist partiler daha çok aşırı sağ ya da ırkçılık ile bağlantılı kullanılmaktadır (Formisano, 2005: 241).

Bu genel akademik çerçeve içerisinde Van Spanje göç karşıtı parti kavramını kullanmaktadır (Van Spanje, 2010). Fennema’da göç karşıtı parti terimini ilk kullananlardandır. Göç karşıtı partiyi “*seçim kampanyalarında göçü ana konu olarak alan veya diğer partiler ve elitler tarafından öyle yaptığı öngörülen partiler*” olarak tanımlamaktadırlar (Fennema, 1997; Van Spanje, 2010: 569). Fennema, daha sonraki çalışmalarında bu kavramın da aslında alt sınıflandırmaları olduğu sonucuna ulaşmıştır ve göç karşıtı partilerin aşırı sağ, ırkçı ya da protest parti fraksiyonlarının olduğunu belirtmiştir (Fennema, 1997). Dolayısıyla Fennema değişik bir yol denemiş, göç karşıtı partileri bu üç sınıf altında sınıflandırarak yeni bir üst tipoloji yaratma girişiminde bulunmuştur.

“Göç karşıtı parti” kavramı işlevsel bir üst sınıflandırma olmakla birlikte ideolojik duruş olarak homojen bir grubu ifade etmez. Tüm göç karşıtı partiler neo-faşist gelenekten gelmemektedirler; dolayısıyla ideolojik ve tarihsel bir köken birliği kurmak mümkün değildir. Kuruluş nedenleri ve kökenleri çok farklı olabilmektedir. Örneğin, Danimarka Fremskridtspartiet (Kalkınma Partisi) ve İsveç Ny Demokrati (Yeni Demokrasi) gibi vergi karşıtlığı veya düzen karşıtı güdü ile kurulmuş da olabilirler (Fennema, 1997: 474).

Mudde, göçün üçüncü dalga radikal sağ partiler için önemli bir konu olmasına karşın partilerin sadece göç karşıtı parti olarak adlandırılmasına bu partilerin gündeminde farklı konularının da olması, daha geniş konuları etkileyen bir ideolojilerinin olması ve bu partilere oy verenlerin tek nedenlerinin göç karşıtlığı olmaması nedeniyle karşı çıkmaktadır (Mudde, 2010: 10). Bu karşı çıkışını şu şekilde ifade eder:

Radikal sağ partiler, doğuştancılık (nativism), otoriterizm ve popülizm ana ideolojilerini paylaşırlar. Bu üç temel ideolojik özellik, üç temel siyasi konuyla yakından bağlantılıdır: göç, suç ve yozlaşma. Bu yüzden radikal sağ partiler açıkça tek konu partisi değildir (Mudde, 2010: 10).

Mudde’un bu bakış açısı, bu tez çalışmasında da temel alınan perspektifle eşdeğer olmakla birlikte göç karşıtı partiler de artık literatürde kendine yer bulabilmiştir. Fakat bu tanım, sadece radikal sağ için kullanılmaz. Göç karşıtı gündeme sahip partilerin skalası radikal sağdan ana akım partilere kadar uzanmıştır. Dolayısıyla bu partileri genel olarak inceleyen bir ara başlık olarak

kullanılabilmektedir. Ancak bu tez çalışması için doğrudan sadece göç karşıtı gündeme sahip radikal sağ partilere odaklanması dolayısıyla uygun bir perspektif sağlamamaktadır.

Tüm bu akademik arka plan kapsamında bu çalışmada daha net açıklamalara ulaşabilmek ve sınıflandırabilmek amacıyla sadece radikal sağ partilere odaklanması tercih edilmiştir ve radikal sağ parti terimi kullanılacaktır. Ancak bu perspektif içerisinde gözden kaçırılmaması gereken bir diğer önemli nokta, Avrupa sağının da homojen bir yapı göstermediğidir. Örneğin Mandacı, bu kapsamda sosyalist rejimlerin yarım yüzyıla yakın egemen olduğu Avrupa ülkelerinde sağın Batı Avrupa sağından farklı özellikler gösterdiğine dikkat çekmektedir (Mandacı, 2001: 2). Bu çalışmada ise Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerine ve Batı Avrupa menşeli radikal sağa odaklanılmaktadır.

3.1.2. Avrupa Radikal Sağ Parti Politikalarında Göç Karşıtlığı

Radikal sağ, farklı ve benzer yönleriyle hem Batı ve Kuzey Avrupa'nın sanayi sonrası toplumlarının hem de Orta ve Doğu Avrupa'nın komünizm sonrası toplumlarının bir gerçeğidir. Bir önceki bölümde açıklanmış olan kavramsal tartışmalarda da değinildiği üzere radikal sağ partilerin tek gündemi göç değildir; hatta bir gündem olarak yer almasının tarihi çok eskilere uzanmaz. Öte yandan göçün radikal sağ partilerin gündemine girmesi sadece 11 Eylül saldırıları sonrasında yaşanan bir gelişme değildir; 1980'lerden bu yana gözlemlenebilmektedir. 11 Eylül saldırıları sonrası dönem ve Avrupa'nın finansal krizi önemli kırılma noktalarıdır. Çünkü konunun görünürlüğü arttığı gibi belirli oranda radikal sağ partilere başarı da getirmiştir.

Diğer yandan Avrupa'da radikal sağ partilerin ne tarihsel süreçleri paralel ne de başarıları istikrarlı ve eşzamanlıdır. Ülkeler arası farklılıklar bulunmakla birlikte aynı ülke içerisindeki radikal sağ partiler de konu, yöntem ve popülerite açısından farklı deneyimlere sahiptirler. Bununla birlikte radikal sağ partilerin ortak bir tanımı üzerinde de uzlaşamamıştır (Williams, 2006: 12). Dolayısıyla Avrupa'da radikal sağ partilerden bahsettiğimizde homojen bir kavramdan bahsetmemekteyiz. Ancak bu çalışmanın ana araştırma konularından olan göç, 1980 sonrası üçüncü dalga

radikal sağ partiler olarak da sınıflandırılan bu partilerin en önemli popülist konularının başında gelmektedir.

Williams, radikal sağ partilerin en önemli özellikleri olarak faşizan geçmiş, popülist duruş ve protest parti tanımına uygunluğu saymaktadır (Williams, 2006: 12). Bunların ötesinde radikal sağ partilerin aşırı uçta yer alan, faşist ve popülist kimlikleri de hem medyada hem de akademik literatürde tartışılmalıdır. Williams bu özellikleri Falter ve Schumann'ın on özellik tanımıyla genişletmektedir. Bu özellikler *aşırı milliyetçilik, etnik merkezçilik, komünizm karşıtlığı, anti-parlamentarizm, çoğulculuk karşıtlığı, militarizm, kanun ve düzen anlayışı, güçlü siyasi bir lider ya da yönetici arayışı, Amerika karşıtlığı ve kültürel kötümserliktir* (Falter and Schumann, 1988: 101; Williams, 2006: 12).

Betz, radikal sağ partileri geleneksel partilerden ayıran özellikler olarak karizmatik lidere dayanma, seçmen odaklı popülist politikalar yürütme ve popüler endişeler, önyargılar ve memnuniyetsizliklerden faydalanmayı saymaktadır. Tüm bu çerçevede içerisinde bu partilerin ideolojisini “*dışlayıcı popülizm*” olarak adlandırmaktadır (Betz, 2001: 393). Radikal sağa ilişkin belirtilmesi gereken önemli bir husus, radikal sağın tek temsilcisinin siyasal partiler olmadığıdır; dazlak çeteleri, neo-nazi gruplar gibi oluşumlar da mevcuttur. Ama en etkin aktörün siyasal partiler olduğu söylenebilir. Örneğin, Almanya’da Neo-nazi gruplar özellikle Türklere karşı sistematik şiddet hareketlerine öncülük etmişlerdir. Bu çerçevede radikal sağ partiler aslında yabancı karşıtı bir ağın parçası olarak görülebilir. Bu ağ Messina “*göç karşıtı gruplar*” olarak adlandırmaktadır (Messina, 2007: 55).

Williams, göç karşıtlığının radikal sağ partilere muhalefet veya protest konumdan daha fazla sesini duyurmaya yaradığını belirtmektedir (Williams, 2005: 5). Bu kapsamda göçün ayrıca radikal sağ partiler için diğer tüm sosyal problemlerin göz ardı edilmesini ve tek bir unsura bağlanmasını sağlayan bir paravan konu işlevi gördüğü söylenebilir. Bu şekilde göç aslında toplumdaki yapısal hale dönüşmeye başlanmış problemleri günlük olarak konuşulur ve daha da önemlisi göçmenler üzerinden konuşulur hale getirme aracı olmaktadır (Williams, 2006: 60).

Bu çalışmada bir güvenlikleştirme konusu olarak incelenen göç, radikal sağ partiler için önemli bir seçmen kitlesini harekete geçirme aracıdır. Radikal sağ partilerle ilgili ortak tespitlerden bir tanesi, ana akım partiler var olan kitlelerden ve

popüler konulardan yararlanırken, radikal sağın var olabilmek için belli konulara siyasi görünürlük kazandırarak kendi popülist konularını yarattığıdır. Şüphesiz göç konusu bugün Avrupa radikal sağ için en önemli popülist politika malzemelerinden biri haline dönüşmüştür. Bu noktada radikal sağın kendine yeniden bir varoluş nedeni arama güdüsü de etkilidir. Çünkü özellikle Soğuk Savaş sonrasında değişen konjonktürle birlikte kullandıkları argümanlar kitleleri harekete geçirici gücünü yitirmiştir. Örneğin, Fransa aşırı sağ için uzun süre Cezayir ve kolonyal milliyetçilik seçmen kitlelerini harekete geçirme aracı olmuştur ama bir süre sonra bunu kaybetmişlerdir. Benzer şekilde Komünizm karşıtlığı, anti-semitizm kullanılagelen etkin argümanlardır. Öte yandan Danimarka ve Norveç'te 1970'lerde vergi karşıtlığı, Almanya'da ise 1980'lerde Alman tarihinin suçlamalardan arındırılması, Belçika'da Flaman-Walloon çatışması odaklandıkları oy kazandırıcı konulardır (Betz, 2001: 403). Fakat güncel koşullar, bu söylem araçlarının bazılarının geçerliliğinin tamamen kaybolmasına neden olduğu gibi bazılarının da açıkça kullanılmasına olanak tanımamaktadır. Örneğin, göç karşıtlığının içerdiği yabancı karşıtı söylem, radikal sağın daha geleneksel bir söylem teması olan anti-semitik söylemi de maskelemek için kullanılmaktadır. Fakat gözden kaçırılmaması gereken nokta, göç ve yabancı karşıtlığının anti-semitizimden çok daha kapsayıcı ve tehlikeli olduğudur.

Özetle radikal sağ partiler 1980'lerin sonuna kadar sürdürebildikleri geleneksel kartlarını artık ellerinde tutamamaktadırlar. Bu kapsamda göç ve göçmen karşıtlığı bu partilerin yeni bir "kart" ve "öteki" arayışlarının sonucu olarak görülebilir. Buna rağmen bu arayışı Avrupa'nın ekonomik ve sosyal gelişmelerinden kopuk açıklayamayız. İstihdam piyasalarının daraldığı, küreselleşme dalgalarıyla güvensizleşen ekonomilerde neo-liberal politikaların çıkmazının sorumlusu olarak azınlık grupların hedef tahtasına yerleştirilmeye çalışılması sürpriz değildir.

Bu çalışmanın ana inceleme konusu olmamakla birlikte radikal sağ partilerin seçmen kitlesinin kimler olduğu da önemli bir araştırma konusudur. Ancak kitlenin özellikleri ve bu kitlenin göç karşıtlığının seçmen kitlesi kazanmadaki etkisine yönelik net veriler mevcut değildir. Goodwin, bu partilere oy verenlerin genellikle siyasi düzene karşıt olanlar, tek konuya odaklanan seçmenler ve küreselleşmenin kaybedenleri olarak nitelendirildiğini ama aslında bu yaklaşımın da bir önyargı içerdiğini belirtmektedir (Goodwin, 2011: 10). Öte yandan radikal sağa desteğin

özellikle siyasi düzene karşıt seçmen kitlenin protesto oylarının bir sonucu olduğu fikri, yaygın olarak kabul görmektedir. Bununla birlikte radikal sağ partilerin göç karşıtı söyleminin göç konusuna toplumda görünürlük kazandırdığı ve toplumdaki olumsuz duyguları körüklediği açık olmakla birlikte, bu stratejinin bu partilere ne derece seçmen ve oy kazandırdığı da henüz net değildir. Ancak özellikle yasadışı göç, bu partiler için bulunmaz bir söylem malzemesi yaratabilmektedir. Sonuç olarak toplum algısında yasadışı göç ile düzenli göçün ayrımı silikleşmekte, göçün her türlü aynı terazide tartılmaya başlanmaktadır. Radikal sağ partilerin açıkça gözlemlenebilen göç karşıtı söylem başarısı olarak bu sayılabilir.

Diğer yandan Van Der Brug ve Fennema, göç karşıtı politika izleyen radikal sağ partilerin politikalarının karşılık bulabilmesini sosyal izolasyon ile etnik rekabet tezleriyle açıklamaktadır ve bunun sanayi sonrası toplumlarda kendini güvensiz hisseden, “modernitenin kaybedenleri” olarak adlandırılan kesimden kaynaklandığını belirtmektedir (Van Der Brug ve Fennema, 2006). Ama bu tez de tam olarak kabul görmüş değildir.

Radikal sağ partilerin oy ve seçmen kazanımlarını incelemek için “siyasi fırsat yapıları” kavramı da sıkça kullanılmaktadır (Arzheimer ve Carter, Kitschelt). Kitschelt siyasi fırsat yapılarını “ *kaynakların, kurumsal düzenlemelerin ve tarihsel olayların toplumsal mobilizasyon için özel olarak biçimlendirilmesi ve böylece protest hareketlerin gelişiminin bazı durumlarda kolaylaştırılması, bazı durumlarda ise sınırlandırılması*” olarak tanımlamaktadır. (Kitschelt, 1986: 58, Arzheimer ve Carter, 2006: 422). Göçün güvenlik bağlamı konumlandırılması, Avrupa radikal sağ için aslında Kitschelt’in betimlediği tarzda bir siyasi fırsat yapısı oluşturmuştur. Bu partilerin söylemleri kitleleri harekete geçirici güce sahiptir ve bunu çoğu zaman dolaylı olarak da kullanmaktadırlar. Örneğin, Hollanda’da Partij voor de Vrijheid’in (PVV), liderleri Geert Wilders öncülüğünde bir internet sitesi açarak Polonyalı, Rumen ve Bulgarlarla ilgili şikâyetleri toplama girişimi bu duruma bir örnektir. Dolayısıyla siyasi söylem sadece siyasi kalmamakta, sosyal medya ve diğer yollarla farklı alanlara sıçrayabilmektedir

Tüm bu çerçeve içerisinde önemli olan sorulardan bir tanesi de radikal sağ partilerin göç karşıtı kitleyi söylemleri ve politikaları ile yarattığı mı yoksa var olan kitleden mi beslendiğidir. Aslında seçmen davranışlarını analiz eden çalışmalarda bu

sorunun net bir yanıtı tanımlanamamaktadır. Ancak genel olarak bakıldığında radikal sağ partilerin her iki yönden de sistemin çarklarını hızlandırdığı söylenebilir. Mudde'a göre radikal sağ partiler, toplumu göç karşıtı ve doğuştancı (*nativist*) yapmaktan çok var olan duygularının farkına varmalarını sağlamak ve popülist politikalar kapsamında bu duyguları sömürmektedirler (Mudde, 2010: 23) Betz de benzer şekilde radikal sağ partilerin başarısının ardında toplumun mevcut sisteme karşı gizli kırılganlıklarını sezmeleri ve bu durumu sömürmeleri olduğunu belirtmektedir. Radikal sağ partiler, bu konuları başarılı bir biçimde yakalayabilmektedirler. Daha da önemlisi, ana akım partilerin değinmekte isteksiz olduğu vatandaşların kaygılarına hitap etmeyi seçmektedirler (Messina, 2007: 73). Ancak daha önce değindiğimiz konjonktürel değişimi düşündüğümüzde radikal sağ için bu strateji, var oluşlarını sürdürebilmek için bir zorunluluktur.

Radikal sağ partilerin göçmen karşıtı politikalarından bahsederken değinilmesi gereken bir diğer önemli soru, bu partilerin etkin oldukları ülkenin siyasi havasını nasıl etkilediğidir. Bu soruya ilişkin en fazla üzerinde durulan konu, radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının ana akım parti ve hareketler üzerindeki etkisidir. Goodwin, ana akım partilerin radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarına vermekte olduğu cevap mekanizmasını altı başlıkta sınıflandırmıştır. Bu cevaplar dışlama, etkisizleştirme, benimseme, ilkeleştirme, taahhüt etme ve etkileşimdir. Bunlardan en sorunlu olanı benimsemedir. Çünkü oy kaybetmemek için ana akım partiler de daha sıkı göç yasalarına yönelip benimseyebilmektedir. İlkeleştirme stratejisi ise artık göçmenlerin ekonomik katkılarını anlatmanın yetersiz olduğu savına karşı, çokkültürlülük ilkesine vurgu yapmayı içerir. Taahhüt stratejisi, ana akım partilerin seçmenle daha sık bir araya gelmesi, hatta yüzyüze görüşerek güven kazanmasıdır. Etkileşim stratejisi ise farklı grupları kaynaştırmaya yönelik politikalar izlemeyi içermektedir.

Nihayetinde ortak kanı, radikal sağ parti politikalarının göç konusunda ana akım partilerin duruşlarını da bir şekilde yeniden şekillendirmeye zorlar nitelikte olmasıdır. Bu konuda yapılmış en önemli çalışmalardan bir tanesi Van Spanje'e aittir (Van Spanje, 2010). Van Spanje, on bir Avrupa ülkesinden yetmiş beş partinin 1990 ile 2004 yılları arasına ait seçim sonuçlarını incelemiş, bu partilerin seçim başarısı veya başarısızlığı durumunun diğer partilerin politikalarını da şekillendiren ve

dönüştüren etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır (Spanje, 2010: 578). İlginç bir biçimde Van Spanje’e göre bu partiler hükümete girdiklerinde bu derece etki yaratamamaktadırlar.

Gözden kaçırılmaması gereken diğerk bir nokta, radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının karşılık bulmasının sadece tek bir aktör merkezli ve yalnızca siyasi partilerin etkin olduğu bir süreç olarak düşünölemeyeceğidir. Birçok toplumsal olay gibi göç karşıtlığı da yoktan var olmamış, Avrupa’nın 1980 sonrası toplumsal ve ekonomik yapısı, bu yapının dönüşümü, özellikle sanayi sonrası ekonominin yapısı, küreselleşme ve refah devletinin dönüşümü etkin rol oynamıştır. Kitschelt, yeni radikal sağ olarak adlandırdığı bu partilerin sanayi sonrası toplumun bir gerçeğı olduğunu dile getirmekte ve bu partilerin seçim başarılarının refah devletine sahip sanayi sonrası toplumlarda daha olası olduğunu savunmaktadır (Kitschelt, 1995: 20; Veugeliers ve Magnan, 2005: 840).

Diğerk yandan Berezin, Avrupalılaşıma ve küreselleşmeyi aynı paket içerisinde görmektedir ve bu iki olgunun korku retorığını güçlendiren sosyal ve kültürel kaygıları beslediğini savunmaktadır (Berezin, 2008: 6). Berezin bir adım daha ileri giderek *Avrupalılaşımanın siyasal çekimin merkezini rejimden insana, devletten piyasaya kaydırarak bireylerin demokratik empati bağlarını tehlikeye attığını, böylece sağcı popölist hareketlere korku ve güvensizlik söylemini dillendirmeleri için imkân sağladığını*” iddia etmektedir (Berezin, 2008: 9). Bu kapsamda açık olan nokta, çalışmanın önceki bölümlerinde de değinildiğı üzere tercih edilme nedenleri tartışılır olmakla birlikte radikal sağ partilerin Avrupa’da seçmen için hiç beklenmedik bir biçimde tercih edilebilir hale gelişinin tartışılmaya yer bırakmayacak şekilde görünür olduğudur. Bu bağlamda çalışmanın bir sonraki bölümü, bu partilere en fazla görünürlük kazandıran konulardan olan göç karşıtı politika ve söylemin ortak temalarını incelemeyi amaçlamakta, çalışmanın hipotezinde de vurgulandığı üzere bu söylemin belirli güvenlik temalarına dayandığı iddiasını kavramsal olarak gerekçelendirmektedir. Çalışmanın son bölümünde ise bu temalar iki farklı partinin göç karşıtı söylemine odaklanılarak örneklendirilecektir.

3.2. RADİKAL SAĞ PARTİLERİN GÖÇ KARŞITI SÖYLEMİNDE TEMEL GÜVENLİK TEMALARI

Çalışmanın önceki bölümlerinde vurgulandığı üzere, Avrupa'daki radikal sağ partilerin hem benzer hem de farklı yönleri bulunmaktadır. Bu çalışma, radikal sağ partilerin Avrupa'da göçü güvenlikleştirme sürecindeki söylemlerini bazı ortak güvenlik temaları etrafında şekillendirdikleri tezini sunmaktadır. Fakat bu temaların söyleme aktarılış biçimi ve kullanılma derecesi, siyasi partilerin bulunduğu ülkenin tarihsel ve ekonomik yapısı, hitap ettiği kitlenin (*audience*) algıları, öncelikleri ve toplumsal yapının diğer bileşenlerine göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Bu çeşitlilik, çalışmanın son bölümünde örnek parti incelemeleri üzerinden analiz edilecektir.

Bu bölümde ise, mevcut literatür ile kaynakların incelenmesine ve önceki bölümlerde açıklanan tarihsel ve kuramsal temele dayalı olarak, radikal sağ partilerin en fazla kullandıkları güvenlik temaları ve içeriklerine ilişkin çıkarımlara ulaşılması amaçlanmaktadır. Bu kapsamda, radikal sağ partilerin dört ana güvenlik temasını kullanarak göçün güvenlikleştirilmesine ilişkin söylemlerini şekillendirdikleri söylenebilir. Bu güvenlik temaları (i) *ulusal güvenlik*, (ii) *ekonomik güvenlik*, (iii) *kültürel güvenlik* ve (iv) *iç güvenlidir*. Çalışmanın bu bölümü, geleneksel tanımların ötesinde bu çalışmada belirtilen güvenlik temalarının ne anlama geldiğini açıklamayı ve genel örneklerle analiz etmeyi amaçlamaktadır.

3.2.1. Ulusal Güvenlik: Göçmenler Üzerinden Avrupa'da Yeni Şövenizm

Ulusal güvenlik, radikal sağ partilerin göç karşıtı söylemlerinde en yoğun olarak kullanılan ve belki de bir anlamda en tanıdık temadır. Ancak ulusal güvenliği göçü güvenlikleştiren bir söylem teması olarak incelerken özellikle altı çizilmesi gereken bir nokta, ulusal güvenlik kavramının kapsamlı olması ve diğer temaları da kapsadığı algısını yaratabilmesidir. Güvenlikleştirilen konu olarak göçün temel özelliklerinin de etkisiyle bu tespit bazı yönleriyle doğru sayılabilir. Çünkü göç hem ulusal güvenlik hem de ekonomik güvenliğin kesişme alanında yer almaktadır ve bu kavramların da kendi içerisinde kesişen noktaları bulunmaktadır. Bunların da ötesinde ulusal güvenliğe ilişkin kaygılar, ekonomik güvenliğe ilişkin kaygılarla eşzamanlı ilerleyebilir ve bu durum sadece Avrupa'ya özgü değildir. Örneğin, 2008

ekonomik krizi sonrasında Amerika’da hükümet yetkilileri ekonomik güvenliğin milli güvenlikle beraber sürdürülmesi gerektiğini ısrarla vurgulamışlardır (Givens, 2010: 79). Bu açıdan değerlendirdiğimizde göçün daha çok ekonomik kaygılar temelinde yükselerek bir ulusal güvenlik konusu haline dönüştüğü söylenebilir. Ancak her zaman bu kadar net sınırlar bulunmamaktadır.

Berezin, modern ulus devleti bir rejim ile bir halk arasındaki ilişkide üyelere güvenlik sağlayan kurumsal mekân olarak tanımlamaktadır (Berezin, 2008: 7). Ulusal güvenlik temasının göç karşıtı söylemde kullanımı ise yoğun biçimde bu tanımın ana unsurlarının zarar görebileceği veya görmekte olduğu tehdidi üzerine kurgulanmaktadır. Diğer yandan Brubaker (1992) gibi yazarlar göç politikalarını açıklarken milli kimlik yaklaşımını kullanmaktadırlar ve bu kapsamda milliyete ilişkin yerleşik kültürel fikirlerin göç politikasında etkin olduğunu ve göç politikalarını anlayabilmek için tarihsel süreçlerine bakmak gerektiğini vurgularlar (Duncan, 2010: 340). Bu kapsamda hem mevcut tanım hem de onun tarihsel uzantıları göç söyleminde etkili olabilmektedir. Ulusal güvenlik temasına dayanan göç karşıtı söylem, bu tarihsel uzamı başarıyla istismar edebilmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde göçün ilk bakışta bir ulusal güvenlik konusu olarak sınıflandırılması, milli egemenliğin en önemli uygulama alanlarından olan “sınırlar”la ilişkisi nedeniyle doğal karşılanabilir. Fakat günümüzde göçün ulusal güvenlikle ilişkisi sınır güvenliğinin ötesindedir. Dolayısıyla ulusal güvenlikten yola çıkarak yapılan sınırlamalar da sınır kontrolleriyle kısıtlı kalmamaktadır.

Ulusal güvenlik teması sadece Avrupa’da değil Amerika’da da yoğun biçimde kullanılmaktadır. Ancak Givens, özellikle akademik literatürde Amerika’da 11 Eylül saldırıları, Avrupa’da Londra ve Madrid bombalamaları sonrası yoğun ilgi artışı gözlense de göçün ulusal güvenlik konusu olarak ele alınışının Avrupa ve Amerika’da farklı şekillerde geliştiğini belirtmektedir. Çünkü göç politikasının ulusal güvenlik temelli şekillenmesinde Amerika daha çok dışsal (sınır ötesi) tehditlere odaklanırken Avrupa’nın ise iç meselelere odaklandığını iddia etmektedir (Givens, 2010: 81). Bu bakış açısına göre Amerika’nın konuya ilişkin esas sorunu, sınır kontrolleri etrafında şekillenirken Avrupa’nın sınırları içerisinde hali hazırda yaşayan göçmenleri entegre edebilmek ve çokkültürlülüğü koruyabilmek gibi bir uğraşı daha ağırlıklı olarak mevcuttur. Bu görüş doğru olmakla birlikte süreç içerisinde

dönüşüme uğradığı söylenebilir. Dışsallaştırma ve göçün bu yönüne yönelik önlemler, artık Avrupa göç ve sınır politikalarının da önemli bir parçası haline gelmiştir. Komşuluk Politikası kapsamında üçüncü ülkelerle yapılan anlaşmalarda göç konusunun önemli bir gündem maddesi olması bunu vurgular niteliktedir.

Güvenlik temalarının kullanımı, sadece radikal sağ partilerin tekelinde değildir ve aslında çok daha makro ölçekli politikaların bir yansımasıdır. Uluslararası göçün ulusal güvenlikle ilişkisinin kurulmasının en açık ve doğrudan yolu, göç konusunun o ülkenin ulusal güvenlik stratejisine entegre edilmesidir. Fakat özellikle Amerika örneğinde gözlemlenen bu yöntem, göçün ulusal güvenlik ile ilişkilendirilmesinin tek yolu değildir ve çeşitli şekillerde dolaylı olarak da gerçekleştirebilmektedir. Hükümet dışı aktörler ve siyasi partilerin göç karşıtı politikaları bu noktada devreye girerek bu dolaylı mekanizmaya hizmet etmektedir. Örneğin, 11 Eylül saldırılarını takiben Amerika’da Katolik Yasal Göç Ağı üyeleri (Catholic Legal Immigration Network-CLINIC) terörle mücadele uzmanlarıyla bir araya gelerek ABD göç sisteminin ulusun güvenliği için nasıl yeniden şekillendirilmesi gerektiğini tartışmışlardır (Kerwin ve Stock, 2006: 1). Bu olay, farklı ağların da bu temayı göç karşıtlığına nasıl entegre edebildiğine önemli bir örnektir.

Radikal sağ partiler boyutuna geri döndüğümüzde bu partilerin ulusal güvenliği başarılı bir şekilde seçim kampanyaları, manifestoları, yerel ve ulusal seçim programları, sloganları ve parti liderlerinin konuşmalarıyla göç karşıtı söyleme entegre ettiklerini görürüz. İltica taleplerinin kabulü, yerleşim ve vatandaşlık hakkının verilmesi, çalışma izinleri, buna ilişkin kotalar, yabancıların kayıt usulleri ve gereklilikleri aslında tekrar düzenlenmesi ve sınırlandırılması gereken ve ulusal güvenliğe tehdit oluşturan birer unsur olarak sunulmaktadırlar.

Ulusal güvenlik, bu anlamıyla çok kapsamlı ve bu çalışmada tanımlanan diğer güvenlik türlerini de kapsar niteliktedir. Bu çalışmada Avrupa’da radikal sağ partilerin söylemlerinin bir güvenlik teması olarak incelenirken, ulusal güvenlik kavramı ile ülkelerin “ulus” kavramı ve bu kavramın bileşenleri olarak düşünülen temel konuların güvenliği kastedilmektedir. Bu çalışmada, diğer güvenlik temalarıyla benzeşen yönlerinin yanı sıra keskin hatlarının da vurgulanması amacıyla ulusal güvenlik temasının alt içeriği de incelenecek, bu kapsamda “etnik ve ulusal

şövenizm”, ve “doğuştancılık” da (*nativism*) ilgili temanın alt unsurları olarak analiz edilecektir.

3.2.1.1 Etnik ve Ulusal Şövenizm

Etnik ve ulusal şövenizm, grup dışında kalanları tanımladığı gibi grubun üyelerinin de sınırlarını çizmekte ve tanımlamakta, böylece bireyler arası ilişkilerin ve grup dayanışmasının da tanımını ve çizgilerini keskin bir biçimde belirlemektedir. Tüm bunlara ek olarak Ramet, şövenizmin ego yükseltici bir etkiye sahip olduğunu belirtir; çünkü dışarıda kalan grup aşağıda görülürken grubun kendisi üstün bir düzeyde kendini konumlandırmaktadır (Ramet, 1994: 122). Belirli bir grubun ulusa yönelik bir tehdit olduğu mitini yaygınlaştırmak, sürekli olarak düşmanlık yarattığı komplosunu tekrarlamak ve ulusal geçmişin özellikle belirli bir bölümünün yüceltilmesi, etnik ve ulusal şövenizmin temel parçalarıdır (Ramet, 1994: 125). Bu ana özellikler çıkış noktası alınarak ulusal güvenlik temasının radikal sağ partilerin söyleminde diğer güvenlik temalarından ayırt edilmesi mümkün olabilir.

Avrupa radikal sağ, “Batı değerlerinin” ve “esasen vatandaşlık hakkına sahip olanların” korunmasına göze çarpan bir vurgu yapmaktadır ve bu durum “ulusal öncelik (*national preferences*)” kavramıyla ifade edilmektedir.¹⁰ Bu çerçevede vatandaşlar sosyal refah devletinin getirilerini ve kendi kültürlerini koruma haklarına sahiptirler; vatandaşlık bu haklar için kesin belirleyicidir ve dışında kalanlar bu hakların da dışında kalırlar (Guibernau, 2010: 12). Aksi durumda toplumun ‘esas sahibi’ olan “yerli” vatandaşların marjinalleşmekte, toplumlarına yabancılaşmakta olduğu öngörülür ve radikal sağ partiler de aslında onların oldukları gibi kalabilme haklarını koruduklarını iddia ederler (Guibernau, 2010: 12). Örneğin, Fransa’da Front National’ın “*France pour les Français- Fransa Fransızlar içindir*” sloganı bu anlayışın bir yansımasıdır. Benzer şekilde Hollandalı politikacı Pim Fortuyn ve Avrupa’daki birçok radikal sağ partinin seçim kampanyası sloganlarında da benzer izler görülmüştür.

---

¹⁰ Ulusal öncelik kavramı Fransa’da Le Pen liderliğine Ulusal Cephe tarafından yoğun biçimde kullanılmıştır. Bu kavram barınma, eğitim, sosyal yardım gibi olanaklarda o ülkenin vatandaşlarına öncelik tanınmasını savunmaktadır (Berezin, 2008:75). Fransa’da “pour la France” ve Avusturya’da “Österreich Zuerst” şeklinde sloganlaşan fikirler, bu kavramdan yola çıkmaktadır.

Aslında etnik ve ulusal şövenizm, sadece göçmen kitlelerini değil diğer tüm yabancı grupları ötekileştirebilmektedir. Avrupa’da bunun en belirgin örneği anti-semitizm ve Romen azınlıklara karşıt düşünce ve akımlarda kendini belli etmektedir. Bunun ötesinde ulusal şövenizm, sadece Batı Avrupa’ya ve yakın tarihine özgü değildir. 1950’lerde Macaristan, Çekoslovakya ve Romanya’da anti-semitik tasfiyeler, 1984-1985’te Bulgaristan’dan Türklerin sürülmesine yönelik kampanyalar ulusal şövenizm söylemini içerisinde barındırmıştır (Ramet, 1994: 125).

Şövanizmin bir toplumda işlevselliğinde ulus kavramının tanımlanmasındaki farklılıklar da önemlidir. Örneğin Fransız yaklaşımı, “jus soli” anlayıştan yola çıkarak, ulusu bireylerin gönüllü olarak bir araya gelmesiyle oluşan bir birlik olarak tanımlamaktayken Alman bakış açısı “volk” kavramı temeline dayalı olarak dil, gelenekler ve aidiyeti içeren bir kültürle bireylerin birbirine bağlandığını varsaymaktadır (Guibernau, 2010: 14). Farklı toplumsal ve tarihsel arka planlara bağlı olarak radikal sağ partilerin hangi güvenlik temalarına yoğunlaştığı da değişebilmektedir. Örneğin, Danimarka Halk Partisi ulusal güvenlik ve ulusal şövenizmi kullanma konusunda Avrupa’daki birçok radikal sağ partiye göre daha aşırı görülmektedir. Çünkü merkeze milliyetçiliği koyarak milli duygular ve milli topluluğun korunmasını her şeyin önünde tutmaktadır (Bjorklund ve Andersen, 1999:8).

Bu noktada radikal sağ partilerin çokkültürlülük kavramının karşısına alternatif olarak yerleştirdiği “*etnopluralizm*” kavramından da bahsetmek gerekmektedir. Radikal sağın sıkça referans verdiği bu kavram, radikal sağın kullandığı yaklaşımla, toplumdaki keskin kültürel ve etnik farklılıklar korunarak yabancıların ulusal kültür ve kimliğe dahil olmamasını öngörmektedir (Guibernau, 2010: 14-15). Dolayısıyla toplumun bir “*erime potası (melting pot)*” olarak görülmesi anlayışına tamamen karşı çıkmaktadır. Avrupa’da radikal sağın alternatif bir politika olarak önerdiği etnopluralizm, ulusal güvenlik temasını kültürel güvenlikle birlikte içerisinde barındırması açısından dikkate alınması gereken bir kavramdır. Çünkü radikal sağın söylemindeki kullanımında, çokkültürlülüğün karşısına çıkarılan bir politika aracı konumunda yer almaktadır.

Ulusal güvenliğe ilişkin son olarak göç karşıtı bakış açısının ulus ve sınırlarla ilgili bağlantıları da çok sık kurmakta ve savaş terimlerini de yoğun biçimde

kullanmakta olduğu belirtilebilir. Bu terimlerin kullanımı da doğrudan ulusal güvenlik temasını işleve geçirmektedir. Örneğin, Fransız Ulusal Cephe Partisi lideri Le Pen göç olgusunun ulusal güvenliğe meydan okuduğunu, Fransa'nın yeni bir göçmen türü olarak Mağripliler ve "Kara Afrika"dan gelen göçmenlerce istila edildiğini, göçmenlerin daha hızlı bir doğum oranına sahip olmaları nedeniyle ulusal kimliğe zarar vereceğini iddia etmiştir (Berezin, 2008: 77). İstila, saldırı, akın gibi kavramlar, göçü bir ulusal güvenlik unsuru konumlandırmak isteyen söylem içerisinde sıkça kendine yer bulabilmektedir.

3.2.1.2. Doğuşuncılık (*Nativism*)

Doğuşuncılık (*nativism*), yabancı düşmanlığı ile aşırı milliyetçiliği içerisinde barındıran bir ideoloji olarak tanımlanabilir. En öz haliyle, "ulus" olarak adlandırılan yerli grupların devlet üzerinde münhasıran hakkı olduğunu ve yerli olmayan kişi ve düşüncelerin homojen ulus devlete tehdit oluşturduğunu savunan bir fikirsel yaklaşımdır (Mudde, 2010: 3). Aslen Amerika kaynaklı bir terimdir ve 1830-1925 arası bir dizi siyasal ve sosyal olayı tanımlamak için kullanılmıştır. 1800'lerde göçmenlere karşı hareketin temel ideolojisi haline gelmiştir ve Beyaz Anglo Saxon Protestanlar dışında kalanların aidiyetlerini sorgular hareketlere temel olmuştur. Yabancıları kültürel ve ırksal olarak hor görme, ülke ekonomisine tehdit gösterme ve krizlerden sorumlu tutma, doğuşuncılığın temel parçalarıdır.

Doğuşuncılık, ulusal güvenlik temeli üzerine kurulu olmakla birlikte tüm güvenlik temalarının içine işlemiş bir düşünce tarzı olarak görülebilir. Dolayısıyla doğuşuncılık tek bir sektörde veya temada kendini göstermeyebilir ve yansıması farklı şekillerde oluşabilir. Azınlık grupların çoğunluğa tehdit oluşturduğu, doğuşuncılığın ana fikridir. Tüm bu temel üzerinde doğuşuncu partiler etno-milliyetçi yabancı düşmanlığını sistem karşıtı popülizmle harmanlayarak kitlelerini genişletmeyi hedeflemektedirler (Goodwin, 2011: 13). Bunun boyutu, yeni sağın içeriğinde daha az rastlanan biyolojik ırkçılığa kadar uzanabilmektedir ve bu yüzden Avrupa kimliği ve kültürünü korumanın ötesine uzanan bir milliyetçiliğe temel olabilecek bir yapıdadır (Guibernau, 2010: 13).

Günümüz Avrupa'sında bütünleşme süreci düşünüldüğünde devletin tanımladığı "vatandaşlık" ve içeriğinin de sert bir değişim ve dönüşüm içerisinde olduğu söylenebilir (Checkel, 2001: 554). Buna rağmen vatandaşlık kavramı ve vatandaşlık edinimi, doğuştancı bakış açısında haklar ve sorumluluklar için merkezi bir rol oynamaktadır. Vatandaşlık hakkının verilmesi, radikal sağ partiler için en hassas konuların başında gelmektedir. Daha da önemlisi bu bakış açısı, göçmenlerin "ulus" adı verilen temelin ve homojen birimin içerisine dahil olmasını (sızmasını) sorgular. Göçmen grupların ekonomiye ve toplumsal yaşama ilave bir yük yaratmasalar bile ülkenin "yerli" vatandaşları ve "ulusun gerçek sahiplerinin" haklarını ihlal ettikleri öne sürülmektedir. Dolayısıyla tüm etkilerinin ötesinde "ulus" kavramının sınırlarına zarar vermesi nedeniyle bir güvenlik meselesi olarak sunulur. Checkel, aidiyet sorununun Soğuk Savaş sonrası Avrupa'da kimliklerin inşasında merkezi bir konumda olduğunu belirtmekte, bu merkezi tartışmanın göçmenlerin ve haklarının da nasıl konumlandırılması gerektiği sorununun kökeninde yer aldığını iddia etmektedir (Checkel, 1999: 93). Öyle ki göçmenlerin "vatandaşlık için bekleyenler" olarak mı yoksa "yabancı" olarak mı görülmesi gerektiği tartışmanın temelinde yer almıştır (Checkel, 1999: 93). Radikal sağ partiler bir anlamda bu tartışmayı taraf tutarak gündeme getirmektedirler.

Genel olarak değerlendirildiğinde ulusal güvenlik temasının sadece radikal sağ partiler tarafından değil; göç karşıtı tüm aktörler tarafından en sık referans verilen tema olduğu söylenebilir. Ancak çoğu zaman yalnız ulusal güvenlik olarak kendini belli etmez; ekonomik güvenlik veya kültürel güvenliğin bir uzantısı olarak söylem içerisinde hissedilebilir. Bu durum ise tamamen ulusal güvenliğin kapsamlı ve geniş tanımı ile ilgilidir.

3.2.2. Ekonomik Güvenlik : "Göçmenler mi Emeklilerinizin Bakımı ve Gençlerinizin Geleceği mi?"

Avrupa Komisyonu, eğer Dünya'nın en güçlü bilgi temelli ekonomisi olmak istiyorsa Avrupa'nın göçe ihtiyacı olduğu anlayışını savunmaktadır (CEC, 2002: 2003). Buna rağmen ulusal bazda mevcut veya olası ekonomik problemlerin kaynağı olarak göçmenlerin gösterilmesi, göç karşıtı söylemin önemli bir parçasıdır ve

radikal sağ partilerin savları arasında kendine en geniş yer bulabilen temalardandır. Berezin, İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupa güvenliğini, maddi boyuta ek olarak sosyal anlamda dayanışmacı, ekonomik anlamda ise yeniden dağıtım dayalı bir “kolektif refah hali” olarak tanımlamakta, bu tanımla aslında refah ve ekonomik güvenliğin de Avrupa güvenliğinin bir parçası haline gelmiş olduğuna işaret etmektedir (Berezin, 2009: 6). Ulusüstü düzeyden ulusal düzeye indiğimizde de benzer şekilde refah ve ekonomik güvenliğin önemli bir yer tuttuğunu ve buna bağlı olarak göç karşıtı söylem içerisinde aktif biçimde kullanıldığını gözlemleyebiliriz. Bu kapsamda ev sahibi toplumun istihdam sorunlarının ve yapısal ekonomik problemlerinin odak noktasına göçmenler ve onların sağladığı ucuz işgücüyle mevcut işleri kaptığı savı yerleştirilmektedir.

Radikal sağ partilerin göçmenler üzerinden ve ekonomik kaygıları kullanarak yürüttükleri bu politika, “*refah şövenizmi*” kavramı ile tanımlanabilir. Refah şövenizmine dayalı bakış açısı, refah hizmetlerinin sadece ülkenin kendi vatandaşlarına sınırlanmasını talep eder. Refah şövenizminin güncel söylemde güç ve ağırlık kazanması, Avrupa’da refah devleti anlayışının dönüşümü kapsamında çok daha rahat anlaşılabilir ve bu dönüşümün göç açısından rolü önemlidir. Keynezyen refah devleti anlayışı, savaş sonrası Avrupa tarafından bireylerdeki güvensizlik ve yoksulluğu önleyerek faşist ve komünist hareketlerin yükselişini de engelleyebilecek bir unsur olarak öngörülmüştür (Schierup ve diğerleri, 2006: 25). Bu görüş, dışlanması muhtemel tüm gruplara olduğu kadar göçmenlere de yansımış ve onlar için de koruma şemsiyesi yaratmıştır. Fakat yasal göçmenlerin de refah devletinden tam olarak yararlanabilmesi, özellikle 1970’lerin durgunluk ve kriz dönemlerinin etkisiyle bir süre sonra göçmenlerin yük yarattığı yönünde intibayı oluşturmuştur. Daha da önemlisi, refah devletinin bazı bileşenlerinin artık normal vatandaşlar için bile karşılanabilir olup olmadığı bazı ülkelerde tartışma konusu haline gelmiştir ki bu da refah devletinin küreselleşme bağlamında yeniden tanımlanmasına yol açmıştır. Dolayısıyla refah devletinin tanımındaki dönüşüm ve göçmenleri de kapsayan sosyal güvenlik şemsiyesinin kapatılmasının gerekliliği, göç karşıtı hareketlerin göçmenlerin ekonomik bir yük olduğu ve ulusal çoğunluğun haklarına zarar verdiği yönündeki savlarına temel oluşturmuştur (Schierup ve diğerleri, 2006: 26).

Mandacı, göçmenler, mülteciler ve azınlıklara karşı yürütülen bu politikaların özünde ekonomik paylaşım kavgasının yer aldığını belirtmekte ve bu durumu Almanya’da Nazizmin ve Fransa’daki Poujadizm’in¹¹ yükselişinin aslında küçük burjuvazi ve çiftçilerin, büyük işletmeler ve güçlenen organize emeğe karşı tepkilerinden doğduğuna yönelik tespitlerle desteklemektedir (Mandacı, 2011: 8). Bu sav, göç karşıtı söylem içerisinde ekonomik güvenlik temasının yerinin de altını çizmesi açısından önemlidir.

Diğer yandan kavramsal açıdan baktığımızda Buzan, Waever ve Wilde’nin tanımladığı beş güvenlik sektöründen bir tanesini de ekonomi oluşturmaktadır. 1998 tarihli çalışmalarında ekonomik milliyetçilik kavramına sıkça referansta bulunurlar. Ancak onların analiz düzeyinde, uluslararası platformda, küresel ekonominin rüzgârında ulusal ekonomiyi koruma kaygıları kapsamında şekillenen bir kavram olarak dile getirilmektedir ve devletin korumacı rolüne ilişkin tartışılmaktadır. Fakat küresel pazar, ticari sistem ve finansal piyasalara ilişkin tüm öngörülerine rağmen bu sektör altında göç ve refah devleti ilişkisi henüz bir tartışma konusu değildir (Buzan ve diğerleri, 1998: 100).

Genel olarak değerlendirildiğinde ekonomik güvenlik teması, ağırlıklı olarak istihdam piyasasına tehdit oluşturma, refah devleti ve sosyal güvenlik yapısına tehdit yaratma, yasadışı göçmenlerin çalışması, doğrudan değil dolaylı vergilendirme, sosyal damping, sosyal güvenliğe katkıda bulunmama, aileleriyle birlikte sağlık masrafları yaratma, göçmen çocuklarının eğitim masrafları, hükümetin mültecilere yaptığı harcamalar, yerlilerin istihdam piyasasında öncelikle tercih edilmesi, göçmenlere giden yardımların yaşlı, hasta ve işsizlere yönlendirilmesi ve aile birleşmelerine ilişkin tezler etrafında şekillenmektedir.

Tüm bu perspektif içerisinde Avrupa’da radikal sağın yükselişi veya seçmen kitlesi bulabilmesi, Dünya ekonomisinde küreselleşmeye bağlı olarak oluşan yeniden yapılanmanın ve bunun getirdiği ekonomik değişimlerin yarattığı güvensizlik ve istikrarsızlık duygusuna da bağlanmaktadır. Bu noktada Guibernau’nun Soğuk Savaş’ın bitimiyle birlikte sosyalizmin ve ticari birliklerin zayıfladığı, dolayısıyla bireysel güvenlik kaygılarının arttığı, bunun ise istihdam piyasası ve ekonomide

---

¹¹ Poujadizm, 1953 yılında Fransa’da vergi karşıtlığı ile başlayan ve sonrasında Fransız kimliğini korumak savıyla anti-semitizm ve yabancı düşmanlığına dönüşen Pierre Poujade öncülüğündeki bir sosyal hareketi tanımlamaktadır.

göçmenlere karşı korku ile kendini göstermekte olduğu tespiti önemlidir (Guibernau, 2010: 5). Çünkü yabancı düşmanlığının fitilini tutuşturan bireysel kaygıları yaratmaktadır. Radikal sağ partiler, mevcut ekonomik problemlerin yanı sıra göçmenleri sosyal hizmetler için bir yük olduğu şeklinde de etiklemektedirler (Goodwin, 2011: 11). Tüm bu etikleme sürecinde ise günün ekonomik koşullarının yarattığı baskıyı başarılı bir şekilde kullanmaktadırlar. Bu kapsamda Mudde'un ekonomik krizleri kullanarak azınlıklara karşı aşırı politikaları meşru kılma hareketinin en bilinenlerinden birini Adolf Hitler'in yarattığı; çünkü kendisini takip eden kitleyi harekete geçirirken Almanya'da 1929 ekonomik buhranının etkilerinden büyük ölçüde yararlanmış olduğu tespiti, aşırı uçtaki hareketlerin yabancı düşmanı hareketleri ne derece körükleyebileceğine dikkat çekici bir örnektir (Mudde, 2010: 26).

Öte yandan toplumsal olarak çokkültürlülüğe daha hoşgörülü kabul edilen İskandinav ülkeleri için refah şövenizmi, en önemli göç karşıtı temalardan birini oluşturmaktadır. Çünkü ulusal güvenlik ve kültürel güvenlik temaları diğer ülkelerde olduğu kadar rahat getiri sağlamamaktadır. Örneğin, Norveç'te 1980'lere kadar göç bir siyasi konu haline gelmemişken, ilk defa Norveç Klakınma Partisi'nin ikinci manifestosu (1977-1981) konuyu seçimler için siyasi bir malzeme haline getirmiş ve istihdam güvenliğine yönelik bir zarar olarak çerçeveselendirmiştir (Bjorklund ve Andersen, 1999: 6). Partinin bu manifestosu, istihdamı garantilemek için göçün sınırlanması gerektiğini öngörmektedir.

Ekonomik güvenlik teması, radikal sağ partilerin sloganlarında “*emeklilerinizi mi garanti altına almak istersiniz yoksa göçmenleri mi*” şeklinde bir ikileme de sunulabilmektedir. Ülkelerindeki demografik değişimi şekillendirmektense göç karşıtı politikalarla dikkati başka yöne çekmek, siyasiler için daha karlı bir süreç olarak görülmektedir (Williams, 2006: 59).

Diğer yandan göç karşıtı söylemin önemli bir parçası olan ekonomik güvenlik teması altındaki bir diğer konu da işsizliktir. Ama radikal sağ partilerin refah ve istihdam konularını ağırlıklı olarak kullanmalarına rağmen gerçekten etkili olup olmadığı kuşkuludur. Örneğin, Bjorklund ve Andersen yaptıkları araştırma sonucunda işsizlik oranı ve Danimarka ile Norveç'te Kalkınma Partileri'nde destek

arasında hiçbir korelasyona ulaşılmadığını belirtmişlerdir (Bjorklund ve Andersen, 1999: 11).

Williams'ın bu konudaki tespiti de ilgi çekicidir. 2006 tarihli çalışmasında Williams'ın Fransa'da 1997 yılındaki seçimlerde radikal sağa en fazla oy veren şehirlerin ilk beşinde Alsace ve Champagne Ardenne olduğu, benzer biçimde Almanya'da da Sachsen ve Berlin'in radikal sağa en fazla oy veren ilk beş içerisinde yer aldığı; ancak bu bölgelerin işsizlik ve göçmen sayısı açısından her iki ülkede de ilk beşte yer bulamadıkları tespiti önemlidir (Williams, 2006: 62).

Bununla birlikte Escandell ve Coebanu, 2009 tarihli, yirmi iki Avrupa ülkesinden elde edilen verileri kullanarak gerçekleştirdikleri niceliksel çalışmalarında, göç karşıtı duyguların sosyal koruma programlarına daha fazla kamu harcaması yapan ülkelerde daha düşük olduğu; buna karşın daha dirençli refah devleti anlayışı olan ülkelerde istihdam edilip edilmemiş olmanın, doğuştancı ve muhafazakâr siyasi görüşün göç karşıtı duygularının oluşumunda daha belirleyici olduğu sonucuna ulaşmışlardır (Escandell ve Coebanu, 2009).

Ekonomik güvenlik temasının ardında başka güdülerin olduğu fikri bazı yazarlarca sıkça vurgulanmaktadır. Gibson'a göre materyal/ekonomik konuların göç karşıtlığında gündeme getirilmesi, siyasi partiler için bir anlamda "gizli ırkçılık" yolunda bir aracı işlevi görmektedir (Gibson, 2002; Williams, 2006: 59). Bu bakış açısı, kültürel bir alanda, kültürel kimlik ölçütünü getirmek için bir nevi gizli bir paravan olarak refah şövanizmini tanımlamakta ve aslında sağlık, yaş, engellilik ve istihdam gibi kavramlar üzerinden yürütülen bir strateji olarak görmektedir (Huysmans, 2000: 768). Mandacı ise Kitschelt'in ekonomik bölüşme ve yabancı düşmanlığını (*xenophobia*) bir araya getiren bir strateji olarak tanımladığı refah şövenizmi anlayışına referansta bulunarak, Batı Avrupa'da bu stratejinin hedefinde ucuz işgücü arz eden göçmenlerin bulunduğunu belirtmekte, bu kapsamda refah şövenizmini göçmenler ve yerliler arasında cereyan eden paylaşım kavgası ekseninde bir etnik rekabet olarak tanımlamaktadır (Mandacı, 2011: 10). Bu nedenle günümüzde Avrupa'da ekonomik güvenlik temelli bir etnik rekabet ve ırkçılık, bazı ülkelerin politikalarında ve bazı siyasi aktörlerin söylemlerinde hüküm sürebilmektedir.

3.2.3. Kültürel Güvenlik: “Gerçek Avrupalı”nın Yok Olacağına İnandırarak

Kültürel güvenlik, bir toplumun kendine has özelliklerini değişen koşullar ve gerçek ya da sanal tehditler karşısında koruması olarak tanımlanmaktadır ve dil, din, adetler gibi birçok unsuru içermektedir (Tardif, 2002). Ulusal kültür ile kimlik arasında hiç kuşkusuz organik bir bağ bulunmaktadır ve kültür kimliğin bir parçasını teşkil etmektedir. Guild’in bu konular etrafında şekillendirerek yönelttiği soru, aslında bir güvenlik teması olarak kullanımı ve etkisini de belirler niteliktedir: “Kültür ve kimliğin “ulusallık” ve “egemenlik” açısından bağı nedir?” (Guild, 2005: 101). Bu sorudan yola çıkarak bir diğer soruya ulaşabiliriz: Kültür ve kimlik, ulusal egemenliğin bir aracı veya simgesi midir? Bu soruya verilen yanıt, göçmenlerin o toplumdaki konumlandırımlarında da belirleyici rol oynamaktadır.

Kültür boyutundan bakıldığında, radikal sağ partilerin bu soruya yanıtı “kesinlikle evet”tir. Daha da önemlisi, radikal sağ partiler kültürü o ülkenin “yerli” vatandaşları ile sınırlı tutarlar ve zamanla zenginleşebilecek ve genişleyebilecek bir tanımlama yapmaktan kaçınarak zaten en üst noktasına ulaşmış ve korunması gereken bir “varlık” olarak sınıflandırır. Bu koruma güdüsü veya algısı, kültürel güvenlik temasını beslemektedir.

Berezin, modern ulus devletleri kültür ile yapının bir evliliği olarak tanımlamaktadır ve bu kapsamda bir tarafından “teritoryal (*toprağa ait*) konsolidasyon”la diğer yandan ise “kültürel konsolidasyon”la bağlanmış iki atomlu bir molekül olarak görmektedir (Berezin, 2008: 53-54). Kültürel güvenlik teması, aslında devletin Weberyan tanımında ısrarcılığı da vurgulamaktadır. Çünkü Weber’e göre siyasal topluluk, aynı kültürü ve aynı dayanışma bağlarını paylaşan, etnik gurur, benzerlik hisleri ve ortak grup inancı çevresinde şekillenen bir olgudur (Berezin, 2008: 52; Weber, 1922: 389-390). Bu ise modern devletin özünde yer alan “kültürel konsolidasyon” temelli bir tanımlamayı gerekli kılmaktadır.

Kültürel güvenlik söylemi, kamuoyunda beklendiğinin de ötesinde karşılık bulabilmektedir. Goodwin, Ivarsflaten’in 2005 yılındaki çalışmasından yola çıkarak kültürel birlikle ilgili seçmen kaygılarının suçla ilgili olandan dokuz kat fazla olduğunu, milli ekonomi ile ilgili olanlardan ise beş kat daha fazla olduğunu ortaya

koymuştur (Goodwin, 2011: 11). Genel olarak bu bakış açısında göçmenler ev sahibi ülkenin kültürel yapısına bir tehdit olarak görülür; çünkü homojen yapıyı yok etme iddiasında oldukları savunulmaktadır. Göçmenlerin kendi öz kültürünün ev sahibi toplumun kültürüne baskın çıkacağı fikri aşılarmaya çalışılmaktadır. Bu yolla toplumda kendi kültürel değerlerinin asimile edileceğı algısı oluşturulmak istenmektedir. Hatta iddialar öyle boyutlara ulaşmaktadır ki, bunun bir “kansız soykırım” (*bloodless genocide*) olduğu bile savunulmaktadır. Örneğın, İngiltere’den İngiliz Ulusal Partisi (BNP), “Diller ve Kavramlar Disiplini” adlı kitapçığında göçten bahsederken şu cümleye yer vermiştir:

... Günümüzdeki kitle göçleri İngilizliğı kendi öz kültürleri olarak kabul etmemektedir ve göçmenlerin çocukları sadece İngiltere’de doğmakla İngiliz olmamışlardır. Bu en hafif anlamıyla bir “kansız soykırım” biçimidir.

Mandacı, göçmenlere yönelik karşıt söylemin, bu hareketi sürdürenlerin küresel nüfus hareketlerine ve çok kültürlülüğē karşı genel tavırları ile değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir (Mandacı, 2011: 12). Radikal sağ partiler sadece göçü sıkılaştırıcı yasaların çıkmasını sağlayarak değil, çok kültürlülüğē yönelik yasama çalışmalarını da engelleyerek etkin olmaktadır (Williams, 2006: 70). Çokkültürlülük yalnız kültürel çeşitliliğē saygıyı değil; aynı zamanda her türlü etnik veya kültürel grubun haklarının yasal olarak tanınmasına ilişkin talebi de ifade etmektedir (Fukuyama, 2005: 9). Tüm bu yönleri kapsamında radikal sağ partiler için çokkültürlülük kabul edilebilir değildir. Örneğın, Norveç’teki Kalkınma Partisi’nin 1993 manifestosu da kültüre vurgu yapar niteliktedir ve etnik azınlıkların olmadığı bir toplumun ideal olduğunu belirtmektedir. Bu iddiasını ise çokkültürlü toplumların çatışmaya daha müsait olduğu savıyla gerekçelendirmektedir (Bjorklund ve Andersen, 1999: 7). Bu çerçevede Avrupa’da radikal sağın sorunu, etnokültürel üstünlüğü yaymaktan çok kendi toplum, kültür ve yaşam tarzını koruma iddiasında yatmaktadır. Koruma altına alınmaya çalışılan yalnızca kendi ulusal kültürleri değildir. Avrupa’nın kültür birikimini de “yabancı istilası” veya küreselleşmeden koruma iddiasına sahiptirler (Betz, 2001: 394).

Diğēr yandan kültürel güvenlik teması göçü sadece azaltma veya durdurmaya ilişkin söylemde kendini belli etmez. Aynı zamanda hâlihazırda göç etmiş olanların da entegrasyonuna yönelik politikaları ve uygulamaları hedef almakta,

şekillendirmeye çalışmaktadır. Örneğin, Danimarka Kalkınma Partisi henüz 1990’larda Danimarka vatandaşlığı için dil ve kültür sınavı önerisini getiren ilk girişimleri başlatmıştır. Hollanda ve Avusturya’da bu girişimler başarıyla sonuçlanmıştır ve göçmenler zorunlu kültür ve dil kursları almak zorunda bırakılmıştır (Givens, 2010: 83).

Bunun dışında liberal değerler de kültürün bir parçası kabul edilirken göçmenler ise bu değerleri tehdit eden unsurlar olarak gösterilmektedirler. Örneğin eşcinsel hakları, kadın erkek eşitliği, kıyafet özgürlüğü gibi unsurlar modern batı devlet kültürünün liberal yaşam tarzına özgü olarak konumlandırılmakta, göçmenlerin bu unsurlara tehdit oluşturacağı algısı da beraberinde kamuoyuna sunulmaktadır. Bu sunum, şaşırtıcı olmayan bir biçimde dinsel farklılıklarla özdeşleştirilir. Bu açıdan dinsel tehdit, kültürel güvenlik temalı söylemin önemli bir parçasıdır. İslam karşıtlığı (*İslamophobia*) göç karşıtlığının ve doğuştancılığın önemli bir tamamlayıcısıdır. Avrupa’da kültürel tehdit olarak etiketleme sürecinde açıkça en büyük tehdit olarak gösterilen grup Müslümanlardır. Bu açıdan Goodwin’in Müslüman karşıtlığının göç karşıtı radikal sağ partilere oy verenler için önemli harekete geçirici olgulardan biri haline gelmekte olduğu ve bu nedenle artık sadece sınır kontrollerini daha sıkı hale getirmenin ya da göçmen sayısını düşürmenin bu seçmenler için yeterli gelmemekte olduğu tespiti önemlidir (Goodwin, 2011: 11). Belçika’da özellikle Türk ve Faslı göçmenleri hedef gösteren göç karşıtı Vlaams Belang’a desteğe yönelik yapılan belediye seçimleri düzeyindeki çalışma, asıl korkulanın yabancılar değil; İslami yaşam şeklinin toplumu domine etmesi olduğu sonucunu ortaya koymaktadır (Guibernau, 2010: 6). Yine bu kapsamda Hollanda’da Özgürlük ve Demokrasi Partisi (VVD) tamamen İslam karşıtı bir duruşa sahiptir. İsviçre’de minare referandumu ve Hollanda’da başörtüsü takanlardan ayrı bir vergi alınmasını öngören düşünce tarzı, bu yaklaşımın birer yansımasıdır.

Bazı yazarlar kültür ve dini ayrı olarak değerlendirmekte ve 11 Eylül saldırılarından sonra Almanya ve Hollanda’daki Türk göçmenlerin daha çok “Müslüman” kimlikleriyle algılanmaya başlandığını belirtmektedirler (Mudde, 2010: 19). Bu nedenle Avrupa’da kültür odaklı göçmen karşıtlığından sadece din odaklı göçmen karşıtlığına bir kayma gerçekleştiği söylenebilir. Bu kapsamda Mandacı’nın

bu konuda radikal hareketlerin Müslüman toplumları devlet ve din işlerinin birbirinden ayıramadığına dair tezlerle karşıt durumda konumlandırırken kendilerinin gittikçe dini motifler içeren politik mesajları benimsiyor oldukları çelişkisine yönelik tespiti ilgi çekicidir (Mandacı, 2011: 13) Diğer yandan ötekileştirme sürecinin en tehlikeli boyutu, özellikle 11 Eylül saldırıları sonrası İslam’la terörü paralel gösteren anlayışla daha da gelişmiştir. “Teröre karşı savaş” Avrupa’da çokkültürlülük politikalarını sekteye uğratarak, asimilasyon yoluyla tek kültürlü homojenliği teşvik eder niteliğe bürünmüştür (Fekete, 2004: 3). Bail’in bu noktada günümüz Avrupa’sını “farklı çeşitlilikler (*diverse diversities*)” ortamı olarak adlandırması ilginçtir. Dolayısıyla Avrupa sadece bünyesindeki farklı etnik ve kültürel yapılar dolayısıyla değil, çeşitliliğe bakış açısından da çeşitliliğe sahip görülmektedir (Bail, 2008: 38).

Kültürel güvenliğe en fazla atıfta bulunanlardan biri de Fransız parti lideri Le Pen olmuştur. Örneğin, Le Pen 1996 yılında göçü tanımlarken şu ifadeleri kullanmaktan çekinmemiştir (Berezin, 2008: 72):

*Göç denen bu acı verici fenomen, bizlere adetlerini, alışkanlıklarını ve dinini empoze etmekte, ruhlarımızı çalmaktadır. Göç okyanusu, bizi su altına gömmenin ve harap halde bırakmanın peşindedir.*¹²

Kimlik politikaları ve ötekileştirme, kültürel güvenlik temasının etkin parçalarındandır. Bu kapsamda Williams’ın ana akım partiler daha çok ekonomi ve istihdama odaklanırken, radikal sağ partilerin insanların daha çok kimliklerini kaybetmekten korktuklarını keşfettikleri ve bunun üzerine oynadığı tespiti önemlidir (Williams, 2006: 4-5). Radikal sağ partiler, temel savlarını ulusal kimliği göçmen toplumdan, Avrupa Birliği’nden ve küreselleşmeden korudukları iddiaları üzerine inşa etmektedirler. Özellikle Avrupalılaşıma ve küreselleşmenin ulusal kimliğe tehdit olduğunu düşünen politikacılar için göç ve iltica konuları bunun somut yansıması olarak kullanılmaya çalışılmaktadır. Kimliğin göç karşıtlığında etkin biçimde kullanımı, o topluma aidiyetin nasıl tanımlandığıyla da yakından ilişkilidir. Bu açıdan topluma aidiyeti durağan olarak tanımlayagelmiş ülkelerde farklılıklara açık olma ihtimali de düşmektedir. Örneğin bunun sonucu olarak Hollanda, Fransa ve

---

¹² Berezin’in (2008) çevirisinden aynen alıntılanmıştır (Berezin, 2008: 72)

Almanya gibi ülkelerde göçmenler, ailesinden gördüğü kimlik ile yaşadığı toplumun sıkı kimlik tanımı arasında kalabilmektedirler (Fukuyama, 2005: 12).

Yerel toplum ile yabancıların kimlikleri üzerinden karşılaştırılarak farkların ortaya çıkarılması şeklindeki stratejilerle de göç karşıtlığı yürütülebilmektedir. Bu kapsamda bazı partiler, parti seçim afişinde kadın hakları, eşcinsel hakları, özgürlük ve açık fikirliliği ulusal kimliğin bir parçası olarak ortaya koyarak ve göçmenleri bu resmin karşısına yerleştirerek iddialarını meşrulaştırmaya çalışabilmektedirler. Örneğin, Belçika’da benzer biçimde Vlaams Belang Partisi, hazırladığı afişte başı örtülü, vücudu bikinili bir model kullanarak “*Özgürlük mü İslam mı? Seçimini Yap*” sloganını kullanmıştır. İsviçre’de ise Schweizerische Volkspartei (SVP) suç işleyen göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmelerine ilişkin halk oylaması öncesi web sayfasında iki farklı fotoğrafı yan yana koymuştur. Birinci fotoğrafta dört çıplak genç Zürih gölüne girerken ikinci fotoğrafta başörtülü kadınlar yüzmektedir. Resmin altında ise halk oylamasında evet oyu kullanılmaması durumunda tüm İsviçre’nin 2030 yılında bu fotoğrafa dönüşeceği sloganı yer almaktadır. Yerel kültürle göçmen kültürün kontrast oluşturduğu ve birbiriyle asla uyumlu olamayacağı, bu kapsamda radikal sağ partilerin en sık referans verdikleri savlarından biridir.

“Biz” ve “onlar” ayrımının mevcut sınırlara ek olarak sembolik sınırlar yarattığı, Bail’in çalışmalarında da vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, ülkeler arası fiziksel sınırlar olduğu gibi toplumsal kimlik içerisinde de sembolik sınırlar olduğu ve bu sınırların din, dil ve benzeri bir dizi kavram üzerinden yaratıldığı fikrinden yola çıkmaktadır (Bail, 2008). Bu durumda göçmenlerin fiziksel sınırların ötesinde sosyal sınırları ve sonrasında da karşılarına çıkartılan sembolik sınırları aşmaları beklenmektedir. Avrupa’nın hep bu sembolik sınırlardan çıkan gerilimlerle yüzleştiğini belirten Bail, Hollanda’da 2004 yılında Teo Van Gogh’un öldürülmesi gibi olaylarla bu gerilimlerin günyüzüne çıktığını belirtmektedir (Bail, 2008: 38).

Bu kapsamda ulus devletin geleneksel otoritesini kaybetmesine karşılık kimliğin yeni formlarını inşa ederek kendini korumaya çalışmakta olduğu söylenebilir. (Betz, 2001: 396). Akabinde kimlik politikaları üzerinden göç karşıtlığı eşzamanlı olarak “karşıt vatandaş”ın, yani vatandaş tanımına ait olmayanın da çizgilerini kesin hatlarla belirlemektedir (Kaya, 2009: 9). Dolayısıyla kültürel

güvenlik ulusal güvenliğe entegre edilmektedir. Bu ise modern ulus devlet içerisinde bir ötekileştirme süreci işlevi taşımaktadır.

Ulus devlet temelinde değerlendirmelerin ötesinde, Avrupalı kimliği altında da göçün ve göçmenlerin güvenlik bağlamı konumlandırılma süreci yaşanmaktadır. Massimo d’Azeglio’nun İtalyan birliğinin kurulmasından sonra söylediği ünlü sözü “*İtalya’yı yarattık, şimdi sıra İtalyanları yaratmakta*”, bir bakıma artık Avrupa Birliği için söylenmektedir. Bütünleşme sürecindeki Avrupa’da Avrupalı kimliğinin yaratım süreci hali hazırda devam ederken, göçmenler veya daha geniş perspektifle yabancıların bu kimliğe nasıl entegre edildiği önem taşımaktadır. Aslında Avrupalı kimliğine sadece bütünleşme perspektifinden bakıp bu kimliği hali hazırda inşa süreci devam eden bir kavram olarak gördüğümüzde, diğer kimliklerin entegrasyonu da daha kolaylaşmaktadır. Çünkü yaratılmakta olan bir kavram olması nedeniyle henüz tanımı oluşmaktadır ve bu tanıma farklı kimlikleri de eklemek mümkündür. Fakat sadece uluslar Avrupası olarak bakıldığında bu yaratılan kimliğin geçirgenliği de bir bakıma azalmakta, daha statik hale dönüşmektedir.

Mandacı, radikal sağ hareketlerin tehdit olarak konumlandırılacak bir “ötekiye” ihtiyaç duyduklarına, güncel konjonktürde de Yahudilerin yerini Türklerin, Kuzey Afrikalıların ya da Asyalıların aldığına dikkat çekerken bir anlamda ötekileştirmenin radikal sağın organik olarak politikalarının içine nüfuz etmiş olduğuna dikkat çekmektedir (Mandacı, 2011: 7). Bu noktada Robert Miles’in “İrkçılık” adlı kitabında açıkladığı “öteki” söylemine de değinmek yerinde olacaktır. Miles, fenotipik ve kültürel açıdan “öteki”yi, henüz Ortaçağ’da Avrupalı yazarlar tarafından Avrupalı olmayan insanlarla ilgili deneyimsel gözlemlere dayalı bir söylem olarak açıklamakta ve bu ötekileştirme sürecinin sonucunun Ortaçağ Avrupası’nın sonunda “vahşi adam” tanımını ortaya çıkardığını belirtmektedir (Miles, 1989: 28). Bu çerçeveden baktığımızda, günümüz Avrupası’nda siyasal elitlerce yapılan ötekileştirme söyleminin, bu kez uzaktaki “vahşi adamı” değil; hemen yanı başlarındaki “tehlike unsuru”nu tanımladığını söyleyebiliriz. Daha da önemlisi Miles, 17. yüzyıldan itibaren Avrupa’da üretim ilişkileri, kuvvet uygulama ve farklı kültürel değerlerle zor duruma düşürülen farklı nüfuslarla temasın, sürekli olarak “öteki” tanımını yarattığını iddia etmektedir. Bu tanımda özellikle üretim biçimleriyle doğan temas ve ilişkilere yapılan vurgu önemlidir; çünkü bu

perspektiften baktığımızda göçmenlerin Avrupa’da belirli bir kesimce ötekileştirilmesini sanayi sonrası üretim ilişkilerinin bir sonucu olarak daha rahat görebiliriz. Belki de bu bize tarihin bu konuda tekerrür ettiğini, yeni ve değişen üretim ilişkilerinin ve şekillerinin yeni bir ötekileştirme sürecini yarattığını göstermektedir.

3.2.4. İç Güvenlik: “Seçici Geçirgen” Sınırları Sağlamlaştırmak

Kopenhag Ekolü, “kimlik” merkezli bir güvenlik türü olarak toplumsal güvenlik (*societal security*) sektörünü literatüre kazandırmıştır. Avrupa’da radikal sağ partilerin söylemlerinde bir güvenlik teması olarak incelenirken ise “toplum güvenliği” kavramını kullanarak kavram karışıklığı yaratmamak adına “iç güvenlik” kavramı kullanılacaktır.

İç güvenlik teması, kimlik odaklı toplumsal güvenlik kavramından çok farklı olarak, göçmenlerin ülke sınırları içerisinde yaşayan ve radikal sağ partilerce ülkenin asıl sahibi olarak görülen vatandaşların günlük yaşamlarındaki güvenliklerine tehdit oluşturduklarına ilişkin söylemi ifade etmektedir. Dolayısıyla göçmenleri suç ile ilişkilendirme çabası, radikal sağın göç karşıtı savlarının arasında yer alan ana unsurlardan olarak sayılabilir.

Bu kapsamda göç güvenlileştirilirken, eş zamanlı olarak göçmenler de suçlanma-suç öznesi haline getirilme sürecine dahil olmaktadır. 11 Eylül saldırılarını takiben ise göç artık açıkça güvenlileştirilmiş ve göç politikaları iç güvenlik politikalarının bir parçası olarak görülmeye başlanmıştır (Mudde, 2010: 11). Bu nedenle artık göçmenler sadece adi suçlarla değil, terör ile de bağlantılı resmedilmektedirler.

Radikal sağ için tehdit algısı oluşturmak ve korku yaratmak, en önemli politika araçları başında gelmektedir. Bu amaçla yapılan propagandalarda yazılı ve görsel basın da yoğun biçimde kullanılmaktadır. Örneğin, İskandinav ülkesi olarak hoşgörülü politikalar izlemesi beklenen Danimarka’da bile Kalkınma Partisi, henüz 1985 yılındaki seçim manifestosunda, yabancılara ancak Danimarka’da suçu arttırmaya neden olmadıkları hallerde kapılarının açık olduğunu belirtmiştir (Bjorklund ve Andersen, 1999: 7).

İç güvenlik teması, göçün durdurulmasına ilişkin söylemi desteklemek için kullanıldığı gibi vize ve giriş koşullarının sıkılaştırılması, kimlik kontrolleri ve takibin artırılması gibi sıkılaştırıcı önlemler için de gerekçelendirme aracı olarak kullanılmaktadır. Bir noktadan sonra “yabancı” ya da “göçmen” kavramından “yabancı terörist” kavramıyla benzer algı yaratmaya yönelik yararlanılmaktadır.

Huysmans, İngiltere İçişleri Bakanlığı’nın 2004 yılına ait beş yıllık planında yer alan, sınırlarda elektronik sistemler kurma, iltica harcamalarını kısıma, göçmenler için elektronik kimlik sistemleri oluşturma gibi öncelikleri, güvenlik ile göçün artık içiçe geçer şekilde değerlendirilmesine önemli bir örnek olarak vermektedir. Bu açıdan bakıldığında göçün güvenlik konusu haline dönüşümünün sadece söylemde kalmaktan çıktığı ve günlük politikaların düzenli bir parçası haline geldiği gözlemlenebilmektedir. Göç politikaları, geleneksel olarak birlikte düşünüldüğü insan hakları ve istihdam piyasası odaklı değerlendirmelerden güvenlik ve suç önleme politikaları odaklı değerlendirmelere kaymaktadır (Hansen, 2010: 91). Bu değişim sürecinde radikal sağ partiler de söylemleriyle etkin bir rol oynamaktadırlar.

Bigo’nun *Soğuk Savaş’ın ve iki kutupluluğun bitimiyle birlikte ordu, gizli servis gibi dış güvenlik birimlerinin dikkatlerini dışarıdan artık sınırların içerisindeki düşmanları tespit etmeye çevirirken, iç güvenlik birimlerinin de (polis, gümrük kontrol gibi) iç düşmanları bulmak için sınır ötesi ile irtibata geçtiği ve bu alanda bir yakınlaşma olduğu* tespiti önemlidir (Bigo, 2002: 320). Bigo’ya göre güvenlikleştirme, ulusötesi akımlar ile hala varlığını sürdüren fiziksel, sosyal ve kimlikle ilintili sınırları birleştirerek devletin mevcut fiziksel sınırları dışında yeni bir sınır çizme yaklaşımının sonucudur. Böyle bir perspektiften değerlendirdiğimizde devletlerin artık ulus devlet sınırları dışında yeni güvenlik çizgileri ve güvenlik sınırlarının oluştuğu gerçeğini de vurgulamış oluruz. Bu sınırların “seçici geçirgen” bir yapısı mevcuttur ve sınırlara tehdit olarak konumlandırılanlar iç güvenlik için de bir tehdit olarak çerçevelendirilirler. Sınırların “seçici geçirgen” yapısının en çok fark edildiği alanlardan bir tanesi de radikal sağ partilerin AB ülkelerinden gelen göçmenlerle üçüncü ülkelerden gelen göçmenlere yönelik ton ve söylemlerindeki farklılıkta açıkça ortaya çıkmaktadır.

3.3. SONUÇ

Avrupa’da göçün güvenlikleştirilmesi, çok aktörlü bir süreçtir ve radikal sağ partiler de bu sürecin önemli birer aktörleridirler. Avrupa’da üçüncü dalga ya da üçüncü kuşak radikal sağ partiler olarak da anılan bu partilere ilişkin ilginç olan nokta, İkinci Dünya Savaşı sonrasında tekrar destek ve seçmen kitlesi bulabilmeleri, siyasetin marjinal bir unsurundan normal bir parçası haline dönüşmeleri ve belirli bir seçmen kitlesi tarafından çok farklı nedenlerle de olsa bir çözüm yolu olarak görülebilmeleridir.

Bu çalışmada “radikal sağ” terimi ve sınıflandırması daha işlevsel bir yaklaşım sunduğu için tercih edilmektedir. Ancak radikal sağ partiler de Avrupa’da homojen bir yapı içerisinde değildirler ve birbirleri arasında farklılıklar bulunabilmektedir. Çerçeveyi belirlemek amacıyla bu çalışmada Batı ve Kuzey Avrupa ülkelerine odaklanılmaktadır. Bunun yanı sıra radikal sağ ile bütünleşmekle birlikte, Avrupa’da göç karşıtlığı sadece radikal sağ politikalara ait değildir. Ancak radikal sağ partiler, göç karşıtı ağlar içerisinde en etkili aktör rolünü üstlenmektedirler.

Bir diğer önemli nokta, göçün radikal sağ partilerin gündemine sadece 11 Eylül saldırıları sonrasında girmediği; 1980’lerden bu yana bu yönde bir gelişimin gözlemlenmekte olduğudur. 11 Eylül saldırıları sonrası dönem ve Avrupa’nın yaşadığı finansal ve ekonomik krizler, bu konuda önemli kırılma noktaları olmuştur.

Bu kapsamda, Avrupa’da radikal sağ partileri göç karşıtı politika ve söylemleri ekseninde ele alırken göç karşıtlığının radikal sağ partiler için diğer tüm sosyal problemlerin göz ardı edilmesi ve tek bir unsura bağlanmasını sağlayan bir paravan konu işlevi gördüğü gerçeği çarpıcı biçimde ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak, konunun günümüzde Avrupa radikal sağı için en önemli popülist politika malzemelerinden biri haline dönüştüğü, bu dönüşümde Soğuk Savaş sonrasında değişen konjonktürle birlikte radikal sağın geleneksel argümanlarının kitleleri harekete geçirici gücünü yitirmesi ve bu partilerin kendine yeniden bir varoluş nedeni arama güdüsünün de etkili olduğu gerçekleri göz ardı edilmemelidir.

Nihai olarak bu çalışma, tezin hipotezinde de vurgulandığı üzere Avrupa’da radikal sağ partilerin göçü güvenlikleştirme sürecinde bazı ortak güvenlik temaları

etrafında söylemlerini şekillendirdikleri savını sunmaktadır ve bu temalar (i) ulusal güvenlik, (ii) ekonomik güvenlik, (iii) kültürel güvenlik ve (iv) iç güvenlik şeklinde kavramsallaştırılmaktadır. Bu temaların söyleme aktarılış biçimi ve kullanılma derecesi, siyasi partilerin bulunduğu ülkenin tarihsel ve ekonomik yapısı, hitap edilen kitlenin (dinleyici) algıları, öncelikleri ve toplumsal yapının diğer bileşenlerine göre çeşitlilik gösterebilmektedir. Bu durum ise çalışmanın son bölümünde örnek parti söylem incelemeleriyle değerlendirilecektir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

GÜVENLİK TEMALARI EKSENİNDE RADİKAL SAĞ

PARTİLERİN GÖÇ KARŞITI POLİTİKALARI İNŞASI: AVUSTURYA FPÖ

VE İSVEÇ SD ÖRNEĞİ

Çalışmanın bu bölümünde ilk üç bölümde ortaya konulan kuramsal arka plan, Avrupa boyutuna ilişkin tarihsel süreç ve tezin hipotezinde ileri sürülen güvenlik temaları ekseninde Avrupa'dan iki farklı radikal sağ partinin göç karşıtı politikaları incelenecek ve güvenlik temaları altına giren göç karşıtı söylem konuları analiz edilecektir.

Bu bağlamda Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) ve İsveç Demokratları (SD), tez çalışması kapsamında incelenecek partilerdir. Bu iki parti inceleme için seçilirken ait oldukları ülkelerin tarihleri, göç konusundaki geçmişleri, seçim başarıları, bu çalışmanın üçüncü bölümünde ortaya konulan söylem temalarını kullanım biçimleri ve göç politikalarındaki benzerliklerle farklılıklar çıkış noktası olmuştur.

Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) inceleme için seçilirken radikal sağın daha güçlü köklerinin bulunduğu Avusturya gibi bir ülkede yer alması ve göç karşıtı politikaları henüz 1990'ların başında karşılık bulan bir parti olması özellikleri baz alınmıştır. FPÖ'nün bu özellikleriyle İskandinav modeli refah devleti, çokkültürlülük ve kültürel tolerans açısından model ülke sayılabilecek İsveç'ten çıkan ve göç karşıtı politikalarının dönüşlerini henüz çok yeni almaya başlayan İsveç Demokratları ile önemli bir kontrast oluşturacağı, böylece tezin üçüncü bölümünde ortaya konan güvenlik temalarının kullanımına ilişkin özgün çıkarımlar sağlayacağı düşünülmüştür.

4.1. AVUSTURYA ÖZGÜRLÜK PARTİSİ (FPÖ)

4.1.1. Tarihsel Arka Plan

Hem genel olarak bir ülkenin siyasal yaşamında, hem de bir partinin politikalarında göç karşıtlığının birden bire ortaya çıktığını düşünmek doğru olmayabilir. Çünkü bu politikalar da birçok politika gibi ülkenin, toplumun ve siyasi

partilerin geçirdiği tarihsel süreçlerden etkilenmektedir. Bunun da ötesinde, Avrupa’da birçok radikal sağ partinin geçmişinde göç karşıtlığı ya da yabancı düşmanlığı ile organik bağları bulunmaktadır. Bu partiler, ortaya çıktıkları toplumun tarihsel süreçlerinden hem etkilenmekte hem de bu süreci kullanmaktadırlar. Dolayısıyla FPÖ’nün göç karşıtı söylemini değerlendirilmeden önce, bu söylemin yer bulabildiği Avusturya’nın uluslararası göçler açısından deneyiminin tarihsel bir arka plan sunularak kısaca incelenmesi faydalı olacaktır.

Avusturya’nın göç deneyimi, sömürgelerinden göç almış kolonyal dönem sonrası bir göç ülkesi olmaması nedeniyle diğer birçok Batı Avrupa ülkesinden farklılaşmaktadır. Avusturya’nın tarihinde göç konusu, daha çok İkinci Dünya Savaşı sonrası deneyimleri kapsamında tartışılmaktadır. Avusturya’da resmi kayıtlara göre 895.144 yabancı yaşamaktadır ve bu rakam, toplam Avusturya nüfusunun % 10.7’sini teşkil etmektedir (Statistik Austria, 2010: 16).

Avusturya’da göç karşıtı söylemin temel dayanaklarından bir tanesini tarihsel ve kültürel olarak Avusturya’nın bir göç ülkesi olmadığı oluşturmaktadır. Güncel rakamlar ve mevcut durum çok farklı bir tablo ortaya koysa da, bu fikri savunular tarihsel bağlarla savlarını gerekçelendirmektedirler. Ancak bu savlar da tartışmaya açıktır. Avusturya’nın Avrupa kıtası içerisindeki coğrafi konumu, göç konusundaki tarihini de şekillendirmiş ve belirleyici bir rol oynamıştır. Coğrafi konumunun yoğun etkisiyle Avusturya’nın mülteciler ve sığınmacılar için geçiş noktası olma durumu, özellikle 1945 yılından sonra, yoğun biçimde gözlemlenmiştir. Örneğin, 1945 yılında savaş dolayısıyla yerinden edilmiş yarım milyondan fazla kişiyle Doğu ve Orta Avrupa’dan üç yüz bini aşkın mültecinin Kanada, Avustralya ve ABD’de geçmeden önce Avusturya’ya geldiği bilinmektedir (Boese ve diğerleri, 2001: 7). Buna rağmen Avusturya’nın ilk mülteci yasası ancak 1968 yılında (Kraler, 2011: 28), yabancıların istihdamına yönelik ilk yasa (*Ausländerbeschäftigungsgesetz*) ise 1957 yılında sosyal tarafların yoğun baskısı sonucu çıkmıştır.

Tarihsel olarak incelendiğinde, Avusturya açısından günümüze kadar uzanan göç fenomenini yaratan ana etken olarak 1960’lar itibarıyla başlayan işçi göçleri kabul edilebilir ve bu göçler bugünkü “göç problemi” için de bir milat sayılır. Misafir işçi anlaşmaları 1962 yılında İspanya, 1964 yılında Türkiye, 1966 yılında ise Yugoslavya ile imzalanmıştır. Ancak Avrupa’da “misafir işçi” deneyimini yaşayan

birçok ülke gibi konu 1980'lere kadar sosyal ve politik görünürlüğü olan bir konu olmamış, 1980'lerle birlikte işçilerin sürekli misafirler olduğu anlaşılınca ve kendileriyle birlikte aile birleşmeleri kapsamında aileleri de göç sürecine katılınca bir problem olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda, örneğin Türk göçmenlerin yaklaşık dörtte üçünün evlilik ve diğer aile ilişkileri temelinde Avusturya'ya göç etmiş olduğu bilgisi önemli bir ayrıntıdır (Kraler, 2011: 22).

Tüm bu perspektif içerisinde, göç Avusturya için 1970'lere kadar ağırlıklı olarak emek piyasası bağlamında değerlendirilmiş, entegrasyon ve iltica boyutu özellikle 1980'lerde konuşulmaya başlanmıştır. 1980'lerin sonuna kadar göçün istihdam piyasasında yaratacağı güvensizliğe odaklanılırken, 1980 sonrasında buna ek olarak iç güvenlikte özellikle kaçakçılık, yasadışı göç ve organize suçlar bağlamında tartışılır hale gelmiştir. Avusturya için İkinci Dünya Savaşı sonrası alışıldık olan göç türü, dönemsel ve geçici göçlerdir. Dolayısıyla bu geçici göçlerin sürekli bir hal alması, önemli bir politika değişimini de gerekli kılmıştır.

Detaylı olarak bakıldığı zaman 1960'larda yaşanan misafir işçi göçlerinin bu konudaki en önemli tarihsel basamaklardan olsa da tek olmadığı görülür. 1989'da Komünist rejimlerin sona ermesiyle birlikte, Doğu Avrupa'dan gelen yoğun göç, Yugoslavya krizinin yarattığı göç akımı ve AB genişlemesi sonrası yeni üye ülkelerden göçler, göç konusunu siyaseten daha da önemli bir malzeme haline getirdiği gibi, açıklanması ve düzenlenmesi gereken yeni sosyal gelişmeleri de yaratmıştır. Bu çerçevede, Avusturya'da göçmenler ve göç konusunda yapılması gerekenler olduğu kadar bu konudaki karar mekanizmasının Avrupalılaşması ve genişlemelere verilecek tepkiler de önemli birer gündem maddesidir. Aynı zamanda Avusturya'nın göç politikasını şekillendiren ana unsurlardır (Kraler, 2011: 21).

Emek açığını kapatmak için ağırlıklı olarak Doğu Avrupa ülkelerinden gelen göçlerin de etkisiyle 1987 yılından 1994 yılına gelindiğinde Avusturya'da yabancı nüfusu 326 binden 713 bine yükselmiş, buna ek olarak 1989-1992 arasında çoğunluğu Romanya ve Polonya'dan olmak üzere Doğu Avrupa'da sosyalist rejimlerin çöküşü sonrası yaklaşık 90 bin kişi iltica için başvurmuştur (Boese ve diğerleri, 2001: 5-7). Bu dönemde göze çarpan önemli bir gelişme olarak göç konusunda daha önce Sosyal İşler Bakanlığı'ndaki öncü rolün 1987 yılında İçişleri

Bakanlığı'na geçmesi gösterilebilir. Bu veri, göçün bir güvenlik konusu haline dönüşümünün tarihsel sürecinde dikkate değer bir basamak olarak değerlendirilebilir.

Kraler, 1989-1993 arası dönemi Avusturya'nın göç dönemleri açısından dönüm noktası olarak nitelemekte ve bu dönemde göçün siyasallaşması için olduğu kadar göçe ilişkin karar mekanizması ve göçe ilişkin düzenlemeler açısından da önemli değişimler olduğunu belirtmektedir. Bir sonraki bölümde açıklanacağı üzere, bu tarihler aynı zamanda FPÖ'nün göç karşıtı politikalarla siyasette Haider liderliğinde altın yıllarını yaşamaya başlamasına da denk gelmektedir. Göçe yönelik kamuoyundaki olumlu ya da olumsuz farkındalığın artışı, siyasi alana da aynı şekilde yansımıştır. Tüm bu değişim içerisinde önemli bir sosyal taraf olarak ticari birliklerin söz hakkı sahibi olma yarışı her zaman varlığını korumuştur ve Avusturya'da sosyal tarafların göç politikalarına etkisi başlı başına ayrı bir inceleme konusudur. Ancak, çalışma izinleri için ulusal kota sisteminin (*Bundeshöchstzahl*) sosyal tarafların baskılarının bir sonucu olarak devreye girdiğini belirtmek, bu durumu açıklayan bir örnek olabilir.

Soğuk Savaş dönemi boyunca Avusturya, Doğu Avrupa'dan göçmenler ve sığınmacılar için önemli bir geçiş ülkesi konumunda yer almıştır. Soğuk Savaş sonrası en büyük göç akımını yaratan olay ise eski Yugoslavya'nın yıkılması olmuştur ki; bu kapsamda çoğunluğu Bosna'dan olmak üzere yoğun bir mülteci dalgasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu gelişmelere bağlı olarak bugün Avusturya'da en yoğun yabancı nüfusu eski Yugoslavya'dan gelenler, ardından ise Türk göçmenler teşkil etmektedirler. Avusturya'nın dış sınırlarının kontrolü de Demir Perde'nin yıkılmasını takiben 1990 sonrasında önemli bir konu haline dönüşmüş, hükümet bu kontrollerin Avusturya Federal Ordusu'ndan özel görevlendirmelerle oluşturulmuş bir ekip tarafından gerçekleştirilmesini kararlaştırmış, sadece 1990-2005 arası bu konuda 295 bin asker, 3200 jandarma, 200 polis ve 800 gümrük görevlisi görevlendirilmiştir (Jandl, 2008: 28). Bu dönemde göç konusu, özellikle iltica, adım adım ulusal güvenlik meselesi olarak ele alınmaya başlanmıştır.

2004 yılındaki AB genişlemesi, göç konusundaki ilgiyi üçüncü ülkelerden AB'ye yeni dahil olacak üyelere çevirmiştir. Avusturya, özellikle yeni AB üyesi ülkelerden gelen işçileri sadece dönemsel olarak istihdam etmesi, bu şekilde elde ettiği birçok sosyal güvenlik ve istihdam yükünü azaltma ayrıcalığını hemen

kaybetmemek istemesi nedeniyle Almanya ve Hollanda ile bir lobi çalışmasına girmiş; yeni üyeler için vize serbesitesinde uzun bir geçiş sürecini genişlemenin koşulu olarak kabul ettirmiştir. Tüm bu çerçevede Avusturya, 1995 yılında AB'ye dahil olduğu zaman sınır kontrolleri düzenlemelerine ve Schengen'e en rahat adapte olabilen ülkelerden olmuştur; çünkü hâlihazırda mevcut kontrol ve önlem mekanizmasına ilişkin bir standardı bulunmaktadır. Hatta bu standardın ilerleyen yıllarda AB için bir eşik değer yarattığı ve daha sıkı kontroller için ilerletilen sürecin kaynağını oluşturduğu söylenebilir.

Göç konusu, Avusturya'da AB'ye yönelik olumsuz tepkiler için de bir araç işlevi görmektedir. Örneğin, Eurobarometer “2011 Kamu Görüşü” raporuna göre “Avrupa Birliği'nin gelecek stratejilerinde en çok hangi konuya ilişkin güçlendirme gerekiyor?” diye sorulduğunda, buna en fazla kişinin “göç” yanıtını verdiği üye ülke Avusturya'dır. Bu konuda göç yanıtı verenlerin AB ortalaması %33 iken Avusturya'da %49'dur. Yine benzer şekilde “ülkenizin şu anda karşılaştığı en önemli iki problem nedir?” sorusuna Avusturyalılar'ın %21'i göç yanıtını vermiştir ki bu yanıt AB ortalamasından %10 daha fazladır (Eurobarometer Avusturya, 2010).

Diğer bir nokta da, Avusturya'da göçmen politikalarının ve haklarının gelişimidir. Avusturya, işçi göçü de alan bir ülke olmasına rağmen göçmen hakları hep göreceli olarak en sınırlı görülen Avrupa ülkelerindendir. Bunun nedeni, göçmelere yönelik “misafir işçi” anlayışı olabilir. Geçici bir göç devleti olduğu algısının (*Zuwanderung*) sürekli göç ülkesine (*Einwanderung*) dönüşümü beklendiği kadar kolay olmamaktadır. Siyasi arenada Avusturya'nın bir göç ülkesi olmadığı inancı hep güçlüyken, konsosyonel yapının önemli ortaklarından ticari birlikler de bu konudaki kartlarını aktif olarak masaya sürmüşlerdir (Duncan, 2010: 341).¹³

İkinci Dünya Savaşı öncesinde Habsburg İmparatorluğu'nun bilinen anlamda bir göç politikası bulunmamaktadır. 1918'de Avusturya Cumhuriyeti'ne geçişle birlikte 1925 yılında konuya referans veren ilk yasa Yerli İşçileri Koruma Yasası

---

¹³ Avusturya siyasi sisteminde sosyal taraflar (Sozialpartnerschaft) sistemi önemli bir yere sahiptir, oturmuş bir yapısı bulunmaktadır ve emek piyasasının yabancılara açılması sosyal taraflar içerisinde en önemli tartışma konularından olmuştur. Bu kapsamda Ticaret Odası ve Tarım Odası bir tarafta, İşçi Odaları ve Ticari Birlikler Kongresi emek göçüne karşı diğer tarafta yer almaktadır (Böese ve diğerleri, 2001:3). Karşıt taraflar 1961 yılındaki ilk geçici misafir işçi anlaşmalarına eşit ödeme, süreli 1 senelik sözleşme ve iş kaybı olması durumunda önce göçmenlerin geri gönderilmesi şartıyla ikna olmuşlardır (Böse ve diğerleri, 2001:3). Bunlara ek olarak sermayenin ucuz işgücüne olan ihtiyacı nedeniyle göç politikalarına ilişkin tercihlerde çoğu zaman ticari birliklerle çatışır konumda olduğunun da belirtilmesi gerekir.

(*Inlandarbeiterschutzgesetz*) olmuş, bu yasa yabancı işçiler için de bir çalışma izni prosedürü oluşturmuştur (Kraler, 2011: 27). 1975 yılında Yabancı İşçilerin İstihdamına Yönelik Yasa (*Ausländerbeschäftigungsgesetz*) kabul edilmiştir ve bu girişim 1973 Petrol Krizi sonrası işgücüne talepteki azalmanın bir yansıması olarak görülebilir. 1990’larda gözetimli göç anlayışı yaygınlaşmaya başlamıştır. 1980’lerin ortasından itibaren ise göç konusunun siyasallaşması yoğun biçimde hissedilmiştir. Bu dönem aynı zamanda FPÖ ve Yeşil Parti’nin de göç karşıtlığı konusunda seslerini yükseltmeye başladıkları döneme denk gelmektedir. İçişleri Bakanlığı 1991’de Yabancılar Paketi’ni (*Fremdenpaket*) yayınlamıştır ve bu dönemin özellikleri dolayısıyla ana konu iltica olmuştur. Kamuoyunda da en çok bu boyut dikkat çekmektedir. Bu çerçevede artık göç konusu Avusturya’da yasadışı göçmenler, organize suçlar ve kaçakçılık ekseninde, güvenlik boyutuyla tartışılır hale gelmiştir (Kraler, 2011: 33). 1991 yılında yeni iltica yasası ise güvenli üçüncü ülke ve güvenli orijin ülke kavramlarını getirmiştir. Yabancılar Yasası ve İkamet Yasası (*Aufenthaltsgesetz*) 1997 yılında tek bir paket halinde güncellenerek birleştirilmiştir.

Avusturya’nın göç konusundaki bu tarihsel perspektifi içerisinde bu konudan yararlanıp radikal sağ hareketlerin Avusturya’da tekrar nasıl gün ışığına çıkabildiği ve popüler destek bulabildiği önemli bir sorudur. Kitschelt, devletin, partilerin ve ekonomik elitlerin kayırma, iltimas ve rüşvete dayalı iletişim ağları içerisine dahil olduğu, “*partokrasi*” olarak adlandırdığı ekonomi ve parti sistemlerinde, seçmenlerin taleplerinin yeni radikal sağı yarattığını ve bu partokrasinin bir örneğinin de Avusturya olduğunu savunmaktadır (Kitschelt, 1995:161; Veugelers ve Magnan, 2005: 842). Dolayısıyla Kitschelt’in bakış açısında, Avusturya yapısı gereği böyle oluşumları çıkarmaya müsaittir.

Williams ise başka bir açıdan bakarak radikal sağın Avusturya’daki potansiyelini farklı tarihsel nedenlere bağlamaktadır. Williams’a göre İkinci Dünya Savaşı sonrasında Avusturya, Yahudi soykırımındaki tüm rolünü inkâr etmiş ve yeni bir Avusturya kimliği yaratmıştır. Bu kimliğe geçişle Nazi geçmişini bir anlamda görmezden gelmiş, diğer yandan da bu yönde bir temizlenme sürecine (Williams’ın değişimiyle De-Nazified hale geliş sürecine) aslında tam anlamıyla girmemiştir. Yeni döneminde hükümet, daima ana akım sol ve sağ arasında, diğer çıkar gruplarının da işbirliğinde, konsosyonel bir şekilde paylaşılmıştır. Bu iktidar paylaşımı, bir anlamda

radikal sağın hükümete gelmemesinin garantisi olarak görülmüştür. Ancak toplumdaki sağ potansiyeli yok etmemiştir. Dolayısıyla radikal sağ düşünceler yok olmadığı gibi savaş sonrası Avusturya kimliğinin gerçek Avusturya kimliği olmadığı, müttefik kuvvetler tarafından empoze edilmiş bir bakış açısı olduğu ve bunun yozlaşma üreten bir elit sistem yarattığı savlarıyla bu düşünceler kendilerine tekrar yer bulabilmişlerdir (Williams, 2006: 155). FPÖ de bu perspektiften bakıldığında sistem karşıtı ve popülist protest bir kimliği yansıtmaktadır ve bu birikimin bir sonucu olarak güç kazanabilmiştir.

Bazı yazarlar ise şiddete dayalı ırkçılık Avusturya’da diğer Avrupa ülkelerine göre daha düşük oranda görünse de, yabancı düşmanlığının Avusturya’da yaşayan göçmenlerin günlük hayatlarında her zaman hissedildiğini, Berlin Duvarı’nın yıkılmasından sonra ise bu söylemin artık elit söyleme de yerleştiğini savunmaktadırlar (Böse ve diğerleri, 2001: 9). FPÖ’nün yükselişi, bu dönüşümün bir ürünü olarak da görülmektedir.

Sebebi tartışmaya açık birçok unsur dolayısıyla FPÖ, Avusturya’da 1990 ortalarından sonra marjinal siyasetin değil, normal siyasetin bir parçası haline gelmiştir. Çalışmanın bir sonraki kısmı, kısaca FPÖ’nün bu yöndeki geçmişini açıklamayı amaçlamaktadır.

4.1.2. Avusturya Özgürlük Partisi (Freiheitliche Partei Österreichs - FPÖ)

Avrupa’da radikal sağ partiler içerisinde göç karşıtlığını en temel politika argümanları başında getiren ve bu şekilde dikkate değer ölçüde bir seçmen kitlesine hitap eden partilerin başında Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) yer almaktadır. FPÖ, göç karşıtı söylemle o derece bütünleşmiştir ki neredeyse bu konuda kendine has bir terminoloji yaratmıştır. Zaslove, bu terminoloji içerisinde en göze batan ve FPÖ’nün sıkça kullandığı kavramlar olarak *asylumstrom (ilticacı seli)*, *auslanderflut (göç akımı)*, *völkerwanderung (halkların göçü)*¹⁴, *überschwemmung durch fremde (yabancı tufanı)* kavramlarına dikkat çekmektedir (Zaslove, 2004: 102).

---

¹⁴ “Völkerwanderung”, aslında 400 ile 800 yılları arasında “Barbar İstilaları” olarak adlandırılan Avrupa’ya yoğun göçü tanımlamak için kullanılan bir kavramdır.

Avusturya’da yirminci yüzyılda muhafazakâr Katolikler, sosyalistler ve milliyetçiler olmak üzere üç ayrı kamp olduğu belirtilir ve FPÖ bu kamplar içerisinde milliyetçi kanatta yer almaktadır (Williams, 2006: 153). Williams’a göre FPÖ ve en ünlü lideri Jörg Haider, Avusturya toplumunda zaten var olan yabancı karşıtlığı potansiyelini fark edip değerlendirmiştir ve Avusturya kimliğini siyasi gündeme getirmiştir.

Genel olarak partinin şimdiye kadarki en güçlü ve en popüler lideri sayılabilecek Jörg Haider ile özdeşleşen FPÖ’nün kökenleri, 1949 yılında kurulan Bağımsızlar Ligi’ne (Verband der Unabhängigen, VdU) dayanmaktadır ve partinin çizgisi aslında tarihi boyunca daima radikal uçlarda seyretnemiştir. Örneğin, Haider öncesinde 1980-1986 arası partinin liderliğini yapmış olan Norbert Steiger daha ılımlı ve neo-liberal bir program izleyerek FPÖ’nün 1982 ile 1986 yılları arasında Sosyal Demokrat Parti ile bir koalisyon hükümetinin ortağı olmasını sağlamıştır.

1986 yılında Jörg Haider liderliği devralmıştır. Jörg Haider, çoğu zaman partinin ideolojisinden daha fazla tartışılan ve kimliği ile partinin önüne geçen bir lider ve siyasi kişilik olmuştur. Tüm bunlara ek olarak, partinin var olan ılımlı çizgisi ile bağlarını da tamamen koparmıştır. 1986’daki yeni liderle girilen seçimlerde ise parti oyunu ikiye katlayabilmiş ve % 9’lara ulaşmıştır. Bu, 1950’lerden yana FPÖ’nün aldığı en iyi sonuçtur ve bu sonuçla birlikte başlayan dönem, aynı zamanda bir süreliğine de olsa girilen ılımlı politikalardan keskin dönüşün başlangıcı olmuştur.

Göç konusunun parti programında baş sıraya yükselmesi, Haider’in 1986’ da liderliğe gelmesiyle eş zamanlı olmuştur. Parti 1990 yılında “Göç Sorunu Üzerine Bildiri” adında bir belge yayınlamıştır. Haider, parti programını bu bildiriye de kapsayan anlayışla baştan sona yenilemiştir. 1992 yılı Ekim ayında Haider’in hükümete yönelik oluşturduğu FPÖ’nün göç programını benimseme ultimatomu reddedilmiştir (Reisigl ve Wodak, 2001: 152). Bunun üzerine FPÖ 1993 yılında “Önce Avusturya” (*FPÖ Österreich Zuerst! 1993*) dilekçe girişimini başlatmıştır ve bu girişimin amacı, göçe on iki sınırlama getirmek hedefiyle bir milyon imza toplamaktır. Nihai hedef ise Avusturya’nın bir göç ülkesi olmadığı fikrini federal anayasaya yerleştirmektir. Teklif, daha sıkı sınır kontrolleri, yasadışı göçü önlemek için polis kuvvetlerinin arttırılması, Avusturya vatandaşlığı alabilmek için şartların

sıkılaştırılması gibi öngörülerden başka bir anadile sahip çocukların Avusturya anaokullarındaki oranını düşürmeye kadar birçok sınırlayıcı unsuru kapsamaktadır. Ancak, bu teklifle diledikleri yankıyı yaratamamışlar, sadece 417.278 imzada kalmışlardır (Reisigl ve Wodak, 2001: 145). Avusturya Anayasası'na göre 100 bin imza, teklifi meclise götürmeye yetmiş; fakat teklif yeterli çoğunluğu sağlayamayarak reddedilmiştir. 1993 yılındaki bu girişim, FPÖ'nün o güne dek Avusturya'da görülmüş en ciddi göçü güvenlik eksenine taşıma çabasıdır.

1999 yılına gelindiğinde FPÖ göçmenlere yönelik duruşunu daha da sertleştirmiştir ve söyleminin odak noktasına “*aşırı yabancılaşmayı durdurun*” sloganını almıştır. Tüm bu politikalar FPÖ'ye 1999 seçimlerinde istediği yükselmeyi sağlamış ve Avusturya'da 1999 parlamento seçimlerinde Haider liderliğindeki FPÖ, oyların %26.9'unu alarak ikincilik kazanmıştır. Buna bağlı olarak FPÖ'nün muhafazakâr Avusturya Halk Partisi ile bir sağ koalisyon hükümeti kurma olasılığı ortaya çıkmıştır. Ancak ilginç bir biçimde FPÖ'nün kazandığı beklenmedik başarı, AB bağlamında ulusal egemenliğin uzun yıllar daha da tartışılmasına neden olacak bir dizi olaya sahne olmuştur. Bu ikincilik ve FPÖ'nün hükümette yer alma ihtimali, AB tarafından kaygıyla karşılanmış ve konu Avrupa ülkeleri tarafından Avusturya'ya yönelik diplomatik yaptırımlar uygulamaya kadar varmıştır. Bu yaptırımlar için neden olarak Nasyonal Sosyalizm ile bağları olduğu kabul edilen Haider ve FPÖ'nün yer aldığı bir koalisyonun yabancılara karşı hoşgörüsüz davranabileceğine yönelik kaygılar belirtilmiştir. Üstüne üstlük, AB tarafından açık olarak dile getirilmese de FPÖ, o dönemde aynı zamanda şiddetli bir biçimde AB kurumlarına ve genişlemeye de karşıdır.

Bu bağlamda, Haider yönetimindeki FPÖ'nün AB'den aldığı tepkiler konusunda şu noktayı belirtmek önem taşır: Avusturya'da ciddi bir Musevi nüfus mevcuttur ve bu kişiler tarihsel deneyimlerinin de etkisiyle Avusturya'da doğrudan ayrımcılığa yol açabilecek her türlü uygulamadan rahatsız olmaktadır. Tabii ki bunda Avusturya sağının Nazilerle ortak geçmişi de etkili olmaktadır. Haider ve partisi ise sosyal nasyonalizmle sıkı bağları olan bir parti ve kişiliktir. FPÖ'nün meclise girişi, her şeyden önce bu nedenle Avrupa ülkelerinin tepkisiyle karşılaşmış, nasyonal sosyalizme olan bağları önemli bir tartışma gündemi yaratmıştır (Happold, 2000). Dolayısıyla AB'den gelen tepkiler, bu tarihsel birikimin de bir ürünü olarak

görülebılır. Bu vesıleyıle, Avusturya’da sağ politikaların yabancı düşmanı söylemine yönelik tepkilerin tarihinin göç olgusunun fark edilmesinden çok öncesine dayandığıının da altının çizilmesi gerekmektedir. Bu konudaki birçok çalışma eksenini göç konusuna değil, anti-semitik söyleme oturtmuştur. Ancak 2000 yılından sonra anti-semitizm, göç karşıtlığı ve yabancı düşmanlığının aynı paralelde tartışılmaya başlandığı gözlemlenmektedir.

Bu gelişmeleri takiben 25 Ocak 2000’de Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi “Avrupa’da Aşırı Uçtaki Partilerin ve Hareketlerin Demokrasiye Tehdidi” adı altında bir tavsiye yayınlamıştır (AB Tavsiye 1438, 2000). FPÖ’yü ve seçim başarısı dolayısıyla oluşan kaygıları hedef aldığı açıkça belli olan bu doküman, aşırı sağdaki bu partilerin hoşgörüsüzlüğü, yabancı düşmanlığını, ırkçılığı körüklediğini ve demokratik toplumun temel değerlerini tehdit ettiğini belirtmektedir (Happold, 2000: 955). Bunu takiben AB dönem Başkanlığı’nı sürdürmekte olan Portekiz, 31 Ocak 2000 tarihinde AB üyesi diğer on dört üye ülke adına da bir ortak bildiri yayınlamıştır (Happold, 2000: 955). Her yönüyle tehdit olarak algılanabilecek bu bildiri, Avusturya’da FPÖ’yü içeren bir hükümetin kurulması halinde şu yaptırımların gerçekleşeceğini belirtmiştir:

- (i) AB üyesi on dört ülke, içerisinde FPÖ’nün olduğu bir Avusturya hükümeti ile siyasi düzeyde hiçbir ikili iletişimi başlatmayacak ya da kabul etmeyecektir.
- (ii) Uluslararası örgütlerdeki pozisyonlar için hiçbir Avusturyalı aday desteklenmeyecektir
- (iii) AB başkentlerine Avusturya elçileri sadece teknik düzeyde alınacaktır.

Bu gelişmelerin üzerine 28 Şubat 2000’de Haider istifa ederek parti liderliğini Susanne Riess Passere’e bırakmış, aynı yıl FPÖ koalisyon hükümetinde yer alarak göreve başlamıştır. Aslında AB liderleri FPÖ’nün yer alacağı bir koalisyonu engellemeyi ummuşlar ama başarısız olmuşlardır. Koalisyon liderleri, AB anlaşmasının insan haklarına ilişkin maddelerine bağlı kalacakları taahhüdünü vermişlerdir. FPÖ’nün hükümete dahil olmasıyla birlikte AB yaptırımlarını kaldırmış ama önlemlerini de almıştır. Örneğin, Avrupa Irkçılık ve Yabancı Düşmanlığını

İzleme Merkezi'nin (European Monitoring Centre on Racism and Xenophobia) aynı sene içerisinde Viyana'da açılmış olması önemli bir ayrıntıdır. (Boese ve diğerleri, 2001: 9).

Fakat bu olaylar FPÖ için bir dönüm noktası olmuş, kriz beraberinde FPÖ için bir fırsatı da yaratmıştır. 1995 yılında Avusturya'nın AB'ye dahil olması ile birlikte ulusal egemenlik kaygıları içerisine düşen kesim için Avrupa Birliği'nin bir ulusal seçim sonucuna müdahalesi, Haider'i daha da yüksek bir konuma taşımış ve popülerite kazandırmıştır. İlginç olan nokta ise Avrupa'nın bu hatayı daha önce de gerçekleştirmiş olması ve her ikisinin de FPÖ ve Haider'in işine yarayan sonuçlar yaratmış olmasıdır. 1986 yılında FPÖ yine benzer biçimde Pan-Germanizm, Avusturya milliyetçiliği ve yeniden doğuş hedeflerine hizmet etmek için Kurt Waldheim olayını başarılı bir biçimde kullanmıştır. Waldheim, 1986'da Avusturya Devlet Başkanlığı'na geldiğinde kendisinin Nazi geçmişi de gündeme getirilmiştir. Waldheim önce bu iddiaları reddetmiş, sonrasında ise o dönemde bu suçlamalarla karşılaşan birçok Avusturyalı gibi Almanlar tarafından zorlanarak görevini yaptığını belirtmiştir (Williams, 2006: 159). Bu mağduriyet kimliğine ve Waldheim olayına Avusturya'da halk beklenmedik bir tepki göstermiştir. Batı Avrupa ve Amerika tarafından Waldheim'in gördüğü tepkiye karşılık halk, Williams'ın değişikle "tüm dünya bize karşı" hissiyatına kapılmış ve nihayetinde bu hissiyat milliyetçiliği körüklemiştir. Haider ve FPÖ bu havadan yararlanarak reddedilen Avusturya kimliği ve geçmişini tartışmaya açmıştır (Williams, 2006: 159). Dolayısıyla FPÖ bu krizi de başarılı bir biçimde kendi milliyetçilik anlayışı ve kimlik politikalarını gündeme getirmek için kullanmıştır. Haider, partinin güncel kimliğine en fazla damgasını vuran lider olsa da Nisan 2005'te BZÖ adında yeni bir parti kurarak partiden ayrılmış, Heinz-Christian Strache ise aynı yıl FPÖ liderliğine gelmiştir.

Tablo 5: FPÖ'nün genel seçimlerdeki sonuçları ve liderleri

Seçim Yılı	Toplam Oy Sayısı	Oy yüzdesi	Koltuk Sayısı	Parti Lideri
1956	283,749	6.5%	6	Anton Reinthaller
1959	336,110	7.7%	8	Friedrich Peter
1962	313,895	7.0%	8	Friedrich Peter
1966	242,570	5.4%	6	Friedrich Peter
1970	253,425	5.5%	6	Friedrich Peter
1971	248,473	5.5%	10	Friedrich Peter
1975	249,444	5.4%	10	Friedrich Peter
1979	286,743	6.1%	11	Alexander Götz
1983	241,789	5.0%	12	Norbert Steger
1986	472,205	9.7%	18	Jörg Haider
1990	782,648	16.6%	33	Jörg Haider
1994	1,042,332	22.5%	42	Jörg Haider
1995	1,060,175	22.0%	41	Jörg Haider
1999	1,244,087	26.9%	52	Jörg Haider
2002	491,328	10.2%	18	Jörg Haider
2006	519,598	11.0%	21	Heinz-Christian Strache
2008	857,028	17.5%	34	Heinz-Christian Strache

Kaynak: Williams, 2006 ve Avusturya İç İşleri Bakanlığı kaynaklarından derlenmiştir.

FPÖ için göç konusu, yasama ve politika üretme açısından en aktif çalıştığı alanlardan biri olmuş; hatta bu alanda çıkartabildikleri yasaları bir başarı ölçütü olarak görmüşlerdir (Williams, 2006: 178).Yabancılar yasası, yabancıların hakları ve göç politikası FPÖ gündeminin daima ilk sıralarında yer almış, seçim kampanyalarında da önemli bir oy toplama aracı olarak işlev görmüştür. 2002 yılında Yabancılar Yasası ve İltica Yasası'nda yapılan değişiklikler, bu politikaların bir ürünü olarak görülebilir. Duncan, FPÖ'nün yer aldığı koalisyon dönemlerinde (2000-2002, 2003-2006), FPÖ'nün yasamaya ilişkin alanlarda göçün farklı konularında etkinliğini incelemiştir (Duncan, 2010). Bu kapsamda Duncan, Avrupa'daki birçok örnekte radikal sağın göç konusundaki etkinliğinin daha çok dolaylı yoldan

olduğunu, kendileri kabineye girecek güce erişemese de radikal sağın bu konuda seçmen kitlelerini harekete geçirmesinin karşısında sol ve ana akım partilerin de göçe karşı daha sıkı politikalar geliştirerek karşılık verdiğini belirtmektedir (Duncan, 2010: 339). Örneğin, FPÖ'nün "Önce Avusturya" girişimi, mevcut hükümeti de bu şekilde etkilemiştir. Bu nedenle FPÖ'nün göç konusundaki güvenlikleştirici söyleminin ürünlerinin sadece hükümette oldukları dönemde etkin şekilde ortaya çıktığını düşünmek yanılı olabilir.

4.1.3. FPÖ Göç Karşıtı Söyleminde Güvenlik Temaları

4.1.3.1. Kaynaklar ve Yöntem

Çalışmanın bu bölümü, FPÖ'nün göç karşıtı söylemindeki güvenlik temalarını analiz etmeyi hedeflemektedir. Yönteme ilişkin diğer bölümlerde de ifade edildiği üzere bu analiz dilbilimsel bir çözümleme olmayacak, genel olarak güvenlikleştirme yaklaşımı kapsamında göç konusunun güvenlik eksenine ne şekilde dahil edildiği ve güvenlik konusu olarak hangi güvenlik temaları altında nasıl çerçevelendiği incelenecektir. Böyle bir analiz için FPÖ'nün net bir biçimde dinleyiciye ulaştığı kaynaklar büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda FPÖ'nün parti programları, seçim kampanyaları için hazırladıkları manifestolar, posterler önemli veri kaynakları olarak bilgi sağlamaktadır. Tüm bunlara ek olarak FPÖ, farklı boyutlarıyla Avrupa'nın en fazla analize konu olmuş radikal sağ siyasi partilerdendir. Partinin göç karşıtı politikalarına odaklanılırken bu ikincil kaynaklardan da yararlanılmıştır. Genel olarak partinin göç karşıtı politikaları daha fazla öne çıkarmaya başladığı 1990 sonrası dönemine odaklanılmıştır. Bu kapsamda bu bölüm için analiz edilen kaynaklar şunları içermektedir:

- (i) 1993 FPÖ Österreich Zuerst- Önce Avusturya Girişimi
- (ii) 1997 Parti Programı
- (iii) 1999 Seçim Kampanyası Parti Manifestosu ve posterler
- (iv) 2006 Seçim Kampanyası Parti Manifestosu ve posterler
- (v) 2008 Seçim Kampanyası Parti Manifestosu ve posterler

- (vi) 2010 Viyana Seçimleri Parti Programı
- (vii) FPÖ 2011 Parti Programı
- (viii) FPÖ hakkında ikincil kaynaklar

4.1.3.2. FPÖ Göç Karşısı Söyleminde Ulusal Güvenlik

“Ben yabancılara karşı değilim; ancak Avusturya’yı Avusturyalılar için koruma taraftarıyım.”

Jörg Haider, The Times (16 Aralık 1995)

Ulusal güvenlik ve milliyetçilik, FPÖ’nün sadece göç karşıtı politikalarının değil, tüm politikalarının ana eksenini oluşturmaktadır. Aslında FPÖ, fikirsel olarak birçok savını kaybolma tehlikesiyle karşı karşıya olduğunu düşündüğü “Avusturya ulusu” kavramını korumaya dayandırmaktadır. Dolayısıyla, bunu göç konusunda da yoğun biçimde kullanması şaşırtıcı değildir.

Bu koruma güdüsü, Avusturya geçmişi ve kimliğine yönelik bir “gurur” politikasını da beraberinde taşımaktadır. İlginç bir biçimde FPÖ’nün ulusu öne çıkaran söyleminde Fransa’da Le Pen’in söyleminden izler görülür. Bu izlerin beklenmedik tesadüflerden öte bir örnek alma, takip etme ve esinlenme boyutu olduğunu düşünmek yanlış olmayacaktır. Örneğin, FPÖ’nün 1997 parti programının üçüncü bölümünün adı “Önce Avusturya”dır. Yine benzer şekilde 1993 referandumu da aynı adı taşımaktadır. Bu isim, Fransa’da Ulusal Cephe lideri Le Pen’in 1984 yılında kullanmış olduğu “*Pour la France*” sloganıyla hemen hemen aynı anlama gelmektedir.

1997 yılındaki parti programında “Önce Avusturya” başlıklı bölüm “*Bizim için Avusturya ve halkı ilk sıradadır*” diyerek başlamaktadır (FPÖ, 1997: 5). Bu bölümde dikkat çekici olan ve vurgulanan kavramlardan bir tanesi “Avusturya ulus severliği”dir (*österreichpatriotismus*) ve FPÖ’nün kimlik politikalarının temelinde yer alması açısından önemlidir. Bu kapsamda üçüncü bölümün birinci maddesi, Avusturya ulusseverliğinin Avusturyalılar’ın birliği ve bağımsızlığında; demokrasi, insan hakları, hukukun üstünlüğü ile birlikte Avusturya’nın kültürel mirasını geliştirme isteği şeklinde ifade bulunduğunu belirtmektedir (FPÖ, 1997: 5).

Dolayısıyla, FPÖ Avusturya’nın kimliğini korumayı ve ulusal güvenliğe katkıyı sadece kendi işlevi olarak görmez; her vatandaşın da sorumluluğu olarak

vurgular. Bu kapsamda aynı bölümün üçüncü maddesinde “dayanışma”, devletin işleyişinin koruyarak iç ve dış güvenliğe katkıda bulunmak için her Avusturya vatandaşının görevi olarak kabul edilmektedir (FPÖ, 1997: 6). Şimdiye kadar örneklenen bölüm, göç için henüz bir şey söylemese de FPÖ’nün ulus ve ulusal güvenlik kavramına bakışını yansıtmaları açısından önem taşımaktadır. Özellikle bu ifade içerisinde yer alan “dayanışma” kelimesi önemlidir; çünkü FPÖ için “dayanışma”, ulusal güvenlik içerisinde merkezi yeri olan ve vurgulanan bir kavramdır. Bu çerçevede FPÖ, göçmen nüfusun toplumda var olması gereken dayanışmayı seyrelterek bozacağını, buna bağlı olarak da hem iç ve dış güvenliğinin hem de ulus birliğinin tehlikeye düşeceğini savunur.¹⁵

FPÖ’nün ulusal güvenlik savını gerekçelendirirken kullandığı bir diğer önemli kavram “Heimat”tır. “Heimat” kavramı “vatan” kavramının ötesinde kültürel boyutları da içeren bir toplumu ifade etmektedir. Bu nedenle “Heimat”, hem genel bir bakış açısıyla ulusal güvenliğinin hem de kültürel güvenliğinin vazgeçilmez bir parçasıdır. Haider’e göre sadece bir yerde yaşamakla o yerin ruhunu anlamak mümkün değildir (Zaslove, 2004: 105). Dolayısıyla FPÖ, göçmenlerin “Heimat”ın bir parçası haline gelemeyecekleri veya onu anlayamayacakları yargısını yerleştirmeye çalışmaktadır. Partinin 1997 programı “Heimat”ın korunmasını ana amaçları arasında saymıştır ve kültürel kimlik olarak değerlendirdiği “Heimat”ın mekân, tarih ve kültürel boyutu olduğunu vurgulamıştır.

Bu çerçevede bu vurgu, FPÖ’nün Avusturya kimliğini tamamlanmış ve durağan bir yapı olarak tanımladığını göstermesi açısından önemlidir. FPÖ, Avusturya kimliğini Germen kültürü ve tarihsel olarak yerleşmiş kültürel gruplar (*verschiedene Volksgruppen*) olarak gördüğü için Hırvat, Romen, Slovak, Sloven, Çek ve Macarlarla sınırlandırmaktadır. Bu sınırlandırma, dışarıda kalan yabancıları ötekileştirme sürecinin öncül adımı olarak görülebilir. Çerçevesi çizilmiş kültürün güvenliğini sağlamak, her Avusturyalı’nın görevi ve FPÖ’nün amacı addedilmektedir.

FPÖ’nün bu ekseninde ele alınabilecek bir diğer temel savı, Avusturya’nın bir göç ülkesi olmadığıdır (Zaslove, 2004: 105). Bu savı ülkenin tarihsel farklılıkları ile

---

¹⁵ 1986 yılında Gary Freeman çalışmasında göçün dayanışmayı seyrelterek Avrupa refah devletini Amerikanlaştırdığını iddia etmiştir (Freeman, 1986:61; Koning, 2011:3). Bu anlayış çeşitlilik ve dayanışmanın bir arada olamayacağını öngörmektedir.

kimliğinin farklı özelliklerinden ülkenin topraklarının göçmen nüfusu ağırlayamayacak kadar küçük olduğuna ve ülke kaynaklarının sınırlı olduğuna uzanan bir dizi iddia ile gerekçelendirmektedir (FPÖ, 1997: 8). 1997 parti programının “kültürel kimliği korumak” temalı dördüncü bölümünün dördüncü maddesi tamamen bu savlar üzerine inşa edilmiştir. Bu madde “Heimat”ın Avusturya’ya sınırsız ve kontrolsüz göçe izin vermeyeceğini, bunun anavatanı korumaya ilişkin bir temel hak olduğunu belirtmektedir.

Göçmenler, FPÖ’nün bir ana gündem maddesi olduğu gibi “yabancılar” başlığı altında seçim manifestolarının da bir parçasını teşkil etmiştir (FPÖ, 2006: 3). Örneğin, 2006 seçim manifestosunda “yabancılar” başlığının ilk cümlesi “göçü durdurmak”tır. 2006 manifestosu, muhtelif girişimlerin daha da ötesine geçerek bunu somutlaştırmak adına “Avusturya’nın bir göç ülkesi olmadığı” savını federal anayasaya dahil edeceklerini, yabancıların ülkelerine geri gönderilmesi için ayrı bir sekreteryaya kuracaklarını belirtmektedir (FPÖ, 2006: 3).

FPÖ’nün ulusal güvenliğin bir parçası olarak konumlandığı bir diğer konu da vatandaşlık hakkının verilmesidir. FPÖ yabancılar vatandaşlık hakkının verilmesine stratejik bir önem atfetmektedir ve ilgili kuralları sıkılaştırmak için çok çeşitli girişimlerde bulunmuştur. Vatandaşlığa kabul, FPÖ için her zaman göç karşıtı politikaların bir argümanı olmuştur; çünkü aşırı sayıda olduğunu savundukları vatandaşlığa kabullerin ve esnek kabul esaslarının Avusturya uyruğuna ilişkin istenmedik derecede liberal bir yaklaşım sunduğunu belirtmektedirler (König ve Perchinig, 2005: 7). Diğer yandan Haider, devletin üyesi olmakla o toplumun gerçek üyesi olmanın aynı şey olmadığını birçok defa vurgulamıştır. 2006 seçim manifestosunda on beş sene yasal ve sürekli Avusturya’da ikamet kuralı ve Almanca’yı yeterli derecede bilmenin vatandaşlık hakkının verilmesi için ana kurallar olarak getirileceği belirtilmiştir. Haider sonrası FPÖ de alışıldık şekilde Avusturya’nın bir göç ülkesi olmadığını bütün söylem araçlarına yerleştirse de vatandaşlık hakkının verilmesini şartlı olarak kabul etme ve daha ılımlı bir tonu sürdürmeyi göç karşıtı politikalarına eklemiştir. Parti bu konudaki istikrarını sürdürmekle birlikte, vatandaşlık hakkının verilmesini Almanca’yı bilme, Avusturya’nın kültürel değerleri hakkında bilgi sahibi olma, entegre olma gibi bir dizi öznel ve nesnel kritere bağlamaya çalışmaktadır (FPÖ, 2011: 5). FPÖ’nün bu

çabası, ulusal güvenlik kaygılarını kültürel değerlerle bütünleştirme hedefini örneklemek açısından önem taşımaktadır.

FPÖ, aile birleşmesi hakkını da reddetmekte ve hatta bugün göç problemi olarak adlandırdıkları olgunun ana kaynağı olarak görmektedir (FPÖ, 2006: 4) Göçün durdurulması için aile birleşmelerini önlemeyi gerekli görmekle birlikte sadece Avusturya için bu isteğini sürdürmemekte, Avrupa Birliği üye ülkelerini de göçü durdurmaya ve aile birleşmesi hakkını kaldırmaya çağırılmaktadır (FPÖ, 2006: 11).

Nüfus yapısı ve nüfusun homojenliği, FPÖ göç karşıtı söyleminde ulusal güvenlik için önemli bir diğer unsurdur. FPÖ, Avusturya nüfusunun yapısının bozulmakta olduğu savını sık sık gündeme getirmiştir. Örneğin 1998 yılında Haider, Doğu'ya genişleme ve herkesin altı yıl ikametden sonra vatandaşlık hakkı alabilmesinin “überfremdung-aşırı yabancılaşma” tehdidini yarattığını belirtmiş, 1999 yılında “aşırı yabancılaşmayı durdur”, resmi bir FPÖ seçim kampanyası sloganı haline gelmiştir (Wodak ve Pelinka, 2009: 36). “Überfremdung-aşırı yabancılaşma” FPÖ tarafından kullanılan bir kavramdır; ancak FPÖ bu konuda bir ilk ve bu kavramın mucidi değildir. Çünkü bu kavram, Nasyonal Sosyalist Propaganda Bakanı Joseph Goebells tarafından 1933 yılında kullanılmıştır (Reisigl ve Wodak, 2001: 144). FPÖ'nün Nasyonal Sosyalist yönetimden miras kalan yabancı düşmanı söyleme ait kavramları rahatça kullanabilmesi, daha önce açıklanan 1999 yılı seçim başarısı sonrası AB'den gelen tepkileri de açıklar niteliktedir. Ancak konuyu güvenlik eksenine alabilmek için FPÖ bu kavramları kullanmaktan çekinmemiştir.

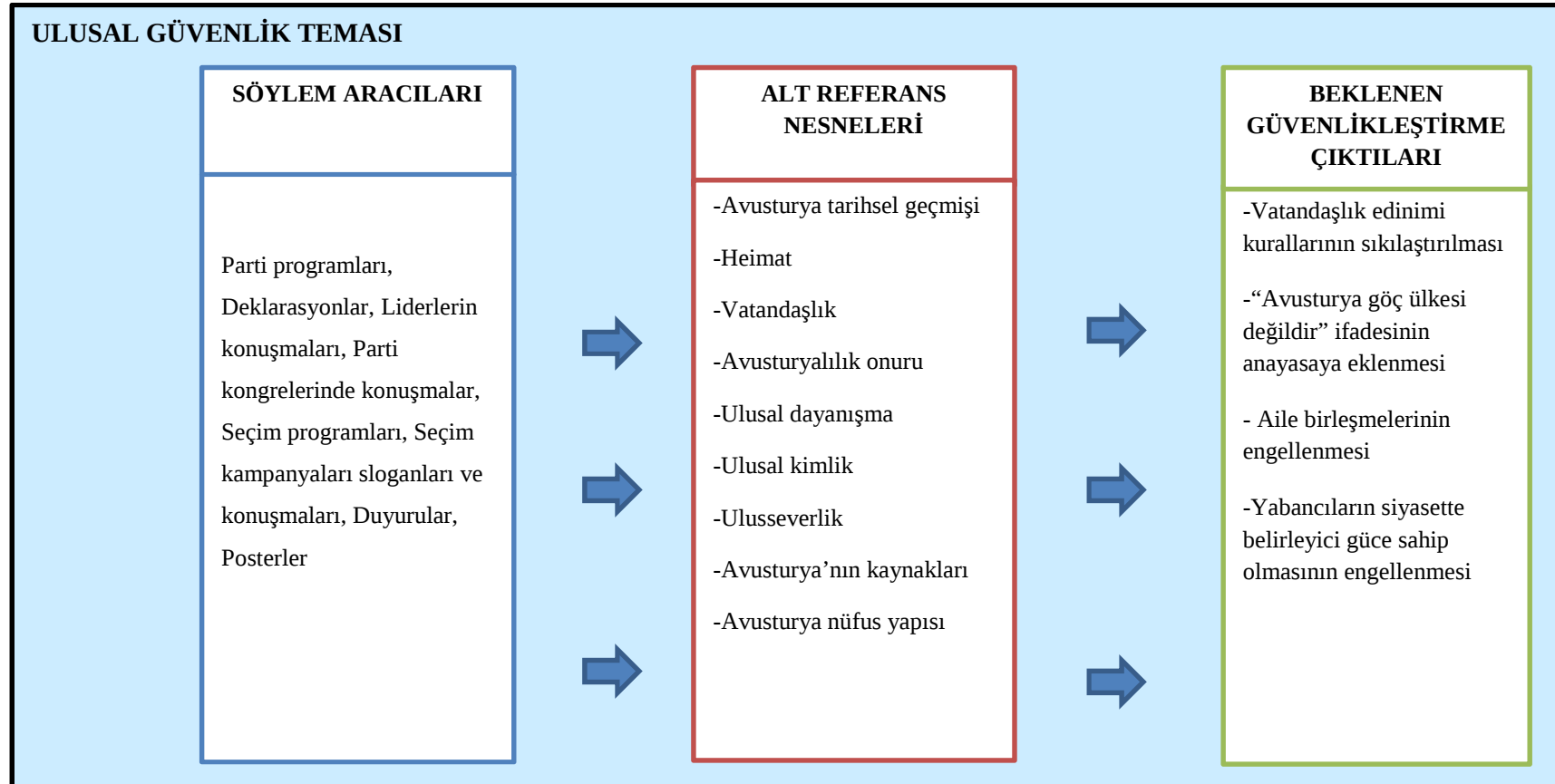
Son olarak FPÖ'nün ulusal birliği ve güvenliği sadece toplumsal yaşamla değil, siyasal yaşamla da ilişkilendirdiği belirtilebilir. 1993 “Önce Avusturya” dilekçe girişiminin 8. Maddesi, genel seçimler için listelerin oluşturulduğu öncül parti içi görüşmelerin sadece Avusturya vatandaşlarına açık olmasının partiler hukukuna eklenmesini teklif etmektedir. Bu madde, siyasal yaşamda doğrudan yabancıları bir tehdit olarak konumlandırma ve seçilme hakkından mahrum etmeye yöneliktir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, FPÖ'nün göçü ulusal güvenlik teması içerisinde çerçeveleme sürecinde Avusturya'nın tarihsel geçmişi, Heimat kavramı, vatandaşlık edinimi, “Avusturyalılık” onuru, ulusal dayanışma, ulusal

kimlik, Avusturya ulus severliği, Avusturya toprağı, Avusturya'nın kaynakları ve Avusturya'nın nüfus yapısı temel alt referans nesneleridir. Bu alt referans nesnelerinin hepsinin sonraki temalarla organik bağları bulunmaktadır; ancak tek tek ele alındığında FPÖ tarafından ulus kavramının göç ve göçmenler karşısında korunması gereken bileşenleri olarak konumlandırılmaktadır.

Bu çerçevede güvenlikleştirme sürecinin beklenen çıktıları; vatandaşlığa geçiş kurallarının sıkılaştırılması, Avusturya'nın göç ülkesi olmadığının anayasaya eklenmesi, aile birleşmelerinin engellenmesi ve yabancıların siyasal yaşamda belirleyici güce sahip olmasının önlenmesidir.

Şekil 3: FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ulusal Güvenlik Teması

4.1.3.3. FPÖ Göç Karşıtı Söyleminde Ekonomik Güvenlik

...Eğer yabancının işsizlik oranlarına bakarsanız Avusturya'daki işsizliğin iki katı olduğunu göreceksiniz. Avusturya'ya geldikten sonra bir şekilde işlerini kaybediyorlar ve sonrasında devlet yardımlarını alıyorlar. Böylece kendi ülkelerinden daha iyi şartlarda yaşıyorlar. Avusturya halkı diyor ki; onlara ihtiyacımız yoksa, gelmeleri için davet etmemeliyiz.

Jörg Haider, Time Dergisi (Şubat, 2000)

Avusturya, ekonomik göstergeleri Avrupa'daki birçok ülkeye göre umutsuzluk verici olan bir ülke değildir; bu nedenle ekonomik güvenlik temasının bir radikal sağ parti tarafından Avusturya'da kolayca kullanılabilmesi beklenmedik bir girişim olarak sayılabilir. Ancak güvenlikleştirme ve tehdit yaratmanın önemli bir özelliği, var olan değil potansiyel tehlikelere işaret ederek halkta bir korku kültürünü yaratmaktır. Dolayısıyla kilit noktalara hitap eden, gelecekte toplumu etkileyebileceğine inandırılan bir ekonomik tehdit ve bu tehdit üzerine kurgulanmış bir söylem, Avusturya gibi bir ülkede bile etkin şekilde kullanılabilir.

FPÖ, 1997 parti programının istihdam ve ekonomi konularına ayırdığı onuncu bölümünde sınırlandırılmamış göçün ülkenin emek piyasasında ciddi bozulmalara yol açtığını ve kapsamlı göçmen akınının ücretleri düşürerek nitelikli iş gücünün işsizliğine neden olduğunu iddia etmektedir (FPÖ, 1997: 23). FPÖ, aynı programın ekonomi ve istihdama ilişkin bölümünde Avusturya'nın bir göç ülkesi olmadığı savının bir kez daha altını çizmektedir. Söylemlerinde ücretlerdeki düşüşe yönelik baskıdan ve barınma ücretlerinin yükselmesinden göçmenler sorumlu tutulmakta ve bu durumun vatandaşların sosyal özgürlüklerini elinden aldığı öne sürülmektedir. 1993 Dilekçe Girişimi ise mevcut hükümeti Avusturya'da işsizlik oranı %5'in altına düşene kadar göçü durdurmaya çağırmaktadır (FPÖ, 1993; Reisigl ve Wodak, 2001: 152). Yine benzer şekilde Haider, sadece göçmenleri değil, onlara karşı önlem almayan ticari birlikleri de suçlayarak ticari birlik temsilcilerinin yeni teknolojiye ve gelişmeye para harcamak yerine ucuz göçmen işgücünü sömürdüklerini belirtmiştir (Zaslove, 2004: 108). Ulusal sermaye ile dengeleri koruma güdüsüyle ve piyasa ihtiyaçlarının bilinciyle FPÖ söyleminde işçi göçünü tümünden reddetmemektedir. İşgücü ihtiyacı bulunan işletmelere, yabancılar geçici olarak, dönemsel bazda istihdam etmelerini önermektedir (FPÖ, 1997: 23).

İstihdam, göç karşıtı politikaların Avusturya’da da önemli bir alt referans nesnesi olmuştur. “Göç yerine refah devleti (*Sozialstaat statt Zuwanderung*)”, “göç yerine iş (*Arbeit statt Zuwanderung*)” Viyana yerel seçim kampanyasında FPÖ’nün kullandığı sloganlardır. Bu sloganlarda açıkça göçü refah devleti ve iş güvenliğine tehdit olarak konumlandırmaktadırlar. FPÖ bu kapsamda “sürekli göç” kavramına tümünden karşıdır ve bunun yerine tam anlamıyla bir misafir işçiliği ya da sezonluk çalışmayı önermektedir. Bu öneriyi sunarken mevcut istihdam olanaklarının göçmenler tarafından doldurulduğu savı da önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin Haider’in, 1989 ile 1992 arası yarattıkları 10.400 yeni iş olanağının yanında, 1994’te yaratılan 400.000 iş olanağının 200.000’inin göçmenlerce alındığını ve bunun Avusturya vatandaşlarına ihanet olduğunu belirtmesi dikkat çekicidir (Zaslove, 2004: 107).

İstihdam ve göç ilişkisi, partinin 2006 yılı seçim manifestosunda da önemli bir yer tutmuştur. FPÖ bu kapsamda yabancıların çalışma izinlerinin geniş ölçüde sınırlandıracağı; yabancılara çalışma izninin ancak orta vadede yerel işgücünden sağlanamayan meslekler için verileceği taahhüdü altına girmektedir (FPÖ, 2006: 2). İstihdama yönelik aynı bölümde, misafir işçilerden uzun dönem işsiz kalanların sosyal devlete zarar vermeleri nedeniyle ikamet izinlerinin iptal edileceğini de eklemektedir. FPÖ 2006 seçim manifestosunda bu konuda daha da ileri giderek yabancı işçilerin, özellikle geçici kalanların, sosyal güvenliklerinin kamu kaynaklarından değil; ayrı bir şekilde karşılanacağı yeni bir sistem oluşturacaklarını da vaat etmiştir (FPÖ, 2006: 2). Göç konusunun istihdam başlığının büyük bölümünü kapsamaması açısından FPÖ’nün 2006 manifestosu ilgi çekicidir. Bu kapsamda sadece üçüncü ülke göçmenleri değil; AB’nin 2004 genişlemesi sonrası yeni üye ülkelerden alacağı emek göçü de tartışma konusu haline getirilmiştir. FPÖ, serbest dolaşım için geçiş sürecinin Avusturya istihdam piyasasını korumak adına yeterli olmadığını ileri sürerek bu sürecin yeni üye ülkeler Avusturya’nın ücret düzeyine ulaşana dek uzatılmasını talep etmiştir (FPÖ, 2006: 2-11).

FPÖ, koalisyonlar sayesinde hükümette olduğu dönemlerde yerleşim kotalarını düşürerek, göçü daha çok nitelikli işçilere açık hale getirerek ve geçici işçilere ağırlık vermek üzere Yabancılar Yasası’nda düzenlemeler yaparak göçmen entegrasyonuna yönelik söylemi tamamen güvenliğe kaydırmıştır. FPÖ bir yandan

göçmenlerin mevcut işleri Avusturya vatandaşlarının elinden aldığını iddia ederken, diğer yandan göçmenlerin eğitim seviyelerinin düşük olması nedeniyle işsizlik oranını da arttırdığını öne sürmektedir (FPÖ, 2008: 4). Partinin buna önerisi geçici kalış hakkı sunmaktır. Böylece, Avusturya kültürü ve dilini bilmeye ek olarak istihdam edilmiş ya da edilebilir olmak da FPÖ'nün göçü kısmen kabul edilebilir sayabilmek için öne sürdüğü şartlarındandır. Fakat aslında bu bakış açısı göçmenlere yönelik bir ikilemi de içeriğinde taşımaktadır. FPÖ bir yandan istihdam piyasasının göçmenlere kapanması için teşvikte bulunurken (örneğin sermaye ve şirket sahiplerine ucuz göçmen işgücüne ayıracakları parayı teknolojiye yönlendirmelerini tavsiye etmek gibi), diğer yandan işini kaybeden veya iş bulamayan göçmenleri de çalışma ve ikamet izinlerini ivedilikle iptal edip ülkesine geri göndermek için haklı bir neden yaratmaya çalışmaktadır.

FPÖ'nün ekonomik güvenlik teması altında kullandığı bir alt referans nesnesi, Avusturya sosyal sistemidir. Göçmenlerin Avusturya'daki sosyal sistemi istismar etme ihtimalinin bulunduğu tehdidi, neredeyse tüm FPÖ manifestolarında kendine yer bulabilmiştir. Kültürel uyumu koruma savıyla birlikte Avusturya'nın refah sisteminin istismar edilememesini ve zarar verilmemesini sağlamak, her Avusturya vatandaşının görevi olarak sunulmaktadır (FPÖ, 2008: 3). FPÖ'nün göçü güvenlikleştiren söyleminin ekonomik güvenlik temalı ayağında, sosyal devlete referansta bulunulurken en çok vurgulanan kavram "istismar"dır. Göçmenler, sosyal adaletin dengesini sarsan bir unsur olarak görülmekte ve yansıtılmaktadır. Bu kapsamda FPÖ, Avusturya'da yaşayan herkese temel koşulları sağlayan ve mali olanaklar sunan devlet anlayışını reddetmektedir (FPÖ, 2008: 4). Çünkü böyle bir sistemin göçmenlerin sadece Avusturya'nın sosyal hizmetlerinin cazibesi dolayısıyla göç etmesine neden olduğunu iddia etmektedir (FPÖ, 2008: 4).

FPÖ, "sosyal refah devletinin getirilerinin istismarı" konusuna parti programlarında yoğun biçimde vurgu yapmakta ve bunu önlemeyi kendisinin görevi olarak görmektedir (FPÖ, 1997: 24). 1999 tarihli manifestosunda "*Avusturya Bir Göç Ülkesi Değildir*" başlığı altında Avusturyalılar'ı sosyal yardımların istismarını önleme amacıyla mücadeleye çağırmaktadır. 2006 yılında ise AB vatandaşı olmayanlara Avusturya'daki ikametlerinin ilk üç yılında hiçbir sosyal güvenlik hakkı ve işsizlik yardımı vermemeyi taahhüt etmektedir (FPÖ, 2006: 4). Ayrıca yabancılara

özel sigortanın zorunlu hale getirilmesini ve bu şekilde tüm yabancıların genel sosyal güvenlik sisteminden çıkarılmaları gerektiğini savunmaktadır (FPÖ, 2006: 10).

Aile birleşmelerinin sosyal devleti istismar etmek isteyenlerce bir açık kapı olarak kullanıldığı, FPÖ'nün savunduğu ekonomik güvenlik bağlamı temel argümanlardan bir diğeridir. Buna bağlı olarak, yabancıların aile üyelerinin ve Avusturya'da doğan çocuklarının tüm yabancılarla aynı koşullara sahip olması gerektiğini, eğer gelirleri yoksa bunu karşılamamanın onların bağlı olduğu yabancının yükümlülüğü olması gerektiğini ileri sürmektedirler (FPÖ, 2008: 3).

Bu kapsamda Türk göçmenler de FPÖ'nün her zaman önemli bir seçim malzemesi olmuştur. Öyle ki, FPÖ 2006 seçim manifestosunda Türk göçmenlere verilen imtiyazların tümünü hızla kaldırmayı vadetmiştir (FPÖ, 2006: 4). Burada imtiyaz ile kastedilen, büyük ölçüde sosyal devletin imkânlarıdır.

FPÖ, göç bağlamı ekonomik güvenlik kaygılarını somut örneklerle de ifade etmektedir. Örneğin, 2006 yılı seçim manifestosunda “göç yerine eğitim” adı altında bir madde mevcuttur. Bu madde FPÖ'nün işgücü eksikliği hissedilen meslek gruplarında göçmen almak yerine eğitim verilerek kendi ulusal işgücünün yetiştirilmesini savunmaktadır. Bu konuda en çok göçmen işgücü sağlayan alanlardan olan hemşirelik ve sağlık sektöründe, sadece belirli süreli ve Avusturya bu alanda kendi işgücünü eğitime kadar izin vermeyi, bu konuyla ilişkili gelen göçü durdurmayı vaat etmektedir (FPÖ, 2006: 2). FPÖ bu düşüncelerini Avrupa düzeyine de taşımıştır. Avrupa Parlamentosu'na da giren FPÖ milletvekili Franz Obermayr'ın şu sözleri, FPÖ'nün yaklaşımının Avrupa düzeyinde ses bulması açısından önemlidir:

Bizim göç ortaklığına değil, göçü durdurmaya ihtiyacımız vardır. Bu nedenle Avrupa vize kolaylığı sağlamak yerine Kuzey Afrika ülkeleri ile geri gönderme anlaşmaları yapmalıdır. Avrupa'nın göçe ihtiyacı yoktur. Bizim iyi eğitilmiş gençlerimiz işsiz olduğu sürece gelenlerin kalifiye olup olmamaları da önemli değildir (Obermayr,2011).

Obermayr aynı zamanda Avrupa Parlamentosu'na yazılı bir deklarasyon sunarak AB'de eğitim gören öğrencilere “orijin ülke” prensibiyle kota getirilmesini talep etmiştir (Obermayr, 2010). 2010 tarihli bu deklarasyonunda örneğin Avusturya'da tıp okuyan öğrencilerin daha sonra kendi ülkelerine döndüğünü, bunun ileride Avusturya sağlık sisteminde sorunlar yaratacağını belirtmiş ve yabancı

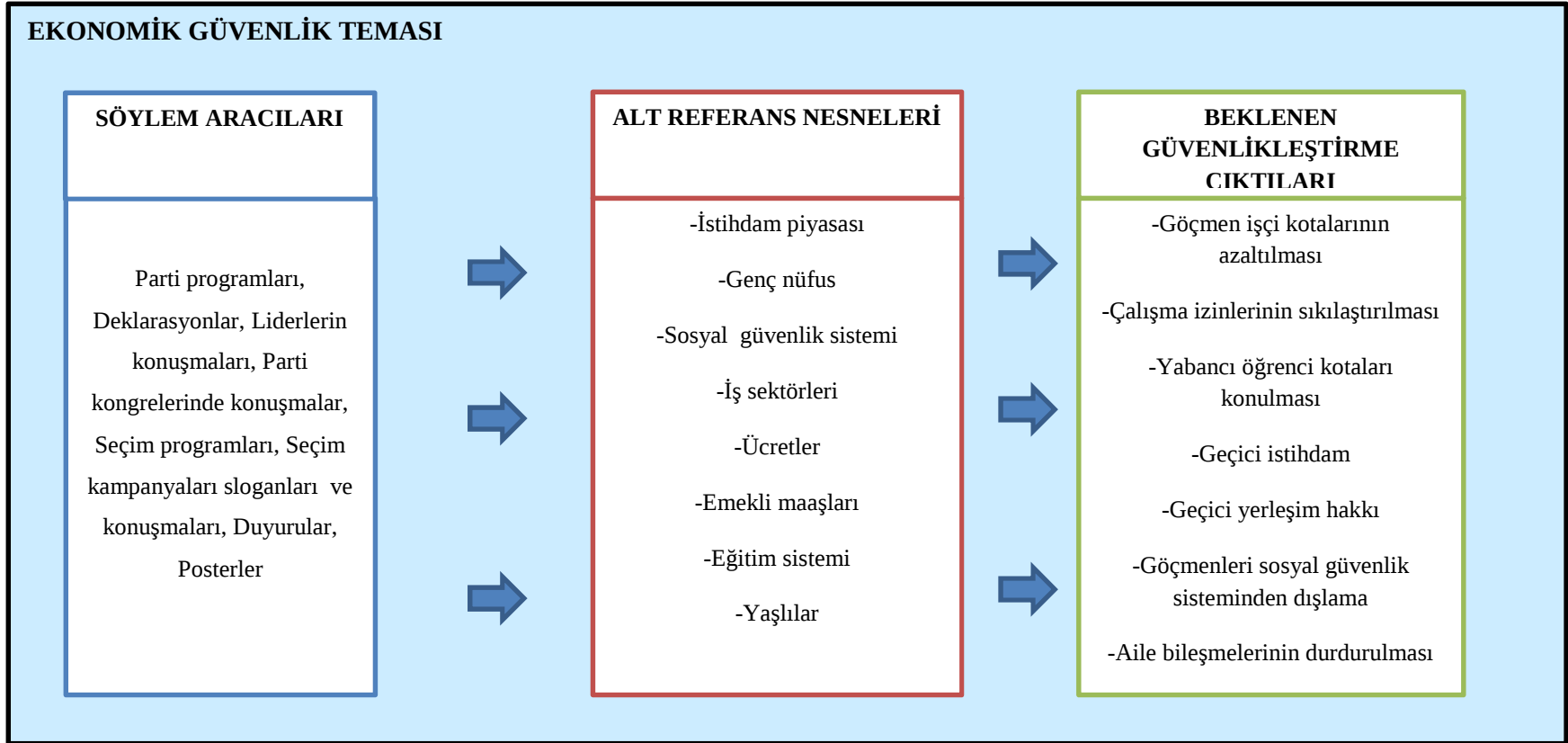
öğrencilere yönelik kota sistemi oluşturulması talebini bu argümanla gerekçelendirmiştir.

Son olarak FPÖ, emekliliği de henüz yeni olsa da göç karşıtı söyleminin bir alt referans nesnesi haline getirmiştir. Avusturya’da da birçok Avrupa ülkesi gibi nüfusta yaşlanma problemi mevcuttur. Ancak FPÖ buna çözüm olarak göçü değil, emeklilik yaşının yükseltilmesi veya ailelerin çocuk yapmaya teşvik edilmesini görmektedir. İlticacıların korunmasına harcanacak para ise halkın gözünde her zaman başka sosyal güvenlik harcamalarına yapılacak harcamalardan kayıp olarak gösterilmeye çalışılmaktadır. Örneğin, Viyana yerel seçimlerinde kullanılan “*Sichere Pensionen statt Asyl-Millionen* - Milyonlarca İlticacı Yerine Emekli Aylıklarının Güvenliğini Sağlayın” sloganı doğrudan bu anlayışı yansıtmaktadır.

Özetlenirse; istihdam piyasası, genç nüfus, Avusturya sosyal güvenlik sistemi, sosyal özgürlükler, eğitim sistemi, kırılgan iş sektörleri, ücretler ve emekli maaşları ekonomik güvenlik teması altında FPÖ söyleminin göçü güvenlikleştirme sürecinde alt referans nesneleri olarak sayılabilirler.

Güvenlikleştirme sürecinden FPÖ’nün beklenen çıktıları ise; Avusturya’da eğitim görmek isteyen yabancılara öğrenci kotası konması, yabancılara çalışma izinlerine yönelik prosedürlerin sıkılaştırılması, kotaların azaltılması, sadece geçici-dönemsel istihdam sağlanması, sadece geçici kalış hakkı verilmesi, aile birleşmelerinin durdurulması, yabancılara yönelik sosyal yardımların/sosyal güvenlik haklarının azaltılmasıdır.

Şekil 4: FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ekonomik Güvenlik Teması

4.1.3.4. FPÖ Göç Karşıtı Söyleminde Kültürel Güvenlik

“Avusturya’nın yapay olarak dayatılan çokkültürlü topluma hiçbir ihtiyacı yoktur”

Jörg Haider, The Guardian (8 Kasım 2000)

FPÖ ve Avrupa’daki diğer göç karşıtı partiler, demokratik hoşgörüyü ve kültürel eşitliği her kültürün kendisini koruma hakkı olduğu şeklinde yorumlamakta ve göçe yönelik karşıt söylemleriyle politikalarını bu yorumlama ile meşrulaştırmak istemektedirler.

Daha önce değinildiği üzere, kültür unsurunun “*Heimat*” kavramıyla bağları FPÖ söyleminin merkezini oluşturmaktadır. Sınırlandırılmamış bir göçün “*Heimat*”a zarar vereceği savunulmakta; bu çerçevede “Avusturya kimliği”ni korumak, partinin öncelikli görevi olarak görülmektedir (FPÖ, 2011: 2-5). “*Heimat*” kavramını inceleyen Wickham, kavramın tanımının çeşitli şekillerde ifade edilebileceğini; ancak özünde bireyler ya da gruplarca algılara dayalı, zaman ve mekândan bağımsız, fiziksel bir varlıktan öte imgesel bir kavram olduğuna vurgu yapmaktadır (Wickham, 2001: 112). FPÖ’nün göç konusundaki yaklaşımını anlamak için Heimat kavramını bilmek önem taşır. Bu kavram birçok kez parti programlarında ve parti liderlerinin söyleminde yer almıştır. “*Heimat*”ın özünde vatan ile kültürel kimliğin birleşimi bir kavram olduğunun tekrar altının çizilmesi önemlidir; çünkü “*Heimat*”a yapılan vurgu, göç karşıtı söylemin hem ulusal hem kültürel güvenlik bağlamı için önemli ipuçları içermektedir.

Kültürel kimliği ve kimliğin Germen kültürüyle bağlarını korumak, FPÖ’nün temel savlarından. FPÖ, 2011 yılındaki parti programında da bu söyleminden uzaklaşmaz ve Avusturya’yı Almanca konuşan dilsel ve kültürel toplumun bir parçası olarak görür (FPÖ, 2011: 2). 1993 Dilekçe Girişimi, “Avusturya bir göç ülkesi değildir” ifadesini Avusturya Federal Anayasası’na eklemeyi hedeflemektedir. Kampanya manifestosunun “Tüm Avusturya vatandaşlarına bir anavatan (Heimat) sunma hakkını sürekli olarak güvence altına almak için yasal önlemler oluşturarak Avusturya’da kısıtlanmış bir göç politikası oluşturmak” alt başlığı, göçü güvenlik bağlamı yansıması açısından oldukça önemlidir (FPÖ, 1993; Reisigl ve Wodak, 2001: 152).

FPÖ, 1997 yılı programında “kültürel miras” kavramına da yoğun biçimde vurgu yapmıştır. “Önce Avusturya” başlıklı üçüncü bölümde Avusturya kültürünün başarılarla dolu bir birikimi olduğu, bu birikimin özellikle uluslararası arenada tüm ulus için güven kaynağı olması gerektiği vurgulanır ve Avusturya geleneklerinin korunması çağrısında bulunulur. Bu kapsamda 1997 parti programında, özellikle AB’ye girişin Avusturya kültürünü standardize etmeye ve aşağı çekmeye çalıştığı iddiası dikkat çekicidir. Çünkü, FPÖ ilerleyen yıllarda AB’ye yönelik bu keskin duruşunu bir nebze yumuşatmış ve farklı bir duruş benimsemiştir.

1997 programının dördüncü bölümünde Avusturya’nın bir göç ülkesi olmadığı hususu gerekçeleri sayılarak vurgulanırken, sosyal çatışmalara yol açacak olması nedeniyle çokkültürlülük deneyiminin kabul edilemez olduğu belirtilmektedir (FPÖ, 1997: 8). Önceki bölümde de değinildiği üzere “dayanışma”, Avusturya ulusunu ve kültürünü oluşturan temel bir kavram olarak görülmektedir. Çokkültürlülüğün ve göçmenlerin sosyal çatışmalara yol açacağı, böylece bu dayanışmayı yıkacağına dair bir algı yaratılmak istenmektedir. Dayanışmanın tanımı, parti programının sekizinci bölümünün ikinci maddesinde kısmen yapılmış; temel olarak yaşlıları, işsizleri ve sosyal olarak dezavantajlı olanları destekleme, iç ve dış güvenliğe katkıda bulunma olarak belirtilmiştir.

FPÖ’nün kültürel çeşitlilik anlayışı, ortak konularda dayanışma göstereceği varsayılan Avrupa’daki uluslarla sınırlıdır; üçüncü ülkelerden ve Avrupa’nın temeli saydığı özellikle Batı Avrupa dışından olanları reddeder. Germen ırkı ise ülkenin kurucu kültürü olarak zaten baştan kültürün bir parçası kabul edilmiştir (FPÖ, 2011: 5). Ancak bu sınıflandırmanın dışında kalan bir kültürel çeşitlilik anlayışı, ülkenin bütünlüğü ve geleceğine tehdit olarak görülmektedir. Baskın kültürü korumak, FPÖ için önemlidir ve bunun birçok yerde altını çizmektedir.

FPÖ lideri Haider’in şu sözleri, bu anlayışa yaptığı vurgu açısından dikkate değerdir:

Heimat, temel bir haktır ama göç diye bir temel hak yoktur. Çokkültürlü toplum deneyimi hiçbir yerde işe yaramamıştır... Uyumsuz kurallar kısıtlı bir alanda birbirleriyle çatıştığında toplum ciddi biçimde bir tehditle karşı karşıya kalmıştır. Bu nedenle çok kültürlü toplum ütopyası, kendi “Heimat”ında barış içinde yaşamak isteyen birçok vatandaş için bir kâbustur (Betz, 2001: 413).

FPÖ'nün çokkültürlülük ile birlikte Avusturya kültürüne tehdit olarak konumlandığı bir diğer olgu ise İslam'dır. FPÖ, genel olarak kültürel güvenliğe vurgu yaparken din temasını da yoğun biçimde kullanmaktadır. Partinin 1997 programının bir bölümü, tamamen "Avrupa'nın kurucu değeri olarak Hristiyanlık" başlığına ayrılmıştır (FPÖ, 1997: 8-9). Hristiyanlık, Avrupa medeniyetinin şekillendirici bir değeri olarak konumlandırılmaktadır ve bu değerın korunması da gerekli olarak görölmektedir. Genel olarak "Avrupa kültürü ve tarihi, Hristiyan Batı Avrupa'ya dayalıdır" tezi öne sürölmektedir (FPÖ, 1997: 10). Parti programının Hristiyanlık temalı beşinci bölümünde bu unsurlar vurgulandıktan sonra, bu değerler üzerine kurulmuş olam temelin radikal İslam tarafından sarsılmakta olduğu iddiası ortaya konulmaktadır.

FPÖ, Hristiyanlığı Avrupa'nın ortak bağlarından biri olarak değerlendirmektedir. Bu kapsamda İslam karşıtıdır. Haider, İslam'ın laik olmadığını ve sadece basit bir siyasi hareket olarak görölemeyeceğini; Avrupa'da Hristiyan kültüre zarar vereceğini savunmuştur (Zaslove, 2004: 105). FPÖ'lü siyasetçi Susanne Winter, 2008 yılında Avusturya'nın Graz şehrinde yaptığı konuşmada göçü, "Müslüman göçü tsunamisi" olarak adlandırmış, yirmi ile otuz yıl içerisinde tüm Avusturya nüfusunun yarısının Müslüman olacağını iddia etmiştir (Austriantimes, 2008). FPÖ, 2010 Viyana yerel seçim kampanyasında ise manifestosunun henüz giriş kısmında seçmenleri Avrupa dışı ölkelerden göçü durdurmaya, ilticanın suistimal edilmesini engellemeye, İslami merkezleri ve minarelerin inşasını durdurmaya, "paralel toplum"u ve çokkültürlölüğe verilen primi bırakmaya çağırılmaktadır (FPÖ, 2010: 4).

FPÖ, Müslüman göçmenler bağlamalı göç karşıtlığını genel olarak radikal İslami hareketler üzerinden somutlaştırmaktadır. Örneğin, kamu okullarında din öğretmenlerinin seçiminde devletin daha etkin rol oynamasını ve böylece radikal İslamcılar'ın okullarda din derslerini istismar etmelerinin önlenmesi gerektiğini savunmaktadır (FPÖ, 2006: 4). Bunun da ötesinde Avrupa'da İslami kültürün ve İslam'ın yayılmasının her çeşidinin karşısında olduğunu açıkça belirtmektedir (FPÖ, 2006: 11).

FPÖ, İslam'ın Avusturya kültürü içerisinde marjinal konumuna vurgu yaparken boyutu sadece kültürel farklılıklar ekseninde tartışmamaktadır. Bunun da

ötesine geçerek İslam'ın Avrupa'da yayılmacı bir hedefi olduğunu iddia etmektedir (FPÖ, 2008: 2). Öyle ki, 2008 tarihli parti manifestosunun henüz daha giriş kısmında bu konu gündeme getirilmiş ve on yıllardır Avusturya'ya yönelik göçün Avusturya nüfusunda radikal değişikliklere yol açtığı; İslam'ın Avusturya'da ikinci sıradaki dini toplumu yarattığı ve hedefinin bu yüzyıl içerisinde ülkedeki en geniş nüfusu oluşturmak olduğu iddia edilmiştir (FPÖ, 2008: 2).

Bunların yanı sıra demokratik değerler ve özgürlükleri Avrupa'nın temel değerleri olarak görerek göçmenleri bu değerlere karşıt biçimde konumlandırmak, Avrupa'daki birçok radikal sağ parti gibi FPÖ'nün de takip ettiği bir strateji olmuştur. Örneğin, 2008 tarihli parti programının "Kadın-Erkek Eşitliği ve Aile" başlığı altında şu ifadeler yer almaktadır:

Avrupa dışındaki ülkelerden göç nedeniyle Avusturya'da gün geçtikçe daha az kadına fırsat eşitliği sağlanmaktadır. Zorla evlendirme, genital sakatlama ya da başörtüsü baskısı, kadınlar üzerindeki baskının açık belirtileridir. Bunlar Avusturya'da kabul edilemez (FPÖ, 2008: 12).

Yukarıda örneklenen söylemde dikkat çekici olan, Müslüman göçmenler bazında yapılan genelleştirmedir. Aslında bu genelleştirme, göç karşıtı söylemi sadece Müslüman göçmenlerle sınırlandırırken radikal İslam ile Müslümanlık arasındaki farkları da kamuoyu algısında silikleştirmektedir.

Birçok radikal sağ parti gibi FPÖ de Avrupa düzeyindeki platform ve kurumların, kendi fikirlerini daha fazla kişiye yaymak ve ulusötesi destek sağlayabilmek için bir araç olduğunu keşfetmiştir. FPÖ'nün Haider'den sonraki lideri Heinz-Christian Strache'nin 6 Ekim 2007 tarihinde Almanya'da düzenlenen Avrupa Kongresi'nde yaptığı konuşma, ötekileştirme ve milli kimliğin güvenliğe alınması konusunda bir çağrı niteliği taşımaktadır:

Bizler, milli kimliklerimizin bozulmasına karşı demokratik olarak bize tanınan hakkımızla kararlı bir direnç göstermeliyiz...Avrupa'nın özgür insanları için yeni bir öz bilinç geliştirmeliyiz. Geçmiş yılların sorumsuz göç politikaları ve özellikle Avrupa'nın İslamlaştırılması tehlikeli bir tehdittir ve şimdi yine Avrupa'yı 1683'teki gibi (Osmanlı'nın Viyana Kuşatması) kurtarma zamanıdır (Graham, 2005:1).

FPÖ, göç ile ilgili karşıt söylemi yaratırken çoğu zaman göçü Avrupa Birliği üyeliğinin bir sonucu olarak görmektedir ve dışlayıcı yaklaşımını AB üzerinden göç konusuna da yansıtmaktadır. Avrupa'nın sadece AB'nin bir siyasi projesi haline

indirgenemeyeceğini savunan FPÖ, zorla dayatıldığını öne sürdüğü çokkültürlülüğü, küreselleşmeyi ve kitlesel göçleri reddettiğini açıkça ifade etmektedir (FPÖ, 2011: 17).

FPÖ'nün kültürün öncül parçası olarak gördüğü dile özel bir önem atfettiği söylenebilir. Bu konuda sahip olduğu hassasiyeti yabancılar bağlamında kullanmaktan çekinmediği gözlemlenmektedir. Ülkenin resmi dilinin Almanca olduğuna vurgu yaparak bu dilin öğrenilmemesini sadece bir kültürel konu olarak tartışmaya açmaz; aynı zamanda çevirmen ve dokümantasyona ilişkin maddi harcamaları da kamuoyunun dikkatine sunar. Bu kapsamda, resmi işlemlerde doğabilecek bu tarz masrafların sadece göçmenlerin kendi kaynaklarından karşılanması gerektiğini iddia etmektedir (FPÖ, 2006: 4).

FPÖ, vatandaşlık hakkının verilmesinin Avusturya kültürü ile sıkı bir ilişki içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini sürekli olarak vurgulamıştır. Verilen vatandaşlık haklarının geriye yönelik olarak kontrol edilmesi, ülkeye ve ülkenin diline ilişkin yeterli bilgisi olmadığı tespit edilenlerin vatandaşlık haklarının geri alınması gerektiği fikirlerini savunmaktadır (FPÖ, 2006: 4). Avusturya kültürüne uyum sağlayamayanların geri gönderilmesi de FPÖ tarafından en sık kullanılan argümanlardandır. Ancak 2008 yılında ilginç bir biçimde partinin göçe karşı toptan reddedişçi yaklaşımın bir nebze yumuşadığı görülmektedir. Öyle ki, Avusturya'ya yeni becerilerini sunan "misafirlerin" Avusturya kültürü ve yaşam şekline uyum sağlamaları halinde gelebileceğini belirtmişlerdir. Bu yıllardaki ılımlı yaklaşım, Haider sonrası Parti'nin duruşunu tekrar gözden geçirmesinin bir sonucu olarak görülebilir. Ancak yine de bu ılımlı dil, göç karşıtı duruşun tamamen değiştiği anlamına gelmemektedir. Örneğin, aynı manifestoda insani ve uygun bir yolu bulunarak yabancıların geri gönderilmesiyle ilgilenmek, Avusturya'nın yükümlülüğü olarak tanımlanmıştır (FPÖ, 2008: 3).

FPÖ, eğitim alanını yabancıların kültürlerini yayması için önemli bir alan olarak görmektedir ve çeşitli yollarla bunu kısıtlamak istemektedir. Örneğin, 2006 seçim manifestosunda, her bir devlet okulunda yabancı öğrenci oranının toplam öğrenci oranının % 30'unu aşmayacağı kuralını getirme isteğini ifade etmiştir (FPÖ, 2006: 9).

Avusturya göçmenlere sunduğu devlet eğitimini şartlı bir biçimde, doğrudan Almanca'yı bilip bilmeme durumuna bağlamaktadır. Bu kapsamda Avusturya vatandaşlığı olmayanların çocuklarının, okula başlama yaşından bir sene önce bir Almanca testine tutulmasını, sınavı geçemeyenlerin yoğun bir Almanca kursu görmesini, bu sürece ait tüm masrafların çocukların göçmen ailesi tarafından karşılanmasını savunmaktadır ve bu talebine bir seçim vaadi olarak söyleminde yer vermektedir (FPÖ, 2008: 4).¹⁶

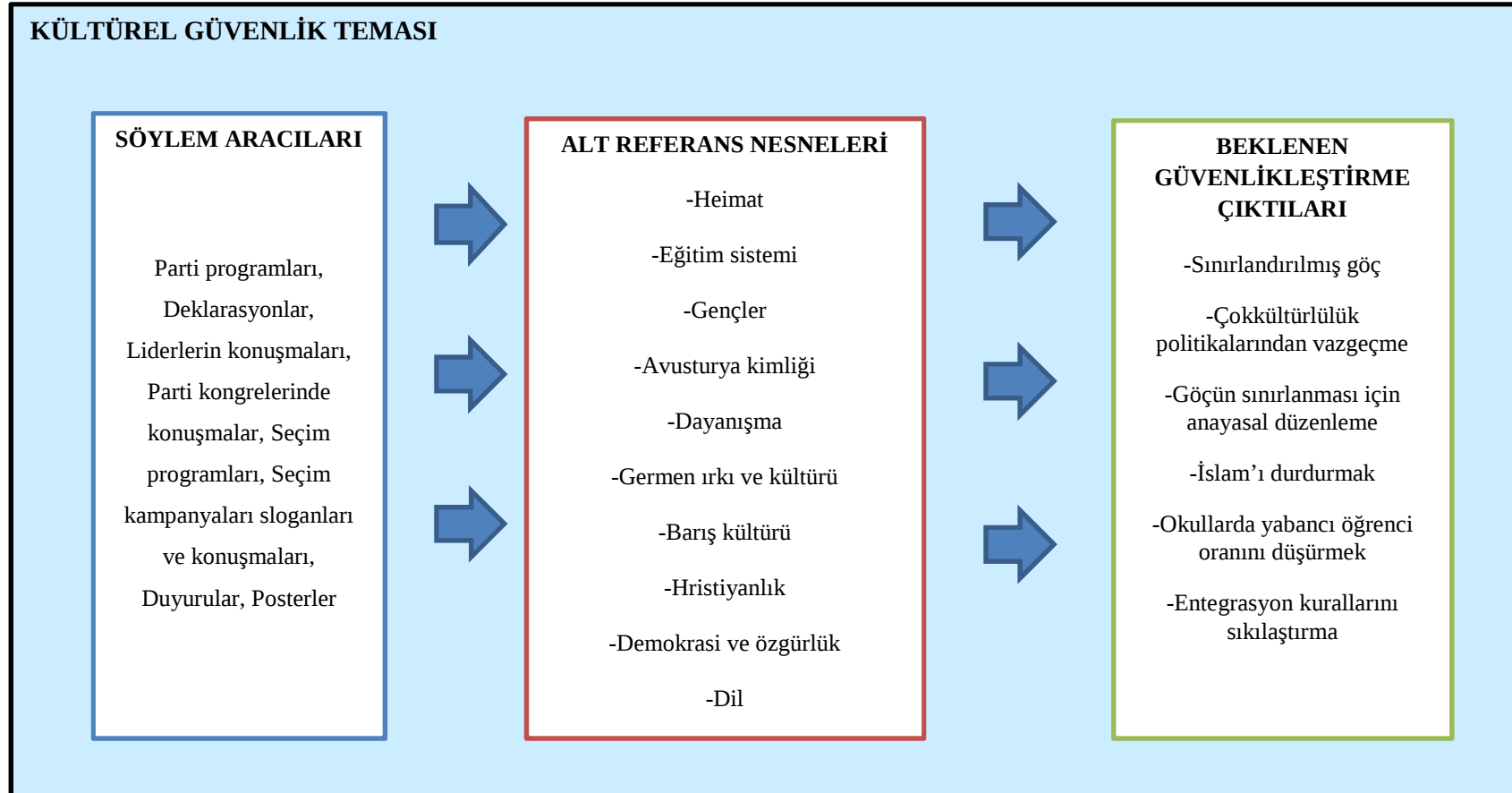
Bu çerçevede kültürel güvenlik teması altında FPÖ, Avusturya kültürünü, "Heimat"ı, Avusturya eğitim sistemini ve Avusturya gençlerini, Avusturya kimliğini, toplum içi dayanışmayı, Germen Irkı ve kültürünü, barış içinde yaşama hakkını, Hristiyanlık ve ilgili kültürel değerleri, demokratik değerleri, özgürlüğü ve ülkenin dilini korunması gereken alt referans nesneleri olarak göstermektedir.

FPÖ'nün kültürel güvenlik temasıyla yaptığı güvenlikleştirmenin beklenen çıktıları ise; sınırlandırılmış göç, çokkültürlülük politikalarından geri dönüş, göçü sınırlayıcı anayasal düzenlemeler, İslam'ın yayılmasının durdurulması, entegrasyon yasalarının kültürel zorunluluklarla sıkılaştırılması ve okullarda göçmen öğrenci oranının kontrol altına alınması şeklinde özetlenebilir.

---

¹⁶ Entegrasyon yasasına 2001 yılında Almanca bilme zorunluluğu getirilmiştir ve Halk Partisi bu kursa yönelik masrafların %90'ının devlet tarafından ödenmesini öngörürken FPÖ %50'ye ikna etmiştir. Sonraki yıllarda bu masrafın tamamını kursu alana yüklemek FPÖ'nün girişimlerinden biri olmaya devam etmiştir.

Şekil 5: FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Kültürel Güvenlik Teması

4.1.3.5. FPÖ Göç Karşıtı Söyleminde İç Güvenlik

"Burada birçok yasadışı göçmen ve uyuşturucu taciri var; bunların hiçbirinin Avusturya'da yeri yok. Bunları inatla yok etmek, bizim önceliğimiz olmalı."
Jörg Haider, *The Guardian* (25 Ekim 2000)

Göç konusu, 1980'lerde Haider ve FPÖ'nün girişimlerine kadar Avusturya'da siyasi gündemin ve de iç güvenliğin önemli bir konusu olmamıştır. Burada dönüm noktası olarak Avusturya'da göç konusunun Sosyal İşler Bakanlığı'ndan İçişleri Bakanlığı'nın yetki alanına geçmesi gösterilebilir; çünkü böylece göç iç güvenliğe bir tehdit olarak konumlandırılmıştır (Williams, 2006: 173).

FPÖ'nün söyleminde sorunlu olan nokta, göçü iç güvenlik meselesi haline getirirken yasadışı göç ile yasal göç arasındaki çizginin tamamen silikleşmesi ve bir süre sonra her tür göçmenin orijinleri, yaşam şekilleri ve kültürleri üzerinden bir suç unsuru şeklinde konumlandırılmasıdır. Haider'in *"Buraya gelen Afrikalılar uyuşturucu taciri ve gençlerimizin kanına giriyorlar. Araba hırsızlığına konsantre olmuş Polonyalılarımız var. Eski Yugoslavya'dan insanlarımız var ve onlar da hırsızlık uzmanı. Türklerimiz var ve üstün derecede eroin ticaretinde organizeler. Ve şantaj ve saldırı uzmanı Ruslar'a sahibiz."* şeklindeki çok tartışılan konuşması, göç ile suçu iç içe geçiren söylemin önemli bir örneği olarak gösterilebilir.

FPÖ, tüm yabancıları suçlu olarak ilan etmez; kültürel ve tarihi bağlar dolayısıyla koruma altına aldıkları da mevcuttur. Örneğin, FPÖ 1989 yılında "Yabancı Sorunu Üzerine Bildiri" adlı bir doküman yayınlamış ve yabancıları Germen azınlıklar, Avrupalı yabancılar ve Avrupalı olmayan yabancılar olmak üzere üç gruba ayırmıştır. Bu dokümana göre ikinci ve üçüncü gruplar uyuşturucu tacirliği ve diğer suçlarla yakından ilişkili gösterilmektedirler (Wodak ve Pelinka, 2009: 21). Bu gruplandırmada "Avrupalı yabancılar"a ilişkin keskin söylem, 1995 yılında Avusturya'nın AB üyeliği sonrasında önemli ölçüde yumuşamış, son grup (Avrupalı olmayan yabancılar) hedef tahtasına yerleştirilmiştir. Bu kapsamda yabancıların suça yatkınlığı ve Avusturya kimliğinin güvenliği, FPÖ'nün 1999 seçim propagandalarının ve sonraki seçimlerde de göç karşıtı söyleminin ana malzemelerinden bir tanesi olmuştur (Williams, 2006: 182).

Partinin 1999 yılına ait seçim manifestosu, göçmenlerle iç güvenlik ve suçlar arasında bağlantı kurma konusunda oldukça doğrudan ve açık bir dil taşımaktadır.

Manifestonun “Avusturya bir göç ülkesi değildir” adlı beşinci bölümü, Avusturya’da göçmen nüfusun arttığını belirttikten sonra hiçbir ek açıklama yapmadan “organize suçlar kontrolsüz bir şekilde yükseliştir” savını yöneltmektedir (FPÖ, 1999: 4). Sonrasında gelen tüm göç karşıtı çağrılarını da “suç” odaklı bu üst başlıkla bağdaştırmaktadır. Yine aynı başlıktaki çağrılarında birinde, halkı organize suçlarla kapsamlı bir mücadeleye, bir diğerinde ise uyuşturucu ve suça daha sert cezalar verilmesine, suç işleyen yabancıların derhal sınır dışı edilmesine davet etmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, normalde güvenlik temalı bir manifesto başlığının altında yer alması gereken bu çağrılar, doğrudan göç ile ilgili bir başlığın altına yerleştirilmiştir. Bu bilinçli bir şekilde yapılmış bir çerçevelendirme çalışması olarak sayılabilir. FPÖ’nün seçim manifestosunda suç, iç güvenlik ve göçü bu derece birbirine bağlaması bir yandan şaşırtıcı gözükürken, 1999 seçimlerinin partinin göç karşıtı söylemi belki de en şiddetli şekilde kullandığı seçim kampanyası olduğu düşünüldüğünde normal karşılanabilir.

FPÖ, sadece mevcut göçmenleri değil, sığınmacıları da potansiyel suçlular olarak görmektedir. Örneğin, sığınmacıların prosedürleri tamamlanana kadar ayrı ve izole edilmiş alanlarda barınması gerektiğini savunması bunun bir yansımasıdır (FPÖ, 2006: 4). FPÖ’nün 1997 tarihli parti programının “Kanun ve Nizam” başlıklı dokuzuncu bölümünde, göçmenlerin ve mültecilerin iç güvenliğe tehdit olarak konumlandırılmaları açıkça görülmektedir. Ancak vurgulanan yasadışı göçmenlerdir. Bununla mücadele için sınır güvenliklerinin artırılması gerektiği belirtilmekte ve yasadışı göç, suçu ülkeye ihraç eden bir araç olarak değerlendirilmektedir (FPÖ, 1997: 19-20).

Haider, 2001 yılında Koalisyon hükümetindeyken 11 Eylül saldırılarını kullanarak iltica yasalarının sıkılaştırılmasını talep etmiş; bunu da esnek kuralların suçluların, katillerin ve teröristlerin Avusturya topraklarına çok rahat giriş yapabilmelerine olanak tanıdığı savıyla gerekçelendirmiştir (Zaslove, 2004: 109). Bu kapsamda Cenevre Sözleşmesi’ne de fazla esnek yasalar getirmesi nedeniyle karşıdır.

FPÖ, 2006 yılı seçim manifestosunda İsviçre modeline dayalı olarak özel bir yabancılar polisi birimi kurulacağını ve böylece yabancıların dahil olduğu suçlarla

ilgilenileceğini belirtmiştir (FPÖ, 2006: 4). Bu yaklaşım, yabancıları güvenliğe bir tehdit olarak konumlandırma politikası açısından önem taşımaktadır. FPÖ açıkça yabancıları özel şekilde ilgilenilmesi gereken bir güvenlik problemi olarak görmektedir.

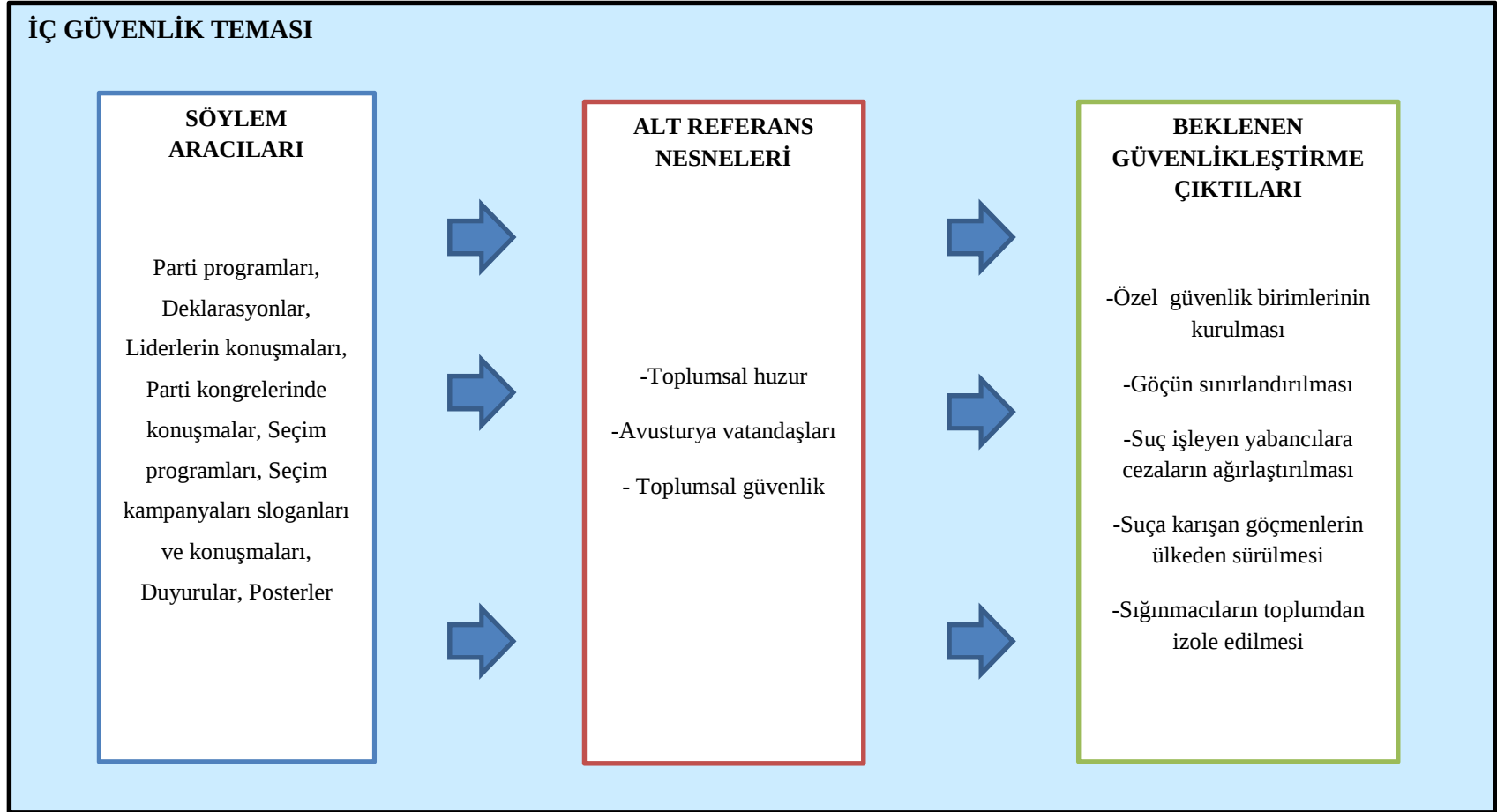
Ekonomik güvenlikle ilgili olmakla birlikte FPÖ, sosyal refah devletinin getirilerini istismar eden yabancılar yönelik de iç güvenlik bağlamı bir dil kullanmaktadır. Örneğin, bu tarz bir istismarda bulunmanın suç olarak ceza yasasına eklenmesini ve bu suçu işleyenlerin acil bir biçimde ülkeden çıkartılmasını savunmaktadır (FPÖ, 2006: 4)

İç güvenlik vurgusunun FPÖ'nün yerel seçim kampanyalarında daha da fazla öne çıktığı gözlemlenmektedir. Örneğin, FPÖ 2010 Viyana Seçim Kampanyası'nda "daha güvenli bir Viyana için" sloganını kullanmıştır. Aynı program içerisinde Viyana'ya 1980'lerden bu yana yaşanan yoğun ve kontrolsüz göçün barınma, iş, okul, sağlık ve güvenlik alanında Viyanalılar için büyük problemler yarattığı vurgulanmış, Viyana'nın göçe yönelik hazmetme kapasitesini artık doldurduğu, mevcut ilticacıların sadece suç ve suiistimal yarattıkları iddia edilmiştir (FPÖ, 2010: 6).

FPÖ, Viyana yerel seçim kampanyasında özellikle iltica ile suçu birleştirmeye yönelik yaklaşımını daha da ileri götürmüş, Viyana'daki çetelerin neredeyse tamamının Doğu ve Güneydoğu Avrupa'dan geldiği, uyuşturucu ve fuhuşta Afrika mafyalarının çok aktif olduğu bilgilerini "Geleceğimiz Güvenlik Demektir" başlığı altında, ülkedeki durumu "suç turizmi" olarak adlandırdıktan sonra paylaşmıştır (FPÖ, 2010: 8).

Genel olarak değerlendirildiğinde; Avusturya vatandaşları, toplumsal huzur ve toplumsal güvenlik iç güvenlik temasının altında yer alan ana alt referans nesneleri olarak gözlemlenmektedir. Göçmenlere yönelik özel güvenlik birimlerinin kurulması ve önlemlerin alınması, göçmen sayısının azaltılması, iltica yasalarının sıkılaştırılması ise bu sürecin beklenen çıktılarıdır.

Şekil 6: FPÖ Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde İç Güvenlik Teması

4.2. İSVEÇ DEMOKRATLARI PARTİSİ (SD)

4.2.1. Tarihsel Arka Plan

İsveç, dokuz milyon civarındaki nüfusuyla İskandinavya'nın en büyük ülkesidir ve bugün ülkenin yabancı nüfusu, toplam nüfusunun neredeyse %15'ine yaklaşmıştır. Yoğun göçmen nüfusuyla ve bu nüfusu dikkate alarak tasarlanmış politikalarıyla Avrupa'da çokkültürlülük denildiğinde akla gelen ülkelerin başında yer alan İsveç, bu yaklaşımı siyasi hayatına da yansıtabilmiştir. Bu kapsamda, göçmenler siyasi hayatın birçok yerinde önemli roller üstlenebilmişlerdir. Örneğin, entegrasyondan sorumlu bakanlığının başında Brundi doğumlu Nyamko Sabuni yer alabilmişken, okullardan sorumlu bakan olarak Türk kökenli İbrahim Baylan görev yapmıştır.

Tarihsel süreç içerisinde değerlendirildiğinde, göçün İsveç için yeni bir fenomen olmadığı açıkça görülebilmektedir. İsveç, henüz 16. ve 17. yüzyılda imparatorluk zamanlarında dini ve etnik açıdan çokkültürlü bir topluma sahiptir. Belirtilen dönemde imparatorluk içerisinde on yedi farklı dilin konuşulmakta olması, bu durumun önemli bir göstergesidir.

Ancak İkinci Dünya Savaşı, Avrupa'da göç alan birçok ülke için olduğu gibi İsveç'in göç deneyimi için de bir dönüm noktası olmuştur. İsveç'in İkinci Dünya Savaşı'na dahil olmaması, ülkeyi mülteciler için güvenli bir varış noktası haline getirmiştir ve bu dönemde İsveç, büyük çoğunluğu Almanya, Danimarka, Norveç, Estonya ve Finlandiya'dan olmak üzere yaklaşık 180 bin mülteciyi kabul etmiştir.

İsveç'in İkinci Dünya Savaşı sonrası göç deneyimi, dört dönem içerisinde incelenebilmektedir. 1938-1948 arası dönem içerisinde yoğun biçimde komşu ülkelerden mültecilerle karşı karşıya kalmıştır. Bu dönem, özellikle Nazi Almanya'sından kaçan Museviler'in göçlerini de içermektedir. 1949 ile 1970 arası ikinci dönemde ise Finlandiya ve Güney Avrupa ülkelerinden işçi göçü almıştır ve Avrupa'daki işçi göçlerine süreç olarak paralel ve benzerdir. Fakat en önemli farklılığı, İsveç'in bir "misafir işçi" programının olmamasıdır. Bu yaklaşım ise İsveç'in gelen işçi göçünü kalıcı olarak düşündüğü sonucuna ulaştırmaktadır. Bu politika, sonraki yıllarda da varlığını sürdürmüş ve İsveç'in göç politikalarının diğer

Avrupa ülkelerinden farklılaşması açısından önemli bir temel oluşturmuştur. Batı Almanya, Hollanda, Avusturya, İtalya, Belçika, Yunanistan, Yugoslavya ve Türkiye İsveç'e en yoğun işçi gönderen ülkelerdir.

İsveç, 1960'larla birlikte Yunanistan, Yugoslavya, Somali, Irak ve Türkiye'den göçmenlere ev sahipliği yapmaya başlamıştır. Bunlara ek olarak Danimarka, Norveç ve Finlandiya'dan da göçmen almıştır. Finlandiya'dan yoğun işçi göçünün en önemli nedeni, 1954 yılında Kuzey Avrupa ülkelerinin kendi aralarında kurmuş oldukları ortak emek pazarıdır (*Nordic Council-Kuzey Konseyi* olarak adlandırılır). Kuzey Konseyi kapsamında İsveç, Danimarka, Norveç ve İzlanda ortak işgücü piyasası oluşturmuşlar; ilerleyen tarihlerde aralarına Finlandiya'da katılmış ve böylece bu ülkelerin vatandaşlarının çalışma veya ikamet izni olmadan birbirlerinin ülkelerinde dolaşım imkânı oluşmuştur.

İsveç'in İkinci Dünya Savaşı sonrası göç deneyiminde ayrı bir dönem olarak sınıflandırılan ve 1970'lerle birlikte başlayan aile birleşmeleri dönemi de Avrupa'daki deneyime paralellik göstermektedir. Ayrı bir dönem olarak incelense de 1990'lara kadar devam eden bu dönemde önceden başlamış olan işçi göçleri ve mülteci göçlerinin de kesildiğini düşünmek yanlış olur. Yoğunluğundaki değişimlerle birlikte, İsveç bu göç türlerinde varış noktası olmaya devam etmiştir.

1990'dan günümüze kadar uzanan dönemde İsveç'e yönelik göçün belirleyici özelliğinin önemli bir bölümünü Güneydoğu ve Orta Avrupa ülkelerinden gelen ilticacılar oluşturmuştur. 1990'lardaki gelişmeler kapsamında ise eski Yugoslavya'dan yoğun bir mülteci ve göçmen akımı deneyimi yaşamıştır. Bir diğer önemli dönüm noktası da AB üyeliği olmuştur. Ancak 1995 yılındaki AB üyeliği sonrası İsveç, Avusturya gibi 2000'de katılan 10 yeni üye ülke için herhangi bir kota veya geçiş dönemi öngörmemiştir.

İsveç'in bu tarihsel süreç içerisinde göç politikalarının tasarımına her zaman özel önem verdiği gözlemlenmektedir. 1970'lerde İsveç, göç politikalarında Kanada gibi ülkeleri örnek almıştır (Heinö, 2011: 9). İsveç Göç Kurulu (*Migrationsverket*) İsveç'in göç politikalarından sorumludur. İsveç'te göç konusunda yasa önerileri hükümet tarafından sunulduktan sonra Rigsdag (İsveç Parlamentosu) tarafından değerlendirilmektedir. Adalet Bakanlığı da göç politikalarından sorumludur. İsveç Göç Kurulu ve İsveç Emniyeti, Adalet Bakanlığı'na raporlamada bulunurlar.

Entegrasyon politikaları 1975 yılı itibariyle Parlamento tarafından oluşturulmaya başlanmıştır ve bu girişimlerde Güney Avrupa'dan gelen işçi göçü etkin rol oynamıştır. Eşitlik, dayanışma, işbirliği ve konsensüs, İsveç entegrasyon politikasının saç ayakları olarak kabul edilmiştir. İsveç hala vatandaşlık için dil bilme gibi kısıtlayıcı koşullar getirmemiştir ve bu konuda Avrupa'daki sayılı örneklerdendir. Bu konuda entegrasyona yönelik politikaların arkasında durulması etkin rol oynamaktadır. Ayrıca İsveç, çokkültürlülük politikaları için de bir modeldir ve göç konusunda Fransa gibi asimilasyon politikalarını benimsememiştir.

Bu kapsamda, İsveç entegrasyon politikaları açısından örnek olabilecek birçok uygulamaya sahiptir. İşverenler göçmenlere kalacak yer sağlamakta, okullarda haftanın belli saatlerinde göçmenlerin anadilinde eğitim verilmekte, 1975'ten bu yana göçmenler yerel ve bölge meclisi seçimlerinde oy kullanabilmektedirler. Ancak, 1980'lerde aile birleşmelerinin yaşanmaya başlaması ve böylece sosyal hizmetlere yönelik masrafların artması, İsveç'te de göçe karşı seslerin çıkmaya başlamasına neden olmuştur. Bu sesleri azaltmak adına hükümet "*Tüm İsveç*" adı altında yeni bir politika tasarlamıştır ve göçmenlerin ülkenin belirli bir bölgesinde yoğunlaşmasını engellemeye çalışarak ülkenin farklı bölgelerine dağıtılmaları sağlanmaya çalışılmıştır. Buna ek olarak, 2008 yılında yapılan düzenlemelerle İsveç'e işçi göçünün tamamen işverenlerin talebine göre ayarlanması ve önceliği İsveç ve AB vatandaşlarına veren uygulamalara geçilmesi kararlaştırılmıştır¹⁷.

1968 yılından bu yana İsveç'e göç etmek isteyenlerin İsveç'e göçleri öncesi çalışma izni alması gerekmektedir ve bu kural göç akımları için şekillendirici etki yaratmıştır. Dolayısıyla Avrupa dışından göçlerin iltica ve aile birleşmesi odaklı şekillenmesine yol açmıştır. Bu kapsamda bugün İsveç'e göçün en büyük bölümünü aile birleşmeleri oluşturmakta, bu göçleri ilticacılar takip etmekte; ağırlıklı üçüncü grubu ise öğrenci ve işçi göçleri oluşturmaktadır.

Bahsedilen göç türlerinin yanı sıra öğrenci göçü, İsveç'e yönelik göçlerde önemli bir yere sahiptir ve ülkedeki öğrencilerin yaklaşık % 10'unu yabancı

---

¹⁷ 2008 tarihli düzenlemelerle birlikte İsveç istihdamda önceliği İsveç ve AB vatandaşlarına veren bir uygulamaya geçmiştir. Bu uygulamaya göre artık İsveç Kamu İstihdam Hizmetleri, yabancı işçi ihtiyacının kontrolünden sorumlu değildir. İşveren önce *Arbetsförmedlingen* adı verilen yerel İstihdam hizmetlerine işgücü ihtiyacını bildirmekle yükümlüdür ve *Arbetsförmedlingen* bu ilanı AB'nin iş portal EURES'te de paylaşır. Eğer bu kanallardan uygun bir aday çıkmazsa, işveren AB dışında istediği elemanı arama hakkına sahiptir.

öğrenciler oluşturmaktadır. Bu konuda oldukça esnek bir politika izleyen İsveç'e yönelik ilginin temelinde, üniversite eğitimi için yabancı öğrencilerden yıllık eğitim ücreti almaması yer almaktadır. Ancak, 2009 yılında hükümet yeni bir karar alarak 2011 yılı itibariyle AB dışından gelen yabancı öğrencilerden öğrenim ücreti alınmasını kararlaştırmıştır.

Tüm bu çerçeveye içerisinde Rydgren, İsveç'in refah rejimi, sekülerizm ve sosyal demokratların baskınlığı gibi ortak bir dizi ortak özelliğine dikkat çekmektedir (Rydgren, 2007: 3). Bu özellikler, İsveç'in göç politikalarında da belirleyici olmuştur. İsveç siyasetinde göç konusu, 2002 genel seçimlerinde görünürlük kazanmaya başlamıştır. İsveç'te radikal sağ, yaklaşık 80 yıllık bir geçmişe sahiptir. Ancak İsveç, radikal sağ için hiç bir zaman tam anlamıyla bir başarı platformu olmamıştır. Buna rağmen etkisi düşük de olsa İsveç'te radikal sağın var olmadığını söylemek doğru değildir; aksine uzun bir tarihi mevcuttur ve hatta ilk Nazi partisi 1924 yılında kurulmuştur (Widfelt, 2007: 3). Fakat 1990'larda Yeni Demokrasi Partisi'nin beklenmedik başarısı ve sonrasında 2000'lerde İsveç Demokratları Partisi'nin (SD) göreceli yükselişi, bu konuda yegâne örnekleri teşkil etmektedir. Göçle benzer şekilde vergi karşıtlığı da uzun yıllar İsveç'te popülist partiler için önemli bir seçim malzemesi olmuş ama Danimarka ve Norveç'teki kadar oy getirmemiştir.

Rydgren'e göre İsveç'te popülist sağ partilerin etkin olamamasının üç temel nedeni bulunmaktadır (Widfelt, 2007: 1; Rydgren, 2002, 2006). Bu nedenler göç konusunda politikalarda belirleyici olduğu gibi göç karşıtı partilerin güvenlik temalarını kullanımını ve bu temaların etkinliğini de belirlemiştir. Bu nedenlerden ilki, İsveç'te sınıfsal bağlılıkların hala sürmesi ve bu sebeple İsveç'te seçmen yönelimlerinde sosyo-ekonomik boyutun baskın olması nedeniyle sosyo-kültürel boyutun çok öne çıkamamasıdır. İkincisi, göç konusunun diğer ülkelerdeki kadar görünürlük kazanamamasıdır ve sonuncusu ise siyasi yaşamda sağ sol belirginliğinin keskin olmamasıdır (Rydgren, 2002: 47). Örneğin, İsveç'teki göç politikası "açık kapı" politikası olarak adlandırılmaktadır ve ilginç bir şekilde sosyalist görüşte olmayan partiler de bu açık kapı politikasını uzun yıllar desteklemişlerdir. Dolayısıyla hiçbir konu etrafında radikal sağ kanadın elini güçlendirecek bir

kamplaşma oluşmamış, radikal sağ partiler kendilerine seçmen kazandıracak konuları İsveç örneğinde diğer ülkelerde olduğu kadar rahat kullanamamışlardır.

Bu genel arka plan kapsamında, İsveç Demokratları (SD) Partisi'nin başka bir Avrupa ülkesinde görmezden gelinebilecek oy oranları ve yükselişi, İsveç için dikkat çekici ve çizgi dışı bir özellik sergilemektedir. Çünkü uzun yıllar radikal sağın İsveç'te yakalayamadığı başarıyı yakalamış ve bunu yaparken çokkültürlülük ve entegrasyon politikaları açısından model olarak gösterilen bir ülkede göç karşıtlığı kartını oynamıştır. Çalışmanın bir sonraki bölümü, bu çerçevede SD'yi ve göç politikalarını güvenlik temaları ekseninde analiz etmeyi amaçlamaktadır.

4.2.2. İsveç Demokratları Partisi (SD)

Önceki bölümde de açıklandığı üzere İsveç siyasal sisteminde radikal sağ partiler kendine çok nadir yer bulabilmişlerdir. İsveç'te radikal sağ partilerin göze çarpan ilk başarısı, 1991 yılına dayanmaktadır. Bu tarihte Yeni Demokrasi Partisi genel seçimlerde oyların % 6.7'sini almayı başarmış; fakat 1994 yılında parti kapanmıştır. İsveç Demokratları'nın yükselişi, bu tarih sonrasında en fazla göze çarpan başarı olarak sayılabilir ve ilk çıkışını oyların % 1.4'ünü aldıkları 2002 genel seçimlerinde gerçekleştirmişlerdir. Partiye İsveç siyasetinde bugün dikkat çekiciliğini katan özelliği, bu beklenmedik başarısının yanı sıra göç konusunda İsveç siyasal yaşamı ve uygulamalarına göre keskin sayılabilecek görüşleridir.

1986 yılında Bevara Sverige Svenskt - BSS (*İsveç İsveçli Kalsın*) partisi Framstegspartiet ile birleşerek Sverigepartiet'ı (*İsveç Partisi*) kurmuştur. Sverigepartiet (*İsveç Partisi*), İsveç Demokratları'nın öncüsüdür. Fakat parti, iç anlaşmazlıklar yüzünden 1988 yılında bölünmüş ve bu bölünmede bir grup da İsveç Demokratları – Sverigedemokraterna ismini almıştır. Bu kapsamda SD, resmi olarak 1988 yılında kurulmuştur ve Bevara Sverige Sevenkst (*İsveç İsveçli Kalsın*) partisinin bir sonraki kuşağı sayılmaktadır. İsveç Demokratları Partisi (SD), kuruluşu sonrası uzun yıllar İsveç siyasi gündemine gelememiş gibi radikal sağda da 1990'lara kadar kendine yer edinememiştir.

Partinin aşırı gruplarla açık bağlantıları, İsveç'te poplarite kazanmasının önünde her zaman önemli bir engel teşkil etmiştir. Bu çerçevede ilk yıllarında sürekli

olarak seçimlerde hüsrarla karşılaştığı söylenebilir. Öyle ki, ilk varoluş belirtilerini ancak 1990'ların başında yerel seçimlerde elde ettiği ufak başarılarla gösterebilmiştir. Bu kapsamda daha fazla popülerite kazanabilmek için 1999 yılında Nazi geçmişi ile tüm bağları koparan bir imaj çizmeye başlamıştır. Klarström liderliği ile başlayarak 1990'larda partinin üyelerinin ve liderlerinin daha temiz geçmişe sahip olanlardan oluşmaya başlamış olması da dikkat çekicidir. Ancak o tarihe kadar parti üyelerinin tartışmalı geçmişleri, daima önemli bir konu olmuştur. 1994'e kadar parti üyelerinin yaklaşık yarısının suç kayıtları bulunurken, neredeyse % 30'unun da Nazi bağlantılarının bulunduğu tespiti, bu konudaki ilginç bir ayrıntıdır (Widfelt, 2007: 7).

Tarihsel süreç içerisinde 1998 yılı parti için önemlidir; çünkü parlamento seçimlerinde 20 bin oyu yakalayabilmiştir. 2002 seçimleri ise genel anlamda bir başarı sayılabilir. Bu seçimlerde SD oyların % 1.4'ünü alabilmiştir. Genel olarak bakıldığında ufak gözükecek bu yükseliş, partinin tarihsel gelişimi içerisinde önemli bir dönemeci ifade etmektedir. 19 Eylül 2010 parlamento seçimleri ise SD için bir dönüm noktası olmuş, 19 sandalye ile parlamentoya girebilmişlerdir. % 5.7 oy alabilen SD, 2006 seçimlerinin sonrasında oylarını neredeyse iki katına çıkarabilmiştir. SD'nin İsveç Parlamentosu'na girebilmesi büyük bir sürpriz sayılabilir; çünkü İsveç siyasi sistemi özellikle 1990'lardaki birkaç istisna dışında en durağan ve neredeyse partilerin parlamentodaki koltuklarının sürekli olarak aynı kaldığı bir sistem olarak tanımlanmaktadır (Erlingsson ve diğerleri, 2006: 3).

İsveç'te 2003 yılında gerçekleşen Euro Referandumu ve 2004 Avrupa parlamentosu seçimleri, SD için diğer önemli dönüm noktaları olmuştur. Sıkı bir AB karşıtı olan parti, bu olayları kamuoyunun gözünde görünürlüğünü arttırmak için güçlü bir biçimde kullanmıştır. Ancak İsveç Demokratları, Danimarka'nın Euro Referandumu'ndaki karşıt konumuyla örnek aldığı Danimarka Halk Partisi gibi istediği sonucu elde edememiştir; çünkü İsveç'te Euro karşıtlığı konusunu sahiplenmiş Merkez Parti adı altında daha güçlü bir parti mevcuttur (Widfelt, 2007: 9). Sonuç olarak bu fırsatlardan yeterince yararlanamaması parti içi dinamikleri de değiştirmiş, 2005 yılında bir lider değişikliği yaşanarak Jansson'ın yerine henüz 26 yaşında olan Jimmie Akesson gelmiştir. Belki de sonraki süreçte İsveç Demokratları'nın göçe bu derece odaklanmalarının bu kapsamda İsveç'te AB

karşıtlığı gibi sistem karşıtı diğer argümanlarının başka partiler tarafından hâlihazırda kapılmış olmasından kaynaklandığı söylenebilir. Aslında göç karşıtı söylemi İsveç Parlamentosu'na ve seçim kampanyalarına taşımaya çalışan ilk parti Yeni Demokrasi partisidir ve 1991 yılındaki seçimlerde aktif olarak bu konuyu gündeme getirmiştir (Boreus, 2010: 18). 2002 ve 2006 seçimlerinde ise bu konudaki bayrağı SD teslim almıştır.

Klarström'un yerine gelen Mikael Jansson, SD tarihinde önemlidir ve Jansson FPÖ lideri Jörg Haider'i kendisine örnek olarak aldığını birçok kez açıkça dile getirmiştir (Widfelt, 2007: 8; Larsson ve Ekman, 2001: 165). Ancak partinin imajını olumsuz etkilediğini düşündüğü, Nazi geçmişi olan isimleri de zaman içerisinde partiden ihraç etmeyi başararak partiye yeni ve daha ılımlı bir yüz kazandırmıştır.

SD'nin göç politikalarına verdiği önem, bu konu hakkında 2007 yılında sadece göç politikalarını kısa ve uzun dönem vaatleriyle birlikte anlatan bir göç politikaları programı hazırlamalarından açıkça anlaşılmaktadır. Bu programı parti, 19 Mayıs 2007 tarihli yıllık ulusal toplantılarında onaylamıştır.

SD'nin 2007 tarihli göç politikaları programına göre göç politikası dört strateji üzerine konumlandırılmalıdır ve ancak bu şekilde “göç problemi”nin çözüleceği öngörülür. Bu stratejiler (i) sınırlandırılmış göç politikalarını (ii) yakın kriz bölgelerindeki mülteciler için daha fazla yardımı (iii) İsveç kültürünün güçlendirilmesini (iv) göçmenlerin asimile olmasına açık bir “İsveçliliği” içermektedir. Bu stratejinin partinin göçe yönelik genel yaklaşımı ekseninde bir yeniden okuması gerçekleştirildiğinde, aslında ilk bakışta taşıdığı düşünülen toleranslı göç yaklaşımından çok farklı boyutlar içerdiği keşfedilebilmektedir. Örneğin, yakın kriz bölgelerine yardım, tamamen iltica potansiyelini ortadan kaldırmaya yöneliktir ve bir anlamda SD'nin yaklaşımıyla “göç krizinin” İsveç topraklarına transferini önleme amacını taşımaktadır. Diğer yandan “açık İsveçlilik” kavramı ise çokkültürlülüğü genel olarak bir reddedişi ifade etmektedir ki bu duruşunu SD birçok belgede belirgin biçimde tekrarlamıştır (SD, 2007: 1). Dolayısıyla kültürlerin bir arada yaşamasından çok, “misafir kültürlerin” ancak İsveç kültürlerine dahil olup o pota içerisinde erimeleri halinde kabul edilebileceği mesajını vermektedir.

4.2.3. SD Göç Karşıtı Söyleminde Güvenlik Temaları

4.2.3.1. Kaynaklar ve Yöntem

İsveç Demokratları, doğası gereği güvenliği ön plana çıkartmaktadır. Partinin sloganı “Güvenlik ve Gelenek”tir. Dolayısıyla sloganın unsurlarından “güvenlik”, partinin tüm politikalarının ve politika dokümanlarının içerisinde işlemiştir.

Çalışmanın bu bölümü de, FPÖ’ye ilişkin bir önceki kısım ile eşdeğer biçimde SD’nin göç karşıtı söylemindeki güvenlik temalarının analizini hedeflemektedir ve yine bir önceki bölümle benzer şekilde analiz için SD’nin net bir biçimde dinleyiciye ulaştığı kaynaklar seçilmiştir. FPÖ’den farklı olarak SD, üzerine hem birincil kaynakların hem de ikincil kaynakların kısıtlı olduğu bir partidir; çünkü hem tarihi hem de dikkat çekiciliği göreceli olarak daha yeni bir partidir. Ancak mevcut kaynaklar, bu çalışmanın yanıt aradığı sorular için önemli ipuçları içermektedir. Bu kapsamda bu bölüm için analiz edilen kaynaklar şöyle sıralanmaktadır:

- (i) SD Göç Politikaları Programı, 2007
- (ii) SD Seçim Manifestosu, 2010
- (iii) SD Parti Programı, 2011
- (iv) SD Yerel Yönetimler Programı, 2008
- (v) SD Parti Tüzüğü, 2011
- (vi) SD Yerel Yönetimler Programı, 2009
- (vii) SD hakkında ikincil kaynaklar

4.2.3.2. SD Göç Karşıtı Söyleminde Ulusal Güvenlik

*“İsveç’in İsveçliliğini Korumak”
İsveç Demokratları 2010 Genel Seçim Sloganı*

SD’nin göç politikasını konumlandırış şekli, doğrudan bu konuda ürettiği politikaların doğasını da tanımlamaktadır. Öyle ki, partinin 2007 yılında hazırlamış olduğu göç politikaları programı, “İsveç Demokratları ulusal politikalar, kalkınma politikaları, mülteci politikaları ve göç politikalarını bir bütün olarak görmektedir. Bu kapsamda aşırı göç, İsveç’in ulusal kimliğini ve ülke bütünlüğünü tehdit

etmektedir.” diyerek başlamaktadır (SD, 2007: 1). Bu çerçevede parti, politikalarındaki temel amacını ortak milli kimliği ve güçlü iç dayanışmayı tekrar kurmak olarak tanımlamaktadır (SD, 2007: 1). “*Dayanışma*” kavramına yapılan vurgu, FPÖ de görüldüğü gibi SD göç politikalarında da merkezi bir konuma yerleştirilmiştir.

Partinin 2011 yılı programındaki şu cümle de, güvenlikle kurulan bağlantıyı sergiler niteliktedir:

“.....Sonuç olarak bizler, güçlü bir milli kimliğin ve minimum miktarda dilsel, kültürel ve dini farklılığın bir toplumda uyum, güvenlik ve istikrar için olumlu etkisi olduğu kararındayız” (DS, 2011: 7). Dolayısıyla sadece bu cümle bile genel olarak SD’nin politikalarındaki alt referans noktaları ile ulus güvenliği arasındaki bağlantıyı ortaya koyabilmektedir.

Bu kapsamda, SD’nin göç karşıtı söyleminde ulusal güvenliğe yapılan vurgu açıktır ve bu nedenle izlerine ulaşmak zor değildir. 2011 tarihli parti programı, SD’nin göçe karşı olmadığını; ancak göçün İsveç’in ulusal kimliğini, ülkenin refahını ve güvenliğini tehdit etmeyecek ölçü ve karakterde tutulması gerektiğine inandıklarını belirtmektedir (SD, 2011: 17). Radikal sağda yer alan bir parti olarak SD, açıkça etnik milliyetçiliği benimsemiştir (Widfelt, 2007: 5). Partinin 2010 manifestosu, “*Seçmenle Sözleşme (2010-2014)- Daha İyi Bir İsveç İçin 99 Öneri*” adını taşımaktadır ve bu manifesto partinin en önemli özelliğinin İsveç’in çıkarlarını her zaman en ön planda tutmak olduğunu belirterek başlamaktadır. Aynı manifestoda göç politikaları, “*Daha Sorumlu Bir Göç Politikası*” başlığını taşımaktadır. Bu başlık, bir bakıma partinin göçe bakışını da yansıtmaktadır. SD’ye göre mevcut hükümetler göç konusunda aşırı liberal davranarak İsveçliler’i ve onlara karşı sorumluluklarını ihmal etmektedirler.

Parti, milliyetçiliği ortak kimlik ve toplumda iç dayanışmayı sağlamak için en önemli araç olarak görmektedir (SD, 2011: 10). Ancak, özellikle göç politikaları kapsamında farklı yönde söylemlerine rastlansa da milliyetçiliği sadece kültür, dil, kimlik ve sadakat bağlamı tanımladıklarının, tarihsel ve genetik olarak bakmadıklarının, bu nedenle bu tanımın farklı kökenlerden gelenlere de açık olduğunun 2011 yılı programlarında altını çizmişlerdir. Bu çerçevede, partinin ulus tanımı da önem taşımaktadır. İsveç Demokratları, İsveç Ulusu’nu sadakat, ortak

tarikh ve kimlik, ortak dil ve ortak kùltùr bazında tanımlamaktadır. Ulus kavramı, aileden sonra en önemli, eski ve doğal insan topluluğu olarak gör÷lmektedir (SD, 2011: 11). Bu tanıma yeni üyelerin dahil olmasına belirli koşullar kapsamında karşı değillerdir. “Bir kişi doğumla ya da hayatının ilerleyen zaman dilimlerinde seçerek İsveç Ulusu’nun üyesi olabilir.” cümlesi, ilk bakışta esnek gör÷len bu yaklaşımı yansıtır niteliktedir (SD, 2011: 11). Fakat aynı yıla ait parti programının ilerleyen bölümleri, “yerli İsveçli” ve “asimile olmuş İsveçli” şeklinde iki farklı kavram sunarak ve hatta bunları açıkça tanımlayarak aslında ayrımcı görüşü sürdürd÷đünü göstermektedir. SD’ye göre yerli İsveçli, İsveççe konuşan ve İsveç ya da İskandinav ırkına (*Nordic*) ait kimliğe sahip kişilerken; asimile İsveçliler, İsveçli olmayan ebeveynlere sahip ancak kendisini İsveç kùltürüne ve milletine bağlı gören, kùltürü özümsemiş kişilerdir (SD, 2011: 11). Bu ikili yaklaşım, SD’nin ulus tanımını bir yandan açık tutarken diğer taraftan belirli gruplara kapatma girişiminin de bir örneğidir. Kùltürel güvenlik teması incelenirken ilerleyen bölümde detaylı olarak analiz edilen SD’nin asimilasyon anlayışı, milliyetçilik ve vatandaşlık anlayışında da şekillendirici olarak kendini göstermektedir. SD’ye göre İsveç kùltürü ve kimliğinden farklı ne kadar fazla göçmen gelirse, asimilasyon süreci o kadar zorlaşacaktır. Bu nedenle partinin genel yaklaşımı kapsamında, kùltür ve değeri İsveç ulusununkilerden farklı olanların göçünün kısıtlanmasını şiddetle önermektedirler (SD, 2011: 12). Dolayısıyla, SD’nin göç politikası sadece belli etnik gruplara açık (İskandinavlar gibi), seçici geçirgen bir özellik taşımaktadır.

SD’nin ulusal güvenlik bağlamlı göç karşıtı söyleminde dikkat çeken bir diğer kavram da sadakattir. Bu çerçevede SD, göçmenlerin vatandaşlığa kabulü için İsveç dilini ve kùltürünü çok iyi bilmelerinin yanı sıra, İsveç ulusuna sadakatlerini de açıkça gösterebilmelerini talep etmektedir (SD, 2011; 2007; 2009). Ancak böylesine soyut bir ölçütün talebi, aynı zamanda İsveç vatandaşlığına geçmek isteyenleri olumsuz karşılamak için de nesnel olmayan bir bakış açısı sunmaktadır.

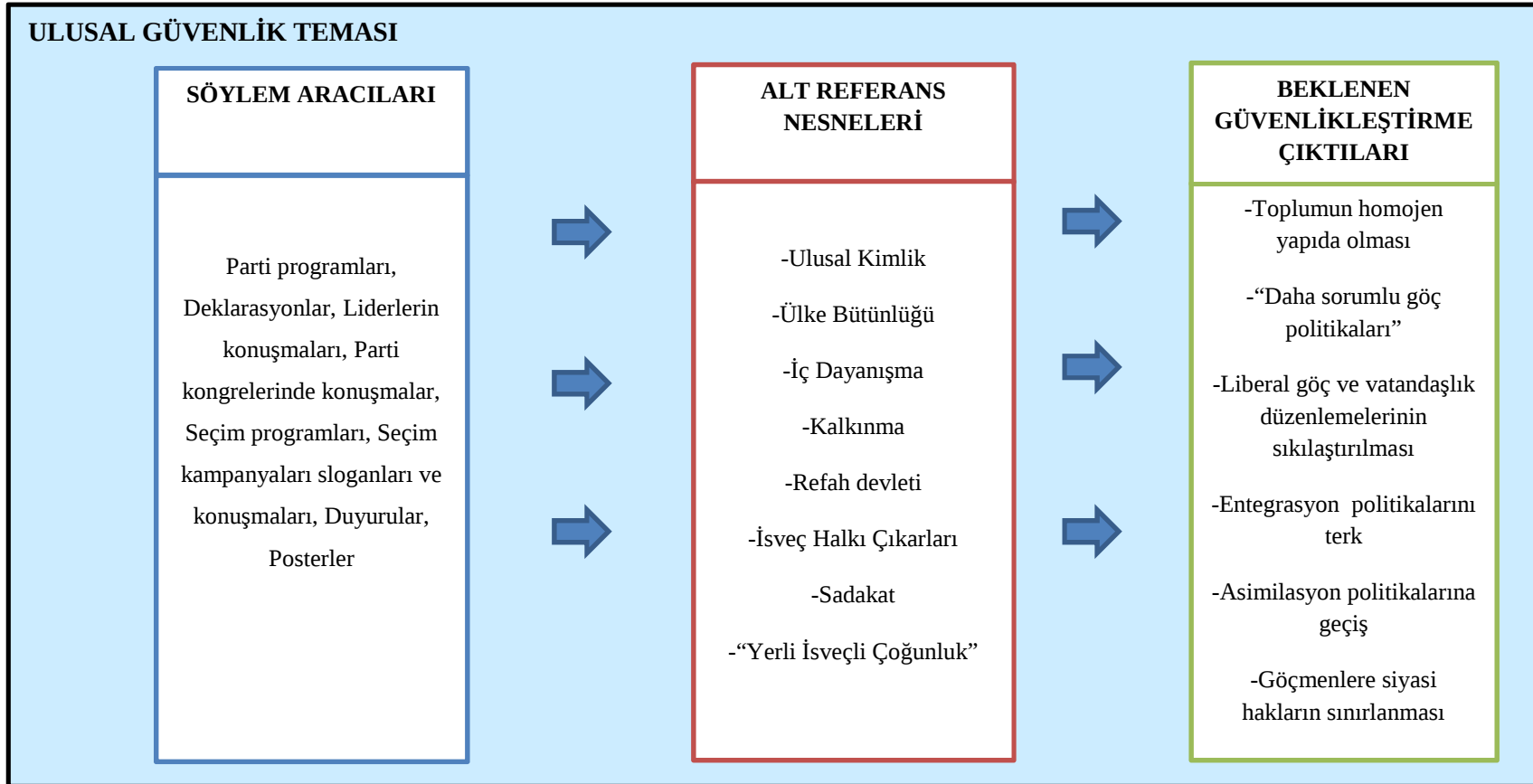
Diğer yandan vatandaşlık, SD göç programının önemli bir başlığını oluşturmaktadır (SD, 2007: 7). İsveç’te vatandaşlık ebeveynlerle doğumla gelmektedir çünkü “*jus sanguinis*” (*kan bağı esası*) prensibi geçerlidir. Ancak “*jus soli*”nin de (toprak esası) izlerine rastlanmaktadır. İsveç yasalarına göre en az beş yıl İsveç’te ikamet eden yabancılar, vatandaşlığa başvurabilmektedirler. Bunlara ek

olarak, İsveç dilini ya da kültürünü bilme gibi şartlar istenmemektedir. SD'ye göre tüm ikamet izinleri geçici olmalıdır ve geçici ikametle vatandaşlık arası bir statü olarak görülen sürekli ikamet izinleri tamamen kaldırılmalıdır (SD, 2007: 2). SD, vatandaşlığa geçiş kurallarının ve geçiş süresinin de uzatılmasını talep etmektedir (SD, 2010: 5; 2007: 7). Ayrıca süre dolduktan sonra da vatandaşlığa geçişin otomatik olarak gerçekleşmemesini, İsveç dili, kültürü ve tarihine ilişkin zorunlu bir testin uygulanmasını talep etmektedir. Çifte vatandaşlığa ise tamamen karşıdırlar. Bu kısıtlamalara ek olarak, SD siyasi haklar konusunda da kısıtlayıcı uygulamalar taraftarındır. Buna bağlı olarak genel seçimlerde sadece İsveç vatandaşlarının oy kullanması gerektiğini savunmaktadırlar (SD, 2007: 7).

SD, parti olarak öngördükleri yeni göç ve iltica politikalarının en önemli unsurunun bu politikaların İsveçlilerin çıkarlarına ve İsveç toplumunun alım kapasitesine göre tasarlanması olduğunu belirtmektedir (SD, 2007: 2). Bu çerçevede parti, göçmenlerin yüksek doğum oranları ve İsveç'in asimilasyon politikalarının olmaması nedenleriyle uluslararası göçlerin birkaç on yıl içerisinde İsveçlileri kendi ülkelerinde azınlık haline dönüştüreceğini iddia etmektedir (SD, 2007: 1). Aile birleşmeleri ve akraba göçleriyle gelenlerin son on yılda sürekli ikamet izni alan yabancıların yaklaşık yarısını oluşturduğunu politika dokümanlarında sürekli olarak vurgulayan SD, bunun nedeni olarak yine İsveç'in liberal yasalarını göstermekte ve diğer ülkelerle karşılaştırıldığında bu yasaların çok cömert olduğunu dile getirmektedir (SD, 2007: 5). Bu kapsamda FPÖ gibi SD de aile birleşmelerine ilişkin şartların somut ölçütlerle sıkılaştırılması gerektiğini savunmaktadır. SD, İsveç'te göç ve aile birleşmelerine ilişkin limitlerin azaltılmasını talep ederken daima Danimarka ve Finlandiya'yı model ülke olarak göstermektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde SD'nin göç karşıtı söyleminde ulusal güvenlik teması altında alt referans nesneleri; kalkınma, ulusal kimlik, ülke bütünlüğü, iç dayanışma, refah devleti, İsveç halkı çıkarları, sadakat ve yerli (*native*) İsveçli çoğunluktur. Güvenlikleştirme sürecinin beklenen çıktıları ise; toplumun homojen halde korunması, daha sorumlu göç politikaları, liberal göç ve vatandaşlık politikalarının sıkılaştırılması, entegrasyon politikalarının bırakılması ve asimilasyon politikalarına geçiş, sadece geçici ikamet izni verilmesi, göçmenlerin siyasi haklarının kısıtlanmasıdır.

Şekil 7: SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ulusal Güvenlik Teması

4.2.3.3. SD Göç Karşıtı Söyleminde Ekonomik Güvenlik Teması

Son yıllarda İsveç'e birçok göçmen geldi ve birçoğunun İsveç toplumunun bir parçası olma şansı vardı. Tabii ki bunların birçoğu Müslümandı ve onlar kendilerini ayırarak büyük şehirlerin banliyölerinde paralel toplumu yarattılar. Bunun İsveçliler'in dilediği refah devletini inşa etmek için iyi olduğunu düşünmüyorum.

Jimmie Akesson, BBC News (25 Ocak 2011)

İsveç, gayrisafi milli hasıla açısından Avrupa'nın en hızlı gelişen ekonomilerinden biri olarak nitelendirilmektedir. Ancak finansal kriz, İsveç'in 2010 genel seçimlerinde de belirleyici olmuştur. SD, bu krizden yararlanarak ekonomik güvenlik temasına özellikle 2010 seçimlerinde daha fazla ağırlık vermiştir. Parti, göçü büyük bir masraf olarak tanımlamaktadır. Şaşırtıcı olmayan bir biçimde bu masrafın ana kaynağını refah devletinin sağladığı imkânlar olarak göstermektedir (SD, 2007: 1). Örneğin iltica hakkındaki politikalarına değinirken İsveç'in kaynaklarının sınırsız olmadığını; iltica politikasının ve kotalarının ülkenin nüfusuna göre belirlenmesi ve yardıma ihtiyacı olan diğer insanların da düşünülmesi gerektiğini dile getirmektedir (SD, 2007: 2).

SD, aslında bu noktada FPÖ'de rastlanmayan ilginç bir savı öne çıkarmıştır. İsveç'in mültecileri kabulünün Dünya'nın diğer kriz bölgelerinde kalan yardıma muhtaç başka kişilere gidecek olan yardımları engellediğini iddia etmektedir (SD, 2007: 2). Partinin göç politikaları programındaki şu cümle, bu yönden açıklayıcıdır:

“Sadece belirli bir kesimin “iltica paketi”nden yararlanıp İsveç'e gelmesi ve burada hayat boyu bir yardım elde etmesi, Dünya'daki diğer yardıma muhtaçlar düşünüldüğünde çok adaletsizdir.”

Bu kapsamda SD, ekonomik temelli olduğunu düşündüğü ilticayı önlemek için mülteci ve ilticacılara yemek ve yatacak yer dışında kesinlikle nakdi yardım verilmemesi gerektiğini öne sürmektedir (SD, 2007: 4).

İsveç refah devleti modelinin göçmenlerce sömürüldüğü anlayışı, partinin 2010 manifestosunda da ağırlığını korumuştur. SD, ihtiyacı olan insanlara yardım etmenin İsveç'in ilkelerinden olduğunu kabul eder ama “önce İsveç refah devletini ve İsveçliler'in refahını korumalıyız” düşüncesini öne çıkartır. Bu noktadan hareketle de göçmenlerin İsveç refah devletine zarar verdiği tehdidini söylemine yerleştirmiş

olmaktadır. Sosyal güvenlik sisteminin istismar edildiği argümanı, FPÖ gibi SD'nin de göç karşıtı söyleminde öne çıkmaktadır. 2010 manifestosunda SD, göç başlığı altında sağlık sistemini ihlal edenlere daha sıkı cezalar getirileceğini vadetmektedir. SD'nin refah devletinin varlığına çokkültürlülüğü tehdit olarak göstermesi, ilgi çekicidir. Parti uzun dönemde refah devletini korumak için önce milli bütünlüğün korunması gerektiğini belirtmektedir. SD'ye göre ortak bir kimlik, herşeyin temelinde yer almaktadır. Bu bakış açısına göre çokkültürlülük, ideal toplum için arzu edilen durumla çelişmektedir.

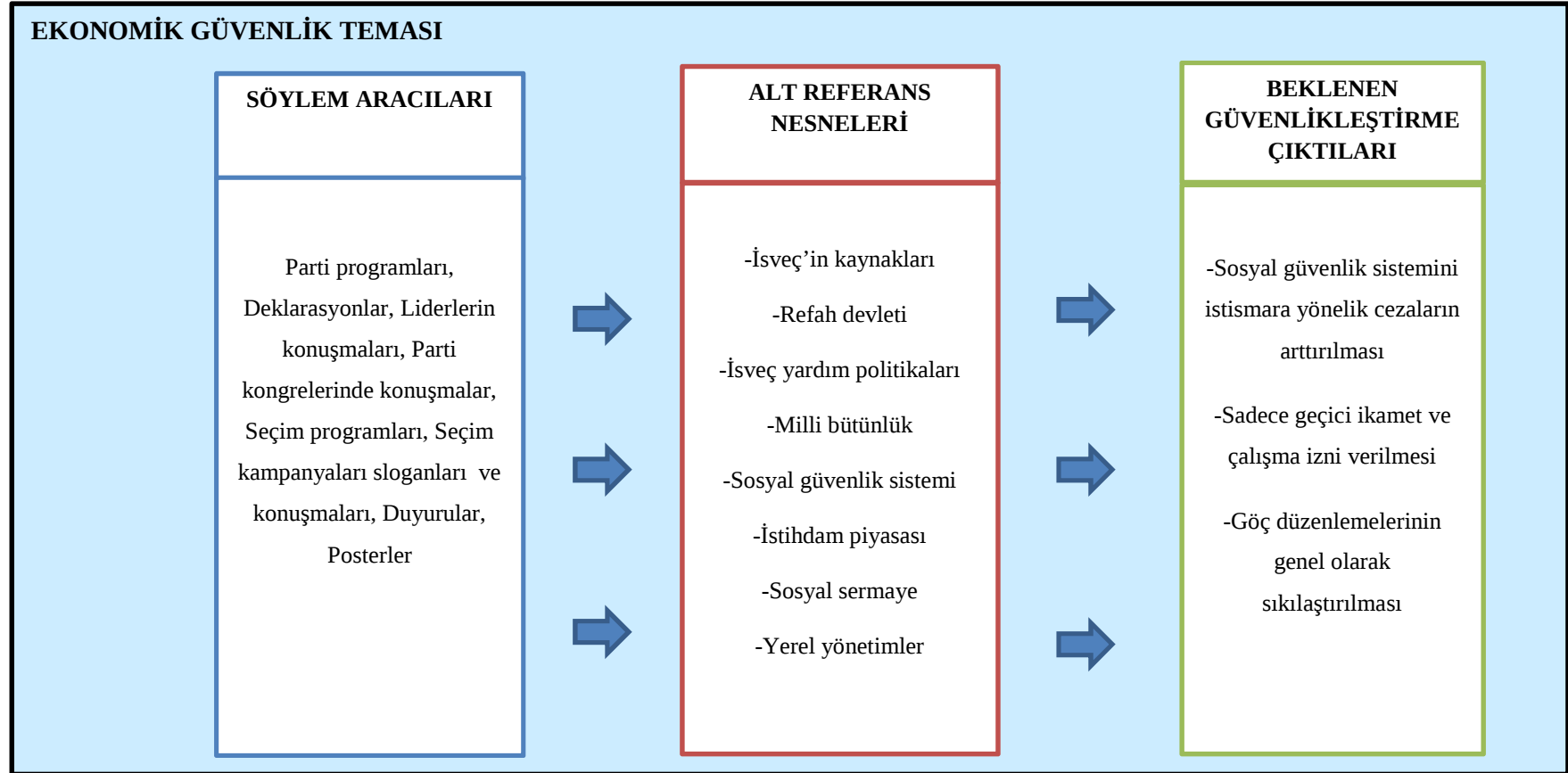
İstihdam, SD'nin göç karşıtı söyleminde öne çıkan bir diğer unsurdur. Partinin 2007 tarihli göç politikalarına göre İsveç'te iş sahibi olmak isteyen birçok kişi vardır ve bu nedenle ülkenin ihtiyacı olan bazı alanlar dışında İsveç'in emek göçüne ihtiyacı bulunmamaktadır (SD, 2007: 4; 2011: 26). SD'nin yaklaşımına göre, ihtiyaç olan alanlar için gelen göçmenlere ve öğrencilere bile ancak geçici ikamet izni verilmelidir. Bunun temel nedenlerinden biri olarak SD, bir ekonomide kültürel heterojenliğin ve üretim birimlerinin ihtiyacından fazla göçmenin bulunmasının ev sahibi ülkenin sosyal sermayesi üzerinde genellikle olumsuz etkiler yarattığını savunmaktadır (SD, 2011: 26).

SD, İsveç'e gelen ilticacıların büyük çoğunluğunun motivasyonunun ekonomik olduğunu öne sürmektedir. Bu iddiasını ise gelen ilticacıların yardım ve korumaya ihtiyaçları bitmesine rağmen İsveç'te sürekli kalmayı seçmeleriyle desteklemektedir (SD, 2007: 2). Bu kapsamda mültecilerin İsveç'in liberal yasalarından yararlanarak ikamet izni almalarına tümüyle karşı çıkmaktadır. Parti, ikamet izni olmadan bir ilticacıya kesinlikle çalışma izni verilmemesi gerektiğini öngörür; ancak eğer ilticanın ekonomik maliyetini azaltacak ise bulunduğu kampta bir işte çalışmasına izin verilebileceğini belirtmektedir (SD, 2007: 4).

SD, daha önce incelenen FPÖ'den farklı olarak göç konusunu ekonomik güvenlik temasıyla bağlantılı biçimde önemli bir yerel yönetim politikaları malzemesi olarak da kullanmakta ve mevcut göçmen sayılarına göre hükümetin yerel yönetimlere göçmenler için yeterince fon aktarmadığını ve ödenek ayırmadığını iddia etmektedir. Bu yaklaşımla, bir yandan göçü ve göçmenleri bir maliyet olarak konumlandıran SD, diğer yandan da yerel yönetimlerin dikkatini ve algısını göçün zarar verici olarak gördüğü yanlarına çekmeye çalışmaktadır.

Ekonomik güvenlik teması altında SD'nin temel alt referans nesneleri; İsveç kaynakları, refah devleti, İsveç Yardım Politikası, milli bütünlük, sosyal güvenlik sistemi, istihdam piyasası, sosyal sermaye ve yerel yönetimlerdir. Beklenen güvenlikleştirme çıktıları ise; sosyal güvenlik sistemini istismara yönelik cezaların arttırılması ve sadece geçici ikamet ve çalışma izni verilmesi ve bu kapsamda ilgili tüm yasal düzenlemelerin sıkılaştırılmasıdır.

Şekil 8: SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Ekonomik Güvenlik Teması

4.2.3.4. SD Göç Karşıtı Söyleminde Kültürel Güvenlik Teması

“Avrupa ülkeleri, çokkültürlülüğün bir erime potası olduğuna dair naif düşünceden vazgeçmek zorundadırlar. İsveç’e gelenler mümkün olduğunca İsveçli olmalıdırlar. Uyum sağlaması gerekenler onlardır, bizler değiliz.”

Jimmie Akesson, The Economist (10 Eylül 2011)

SD’nin göç karşıtı söyleminde kültürel güvenlik öğelerine çok fazla rastlanması şaşırtıcı değildir; çünkü kültür partinin önemli bir politika malzemesidir. Jimmi Akesson liderliğinde 2010 yılında hazırlanan manifestonun büyük bölümünde İsveç kültürünü korumaya yapılan vurgu dikkat çekmektedir. SD, ortak milli ve kültürel kimliği demokratik bir toplumun temel şartı olarak görmektedir ve bunu aynı dili konuşmayan bir toplumun uyuma ulaşamayacağı, bu nedenle demokratik ortamın asla sağlamayacağı gibi savlarla açıklamaktadır (SD, 2011: 5).

SD’nin temel ilkeleri, 2008 tarihli yerel yönetim politikalarına ilişkin programında da vurgulanmıştır. Bu ilkeler güvenli, uyumlu ve birlik içinde bir toplumun en önemli unsurunun ortak kimlik olduğunun, bunun da nüfus içerisinde yüksek derecede etnik ve kültürel benzerliklerle mümkün olacağının altını çizmektedir (SD, 2008: 13). Bu benzerlik derecesi (homojenlik) sağlanamayıp göçle karşı karşıya kalındığında ise “asimilasyon” ve “geri gönderme”, partinin kabul edilebilir gördüğü iki temel seçenektir.

Parti’nin 2007 Göç Politikaları Programı, etnik orijinin milliyetin en önemli ölçütü olması nedeniyle SD’nin çokkültürlülüğü topyekûn reddettiğini kesin bir dille ifade etmektedir (SD, 2007: 1). Göçle oluşan kültürel farklılığın İsveç toplumuna zarar verdiğini, kültürel olarak İsveç kültürüne uzak olan toplumlardan göçün olabilecek en az dereceye getirilmesi gerektiğini iddia etmektedir (SD, 2007: 4).

SD’nin göç karşıtı söyleminde farklı kültürlerin bir arada yaşaması kabul edilemez görüldüğü gibi kendilerini tanıtmalarına da karşı çıkılmaktadır. Örneğin, bu kapsamda göçmen derneklerine verilen yardımların ve yabancı kültürleri İsveç’te tanıtan tüm kamu desteklerinin iptal edilmesini talep etmektedirler (SD, 2007: 6).

Kimlik gururunu SD de göç politikalarında öne çıkarmaktadır ve İsveç’in muazzam ve güçlü bir kimliğe sahip olduğunu belirtmektedir. Buna ek olarak vatandaşlık ile milliyetin aynı şey olmadığını, vatandaşlığa sahip olanların eşit

haklara sahip olması gerektiğini, ancak milliyet bağının kolay kazanılabilir bir unsur olmadığını sıkça vurgulamaktadır (SD, 2007: 1).

Asimilasyon, göç politikalarında SD'nin en fazla dile getirdiği kavramlardandır ve asimilasyon politikalarının eksikliği, göçle ilişkili birçok problemin kaynağı olarak gösterilmektedir. Parti, bir çözüm olarak entegrasyon yönetimini tamamen reddetmektedir. Çokkültürlülüğe, çatışma ve güvensizlik yaratacağı savıyla karşıdılar. Bu kapsamda partinin göç politikaları programında entegrasyon ve asimilasyon olarak iki ayrı bölüm yer almaktadır. SD, entegrasyonu “İsveçliler’in ve göçmenlerin özlerinden vazgeçip yeni bir varlık olarak karışmaları” şeklinde tanımlamakta, İsveçliler’in kendi kültürlerini koruma ve geliştirme hakkı olması dolayısıyla bu yaklaşımı kabul edilemez görmektedir (SD, 2007: 6). SD'nin politika önerisi olarak talep ettiği ise asimilasyon yaklaşımıdır. Entegrasyon yaklaşımıyla bütünleşik gördüğü çokkültürlülüğü, hegemonik bir yaklaşım olarak değerlendirmektedirler (SD, 2007: 6).

SD'ye göre asimilasyon yaklaşımında İsveç'in gelenekleri, değerleri ve kuralları belirleyici olmalı; ülkede kalanlar buna ayak uydurmalıdırlar. SD, asimilasyonun da zorlu bir süreç olduğunu kabul etmekte ve buna uyum sağlayamayan göçmenlerin ülkelerine geri gönderilmesi gerektiğini savunmaktadır. 2010 yılı parti manifestosunda da asimilasyonun önemi vurgulanırken, göçmenlerin İsveç toplumuna adapte olması gerektiğinin ve İsveç toplumunun göçmenlere uyum göstermeyeceğinin keskin bir biçimde altı çizilmektedir (SD, 2010: 4).

SD'ye göre kültürel olarak uzak ve farklı ülkelerden gelen göçlerin sonucu hem ekonomik hem de sosyal açıdan olumsuzdur (SD, 2011: 17). İsveç Demokratları (SD), İsveç'i İskandinav (*Nordic*) kültürel toplumunun bir parçası olarak tanımlamaktadır (SD, 2011: 12). FPÖ'nün Germen halklarını yabancı olarak saymaması ve onları göçmenlerden ayrı tutması gibi, SD de politikalarını açıklarken İskandinav halklarına ayrıcalıklı davrandığını hissettirmekte ve öne sürdüğü sıkılaştırıcı tedbirlerden ayrı tutmaktadır. Bu kapsamda, Sami ve Fin azınlıkların uzun bir geçmişi olduğunun, bu grupların asimilasyona tabii olmayacaklarının, kendi dil ve kültürlerini koruma hakları olduğunun belirtilmesi, bu ayrımcı yabancı politikasının önemli bir örneğini teşkil etmektedir (SD, 2007: 7).

Dinsel unsurları SD'nin yoğun bir biçimde kullandığı gözlemlenmektedir. Partinin lideri Jimmy Akesson, Müslüman nüfusun göçle birlikte artışı, İsveç'in İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra karşı karşıya kaldığı en büyük tehdit olarak tanımlamaktadır (Castle, 2010). SD, okul tatillerinin sadece İsveç ve Hristiyan dini günleri ile sınırlı kalmasını, diğerlerini içermemesini talep etmektedir (SD, 2007: 6). Buna ek olarak, İsveç Kilisesi'ni İsveç toplumunun ve eğitiminin önemli bir parçası olarak değerlendirmektedir. 2007 yılı göç programında İsveç Kilisesi'nin eğitime daha çok dahil olmasını, buna karşı çıkan veya rahatsız olan farklı din mensubu velilerin çocuklarının, bu zamanlarda okula gelmemelerine izin verilmesi gerektiğini, diğer dini toplulukların ise okul dışında işlev gösterebileceklerini belirtmesi, bu düşünce tarzının yansımalarının en uç örneği olarak sayılabilir (SD, 2007: 6). Ayrıca SD, devletin sadece Judeo-Christian prensipleri takip eden özel okullara ödenek ayırmasını istemektedir. Bunların yanı sıra, farklı dinlerdeki yabancıların herhangi bir dini inşaat gerçekleştirmelerine karşı çıkmaktadırlar.

Aslında SD'nin sorun olarak gösterdiği konunun çıkış noktası İsveç'te bazı okulların geleneksel olarak okul dönem kapanış törenlerini klisede düzenlemeleri, ama son yıllarda Hristiyan olmayan göçmen grupları incitmemek adına bu uygulamadan vazgeçmeleridir. Ayrıca göçmen öğrenci sayısına bağlı olarak bazı yerel yönetimler, kendilerine bağlı okullarda Müslümanların da tatil günlerinde tatil olmasını kabul etmiş ve yemek menülerini İslami hassasiyetlere uygun olarak yeniden düzenlemiştir. Yerel yönetimlere ilişkin politika belgelerinde SD, bu politikalardan geri dönüşü talep etmektedir (SD, 2008: 14). Bu kapsamda belediyelere geri gönderme konusunda bir memur tahsis edilmesi, gerekli görülürse göçmenlere belediyelerin geri gönderme işlemleri için hibe sağlaması, SD'nin öngörülleri arasındadır.

İslamileşme kavramı, 2010 yılı parti manifestosunda yer almaktadır. Manifestoda SD, İsveç halkını İsveç toplumunun İslamileştirilmesi'ni durdurmaya çağırmaktadır ve bu çağrıya manifestonun göç ile ilgili bölümünde yer vermiştir (SD, 2010: 5). Yine 2011 yılı parti programının dinle ilgili bölümünde, genel olarak İslam'ın ve özellikle siyasi kanadının İsveç Demokratları'nın yaklaşım ve politikalarına ters düştüğü; bu nedenle Batı ve İsveç kültürüyle birlikteliğinin mümkün olmadığı; İsveç toplumunda İslam'ın etkisini azaltmak için köktenci

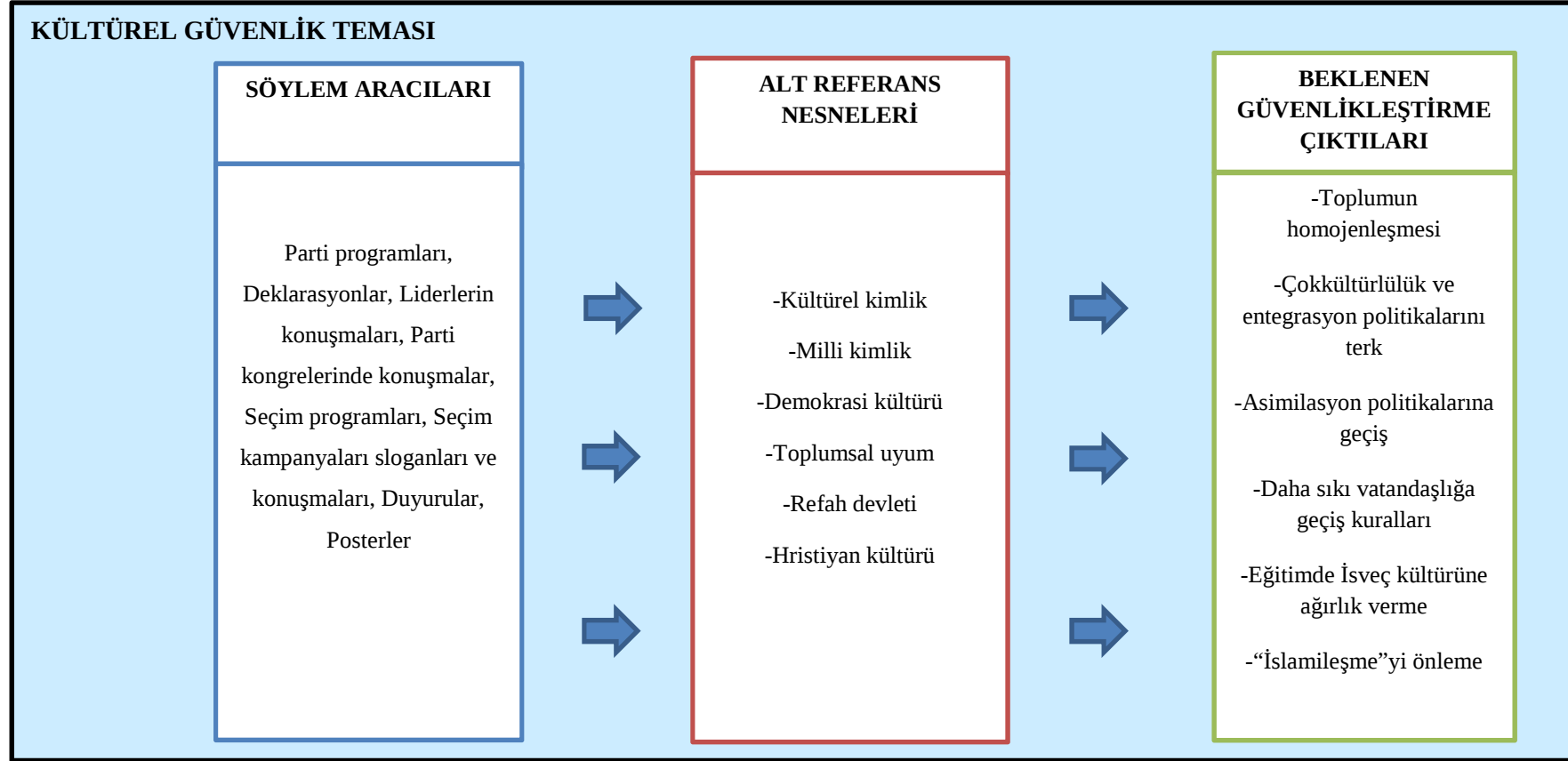
unsurlar içeren Müslüman ülkelerden İsveç'e göçün en aza indirilmesi gerektiği belirtilmektedir (SD, 2011: 21). Heinö'nün isabetli tespitinde de belirttiği üzere Avrupa'daki birçok ülke gibi İsveç'te de entegrasyon tartışmaları, artık 21. yüzyılda İslam hakkında tartışmalara dönüşmektedir (Heinö, 2011: 14).

SD, göçle ilişkili olarak eğitim politikalarında da öneriler sunmaktadır. İsveç okullarında İsveç tarihine ilişkin derslerin arttırılması, göç programında geçen önerilerden bir tanesidir (SD, 2007: 6). Parti, anadillerinde eğitim isteyen göçmenlerin tüm masraflarının aileleri tarafından karşılanması gerektiğini savunmaktadır.

Son olarak altı çizilmesi gereken önemli bir nokta, SD'nin refah devletini de İsveç kültürünün bir parçası olarak görmekte olduğudur. 2010 yılı manifestosunda esas olarak savundukları unsurun İsveç kültürel mirası olduğunun altını çizmektedirler. Bu mirası ise ortak değerler ve İsveçliler'in kendi kültürlerini istedikleri şekilde geliştirebilme haklarına sahip olmaları üzerine inşa edilmiş bir refah devleti şeklinde tanımlamaktadırlar (SD, 2010: 4).

Tüm bu çerçevede içerisinde SD'nin göç karşıtı söyleminde kültürel güvenlik temasının alt referans nesneleri; kültürel kimlik, milli kimlik, demokrasi kültürü, toplumsal uyum, refah devleti ve Hristiyan kültürüdür. Beklenen güvenlikleştirme çıktıları ise homojen toplum, çokkültürlü politikaları ve entegrasyon politikalarını bırakma, asimilasyon politikaları uygulama, daha sıkı vatandaşlık geçiş kuralları getirme, eğitimde İsveç kültür ve tarihine daha fazla ağırlık verme, göçmenlerin kültürel ve eğitimsel ayrıcalıklarını geri alma ve "İslamileşme"nin önlenmesidir.

Şekil 9: SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde Kültürel Güvenlik Teması

4.2.3.5. SD Göç Karşıtı Söyleminde İç Güvenlik Teması

“Tabii ki tüm göçmenler suçlu değil; ancak bir bağlantı var... Bizim muhafazakâr bir görüşümüz var. Göç ve suça ilişkin politikalar, en önemli ve bizi diğerlerinden ayıran unsurlardır.”

Jimmie Akesson, The Swedish Wire (19 Eylül 2010)

SD, 2007 tarihli göç politikaları programında açıkça sosyal problemlerle göç konusu arasında bir bağlantı kurmaktadır (SD, 2007: 1). Sosyal problemlerin İsveç toplumundaki belirtileri olarak ise yabancılaşıma, grup çatışmaları ve suçu göstermektedir. SD'ye göre hapse yol açacak suçlara karışan ya da daha az ciddiyeti olan ancak sürekli tekrarlanan saldırılara dahil olanların ikamet izinlerinin iptal edilerek ülkelerine geri gönderilmesi gerekmektedir. Yine göç karşıtı birçok partide görüldüğü üzere SD de terör, kaçakçılık ve göçü aynı düzlemde tartışmaktadır ve bu kurgu göçe yönelik söylemlerini doğrudan suçla ilişkilendirmektedir. Terör, kaçakçılık ve yasadışı göçle mücadelenin hem dış sınırların hem de iç göç kontrollerinin sıkılaştırılmasından geçtiğini özellikle belirtmektedir (SD, 2007: 3). İlk bakışta SD'nin yasadışı göçe karşı duruşu olağan görülebilir. Ancak bu söylemdeki problemleri nokta, göçe yönelik hazırlanan bir dokümanda veya göç üzerine kurgulanmış bir söylemde her zaman yasadışı göçün öne çıkartılması, buna ek olarak konunun terör ve kaçakçılıkla birlikte çerçevelendirilmesidir. Bu strateji, aslında göçün güvenlik temelli algılanmasına yönelik en önemli stratejilerdendir ve Avrupa'daki birçok radikal sağ parti gibi SD'nin de bu stratejiyi kullanmaktan kaçınmadığı gözlemlenmektedir.

SD'nin göç karşıtı söylemi sadece göçmenleri değil, ülkeye giriş yapan tüm yabancıları potansiyel suçlu olarak gösterebilmektedir. Örneğin SD, yasadışı göçle bağlantılı gördüğü ülkelerin vatandaşları yanında terörle bağlantısı olduğu düşünülen tüm ülke vatandaşlarına da vize zorunluluğunun uygulanması gerektiğini öne sürmektedir (SD, 2007: 3). İlticacılara yönelik parmak izi ve DNA testi uygulaması da suçla ilişkili yaklaşımın izlerini taşımaktadır. SD'nin söyleminde ilticacılar suçla ilişkilendirildikleri derecede hastalıklarla da ilişkilendirilebilmektedirler. Örneğin parti, DNA ve parmak izi testine ek olarak hem ilticacılara hem de ikamet izni için başvuranlara HIV, TB gibi çeşitli hastalıklara yönelik testlerin uygulanmasının zorunlu hale getirilmesini önermektedir (SD, 2007: 4).

İsveç'teki mevcut sistem, göç politikaları konusunda yerel yönetimlere önemli derecede sorumluluk yüklemektedir ve SD bu durumu etkin biçimde kullanmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda iç güvenlik teması, partinin yerel yönetimlere ilişkin politika ve söylemlerinde daha fazla ortaya çıkmaktadır. Örneğin, SD'nin 2008 tarihli yerel yönetim politikaları programının “suçu önlemek” alt başlıklı bölümünün henüz girişinde ilk vurgulanan nokta; ulusal düzeyde sorumlu bir göç politikası için adımlar atılması ve daha sıkı yasaların uygulamaya konması gerektiğidir (SD, 2008: 11).

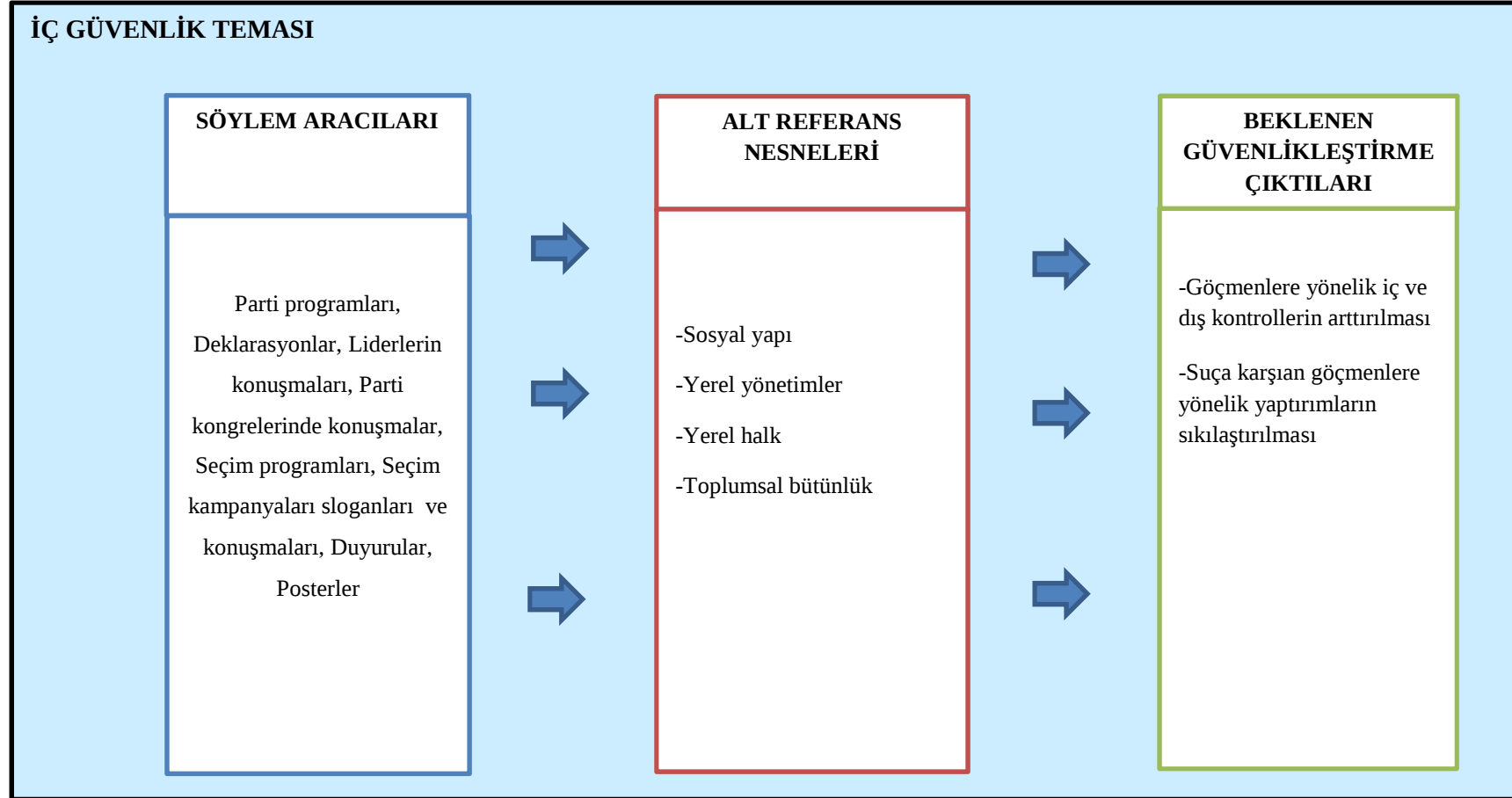
SD'nin 2008 yılı yerel yönetimler politika programındaki şu cümle de göçü iç güvenliğe bir tehdit olarak belirgin bir şekilde çerçevelemektedir:

“ Göç, yerel yönetimler için sadece ekonomik bir yük değildir. Bölünme, kültürel çatışma ve artan suç; göçün diğer sonuçlarıdır.” (SD, 2008: 13).

Rydren'in çalışmasında vurguladığı, SD'nin resmi yayın organı SD-Kuriren'in internet sayfasında güncel haberleri verirken dikkat çekici biçimde göçmenleri suçla ilişkilendirme ve göçmen suçlarını öne çıkarma eğiliminin olduğu analizi, iç güvenlik temasının kullanımını örnekleme açısından önemlidir. Rydgren, bu tür başlıklara örnek olarak “Silahlı Türk, Blackeberg'de bir posta ofisini soydu”, “Kosova Arnavutu yine tecavüz suçuna karıştı”, “Gavle'deki cinsel saldırının arkadındaki göçmenler” gibi haber başlıklarını göstermiştir ve bu başlıklar parti tarafından göçmenlerin suçla ilişkili çerçevelendirilmesine ilişkin önemli örneklerdir (Rydgren, 2010: 25).

Genel olarak değerlendirildiğinde iç güvenlik teması altında göç karşıtı politikalarında SD'nin alt referans nesneleri; sosyal yapı, yerel yönetimler, yerel halk ve toplumsal bütünlüktür. Beklenen güvenlikleştirme çıktıları ise göçmenlere yönelik iç ve dış kontrollerin arttırılması ve suça karışan göçmenlere yönelik yaptırımların sıkılaştırılmasıdır.

Şekil 10: SD Göç Karşıtı Söyleminin Güvenlikleştirme Sürecinde İç Güvenlik Teması

4.3. SONUÇ

Avusturya'dan FPÖ ve İsveç'ten SD partilerinin göç karşıtı söylemlerinde güvenlik temalarını kullanımına ilişkin analiz, farklı ülkelerdeki her iki parti tarafından da dört güvenlik temasının aktif bir biçimde kullanıldığı, fakat kullanım ağırlıkları ve referanslarının ülkelerin tarihsel, sosyal ve kültürel farklılıklarından yoğun biçimde etkilenmekte olduğunu ortaya koymaktadır.

Analiz çalışması, bu farklılıklara ilişkin çeşitli çıkarımlara da ulaşılmasını sağlamaktadır. Öncelikli olarak dikkat çeken ilk unsur, Avusturya'da göç algısında ekonomik kaygıların hem göç karşıtı politikalarda hem de genel olarak göç politikalarında şekillendirici bir etken olarak yer aldığıdır. İlgili bölümde incelendiği üzere göç konusunda ticari birliklerin ve sosyal ortakların etkin rolü, bu durumun önemli bir nedeni olarak gösterilebilir. İsveç'te ise göç ekonomik bir olay olmanın ötesinde uzun yıllar sosyal ve kültürel bir olay olarak algılanagelmıştır. Dolayısıyla Avusturya'da belirgin ekonomik şoklar olmasa da göç konusunda ekonomik güvenlik temasını kullanmak olası iken, İsveç'te bu yöndeki algı değişiminde ekonomik ve finansal krizlerin ateşleyici rolü olduğu gözlemlenmektedir.

Bir diğer önemli nokta, radikal sağ partilerin her iki ülkede siyasal sistemde kendilerine yer bulabilmeleri noktasındaki belirgin farklılıktır. FPÖ Avusturya'da 1990'ların ortasından itibaren normal siyasetin bir parçası haline gelebilmiştir. İsveç'te ise radikal sağ hiçbir zaman büyük kitlelere ulaşamamış ve normal siyasetin bir parçası olarak görülmemiştir. Dolayısıyla İsveç'teki partilerin göç konusunda sahaya sürdüğü güvenlik temalarının kamuoyu nezdinde kabul edilebilirliği, Avusturya'ya göre daha zayıf kalmaktadır. Çünkü bu konuda etkin aktör olarak yer alan radikal sağın meşruiyeti, seçmen gözünde hala kuşkuludur ve normal siyaset içerisinde kendine yer bulup ehliyet kazanması daha uzun bir zaman dilimini ve tarihsel süreci gerektirir gözükmektedir. İsveç'te radikal sağın görülebilen başarısı yerelde filizlenip henüz ulusal düzeye ulaşabilmiştir. Ancak, Avusturya'da anaakıma ulaşip iktidardan pay alabilmiş birçok sağ parti mevcuttur ve göç karşıtlığı Avusturya'daki bu siyasal sistem içerisinde bir nevi FPÖ'nün karşılaştırmalı üstünlük unsuru olmuştur.

Bir diğerk önemli farklılık, Avusturya’da FPÖ’nün referans aldığı Heimat gibi güçlü bir unsurun İsveç’te yer almamasıdır. Heimat kavramı, FPÖ için ulusal değerlerin ve bağlılıkların sınırını çizen, kültürel ve milli duyguları canlandırıcı önemli bir referans nesnesidir. Bu referans nesnesinin “milliyetçi” niteliğı, Avusturya’da geniş kitleleri harekete geçirebilecek bir güce sahiptir. SD’nin İsveç’te kullanabileceğı böyle güçlü bir kavramın bulunmadığı gözlemlenmiştir. İsveç’teki göç karşıtı söylem daha zayıf bir “milliyetçi” bağlantıyla sadece “refah devleti” idealinin simgeselleştirilmiş mitine dayanılabilmektedir.

Diğerk yandan iki ülke arasında göç deneyimindeki tarihsel farklılık da göç karşıtı politikalarda güvenlik temalarının kullanımı konusunda şekillendiricidir. “Göç ülkesi olmama” savı, İsveç için işlevsizken Avusturya’da FPÖ tarafından aktif olarak kullanılabilmektedir. Çünkü bu konuda Avusturya’da geniş anlamda kabul görmüş bir reddediş, neredeyse tarihsel boyutta, resmi olarak mevcuttur. Ancak İsveç uzun yıllar süregelen politikaları kapsamında göç ülkesi olmadığını iddia edemez. Bu nedenle SD, İsveç’in “göç ülkesi olmadığı” tezinin yerine “yanlış göç politikalarını terk etme” tezine yaslanmakta ve mevcut politikaları reddetmektedir.

Ayrıca İsveç’in göç politikaları konusunda bir diğerk farklılığı daha mevcuttur. Önceki bölümlerde belirtildiğı üzere İsveç’in hiçbir zaman “misafir işçi” anlayışı ve “misafir işçi” programı olmamıştır. İsveç’in bu yaklaşımının ardında entegrasyon ve sürekli ikametın kabul edilebilir görülmesi yer almaktadır. Hoşgörölü entegrasyon politikaları ve çokkültürlölük yaklaşımı, İsveç’in göç konusundaki tarihsel arka planını ve politikalarını temelden etkilemiştir. İsveç’in göçmenleri uzun süre misafir işçi olarak görmemesi dolayısıyla sürekli kalan göçmenler, İsveç halkı ve yönetimleri için hiçbir zaman Avusturya’daki kadar şok etkisi yaratmamıştır. Konunun İsveç’te öne çıkması ancak finansal krizler ve sanayi sonrası toplumda refah devleti anlayışının sorgulanmasıyla gerçekleşmiştir. İsveç’in göreceli olarak geç yaşadığı tartışmalar, Avusturya’da daha 1980’lerde yaşanmıştır ve bu nedenle göçün siyasallaşmasının Avusturya’da daha eski bir tarihi vardır. Avusturya’da misafir işçi ve geçici ikamet anlayışı yerleşiktir. Buna bağlı olarak İsveç’teki gibi kapsamlı bir entegrasyon politikası ne tartışılmış ne de uygulanmıştır. Dolayısıyla İsveç’te göç karşıtı hareketler ağırlıklı olarak ülkede göçmenlere yönelik yaklaşım ve politikaların

aşırı toleranslı ve yanlış olduğu üzerin kurgulanırken, Avusturya’da FPÖ daha çok göç politikalarının değil göçmenlerin varlığını tehdit olarak tartışmaktadır.

Öte yandan, İsveç’te başlangıçtan itibaren göç konusunda refah devleti sorumlu tutulduğu için bu konulardaki görev paylaşımında refah devletine ilişkin kurumlar önemli görevler üstlenmişlerdir. Dolayısıyla İsveç’teki kurgu, göçün entegrasyon ve kültür boyutuna daha çok odaklanırken, Avusturya’da “düzenleme-kural koyma” boyutuna odaklanıldığı gözlemlenmektedir. Tüm bu tarihsel arka plan farklılıkları bağlamında genel bir gözlem, FPÖ’nün göç karşıtı dilinin SD’ye göre açık bir şekilde daha sert olmasıdır.

Bununla birlikte her iki ülkedeki partilerin de göç karşıtı politikalar ve güvenlik temalarını kullanımları açısından bazı ortak yanları mevcuttur. En temel nokta olarak göçün her iki ülkede de “ulusüstücülük” ve “küreselleşme”ye karşı deşarj olma konusu olarak kullanılmakta ve bir nevi bu iki şekillendirici fenomenin yerine bir “günah keçisi” işlevi görmekte olduğu söylenebilir. Avrupa’da birçok radikal sağ parti gibi, İsveç’te SD ve Avusturya’da FPÖ partileri bir ulusüstü girişim olarak AB ile birçok konuda uzlaşmışlar ve karşıt yaklaşımlarını eskiye göre büyük oranda yumuşatmışlardır. Dolayısıyla AB’yi eleştirme argümanlarını şu an için yoğun biçimde terk etmiş görünmektedirler. Örneğin, her ikisi de göçmenleri eleştirirken AB ülkelerinden gelenlerin bu eleştirilere dahil olmadığını satır aralarında ya da açıkça belirtmektedirler.

Bununla birlikte, çokkültürlülüğü reddetmek, “*önce bizim ülkemiz*” mottosunu öne çıkarmak, Hristiyan değerlerini savunmak ve İslam karşıtlığı her iki partinin de güvenlik temalarına ve söylemlerine entegre ettikleri önemli yaklaşımlardır. Bunlara ek olarak her iki parti de belirli “*imtiyazlı grupları*” göç ve yabancı karşıtlığının dışında bıraktığını birçok kez vurgulamaktadır. Avusturya’da FPÖ için bu gruplar Germen ırkı iken; İsveç’te SD için Kuzeyliler’dir (İskandinavlar).

Benzerliklerden bahsederken vurgulanması gereken bir diğer önemli nokta, güvenlik temalarının her iki parti tarafından kullanımındaki ve alt referans nesnelerindeki benzerliklerin birçoğunun tesadüfün ötesinde bir model alma yaklaşımının sonucu olabileceğidir. SD, birçok yönden Avusturya’daki FPÖ’nün ardılıdır ve önemli liderleri de birçok kez bu partiyi örnek aldıklarını belirtmişlerdir.

Dolayısıyla SD'nin göç karşıtı politikalarında bu politikalarla geniş kitleler kazanmış FPÖ'nün izleri görülebilmektedir. Ancak ülkelerin farklı tarihsel ve kültürel yapıları, benzer stratejilerin İsveç'te aynı etkiyi yaratamamasına neden olmaktadır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasının her bir bölümü, o bölüme ilişkin temel çıkarımları özetleyen birer sonuç bölümüyle tamamlanmaktadır. Bu kısımda ise tez araştırmasının bütününde ulaşılan çıkarımlar genel olarak değerlendirilecek ve tezin temel varsayımları ve hipotezi ekseninde ulaşılan sonuçlar paylaşılacaktır.

Tez çalışmasının birinci bölümünde Avrupa’da radikal sağ partilerin göç karşıtı politikalarının göçü güvenlik eksenine taşıma süreci, güvenlikleştirme yaklaşımının kuramsal penceresinden, siyasallaştırma ve çerçeveleme kavramları kapsamında ve sürecin inşacı unsurlarına odaklanarak incelenmiştir. Bu bölüm, güvenlikleştirme yaklaşımının özündeki inşacı unsurların, radikal sağ partilerin göçü bir güvenlik konusu olarak konumlandırmaları sürecine kuramsal olarak uygun bir bakış açısı sunduğu; Soğuk Savaş sonrası yeniden tanımlanan güvenlik kavramı içerisinde göçün konumuna dair önemli çıkarımlara ulaşılmasını sağladığı; ancak öngördüğü söylem yaklaşımının analizine ilişkin daha somut bir metodoloji ihtiyacı olduğu sonuçlarına ulaşmıştır. Bu ekseninde, eleştirel söylem analizine ilişkin temel yaklaşımlar incelenerek bunların içerisinde Wodak’ın yaklaşımı ve sürece ilişkin şablonu çerçevesinde, Avrupa’da radikal sağ partilerin göçü güvenlikleştirme sürecinde kullandıkları güvenlik temalarını analiz etmek üzere bir şablon önerisi oluşturulmuştur. Bu şablonun oluşturulması sürecinde elde edilen önemli çıkarımlar; göçün güvenlikleştirilme sürecinin çok aktörlü bir süreç olduğu, bu sürecin sonunda belirli “güvenlikleştirme çıktılarının” hedeflendiği, radikal sağ partilerin bu hedefe söylemlerinde bazı referans/alt referans nesnelerini öne çıkartarak ve belirli güvenlik temalarını kullanarak ulaşmaya çalıştıkları olmuştur.

Tüm bu kuramsal çerçeve içerisinde çalışmanın ikinci bölümünde Avrupa’nın göç deneyimine tarihsel bir bakış sunulmuştur. Çalışmanın bu bölümü, Avrupa devletlerinin İkinci Dünya Savaşı sonrası göç konusundaki deneyimlerinin homojen bir görünüm arz etmediği, bu nedenle tarihsel olarak bazı yönlerden paralellikler taşımaktayken bazı özellikleriyle farklılaştığı, bu farklılaşmanın Avrupa devletlerinin ulusal göç politikalarını da büyük ölçüde etkileyip şekillendirdiği ve göçün günümüz Avrupa’sında hem ulus devlet düzeyinde hem de AB düzeyinde önemli bir gündem maddesi haline geldiği, bu ekseninde göç konusunun Avrupalılaşması ve ulusüstü yönetim boyutunun oluşmasının Avrupa için yeni bir deneyim ve Avrupa göç

tarihinde yeni bir dönem niteliği gösterdiği sonuçlarına ulaşmıştır. Bu bölümdeki en önemli çıkarımların başında Avrupa’da bu çerçevede göç konusunun görünürlüğünün artmış olması, siyasallaşmış olması ve bunun da ötesine geçerek çok aktörlü bir süreç içerisinde güvenlikleştirilmekte olması gelmektedir. Göç konusunun Avrupa’da ulusal ve ulusüstü düzeyde görünürlüğünün bu derece artması, konunun siyasi partiler için bir siyasi malzeme ve oy kaynağı haline gelmesini de açıklar niteliktedir. Tüm bunlara ek olarak tarihsel sürecin incelenmesi ise göçün Avrupa’da bir güvenlik konusu haline dönüşümünün bir anda gerçekleşmediğini, inşacı bir sürecin ürünü olduğunu göstermiştir. Bu bölümün bir diğer önemli çıkarımı, göç politikaları dönüşürken Avrupa’nın karşılaştığı göçlerin de bir dönüşüme uğradığı, bu dönüşüme yönelik ulusal hükümetlerin ve Avrupa Birliği’nin uygun cevaplar ve mekanizmalar geliştirememesinin güvenlikleştirici aktörlerin elini güçlendirip güvenlikleştirme sürecini hızlandırmakta olduğudur. Daha da önemlisi, Avrupa’nın yaşadığı refah devletinin dönüşümü ve neo-liberal politikalar gibi güncel gerçekliklerin de göç politikalarını ve göç algısını etkilemekte olduğu, ekonomik krizler ve terör saldırıları gibi beklenmedik şokların, göçün güvenlikleştirilmesi yolunda etkin faktörler olarak rol aldığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla Avrupa’nın kendi iç dinamikleri ve çelişkileri de kuşkuya yer bırakmayacak biçimde göç karşıtı politikaların filizlenmesine olanak tanıyan bir yaşam alanı yaratabilmektedir.

Çalışmanın üçüncü bölümü, Avrupa’da göçün çok aktörlü güvenlikleştirilmesi sürecinin en göze çarpan aktörlerinden radikal sağ partilere odaklanmıştır. Avrupa’da radikal sağ partileri İkinci Dünya Savaşı sonrası varoluşları kapsamında ele alan bu bölüm, günümüzde bu partilerin altın çağlarını yaşamaktan çok uzak olsalar da beklenmedik bir şekilde tekrar tercih edilmeye ve seçmen kitlesi kazanmaya başladıklarını; ancak bu partilerin gelişimlerinin ve başarı grafiklerinin tüm Avrupa ülkelerinde benzer şekilde seyretmediğini ortaya koymuştur. Bu bölümde vurgulanan bir diğer önemli nokta, göçün radikal sağ partilerin gündemine yeni bir olgu olarak sadece 11 Eylül saldırıları sonrasında girmediği, aslında 1980’lerden bu yana bu yönde bir gelişimin gözlemlenmekte olduğu; ancak 11 Eylül saldırıları sonrasındaki dönem ve Avrupa’nın yaşadığı finansal ve ekonomik krizlerin bu konuda önemli ideolojik ve politik kırılma noktaları yarattığıdır.

Bu bölümde göç karşıtı politikaları ekseninde ele alınan Avrupa'nın radikal sağ partilerine ilişkin dikkate değer bir çıkarım da bu partiler için göç karşıtı politika ve söylemlerin diğer tüm sosyal problemlerin göz ardı edilmesi ve tek bir unsura bağlanmasını sağlayan bir paravan konu işlevi gördüğü, konunun günümüzde Avrupa radikal sağ için en önemli popülist politika malzemelerinden biri haline dönüştüğü, bu dönüşümde Soğuk Savaş sonrasında değişen siyasi ve ekonomik konjektürle birlikte radikal sağın geleneksel argümanlarının kitleleri harekete geçirici gücünü yitirmesinin ve bu partilerin kendine yeniden bir varoluş nedeni arama güdüsünün etkili olduğudur.

Bu bölümün sonucunda, tez çalışmasının hipotezinde de ortaya konulan Avrupa'da radikal sağ partilerin göçü güvenlikleştirme sürecinde (i) *ulusal güvenlik*, (ii) *ekonomik güvenlik*, (iii) *kültürel güvenlik* ve (iv) *iç güvenlik* olmak üzere dört güvenlik temasını aktif biçimde kullandıkları çıkarımı; bu temaların söyleme aktarılış biçiminin ve kullanım ağırlıklarının siyasi partilerin bulunduğu ülkenin tarihsel ve ekonomik yapısına, hitap ettiği kitlenin (*audience*) göç konusundaki algılarına, önceliklerine ve toplumsal yapının diğer bileşenlerine göre çeşitlilik gösterebildiği yargısı ile birlikte paylaşılmıştır. Bu yargıyı desteklemek üzere tez çalışmasının dördüncü bölümü, ilk bölümde önerilen şablon ve güvenlik temaları ekseninde iki ayrı AB ülkesinden iki radikal sağ partinin göç karşıtı söylemlerinin analizine ayrılmıştır.

Tez çalışmasının dördüncü bölümünde analiz edilen iki parti, Avusturya'dan Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ) ve İsveç'ten İsveç Demokratları (SD) partileridir. İki parti, ait oldukları ülkelerin göç politikaları, tarihsel süreçleri ve göç algılarının birbirlerinden farklı olması, göç karşıtı politikalara ilişkin deneyim sürelerinin farklı olması, elde ettikleri başarı düzeylerinin farklılık göstermesi gibi bir dizi ayrıştırıcı unsur dolayısıyla tercih edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen ve dördüncü bölümün sonuç kısmında ayrıntılı olarak özetlenen çıkarımlar, bu farklılıkların güvenlik temalarının kullanımında da farklılıklar yaratacağına dair tez çalışmasının öngörüsünü önemli ölçüde karşılar niteliktedir.

Bu kapsamda FPÖ ve SD partilerinin göç karşıtı söylemde güvenlik temalarını kullanımına ilişkin analiz, farklı ülkelerdeki her iki parti tarafından da bu tez çalışmasının öne sürdüğü dört farklı güvenlik temasının aktif bir biçimde

kullanıldığını; fakat kullanım ağırlıkları ve referanslarının ülkelerin tarihsel, sosyal ve kültürel farklılıklarından yoğun biçimde etkilenmekte olduğunu ortaya koymaktadır. Öncelikli olarak dikkat çeken ilk unsur, Avusturya’da göç algısında ekonomik kaygıların hem göç karşıtı politikalarda hem de genel olarak göç politikalarında şekillendirici bir unsur olarak yer aldığıdır. İsveç’te ise göç ekonomik bir olay olmanın ötesinde uzun yıllar sosyal ve kültürel bir olay olarak algılanagelmıştır. Dolayısıyla Avusturya’da belirgin ekonomik şoklar olmasa da göç konusunda ekonomik güvenlik temasını kullanmak olası iken, İsveç’te bu yöndeki algı değişiminde ekonomik ve finansal krizlerin ateşleyici rolü olduğu; ekonomik güvenlik temasının bu vesileyle daha işlevsel hale geldiği gözlemlenmiştir. Bir diğer dikkat çekici nokta, radikal sağ partilerin her iki ülkede siyasal sistemde kendilerine yer bulabilmeleri konusundaki belirgin farklılıktır. FPÖ Avusturya’da 1990’ların ortasından itibaren normal siyasetin bir parçası haline gelebilmişken İsveç’te ise radikal sağ hiçbir zaman büyük kitlelere ulaşamamış ve normal siyasetin bir parçası olarak görülmemiştir. Dolayısıyla İsveç’teki partilerin göç konusunda sahaya sürdüğü güvenlik temalarının kamuoyu nezdinde kabul edilebilirliği, Avusturya’ya göre daha zayıf kalmaktadır. Çünkü bu konuda etkin aktör olarak yer alan radikal sağın meşruiyeti, seçmenlerin gözünde hala kuşkuludur ve normal siyaset içerisinde kendine yer bulup ehliyet kazanması daha uzun bir zaman dilimini ve tarihsel süreci gerektirir gözükmektedir.

Bunlara ek olarak, Avusturya’da FPÖ’nün referans aldığı Heimat gibi güçlü bir unsurun İsveç’te yer almaması, “göç ülkesi olmama” savının uzun yıllar İsveç için işlevsizken Avusturya’da FPÖ tarafından aktif olarak kullanılabilmesi, Avusturya ile karşılaştırıldığında İsveç’in hiç bir zaman “misafir işçi” anlayışı ve “misafir işçi” programının olmaması, Avusturya’da İsveç’teki gibi kapsamlı bir entegrasyon politikasının ne tartışılmış ne de uygulanmış olması gibi farklılıklar, güvenlik temalarının radikal sağ partilerce kullanımını etkileyen yapısal ve tarihsel farklılıklar olarak tespit edilmiştir. Bu kapsamda, İsveç’te göç karşıtı hareketler, ağırlıklı olarak bu ülkede göçmenlere yönelik yaklaşım ve politikaların aşırı toleranslı ve yanlış olduğu üzerine kurgulanırken, Avusturya’da ise FPÖ’nün öncelikli olarak göç politikalarını değil de göçmenlerin varlığını tehdit olarak tartışmaya açtığı görülmüştür.

Bununla birlikte her iki ülkedeki partilerin de göç karşıtı politikaları ve güvenlik temalarını kullanımı açısından bazı ortak yanları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. En temel nokta olarak, göçün her iki ülkede de “ulusüstücülük” ve “küreselleşme”ye karşı deşarj olma konusu olarak kullanılmakta ve bir nevi bu iki fenomenin yerine bir günah keçisi işlevi görmekte olduğu söylenebilir. Avrupa’da birçok radikal sağ parti gibi İsveç’te SD ve Avusturya’da FPÖ partileri de bir ulusüstü hareket olarak AB ile birçok konuda uzlaşmışlar ve karşıt yaklaşımlarını eskiye göre büyük oranda yumuşatmışlardır. Dolayısıyla AB’yi eleştirme argümanlarını şu an için yoğun biçimde terk etmiş görünmektedirler. Örneğin, her ikisi de göçmenleri eleştirirken AB ülkelerinden gelenlerin bu eleştirilere dahil olmadığını satır aralarında ya da açıkça belirtmektedir. Bununla birlikte, çokkültürlülüğü reddetmek, “önce bizim ülkemiz” mottosunu öne çıkarmak, Hristiyan değerlerini savunmak ve İslam karşıtlığı, her iki partinin de güvenlik temalarına entegre ettiği önemli yaklaşımlardır.

Genel olarak değerlendirildiğinde önemle vurgulanması gereken bir nokta, göç karşıtı tüm tartışmaların ardında göç politikalarından çok Avrupa’da refah devleti ve sosyal devlet modellerinin küreselleşme bağlamında yeniden tanımlanması sürecindeki sancıların yatmakta olduğudur ve aslında göç bu tartışmada bir mücadele alanı olarak örnek olay işlevi görmektedir. Üretim şekillerinin uğradığı dönüşüme bağlı olarak küreselleşmenin sosyal devlet modelini ve refah devleti anlayışını tartışmaya açması kaçınılmaz bir sonuç olmuştur. Bunun sonucunda ise birçok politika gibi göç politikalarının da entegrasyon stratejilerinin de yeniden tanımlanması gerekmiştir. Ancak bu tanımlamayı yapabilme açısından ulusal ve ulusüstü düzeydeki farklılıklar, Avrupa ülkelerinde göç konusunda radikal karşıt seslerin yükselmesine de zemin hazırlayabilmektedir. Bu kapsamda radikal sağ partiler, bu farklılık ve zayıflıklardan yararlanarak seçmen kitlelerini tüm Avrupa’da göçün entegrasyon yöntemi ile yönetişiminin başarısız olduğuna dair bir yargıyı yaratıp yaygınlaştırmaya çalışmaktadırlar. Radikal sağ partiler bu yöndeki hamleleri ile kısa ve orta vadede Avrupa parlamentolarında iktidardan açıkça pay alamasalar da sistemi ve üretilen politikaları çalışma boyunca anlatılan yöntemlerle etkileyebilmektedirler ve orta vadede daha fazla etkileyebilme potansiyeline sahiptirler. Bu tez çalışmasında vurgulandığı üzere Avrupa’da radikal sağ partiler,

1980'lerin sonuna kadar sürdürebildikleri geleneksel politika kartlarını artık ellerinde tutamamaktadırlar; bu nedenle aslında göç ve göçmen karşıtlığı bu partilerin yeni bir “kart” ve “öteki” arayışının sonucudur.

Buna rağmen, bu arayışın Avrupa'nın güncel ekonomik ve sosyal gelişmeleri ile de yoğun bir bağlantısı bulunmaktadır. İstihdam piyasalarının daraldığı, küreselleşme dalgalarıyla güvensizleşen ekonomilerde neo-liberal politikaların çıkmazının sorumlusu olarak azınlık gruplarının hedef tahtasına yerleştirilmeye çalışılması sürpriz değildir. Bunun da ötesinde, radikal sağ partilerin bu arayışının sonucu olarak göç karşıtı politikalarının karşılık bulmasının sadece tek aktörlü ve siyasi partilerin etkin olduğu bir süreç olarak algılanması, resmin bütününe gözden kaçırmakla eşdeğerdir. Birçok toplumsal olay gibi göç karşıtlığı da yoktan var olmamış, bu süreçte Avrupa'nın 1980 sonrası toplumsal ve ekonomik yapısı, bu yapıdaki değişimler, özellikle sanayi sonrası ekonomi, küreselleşme ve refah devletinin dönüşümü etkin rol oynamıştır. Bu dönüşüm sürecine bağlı olarak yabancı düşmanlığı ve göç karşıtlığının fitilini tutuşturan bireysel kaygılar da artışa geçmiştir ki bu kaygılar, bu tez çalışmasının kuramsal arka planını da oluşturan güvenlikleştirmeyi ve güvenlik temalarının kullanımının etkinliğini besleyen en önemli unsurların başında gelmektedir.

Bu noktaların yanı sıra, henüz ortaçağda Avrupalılar tarafından Avrupalı olmayan insanlarla ilgili deneyimsel gözlemlere dayalı bir söylem olarak yaratılan “ötekileştirmeye” bağlı biçimde, Ortaçağ Avrupa'sının sonunda “vahşi adam” tanımının ortaya çıkmış olduğunu hatırlayarak; günümüz Avrupası'nda siyasal elitlerce yapılan ötekileştirme söyleminin bu kez uzaktaki “vahşi adamı” değil, hemen yanı başlarındaki “tehlike unsuru” olarak görülen yabancıları/göçmenleri tanımladığının tekrar vurgulanması yerinde olacaktır. Bu tanımlamanın temelinde ise kaçınılmaz olarak kapitalizmin işlerliğinden refah devletinin tanımına kadar birçok konuda değişim ve dönüşüme Avrupa'nın ulusal ve ulusüstü düzeyde verebildiği ya da veremediği yanıtlar önem taşımaktadır. Bu perspektiften bakıldığında, günümüzde göçmenlerin Avrupa'da belirli bir kesimce ötekileştirilmesinin, göç karşıtı politikaların taraftar bulabilmesinin ve radikal sağ partilerin bu politikalar üzerinden yükselişinin daha rahat okunabilmesi mümkün olacaktır. Çünkü böyle bir bakış açısı, bu süreci sadece ideolojik temellere dayandırmadan; küreselleşmenin, sanayi sonrası

değişen üretim ilişkilerinin ve bu ilişkilerle değişimlerin toplumlar üzerinde yarattığı etkilerin üzerinden değerlendirme fırsatı sunmaktadır.

Son söz olarak, bu tez çalışmasının Avrupa’da göçün güvenlikleştirilme sürecinde radikal sağ partilerin rolünü iki önemli radikal sağ parti örneği ekseninde karşılaştırmalı şekilde incelemesi, göç karşıtı politikalar arasında kültürel ve tarihsel yapıdan kaynaklanan farklılıkları ve benzerlikleri ortaya koyması ve bu inceleme süreci için “güvenlik temaları” ekseninde bir süreç şablonu oluşturup sunması açısından önemli olduğunun altı çizilebilir. Fakat bu çalışmada öngörülen kuramsal yaklaşım, çalışmanın bütünlüğünü korumak amacıyla, tezin amaçları ve temel araştırma sorularına ilişkin sınırlar dahilinde tartışılabilmiştir. Tüm bu tartışmalara ek olarak, bu tez çalışmasına ilişkin araştırmada öne çıkan, ancak araştırmanın sınırları dolayısıyla derinlemesine incelenmeyen İslam karşıtlığı, entegrasyon ve asimilasyon politikaları, göç karşıtlığında Türk kimliği ve Avrupalılaşma kavramları odak noktası alınarak göç karşıtı söylem ve radikal sağa ilişkin yapılacak yeni çalışmalar, konuya ilişkin literatürü zenginleştireceği gibi öngörülen güvenlik temalarının farklı alanlardaki yansımalarına da örnekler sunabilme potansiyeline sahiptir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Albert, M., Jacobson D. ve Lapid Y. (2001). *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*. London: University of Minnesota Press.

Alexeev, M. (2006). *Immigration Phobia and the Security Dilemma: Russia, Europe and United States*. Cambridge: Cambridge University Press.

Baillet, C. (2009). *Security: A Multidisciplinary Normative Approach*. Boston: Martinus Nijhoff Publishers.

Balkır, C. (2010). *Uluslararası Ekonomik Bütünleşme Kuram, Politika ve Uygulama AB ve Dünya Örnekleri*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Bello, V. ve Belachew G. (2010). *A Global Security Triangle: European, African and Asian Interaction*. Londra: Routledge.

Berezin, M. (2009). *Neoliberal Zamanlarda Liberal Olmayan Politikalar: Yeni Avrupa’da Kültür, Güvenlik ve Popülizm*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Bigo, D. (2008). *Terror, Insecurity and Liberty: Illegal Practices of Liberal Regimes after 9/11*. Londra: Routledge.

Bonifazi, C. ve Marek O. (2008). *International Migration in Europe: New Trends and New Methods of Analysis*. Amsterdam: Amsterdam University Press, Amsterdam.

Boswell, C. (2003). *European Migration Policies in Flux: Changing Patterns of Inclusion and Exclusion*. Oxford: Blackwell Publishing.

Buzan, B. ve Lane H. (2009). *The Evolution of International Security Studies*. Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, B. ve Ole W. (2003). *Regions and Powers – The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press.

Buzan, B., Ole W. ve Jaap W. (1997). *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner Publishers.

Caponio, T. ve Maren B. (2010). *The Local Dimension of Migration Policymaking*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Castles, Stephan ve M. J. Miller. (2008). *The Age of Migration: (Turkish translation): Göçler Çağı: Modern Dünyada Uluslararası Göç Hareketleri*. Istanbul: Bilgi University Press.

Craig, P. ve Smeeding, T. (2006). *Immigration and the Transformation of Europe*, Cambridge University Press, Cambridge: Cambridge University Press.

Doomernik, J. ve Jandl, M. (2008). *Modes of Migration Regulation and Control in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Duvell, F. (2006). *Illegal Immigration in Europe: Beyond Control?*. New York: Palgrave.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fassmann, H., Reeger, U. ve Sievers, W (2009). *Statistics and Reality: Concepts and Measurements of Migration in Europe*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Featherstone, K. ve Radaelli, C. (2003). *The Politics of Europeanization*. Oxford: Oxford University Press.

Givens, T., Freeman, G. ve Leal, D. (2009). *Immigration Policy and Security*. Londra: Routledge.

Guild, E. (2009). *Illiberal Liberal States: Immigration, Integration and the Citizenship in the EU*. Surrey: Ashgate.

Guild, E. ve Minderhoud, P. (2006). *Immigration and Criminal Law in European Union*. Amsterdam: Martinus Nijhoff Publishers.

Guild, E. ve Joanne, S. (2005). *International Migration and Security: Opportunities and Challenges*. Londra: Routledge.

Hart, C. (2010). *Critical Discourse Analysis and Cognitive Science: New Perspectives on Immigration Discourse*. Londra: Palgrave Macmillan.

Huysmans, J. (2006). *The Politics of Insecurity: Fear, migration and asylum in the EU*. Londra: Routledge.

Huysmans, J., Dobson, A. ve Prokhovnik, R. (2006). *The Politics of Protection: Sites of Insecurity and Political Agency*. New York: Routledge.

Kaya, A. (2009). *Islam, Migration and Integration: The Age of Securitization*. Londra: Palgrave Macmillan.

Koopmans, R. ve Statham, P. (2005). *Contested Citizenship: Immigration and Cultural Diversity in Europe*. Minnesota: University of Minnesota Press.

Koser, K. (2007). *International Migration: A Very Short Introduction*. Oxford: Oxford University Press.

Maggie, İ. (2005). *The Securitization of Migration: A Racial Discourse*. Oxford: Blackwell Publishing.

Mathias, A. (2007). *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*. Minnssota: University of Minnesota Press.

Messiona, A. (2007). *The Logics and Politics of Post WWII Migration to Western Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mitsilegas, V., Jörg, M. ve Wyn, R. (2003). *The European Union and Internal Security: Guardian of the People?*. New York: Palgrave.

Miles, R. (2000). *Irkçılık*. İstanbul: Sarmal Yayınevi.

Mudde, C. (2000). *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester ve New York: Manchester University Presss.

Munster, R. (2009). *Securitizing Immigration: The Politics of Risk in the EU*. Londra: Palgrave Macmillan.

Odmalm, P. (2005). *Migration Policies and Political Participation: Inclusion or Intrusion in Western Europe*. New York: Palgrave.

Parsons, C. (2006). *Immigration and the Transformation of Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

Paskalia, V. (2007). *Free Movement, Social Security and Gender in EU*. Oxford: Hart Publishing.

Penninx, R., Berger, M. ve Kraal K. (2006). *The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe: A State of the Art*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Pred, A. (2000). *Even in Sweden: Racism, Racialized Spaces and the Popular Geographical Imagination*. California: University of California Press.

Raymer, J. (2008). *International Migration in Europe: Data, Models and Estimates*. New York: John Wiley and Sons.

Reisigl, M. Ve Wodak, R. (2001). *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*. Londra ve New York: Routledge.

Rieker, P. (2006). *Europeanization of National Security Identity: The EU and changing security identities of Nordic states*. Londra: Routledge.

Swain, C. (2007). *Debating Immigration*. Cambridge: Cambridge University Press.

Schierup, C., Hansen, P. ve Castles, S. (2006). *Migration, Citizenship, And the European Welfare State: A European Dilemma*. Oxford: Oxford University Press.

Wallace, C. ve Dariusz, H. (2001). *Patterns of Migration in Central Europe*. Londra: Palgrave.

Watson, S. (2009). *The Securitization of Humanitarian Migration*. New York: Newyork: Routledge.

Wendt, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Williams, H. (2006). *The Impact of Radical Right Wing Parties in West European Democracies*. Macmillan: Palgrave.

Williams, P. (2008). *Security Studies as an Introduction*. New York: Routledge.

Wodak, R. ve Meyer, M. (2001). *Methods of Critical Discourse Analysis*, Londra: Sage Publications.

Wodak, R. (2007). *Pragmatics and Critical Discourse Analysis, Pragmatics and Cognition*, Londra: Routledge.

Wodak, R. (2009). *The Discursive Construction of National Identity*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Zimmerman, K. (2005). *European Migration: What do we know?*. Oxford: Oxford University Press.

Zincone, G. ve Caponio, T. (2006). *The Multilavel Governance of Migration., The Dynamics of International Migration and Settlement in Europe: A State of the Art*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Zincone, G., Penninx, R. ve Maren, B. (2011) *Migration Policymaking in Europe The Dynamics of Actors and Contexts in Past and Present*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Makaleler, Kitap Bölümleri ve Bildiriler

Almeida, D. (2010). Europeanized Eurosceptics? Radical Right Parties and European Integration. *Perspectives on European Politics and Society*. 11(3): 237-253.

Andersen, G. ve Björklund, T. (1999). Anti-immigration Parties in Denmark and Norway: The Progress Parties and the Danish People's Party. *Alborg University Publication*. 99 (4).

Arzheimer, K. ve Carter, E. (2006). Political Opportunity Structures and Right-wing Extremist Party Success. *European Journal of Political Research*, 45: 419-443.

Arzheimer, K. (2008). Protest, Neo-Liberalism or Anti-Immigrant Sentiment: What Motivates the Voters of the Extreme Right in Western Europe?. *ZFVP*. 2: 173-197.

Arzheimer, K. (2008). Protest, Neo-Liberalism or Anti-Immigrant Sentiment: What Motivates the Voters of the Extreme Right in Western Europe?. *Zeitschrift für Vergleichende Politikwissenschaft*. 2 (2): 173-197.

Arzheimer, K. (2009). Contextual Factors and the Extreme Right Vote in Western Europe, 1980–2002. *American Journal of Political Science*. 53 (2): 259-275.

Bail, C. (2008). The Configuration of Symbolic Boundaries against Immigrants in Europe. *American Sociological Review*. 73(37): 185-203.

Bali, S. (2008). Population Movements. *Security Studies as an Introduction by WILLIAMS, Paul*. Routledge, 460-480

Balkır, C., (S. Banducci, D. Soyaltin, H. Toker ile birlikte). (2008). Expecting the Unforeseeable: the 2007 Turkish Elections in the Media. *Turkish Studies*. 9(2): 197-212.

Balkır, C. ve Kırkulak, B., (2009). Turkey, the New Destination for International Retirement Migration. *Migration and Mobility in Europe: Trends, Patterns and Control*. (ss. 123-143). Londra: Elgar Publishing Ltd.

Balkır, C. (2010). Trade and Global Economy: EU and Turkey” “Europeanisation and the Role of Economic Elites in Romania, Hungary and Turkey. *DEU, Graduate School of Social Sciences*. 12 (2): 7-16.

Balzacq, T. (2002). Constructivism and Securitization Studies. *Handbook of Security Studies*. Londra: Routledge.

Balzacq, T. (2005). The Three Faces of Securitization: Political Agency, Audience and Context. *European Journal of International Relations*. 11(2): 171-201.

Balzacq, T., Bigo, D., Carrera S. ve Guild, E. (2006). Security and the Two Level Game. *CEPS Working Document*. 320(234).

Beland, D. (2005). The Political Construction of Collective Insecurity: From Moral Panic to Blame Avoidance and Organized Irresponsibility. *Center for European Studies Working Paper Series*. 1099(4):126.

Betz, H. (1993). The Two Faces of Radical Right-Wing Populism in Western Europe. *The Review of Politics*, 55(4): 663-685.

Betz, H. (2001). Exclusionary Populism in Austria, Italy and Switzerland. *International Journal*. 56(3): 393-420.

Bigo, D. (2001). The Möbius Ribbon of Internal and External Security(ies. *Identities, Borders, Orders: Rethinking International Relations Theory*. Londra: University of Minnesota Press.

Bigo, D. (2002). Security and Immigration: Toward a Critique of the Governmentality of Unease. *Alternatives* 27, 2002 Özel Sayısı: 63-69.

Bigo, D. (2006). Internal and External Aspects of Security. *European Security*. 15(4): 385-404.

Bigo, D., Carrero, S. ve Guild, E. (2008). What Future for the Area of Freedom, Security and Justice?. *CEPS Policy Brief*. 156: 2008.

Bilgin, P. (2008) Critical Theory. *Security Studies as an Introduction*. New York: Routledge.

Bilgin, P. (2011). The politics of studying securitization? The Copenhagen School in Turkey. *Security Dialogue*. 42(5): 399-412.

Boese, M., Haberfellner, R. ve Koldas, A. (2002). Mapping Minorities and their Media: The National Context – Austria. *Centre for Social Innovation*. Diasporic Minorities and their Media in the EU. 2002.

Brochmann, G. ve Hagelund, A. (2010). Migrants in the Scandinavian Welfare State: The Emergence of a Social Policy Problem. *Nordic Journal of Migration Research*. 1(1): 13-24

Brug, W. ve Fennema M. (2006). The Support Base of Radical Right Parties in the Enlarged European Union. *EES Spring Meeting 2006 on The European Parliament election of 2004*.

Brug, W. ve Sudulich, L. (2011). Patterns of politicization: A three-country comparison on the evolution of the migration issue in response to 9/11. *ECPR General conference in Reykjavik, İzlanda, 2011*.

Buonfino, A. (2004). “Politics, Discourse and Immigration as a security concern in the EU: a tale of two nations, Italy and Britain. *SA Annual Conference*, Londra: Lincoln.

Buonfino, A. (2006). Between Unity and Plurality. The Politicization and Securitization of the Discourse of Immigration in Europe. *New Political Science*. 26(1): 23-49.

Canoy, M. ve Beutin R. (2006). Migration and Public Perception. *Bureau of European Policy Advisers (BEPA)*. European Commission.

Cart, C. (2007). Critical Discourse Analysis and Metaphor: Toward a Theoretical Framework. *Critical Discourse Studies*. (ss: 193-223). Amsterdam: Benjamins.

Checkel, J. (1999). Social Construction and Integration. *Journal of European Public Policy*. 6(4): 545-560.

Checkel, J. (1999). Norms, Institutions and National Identity in Contemporary Europe. *International Studies Quarterly*. 43(99): 83-114.

Checkel, J. (2001). Why Comply? Social Learning and European Identity Change. *International Organization* 55. Yaz: 553-581.

Coucri, N. (2002). Migration and Security: Some Key Linkages. *Journal of International Affairs*. 56(1): 97-122.

Dahlström, C. ve Esaiasson, P. (2012). The Immigration Issue and Anti-immigrant Party Success in Sweden 1970-2006: A Deviant Case Analysis. 31(2012): 353-363.

Duncan, F. (2007). The End of the Wende? The 2006 Austrian Parliamentary Election. *Perspectives on European Politics and Society*. 8(1): 13- 30.

Duncan, F. (2010). Immigration and integration policy and the Austrian radical right in office: the FPÖ/BZÖ , 2000–2006. *Contemporary Politics*. 16(4): 337–354.

Duvell, F. ve Vollmer, B. (2011). European Security Challenges. *Background Paper for Improving US and EU Immigration Systems*. Centre on Migration, Policy and Society- University of Oxford, 2011.

Duvell, F. ve Jorden, B. (2003). Immigration Control and the Management of Economic Migration in UK. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 9(2): 299-336.

Escandell, X. ve Coebanu, A. (2009). Anti-immigrant Sentiment and Welfare State Regimes in Europe. The Center for Comparative Immigration Studies University of California, San Diego. *Working Paper* 178.

Formasino, R. (2005). Interpreting Right-Wing or Reactionary Neo-Populism: A Critique. *Journal of Policy History*. 17(2): 241-255.

Fukuyama, F. (2006). Identity, Immigration and Democracy. *Journal of Democracy*. 17: 2.

Geddes, A. (2008). Europe's Border Relationships and International Migration Relations. *JCMS 2005*. 43(4): 787–806.

Geddes, A. (2005). Immigration and the Welfare State". *International Migration and Security: Opportunities and Challenges*. Londra: Routledge.

Givens, T. ve Luedtke, A. (2005). European Immigration Policies in Comperative Perspective: Issue Saliene, Partisanship and Migrant Rights. *Comperative European Politics*, 3(1): 1-22.

Givens, T. Ve McGowen, E. (2012). Party Politics and Public Opinion on Immigration and Anti-Discrimination- Policy: Implications for Immigrant Integration. *Immigration and Public Opinion* Londra: Routledge University Press.

Givens, T. (2010). Immigration and National Security: Comparing the US and Europe. *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*. 11(1).

Goodwin, M. (2010). Activism in Contemporary Extreme Right Parties: The Case of the British National Party (BNP). *Journal of Elections*. 20(1): 31-54

Goodwin, M. (2011). Right Response: Understanding and Countering Populist Extremism in Europe. *Catham House Report*, 09(11).

Graham, E. (2005). Austria First: H.C. Strache, Austrian identity and the current politics of Austria's Freedom Party. *Studies in Language and Capitalism*. Melbourne: University of Melbourne.

Green, E. (2009). Who Can Enter? A Multilevel Analysis on Public Support for Immigration Criteria Across 20 European Countries. *Group Process and Intergroup Relations*, 12(1): 41-60.

Guibeernau, M. (2010). Migration and the Rise of the Radical Right. *Policy Network Paper*, Londra.

Güney, A ve Çelenk, A. (2007). The European Union's Democracy Promotion Policies in Algeria: Success or Failure?. *The Journal of North African Studies*. 12(1): 109-128.

Güney, A. ve Başkan, F. (2008). Party Dissolutions and Democratic Consolidation: The Turkish Case. *South European Society and Politics*. 13(3): 263-281.

Güney, A. ve Çelenk, A. (2010). Europeanization and the dilemma of decentralization: centre-local relations in Turkey. *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*. 12(3): 241-257

Hansen, R. (2002). Markets against Policies: Migration, Enlargement and the Idea of Europe. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 28(4): 581-602.

Hansen, R. (2012). The Centrality of Employment in Immigrant Integration in Europe. *Migration Policy Institute*, Washington.

Hansen, P. (2009). 'Post-National Europe - Without Cosmopolitan Guarantees. *Race and Class*. 50(20): 20-37.

Hansen, P. (2010). More Barbwire or More Immigration, or Both? EU Migration Policy in the Nexus of Border Security Management and Neoliberal Economic Growth. *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations*. 11(1): 189-101.

Happold, M. (2000). Fourteen against One: The EU Member States' Response to Freedom Party Participation in the Austrian Government. *The International and Comparative Law Quarterly*. Cambridge University Press. 49(4): 953-963.

Huysmans, J. (2000). The European Union and the Securitization of Migration. *Journal of Common Market Studies*. 38(5): 751-777.

Huysmans, J. (2002). Defining Social Constructivism In Security Studies: The Normative Dilemma Of Writing Security, *Alternatives, Special Issue*. 27(2002): 41-62.

Huysmans, J. (2011). What's in an act? On security speech acts and little security nothings. *Security Dialogue*. 42: 371-383.

Ibrymova, N. (2002). Migration from Central and Eastern Europe and Societal Security in the European Union. *Jean Monnet/ Robert Schuman Paper Series*. 1(2):

İçduygu, A. ve Keyman, F. (2000). Globalization, Security and Migration: The Case of Turkey. *Global Governance*. 6(2000): 383-393.

İçduygu, A. (2004). Transborder Crime between Turkey and Greece: Human Smuggling and its Regional Consequences. *Southeast European and Black Sea Studies*, 4(2): 294–314.

Jandl, M. (2008). Report from Austria. *Modes of Migration Regulation and Control in Europe* Amsterdam: Amsterdam University Press.

Karacasulu, N. ve Üzgören, E. (2007). Explaining Social Constructivist Contributions to Security Studies, *Perceptions*. Summer&Autumn: 27- 48.

Karacasulu, N. (2009). Hegemonik Düzen Tartışmaları ve Eleştirel Görüşler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 11(4): 53-71.

Kaya, A. (2011). Migration Debates in Europe: Migrants as Anti-citizens. *Turkish Policy Quarterly*. 10(1).

Kerwin, D. ve Stock, M. (2007). National Security and Immigration Policy: Reclaiming Terms, Measuring Success, and Setting Priorities. *The Homeland Security Review*. 1(3): 131-203.

Kitschelt, H. (2007). Growth and Persistence of the Radical Right in Postindustrial Democracies: Advances and Challenges in Comparative Research. *West European Politics*. 30(5): 1176- 1206.

Kitschelt, H. (2010). The Comparative Analysis of Electoral and Partisan Politics: A Comment on a Special Issue of West European Politics. *West European Politics*. 33(3): 659–672.

Kraler, A. (2011). The Case of Austria. *Migration Policymaking in Europe The Dynamics of Actors and Contexts in Past and Present*. Amsterdam: Amsterdam University Press.

Lahav, G. (2003). Migration and Security: The Role of Non-State Actors and Civil Liberties in Liberal Democracies. *Second Coordination Meeting on International Migration, Department of Economic and Social Affairs, Population Division, UN*, New York, 15-16 October 2003.

Lauren, M. (2003). Anti-Immigrant Prejudice in Europe: Contact, Threat Perception, and Preferences for the Exclusion of Migrants. *Social Forces*. 81(3): 909-936.

Likic, B. (2007). Globalisation, EU Enlargement and New Migratory Landscapes: The Challenge of Informal Economy and Contingencies for “Decent Work”. *Irregular Migration, Informal Labour and Community in Europe*. Maastricht: Shaker Publishing.

Luedtke, A. (2005). Supranational Integration, Free Movement of Persons, and Immigration Politics: The Case of Europe’s Third Country Nationals. *Immigration and the Transformation of Europe*. University of Washington.

Mandacı, N. (2000). The European Common Foreign Security Policy and the Advantages It Provides for Greece in Her Problems with Turkey. *Journal of Dokuz Eylul University, Faculty of Business*. 1(1): 111-134.

Mandacı, N. (2006). Path to the EU: Inevitably Elite Project?’, The Impact of The European Union: Case of Bulgaria, Case of Turkey. *New Bulgarian University and Dokuz Eylul University Conference, Sofya Mayıs 25-26, 2006*: 49-56.

Mandacı, N. (2012). “Avrupa’daki Radikal Sağ Partiler ve Balkanlı Kuzenleri: Çanlar Türkiye İçin Çalışıyor”. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*. 9(33): 41-71.

Mcdonald, M. (2008). Securitization and the Construction of Security. *European Journal of International Relations*. 14(1): 563.

Messina, A. (2001). The Impacts of Post-WWII Migration to Britain: Policy Constraints, Political Opportunism and the Alteration of Representational Politics. *The Review of Politics*. 63(2): 259-285.

Meyers, E. (2000). Theories of International Immigration Policy-A Comparative Analysis. *International Migration Review*. 34(4): 1245-1282.

Mudde, C. (2004). Globalisation: The Multi-Faced Enemy?. *Cerc Working Papers Serries of the University of Melbourne*. 3.

Mudde, C. (2007). The single-issue party thesis: Extreme right parties and the immigration issue. *West European Politics*. 22(3): 182-197

Mudde, C. (2010). The Relationship Between Immigration and Nativism in Europe and North America. *Migration Policy Institute*. Washington, DC.

Mudde, C. (2011). Who’s Afraid of the European Radical Right?. *Politics Abroad*. 58(4): 7-11.

Niemann, A. (2005). Dynamics and countervailing pressures of visa, asylum and immigration policy Treaty revision: explaining change and inertia from the Amsterdam IGC to the Constitutional Treaty. *European Union Studies Association (EUSA): Biennial Conference: 2005 (9th), March 31-April 2, 2005*, s. 61, Austin, Texas.

Ovalı, Ş. (2006). Ütopya ile Pratik Arasında: Uluslararası İlişkilerde İnsan Güvenliği Kavramsallaştırması. *Uluslararası İlişkiler*. 3(10): 3-52.

Radaelli, C. (2003). The Europeanization of Public Policy. *The Politics of Europeanization*. Oxford: Oxford University Press.

Ramet, S. (1994). Triple Chauvinism" in the New Eastern Europe. *Social Currents in Eastern Europe: The Sources and Consequences of the Great Transformation*, Duke University Press,

Richardson, J. ve Wodak, R. (2009). Recontextualising fascist ideologies of the past: right-wing discourses on employment and nativism in Austria and the United Kingdom. *Critical Discourse Studies*,6(4): 251-267.

Rydgren, J. "Radical Right-wing Populism in Denmark and Sweden: Explaining Party System Change and Stability. *SAIS Review*. 30: 57-71.

Sirkeci, İ. (2009). Transnational mobility and conflict. *Migration Letters*. 6(1): 3-14.

Sirkeci, İ. (2007). Conflict and Insecurity in Conceptualisation of International Migration. *Geographies*. 13: 20-34.

Spanje, V. ve Brug, V. (2005). The Immigration Issue and Anti-Immigrant Party Support in Western Europe. *ECPR General Conference*, Budapest.

Stivachtis, A. (2008). International Migration and the Politics of Identity and Security. *Journal of Humanities and Social Sciences*. 2(1).

Susmuth, R. (2006). The EU Plans for a Common Migration Framework in the Wider Global Dimension. *European Policy Center, Challenge Europe*. Sayı 14.

Squire, V. ve Huysmans, J. (2009). Migration and Security. *Handbook of Security Studies*. Londra: Routledge.

Statham, P. (2002). The Dilemma of Anti-Racist and Pro-Migrant Mobilisation in Britain: Visibility or Political Power. *Paper for the Joint Sessions of the ECPR 'Immigration Politics: Between Centre and Periphery, national states and the EU*. Turin 22-27 March.

Taureck, R. (2006). Securitisation theory – The Story so far: Theoretical inheritance and what it means to be a post-structural realist. *4th annual CEEISA convention, University of Tartu, 25 -27 June 2006*.

Tardif, J. (2002). Intercultural Dialogues and Cultural Security, *Globalpolicy*. 9(1).

Uçarer, E. (2001). Managing Asylum and European Integration: Expanding Spheres of Exclusion. *International Studies Perspectives*. 2001(2): 288–304.

Üstün, Ç. (2010). Turkey and European Security Defence Policy: Compatibility and Security Cultures in a Globalised World. *I.B. Tauris*.

Veugelers, J. ve Magnan, A. (2005). Conditions of far-right strength in contemporary Western Europe: an application of Kitschelt's theory. *European Journal of Political Research*. 44: 837–860.

Waever, O. (2004). Aberystwyth, Paris, Copenhagen New 'Schools' in Security Theory and their Origins between Core and Periphery. *Annual meeting of the International Studies Association, Montreal, March 17-20, 2004*.

Wendt, A. (1992). Anarchy is what States Make of it: The Social Construction of Power Politics. *International Organization*, 46(2): 391-425.

Yeo, G. (2010). Representing the Act: Records and Speech Act Theory. *Journal of the Society of Archivists*. 31(2): 95–117.

Yıldız, A. (2008). Incorporating Migration to the European Neighborhood Policy under Demographic Challenges. *Journal of Yasar University*. 9 (3).

Yıldız, A. (2007). Theoretical Analysis of European Enlargement: Rationalism and Constructivism. *The Changes and Transformations in the Socio-Economic and Political Structure of Turkey within the EU Negotiations*. Ankara: Ekin Basım.

Yıldız, A. (2003). Demography Challenges Welfare in Italy: Is Immigration a Solution? Case of Pension System. *Researching Europe: The European Integration by the View of Young Researchers*. Ankara: METU Press.

Zaslove, A. (2008). Here to Stay? Populism as a New Party Type. *European Review*. 16(3): 319–336.

Zaslove, A. (2004). Closing the Door: The Ideology and Impact of Radical Right Populism on Immigration Policy in Austria and Italy. *Journal of Political Ideologies*., 9(1): 99-118

Zimelis, A. (2005). Anti Immigration In Western Europe: Power of Symbols, International Affairs Forum-Centre for International Relations Publications. 10(13).

Zimelis, A. (2010). Imagining Nations: Benedict Anderson's Imagined Communities and Jorg Haider's Austrian Nationalism. *Crossroads*. 9(2): 5-25.

Tezler, Raporlar ve Resmi Belgeler

Brady, H. (2012). *Saving Schengen: How to Protect Passport-free Travel in Europe*. Report of Centre for European Reform.

Dahlström, C. ve Esaiasson, P. (2009). The Immigration Issue and Anti-immigrant Party Success: Is Sweden Odd Case Out?. *University of Gothenburg Working Paper Series*. 2009:30.

Dahlström, C. ve Sundell, A. (2011). Losing Gamble: Mainstream Parties Failed Strategy to Counter Anti-immigrant Parties. *University of Gothenburg Working Paper Series*, 2011:5.

FPÖ, 1993. 1993 FPÖ “Österreich Zuerst - Önce Avusturya” Girişimi Tanıtım Manifestosu. http://www.fpoe.at_ (Erişim Tarihi: 22.09.2010).

FPÖ-Avusturya Özgürlük Partisi. (1997) . 1997 FPÖ Parti Programı. http://www.fpoe.at_ (Erişim Tarihi: 22.09.2010)

FPÖ-Avusturya Özgürlük Partisi (1999). 1999 FPÖ Seçim Kampanyası Parti Manifestosu. <http://www.fpoe.at> (Erişim Tarihi: 22.09.2010)

FPÖ-Avusturya Özgürlük Partisi. (2006). 2006 FPÖ Seçim Kampanyası Parti Manifestosu. <http://www.fpoe.at> (Erişim Tarihi: 22.09.2010)

FPÖ-Avusturya Özgürlük Partisi (2008). 2008 Seçim Kampanyası Parti Manifestosu. http://www.fpoe.at_(Erişim Tarihi: 22.09.2010)

FPÖ-Avusturya Özgürlük Partisi (2010). 2010 Viyana Seçimleri Parti Programı. <http://www.fpoe.at> (Erişim Tarihi: 22.09.2010)

FPÖ-Avusturya Özgürlük Partisi. (2011). *FPÖ 2011 Parti Programı*. <http://www.fpo.at> (Erişim Tarihi: 22.09.2010)

Goodwin, Matthew. (2012). *The New Radical Right: Violent and Non-Violent Movements in Europe. Report of Institute of Social Dialogue*.

Heinö, A. (2011). *Integration or Assimilation: An Assessment of the Swedish Integration Debate. Report for TIMBRO*.

International Organization for Migration (IOM). (2010). *International Terrorism and Migration*.

Jansson, A. (2010). *Liberty, Equality, Exclusion: Swerigedemokraterna and Liberal Anti-Immigrant Frames in Western Europe*. Master Thesis in European Studies, Goteborgs University.

Obermayr, F. (2011). *Preparations for the European Council meeting (24 June 2011) (continuation of debate)*, European Parliament. ErişimKaynağı: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=CRE&reference=20110622&language=EN&secondRef=ITEM-014&query=INTERV&detail=3-077-000> (13.07.2010).

Obermayr, F. (2010). *Written Declaration Pursuant to Rule 123 of the Rules of Procedure on the Country of Origin Principle for Students in the European Union*. European Parliament. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONGML+WDECL+P7-DCL-2010-> (13.07.2010).

Pedersen, M. (2011). *Not One of Us: National Identity Versus Islam – A Comparative Discourse Analysis of the Danish People's Party, The PVV and the Swedish Democrats*. Master Thesis, Aalborg University.

SD-İsveç Demokratları Partisi. (2007). *Göç Politikaları Programı*.
<https://sverigedemokraterna.se> (Erişim Tarihi: 13.07.2010)

SD-İsveç Demokratları Partisi (2008). *Yerel Yönetimler Programı*.
<https://sverigedemokraterna.se> (Erişim Tarihi: 13.07.2010)

SD-İsveç Demokratları Partisi. (2009). *Yerel Yönetimler Programı*.
<https://sverigedemokraterna.se> (Erişim Tarihi: 13.07.2010)

SD-İsveç Demokratları Partisi. (2010). *Seçim Manifestosu*.
<https://sverigedemokraterna.se> (Erişim Tarihi: 13.07.2010)

SD-İsveç Demokratları Partisi. (2011). *Parti Programı*.
<https://sverigedemokraterna.se> (Erişim Tarihi: 13.07.2010)

SD-İsveç Demokratları Partisi (2011). *Parti Tüzüğü*. <https://sverigedemokraterna.se>
(Erişim Tarihi: 13.07.2010)

İnternet Kaynakları

BBC News. “*Hardtalk*” TV Interview. (Haber Tarihi: 25 Ocak 2011)
Erişim Linki: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/programmes/hardtalk/9372832.stm>

Connolly, K. (2010). All Illegal Migrants Out, Says Haider. *The Guardian* (Haber tarihi: 25 Ekim 2000).
<http://www.guardian.co.uk/world/2000/oct/25/austria.kateconnolly?INTCMP=ILCN ETXT3487>

Paterson, T. (2010). Far-right gains throw Swedish government into turmoil. *Independent Gazetesi*. (Haber Tarihi: 21 Eylül 2010).
<http://www.independent.co.uk/news/world/europe/far-right-gains-throw-swedish-government-into-turmoil-2084757.html?origin=internalSearch>

Ramos, J. (1995). Austria: Immigration, Identity, and Societal Security. *Times*. (Haber tarihi:16 Aralık 1995). <http://isanet.ccit.arizona.edu/archive/ramos.html>

Schudel, M. (2008). Jörg Haider; Politician Made Far-Right Party A Force in Austria. *The Washington Post Gazetesi*. (Haber Tarihi: 12 Ekim 2008). <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2008/10/11/AR2008101102447.html>

The Economist. (2011) Living With The Far Right. *The Economist*. (Haber Tarihi:10 Eylül 2011). <http://www.economist.com/node/21528665>

The Guardian Special Report. (2000) . *The Guardian*. (Haber tarihi: 8 Kasım 2000) <http://www.guardian.co.uk/world/2000/nov/08/austria.guardianleaders>

Usher, R. (2000). A Right Mess. *Time Dergisi*. (Haber Tarihi: 7 Şubat 2000) <http://www.time.com/time/world/article/0,8599,2056204,00.html>

Travis, A. (2009). What BNP Leader Says and What the Facts Show. *The Guardian* (Haber tarihi: 23 Ekim 2009) <http://www.guardian.co.uk/politics/2009/oct/23/nick-griffin-question-time-bnp>

The Swedish Wire. (2010). Jimmie Åkesson, the face of Sweden's far-right. *The Swedish Wire*. (Haber Tarihi: 19 Eylül 2010). <http://www.swedishwire.com/politics/6254-jimmie-akesson-the-face-of-swedens-far-right->